مرکز القائمیة اصفهان للبحوث والتحریات الکمبیوتریة

السلام علیک یا صاحب الزمان

www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.ir

١٧

كتاب الوافي

تأليف

العالم المحدث الحكيم الالهي الكامل المولى محمد محسن الشهير

بالفيض الكاشاني قدس سره

من منشورات

مكتبة الامام امير المؤمنين علي عليه السلام العامة

اصفهان

بسم الله الرحمن الرحیم

الوافى

کاتب:

محمد بن مرتضى فيض كاشانى

نشرت فى الطباعة:

عطرعترت

رقمى الناشر:

مركز القائمية باصفهان للتحريات الكمبيوترية

الفهرس

الفهرس ----- ۵
الوافی المجلد ۱۷ ----- ۷۷
اشارة ----- ۷۷
اشارة ----- ۷۷
کتاب المعایش و المکاسب و المعاملات ----- ۷۸
اشارة ----- ۷۸
الآیات ----- ۷۸
اشارة ----- ۷۸
بیان ----- ۷۸
أبواب طلب الرزق ----- ۷۸
الآیات ----- ۷۸
اشارة ----- ۷۸
بیان ----- ۷۸
باب ۱ الحث علی الطلب و التعرض للرزق ----- ۷۹
[۱] ----- ۷۹
[۲] ----- ۷۹
[۳] ----- ۷۹
[۴] ----- ۷۹
اشارة ----- ۷۹
بیان ----- ۷۹
[۵] ----- ۷۹
[۶] ----- ۸۰
[۷] ----- ۸۰

[۸] ۸۰
[۹] ۸۰
اشارهٔ ۸۰
بیان ۸۰
[۱۰] ۸۱
[۱۱] ۸۱
[۱۲] ۸۱
اشارهٔ ۸۱
بیان ۸۱
[۱۳] ۸۱
[۱۴] ۸۱
اشارهٔ ۸۱
بیان ۸۱
[۱۵] ۸۲
اشارهٔ ۸۲
بیان ۸۲
[۱۶] ۸۲
[۱۷] ۸۲
اشارهٔ ۸۲
بیان ۸۲
[۱۸] ۸۳
[۱۹] ۸۳
اشارهٔ ۸۳
بیان ۸۳

باب ۲ ما یجب من الاقتداء بالأئمة ع فی التعرض للرزق ---- ۸۳
[۱] ---- ۸۳
اشارة ---- ۸۳
بیان ---- ۸۴
[۳] ---- ۸۴
اشارة ---- ۸۴
بیان ---- ۸۴
[۳] ---- ۸۴
[۴] ---- ۸۴
[۵] ---- ۸۴
[۶] ---- ۸۵
اشارة ---- ۸۵
بیان ---- ۸۵
[۷] ---- ۸۵
اشارة ---- ۸۵
بیان ---- ۸۵
[۸] ---- ۸۵
اشارة ---- ۸۵
بیان ---- ۸۶
[۹] ---- ۸۶
[۱۰] ---- ۸۶
[۱۱] ---- ۸۶
اشارة ---- ۸۶
بیان ---- ۸۶

[۱۲] ---- ۸۶
[۱۳] ---- ۸۷
[۱۴] ---- ۸۷
اشارة ---- ۸۷
بيان ---- ۸۷
[۱۵] ---- ۸۷
[۱۶] ---- ۸۷
[۱۷] ---- ۸۸
[۱۸] ---- ۸۸
[۱۹] ---- ۸۸
اشارة ---- ۸۸
بيان ---- ۸۸
باب ۳ الاستعانة بالدنيا على الآخرة ---- ۸۸
[۱] ---- ۸۸
[۲] ---- ۸۸
[۳] ---- ۸۹
اشارة ---- ۸۹
بيان ---- ۸۹
[۴] ---- ۸۹
[۵] ---- ۸۹
[۶] ---- ۸۹
[۷] ---- ۸۹
[۸] ---- ۹۰
اشارة ---- ۹۰

بیان ---------- ۹۰

[۹] ---------- ۹۰

[۱۰] ---------- ۹۰

[۱۱] ---------- ۹۰

[۱۲] ---------- ۹۰

اشارة ---------- ۹۰

بیان ---------- ۹۱

[۱۳] ---------- ۹۱

[۱۴] ---------- ۹۱

اشارة ---------- ۹۱

بیان ---------- ۹۱

[۱۵] ---------- ۹۱

[۱۶] ---------- ۹۱

اشارة ---------- ۹۱

بیان ---------- ۹۱

باب ۴ دخول الصوفیة علی أبی عبد اللّه ع و احتجاجه علیهم فیما ینهون الناس عنه من طلب الرزق ---------- ۹۲

[۱] ---------- ۹۲

اشارة ---------- ۹۲

بیان ---------- ۹۴

باب ۵ الإجمال فی الطلب ---------- ۹۵

[۱] ---------- ۹۵

اشارة ---------- ۹۵

بیان ---------- ۹۵

[۲] ---------- ۹۵

[۳] ۹۵
[۴] ۹۶
[۵] ۹۶
[۶] ۹۶
[۷] ۹۶
[۸] ۹۶
اشارة ۹۶
بيان ۹۷
[۹] ۹۷
اشارة ۹۷
بيان ۹۷
[۱۰] ۹۷
[۱۱] ۹۸
[۱۲] ۹۸
اشارة ۹۸
بيان ۹۸
[۱۳] ۹۸
اشارة ۹۸
بيان ۹۸
باب ۶ اجتناب الحرام و حكمه إذا اختلط بالحلال ۹۹
[۱] ۹۹
اشارة ۹۹
بيان ۹۹
[۲] ۹۹

اشارة ----- ۹۹
بيان ----- ۹۹
[۳] ----- ۱۰۰
[۴] ----- ۱۰۰
اشارة ----- ۱۰۰
بيان ----- ۱۰۰
[۵] ----- ۱۰۰
اشارة ----- ۱۰۰
بيان ----- ۱۰۰
[۶] ----- ۱۰۰
[۷] ----- ۱۰۱
[۸] ----- ۱۰۱
[۹] ----- ۱۰۱
اشارة ----- ۱۰۱
بيان ----- ۱۰۱
[۱۰] ----- ۱۰۱
اشارة ----- ۱۰۱
بيان ----- ۱۰۲
[۱۱] ----- ۱۰۲
[۱۲] ----- ۱۰۲
[۱۳] ----- ۱۰۲
[۱۴] ----- ۱۰۲
[۱۵] ----- ۱۰۲
اشارة ----- ۱۰۲

بيان ----- ۱۰۳
[۱۶] ----- ۱۰۳
[۱۷] ----- ۱۰۳
اشارة ----- ۱۰۳
بيان ----- ۱۰۳
باب ۷ أن رزق المؤمن من حيث لا يحتسب ----- ۱۰۳
[۱] ----- ۱۰۳
اشارة ----- ۱۰۳
بيان ----- ۱۰۴
[۲] ----- ۱۰۴
[۳] ----- ۱۰۴
[۴] ----- ۱۰۴
[۵] ----- ۱۰۴
اشارة ----- ۱۰۴
بيان ----- ۱۰۵
[۶] ----- ۱۰۵
[۷] ----- ۱۰۵
[۸] ----- ۱۰۵
[۹] ----- ۱۰۵
اشارة ----- ۱۰۵
بيان ----- ۱۰۵
باب ۸ كراهية النوم و الفراغ ----- ۱۰۶
[۱] ----- ۱۰۶
[۲] ----- ۱۰۶

[۳] ۱۰۶
باب ۹ کراهیة الکسل و الضجر ۱۰۶
[۱] ۱۰۶
[۲] ۱۰۶
[۳] ۱۰۶
[۴] ۱۰۶
[۵] ۱۰۷
[۶] ۱۰۷
[۷] ۱۰۷
اشارة ۱۰۷
بیان ۱۰۷
[۸] ۱۰۷
[۹] ۱۰۷
[۱۰] ۱۰۸
باب ۱۰ عمل الرجل فی بیته و مباشرته الأمور بنفسه ۱۰۸
[۱] ۱۰۸
[۲] ۱۰۸
اشارة ۱۰۸
بیان ۱۰۸
[۳] ۱۰۸
اشارة ۱۰۸
بیان ۱۰۸
[۴] ۱۰۹
[۵] ۱۰۹

اشارة ----- ۱۰۹

بیان ----- ۱۰۹

[۶] ----- ۱۰۹

باب ۱۱ إصلاح المال و تقدير المعيشة ----- ۱۰۹

[۱] ----- ۱۰۹

اشارة ----- ۱۰۹

بیان ----- ۱۱۰

[۲] ----- ۱۱۰

[۳] ----- ۱۱۰

اشارة ----- ۱۱۰

بیان ----- ۱۱۰

[۴] ----- ۱۱۰

[۵] ----- ۱۱۰

اشارة ----- ۱۱۰

بیان ----- ۱۱۱

[۶] ----- ۱۱۱

[۷] ----- ۱۱۱

اشارة ----- ۱۱۱

بیان ----- ۱۱۱

[۸] ----- ۱۱۱

اشارة ----- ۱۱۱

بیان ----- ۱۱۱

[۹] ----- ۱۱۲

[۱۰] ----- ۱۱۲

[۱۱] ۱۱۲
[۱۲] ۱۱۲
[۱۳] ۱۱۲
اشارة ۱۱۲
بیان ۱۱۲
[۱۴] ۱۱۲
[۱۵] ۱۱۳
[۱۶] ۱۱۳
[۱۷] ۱۱۳
[۱۸] ۱۱۳
[۱۹] ۱۱۳
اشارة ۱۱۳
بیان ۱۱۳
[۲۰] ۱۱۳
[۲۱] ۱۱۴
اشارة ۱۱۴
بیان ۱۱۴
[۲۲] ۱۱۴
اشارة ۱۱۴
بیان ۱۱۴
باب ۱۲ مشارکة الناس فی الإقتار ۱۱۴
[۱] ۱۱۴
[۲] ۱۱۵
[۳] ۱۱۵

باب ۱۳ فضل شراء الحنطة ----- ۱۱۵
[۱] ----- ۱۱۵
[۲] ----- ۱۱۵
اشارة ----- ۱۱۵
بیان ----- ۱۱۵
[۳] ----- ۱۱۶
[۴] ----- ۱۱۶
[۵] ----- ۱۱۶
باب ۱۴ إحراز القوت ----- ۱۱۶
[۱] ----- ۱۱۶
اشارة ----- ۱۱۶
بیان ----- ۱۱۶
[۲] ----- ۱۱۶
[۳] ----- ۱۱۷
[۴] ----- ۱۱۷
باب ۱۵ كراهیة الجزاف و فضل المكایلة ----- ۱۱۷
[۱] ----- ۱۱۷
[۲] ----- ۱۱۷
[۳] ----- ۱۱۷
[۴] ----- ۱۱۷
باب ۱۶ من كد علی عیاله ----- ۱۱۸
[۱] ----- ۱۱۸
[۲] ----- ۱۱۸
[۳] ----- ۱۱۸

[۴] ---------- ۱۱۸
[۵] ---------- ۱۱۸
[۶] ---------- ۱۱۸
اشارة ---------- ۱۱۸
بیان ---------- ۱۱۸
[۷] ---------- ۱۱۹
[۸] ---------- ۱۱۹
اشارة ---------- ۱۱۹
بیان ---------- ۱۱۹
باب ۱۷ کیفیة التعرض للرزق ---------- ۱۱۹
[۱] ---------- ۱۱۹
[۲] ---------- ۱۱۹
اشارة ---------- ۱۱۹
بیان ---------- ۱۲۰
[۳] ---------- ۱۲۰
اشارة ---------- ۱۲۰
بیان ---------- ۱۲۰
[۴] ---------- ۱۲۰
[۵] ---------- ۱۲۱
[۶] ---------- ۱۲۱
اشارة ---------- ۱۲۱
بیان ---------- ۱۲۲
باب ۱۸ طلب الرزق بالدعاء و القرآن ---------- ۱۲۲
[۱] ---------- ۱۲۲

[۲] ۱۲۲
[۳] ۱۲۲
اشارة ۱۲۲
بیان ۱۲۳
[۴] ۱۲۳
اشارة ۱۲۳
بیان ۱۲۳
[۵] ۱۲۳
اشارة ۱۲۳
بیان ۱۲۳
[۶] ۱۲۴
اشارة ۱۲۴
بیان ۱۲۴
باب ۱۹ أن استقلال الرزق یؤدی إلی الحرمان ۱۲۴
[۱] ۱۲۴
[۲] ۱۲۴
[۳] ۱۲۴
اشارة ۱۲۴
بیان ۱۲۵
باب ۲۰ النوادر ۱۲۵
[۱] ۱۲۵
اشارة ۱۲۵
بیان ۱۲۵
[۲] ۱۲۵

[۳] ۱۲۵
[۴] ۱۲۵
[۵] ۱۲۶
[۶] ۱۲۶
[۷] ۱۲۶
[۸] ۱۲۶
اشارة ۱۲۶
بيان ۱۲۶
[۹] ۱۲۶
أبواب وجوه المكاسب ۱۲۷
الآيات ۱۲۷
اشارة ۱۲۷
بيان ۱۲۷
باب ۲۱ فضل التجارة و المواظبة عليها ۱۲۷
[۱] ۱۲۸
اشارة ۱۲۸
بيان ۱۲۸
[۲] ۱۲۸
[۳] ۱۲۸
[۴] ۱۲۸
[۵] ۱۲۸
[۶] ۱۲۸
اشارة ۱۲۸
بيان ۱۲۹

[۷] ----- ۱۲۹
[۸] ----- ۱۲۹
[۹] ----- ۱۲۹
[۱۰] ----- ۱۲۹
[۱۱] ----- ۱۳۰
[۱۲] ----- ۱۳۰
اشارة ----- ۱۳۰
بيان ----- ۱۳۰
[۱۳] ----- ۱۳۰
[۱۴] ----- ۱۳۰
[۱۵] ----- ۱۳۰
[۱۶] ----- ۱۳۱
[۱۷] ----- ۱۳۱
[۱۸] ----- ۱۳۱
[۱۹] ----- ۱۳۱
اشارة ----- ۱۳۱
بيان ----- ۱۳۱
[۲۰] ----- ۱۳۱
باب ۲۲ فضل الزراعة و الغرس و اتخاذ الأنعام ----- ۱۳۱
[۱] ----- ۱۳۲
[۲] ----- ۱۳۲
[۳] ----- ۱۳۲
[۴] ----- ۱۳۲
[۵] ----- ۱۳۲

[۶] ۱۳۲
[۷] ۱۳۲
اشارة ۱۳۲
بيان ۱۳۳
[۸] ۱۳۳
اشارة ۱۳۳
بيان ۱۳۳
[۹] ۱۳۳
[۱۰] ۱۳۳
[۱۱] ۱۳۴
باب ۲۳ شراء العقارات و بيعها ۱۳۴
[۱] ۱۳۴
[۲] ۱۳۴
اشارة ۱۳۴
بيان ۱۳۴
[۳] ۱۳۴
[۴] ۱۳۴
[۵] ۱۳۵
[۶] ۱۳۵
اشارة ۱۳۵
بيان ۱۳۵
[۷] ۱۳۵
[۸] ۱۳۵
اشارة ۱۳۵

بيان ----- ۱۳۵
[۹] ----- ۱۳۶
اشارة ----- ۱۳۶
بيان ----- ۱۳۶
باب ۲۴ الاستدانة ----- ۱۳۶
[۱] ----- ۱۳۶
اشارة ----- ۱۳۶
بيان ----- ۱۳۶
[۲] ----- ۱۳۷
اشارة ----- ۱۳۷
بيان ----- ۱۳۷
[۳] ----- ۱۳۷
[۴] ----- ۱۳۷
اشارة ----- ۱۳۷
بيان ----- ۱۳۷
[۵] ----- ۱۳۷
[۶] ----- ۱۳۸
[۷] ----- ۱۳۸
اشارة ----- ۱۳۸
بيان ----- ۱۳۸
[۸] ----- ۱۳۸
اشارة ----- ۱۳۸
بيان ----- ۱۳۹
[۹] ----- ۱۳۹

اشارة ----- ۱۳۹
بیان ----- ۱۳۹
[۱۰] ----- ۱۳۹
[۱۱] ----- ۱۳۹
[۱۲] ----- ۱۳۹
[۱۳] ----- ۱۴۰
اشارة ----- ۱۴۰
بیان ----- ۱۴۰
[۱۴] ----- ۱۴۰
باب ۲۵ كراهية إجارة الرجل نفسه ----- ۱۴۰
[۱] ----- ۱۴۰
[۲] ----- ۱۴۰
[۳] ----- ۱۴۰
[۴] ----- ۱۴۰
[۵] ----- ۱۴۱
اشارة ----- ۱۴۱
بیان ----- ۱۴۱
باب ۲۶ عمل السلطان و جوائزهم ----- ۱۴۱
[۱] ----- ۱۴۱
اشارة ----- ۱۴۱
بیان ----- ۱۴۲
[۲] ----- ۱۴۲
[۳] ----- ۱۴۲
اشارة ----- ۱۴۲

بیان ۱۴۲
[۴] ۱۴۲
اشارة ۱۴۲
بیان ۱۴۳
[۵] ۱۴۳
[۶] ۱۴۳
[۷] ۱۴۳
اشارة ۱۴۳
بیان ۱۴۴
[۸] ۱۴۴
اشارة ۱۴۴
بیان ۱۴۴
[۹] ۱۴۴
اشارة ۱۴۴
بیان ۱۴۵
[۱۰] ۱۴۵
اشارة ۱۴۵
بیان ۱۴۵
[۱۱] ۱۴۵
[۱۲] ۱۴۵
[۱۳] ۱۴۶
[۱۴] ۱۴۶
[۱۵] ۱۴۶
اشارة ۱۴۶

بیان ----- ۱۴۶

[۱۶] ----- ۱۴۶

[۱۷] ----- ۱۴۶

[۱۸] ----- ۱۴۷

اشارة ----- ۱۴۷

بیان ----- ۱۴۷

[۱۹] ----- ۱۴۷

[۲۰] ----- ۱۴۷

[۲۱] ----- ۱۴۷

[۲۲] ----- ۱۴۷

[۲۳] ----- ۱۴۸

[۲۴] ----- ۱۴۸

[۲۵] ----- ۱۴۸

[۲۶] ----- ۱۴۸

اشارة ----- ۱۴۸

بیان ----- ۱۴۸

باب ۲۷ شرط من أذن له فی أعمالهم ----- ۱۴۸

[۱] ----- ۱۴۹

اشارة ----- ۱۴۹

بیان ----- ۱۴۹

[۲] ----- ۱۴۹

[۳] ----- ۱۴۹

[۴] ----- ۱۴۹

اشارة ----- ۱۴۹

بيان ----- ۱۵۰
[۵] ----- ۱۵۰
[۶] ----- ۱۵۰
[۷] ----- ۱۵۰
[۸] ----- ۱۵۱
[۹] ----- ۱۵۱
[۱۰] ----- ۱۵۱
اشارة ----- ۱۵۱
بيان ----- ۱۵۱
[۱۱] ----- ۱۵۱
اشارة ----- ۱۵۱
بيان ----- ۱۵۲
[۱۲] ----- ۱۵۲
باب ۲۸ بيع السلاح منهم ----- ۱۵۲
[۱] ----- ۱۵۲
اشارة ----- ۱۵۲
بيان ----- ۱۵۲
[۲] ----- ۱۵۲
[۳] ----- ۱۵۲
[۴] ----- ۱۵۳
اشارة ----- ۱۵۳
بيان ----- ۱۵۳
[۵] ----- ۱۵۳
باب ۲۹ إجارة السفينة و الدابة و البيت للخمر ----- ۱۵۳

[۱] ۱۵۳
[۲] ۱۵۳
اشارة ۱۵۳
بیان ۱۵۴
باب ۳۰ الصناعات ۱۵۴
[۱] ۱۵۴
[۲] ۱۵۴
[۳] ۱۵۴
اشارة ۱۵۴
بیان ۱۵۴
[۴] ۱۵۵
اشارة ۱۵۵
بیان ۱۵۵
[۵] ۱۵۵
اشارة ۱۵۵
بیان ۱۵۵
[۶] ۱۵۵
[۷] ۱۵۶
اشارة ۱۵۶
بیان ۱۵۶
[۸] ۱۵۶
[۹] ۱۵۶
اشارة ۱۵۶
بیان ۱۵۶

[۱۰] ---- ۱۵۶

[۱۱] ---- ۱۵۷

[۱۲] ---- ۱۵۷

[۱۳] ---- ۱۵۷

[۱۴] ---- ۱۵۷

[۱۵] ---- ۱۵۷

[۱۶] ---- ۱۵۷

اشارة ---- ۱۵۷

بيان ---- ۱۵۸

[۱۷] ---- ۱۵۸

[۱۸] ---- ۱۵۸

[۱۹] ---- ۱۵۸

[۲۰] ---- ۱۵۸

اشارة ---- ۱۵۸

بيان ---- ۱۵۸

باب ۳۱ كسب الحجام و أجرة الضراب ---- ۱۵۹

[۱] ---- ۱۵۹

[۲] ---- ۱۵۹

اشارة ---- ۱۵۹

بيان ---- ۱۵۹

[۳] ---- ۱۵۹

[۴] ---- ۱۶۰

[۵] ---- ۱۶۰

[۶] ---- ۱۶۰

اشارهٔ ----- ۱۶۰
بیان ----- ۱۶۰
[۷] ----- ۱۶۰
[۸] ----- ۱۶۱
[۹] ----- ۱۶۱
اشارهٔ ----- ۱۶۱
بیان ----- ۱۶۱
[۱۰] ----- ۱۶۱
اشارهٔ ----- ۱۶۱
بیان ----- ۱۶۱
[۱۱] ----- ۱۶۱
[۱۲] ----- ۱۶۱
اشارهٔ ----- ۱۶۲
بیان ----- ۱۶۲
باب ۳۲ کسب النائحهٔ ----- ۱۶۲
[۱] ----- ۱۶۲
اشارهٔ ----- ۱۶۲
بیان ----- ۱۶۲
[۲] ----- ۱۶۲
اشارهٔ ----- ۱۶۲
بیان ----- ۱۶۳
[۳] ----- ۱۶۳
[۴] ----- ۱۶۳
[۵] ----- ۱۶۳

[۶] ----- ۱۶۳
[۷] ----- ۱۶۳
[۸] ----- ۱۶۴
[۹] ----- ۱۶۴
باب ۳۳ کسب الماشطة و الخافضة ----- ۱۶۴
[۱] ----- ۱۶۴
اشارة ----- ۱۶۴
بیان ----- ۱۶۴
[۲] ----- ۱۶۴
[۳] ----- ۱۶۵
اشارة ----- ۱۶۵
بیان ----- ۱۶۵
[۴] ----- ۱۶۵
اشارة ----- ۱۶۵
بیان ----- ۱۶۵
[۵] ----- ۱۶۵
[۶] ----- ۱۶۶
[۷] ----- ۱۶۶
باب ۳۴ کسب المغنیة و شرائها و ما جاء فی الغناء ----- ۱۶۶
[۱] ----- ۱۶۶
[۲] ----- ۱۶۶
[۳] ----- ۱۶۶
[۴] ----- ۱۶۶
[۵] ----- ۱۶۷

اشارة ----- ۱۶۷
بیان ----- ۱۶۷
[۶] ----- ۱۶۷
[۷] ----- ۱۶۷
[۸] ----- ۱۶۷
[۹] ----- ۱۶۷
اشارة ----- ۱۶۷
بیان ----- ۱۶۸
[۱۰] ----- ۱۶۸
[۱۱] ----- ۱۶۸
اشارة ----- ۱۶۸
بیان ----- ۱۶۸
[۱۲] ----- ۱۶۸
[۱۳] ----- ۱۶۸
[۱۴] ----- ۱۶۹
[۱۵] ----- ۱۶۹
اشارة ----- ۱۶۹
بیان ----- ۱۶۹
[۱۶] ----- ۱۶۹
اشارة ----- ۱۶۹
بیان ----- ۱۶۹
[۱۷] ----- ۱۶۹
اشارة ----- ۱۶۹
بیان ----- ۱۷۰

[۱۸] ---------- ۱۷۰
[۱۹] ---------- ۱۷۰
[۲۰] ---------- ۱۷۰
اشارة ---------- ۱۷۰
بيان ---------- ۱۷۰
[۲۱] ---------- ۱۷۱
اشارة ---------- ۱۷۱
بيان ---------- ۱۷۱
[۲۲] ---------- ۱۷۱
اشارة ---------- ۱۷۱
بيان ---------- ۱۷۱
[۲۳] ---------- ۱۷۱
اشارة ---------- ۱۷۱
بيان ---------- ۱۷۲
[۲۴] ---------- ۱۷۲
[۲۵] ---------- ۱۷۲
[۲۶] ---------- ۱۷۲
[۲۷] ---------- ۱۷۲
[۲۸] ---------- ۱۷۲
[۲۹] ---------- ۱۷۲
اشارة ---------- ۱۷۳
بيان ---------- ۱۷۳
[۳۰] ---------- ۱۷۳
[۳۱] ---------- ۱۷۳

[۳۲] ----- ۱۷۳

[۳۳] ----- ۱۷۳

[۳۴] ----- ۱۷۳

اشارة ----- ۱۷۴

بیان ----- ۱۷۴

[۳۵] ----- ۱۷۴

اشارة ----- ۱۷۴

بیان ----- ۱۷۴

باب ۳۵ القمار و ما جاء فی أنواعه ----- ۱۷۵

[۱] ----- ۱۷۵

[۲] ----- ۱۷۵

اشارة ----- ۱۷۵

بیان ----- ۱۷۵

[۳] ----- ۱۷۶

[۴] ----- ۱۷۶

[۵] ----- ۱۷۶

[۶] ----- ۱۷۶

[۷] ----- ۱۷۶

[۸] ----- ۱۷۶

[۹] ----- ۱۷۶

[۱۰] ----- ۱۷۶

[۱۱] ----- ۱۷۷

[۱۲] ----- ۱۷۷

[۱۳] ----- ۱۷۷

[۱۴] ۱۷۷
[۱۵] ۱۷۷
[۱۶] ۱۷۷
اشارة ۱۷۷
بيان ۱۷۷
[۱۷] ۱۷۸
[۱۸] ۱۷۸
[۱۹] ۱۷۸
اشارة ۱۷۸
بيان ۱۷۸
[۲۰] ۱۷۸
[۲۱] ۱۷۸
[۲۲] ۱۷۹
[۲۳] ۱۷۹
[۲۴] ۱۷۹
[۲۵] ۱۷۹
اشارة ۱۷۹
بيان ۱۷۹
باب ۳۶ النهبة ۱۸۰
[۱] ۱۸۰
اشارة ۱۸۰
بيان ۱۸۰
[۲] ۱۸۰
[۳] ۱۸۰

[۴] ۱۸۰
اشارة ۱۸۰
بیان ۱۸۱
[۵] ۱۸۱
اشارة ۱۸۱
بیان ۱۸۱
باب ۳۷ کسب المعلم و القارئ ۱۸۱
[۱] ۱۸۱
اشارة ۱۸۱
بیان ۱۸۱
[۲] ۱۸۲
[۳] ۱۸۲
[۴] ۱۸۲
اشارة ۱۸۲
بیان ۱۸۲
[۵] ۱۸۲
اشارة ۱۸۲
بیان ۱۸۳
[۶] ۱۸۳
اشارة ۱۸۳
بیان ۱۸۳
[۷] ۱۸۳
[۸] ۱۸۳
باب ۳۸ بیع المصاحف و تذهیبها ۱۸۳

[۱] ---- ۱۸۳
[۲] ---- ۱۸۴
[۳] ---- ۱۸۴
[۴] ---- ۱۸۴
[۵] ---- ۱۸۴
[۶] ---- ۱۸۴
[۷] ---- ۱۸۴
[۸] ---- ۱۸۵
اشارة ---- ۱۸۵
بيان ---- ۱۸۵
[۹] ---- ۱۸۵
[۱۰] ---- ۱۸۵
[۱۱] ---- ۱۸۵
[۱۲] ---- ۱۸۵
باب ۳۹ بيع الخمر و العصير ---- ۱۸۶
[۱] ---- ۱۸۶
[۲] ---- ۱۸۶
[۳] ---- ۱۸۶
[۴] ---- ۱۸۶
اشارة ---- ۱۸۶
بيان ---- ۱۸۷
[۵] ---- ۱۸۷
[۶] ---- ۱۸۷
[۷] ---- ۱۸۷

[۸] ۱۸۷
[۹] ۱۸۷
اشارة ۱۸۷
بیان ۱۸۷
[۱۰] ۱۸۸
[۱۱] ۱۸۸
[۱۲] ۱۸۸
[۱۳] ۱۸۸
[۱۴] ۱۸۸
[۱۵] ۱۸۸
[۱۶] ۱۸۹
اشارة ۱۸۹
بیان ۱۸۹
[۱۷] ۱۸۹
[۱۸] ۱۸۹
[۱۹] ۱۸۹
[۲۰] ۱۸۹
[۲۱] ۱۹۰
[۲۲] ۱۹۰
[۲۳] ۱۹۰
باب ۴۰ بیع الرقیق و شراؤهم ۱۹۰
[۱] ۱۹۰
[۲] ۱۹۰
[۳] ۱۹۰

[۴] ---------- ۱۹۰
[۵] ---------- ۱۹۱
[۶] ---------- ۱۹۱
اشارة ---------- ۱۹۱
بيان ---------- ۱۹۱
[۷] ---------- ۱۹۱
[۸] ---------- ۱۹۱
[۹] ---------- ۱۹۲
[۱۰] ---------- ۱۹۲
[۱۱] ---------- ۱۹۲
[۱۲] ---------- ۱۹۲
[۱۳] ---------- ۱۹۲
[۱۴] ---------- ۱۹۲
[۱۵] ---------- ۱۹۲
[۱۶] ---------- ۱۹۳
اشارة ---------- ۱۹۳
بيان ---------- ۱۹۳
[۱۷] ---------- ۱۹۳
[۱۸] ---------- ۱۹۳
[۱۹] ---------- ۱۹۳
[۲۰] ---------- ۱۹۳
[۲۱] ---------- ۱۹۴
اشارة ---------- ۱۹۴
بيان ---------- ۱۹۴

[۲۲] ---------- ۱۹۴
[۲۳] ---------- ۱۹۴
باب ۴۱ أدب شراء الرقيق ---------- ۱۹۴
[۱] ---------- ۱۹۴
اشارة ---------- ۱۹۴
بيان ---------- ۱۹۵
[۲] ---------- ۱۹۵
[۳] ---------- ۱۹۵
اشارة ---------- ۱۹۵
بيان ---------- ۱۹۵
[۴] ---------- ۱۹۵
[۵] ---------- ۱۹۵
اشارة ---------- ۱۹۶
بيان ---------- ۱۹۶
[۶] ---------- ۱۹۶
باب ۴۲ بيع اللقيط و ولد الزنا ---------- ۱۹۶
[۱] ---------- ۱۹۶
اشارة ---------- ۱۹۶
بيان ---------- ۱۹۶
[۲] ---------- ۱۹۶
[۳] ---------- ۱۹۶
[۴] ---------- ۱۹۷
[۵] ---------- ۱۹۷
[۶] ---------- ۱۹۷

[۷] ---------- ۱۹۷
[۸] ---------- ۱۹۷
[۹] ---------- ۱۹۷
[۱۰] ---------- ۱۹۷
[۱۱] ---------- ۱۹۸
[۱۲] ---------- ۱۹۸
[۱۳] ---------- ۱۹۸
اشارة ---------- ۱۹۸
بيان ---------- ۱۹۸
باب ۴۳ جامع فيما يحل الشراء و البيع فيه و ما لا يحل و أنواع السحت ---------- ۱۹۸
[۱] ---------- ۱۹۸
[۲] ---------- ۱۹۹
[۳] ---------- ۱۹۹
اشارة ---------- ۱۹۹
بيان ---------- ۱۹۹
[۴] ---------- ۱۹۹
[۵] ---------- ۱۹۹
[۶] ---------- ۱۹۹
اشارة ---------- ۱۹۹
بيان ---------- ۲۰۰
[۷] ---------- ۲۰۰
[۸] ---------- ۲۰۰
[۹] ---------- ۲۰۰
[۱۰] ---------- ۲۰۰

[۱۱] ---------- ۲۰۰
[۱۲] ---------- ۲۰۰
[۱۳] ---------- ۲۰۱
[۱۴] ---------- ۲۰۱
[۱۵] ---------- ۲۰۱
[۱۶] ---------- ۲۰۱
[۱۷] ---------- ۲۰۱
[۱۸] ---------- ۲۰۱
اشارة ---------- ۲۰۱
بيان ---------- ۲۰۲
[۱۹] ---------- ۲۰۲
اشارة ---------- ۲۰۲
بيان ---------- ۲۰۲
[۲۰] ---------- ۲۰۲
[۲۱] ---------- ۲۰۲
اشارة ---------- ۲۰۲
بيان ---------- ۲۰۳
[۲۲] ---------- ۲۰۳
[۲۳] ---------- ۲۰۳
[۲۴] ---------- ۲۰۳
اشارة ---------- ۲۰۳
بيان ---------- ۲۰۳
[۲۵] ---------- ۲۰۳
اشارة ---------- ۲۰۳

بيان ----- ۲۰۴

[۲۶] ----- ۲۰۴

[۲۷] ----- ۲۰۴

اشارة ----- ۲۰۴

بيان ----- ۲۰۴

[۲۸] ----- ۲۰۴

[۲۹] ----- ۲۰۵

[۳۰] ----- ۲۰۵

[۳۱] ----- ۲۰۵

باب ۴۴ شراء السرقة و الخيانة و متاع السلطان ----- ۲۰۵

[۱] ----- ۲۰۵

اشارة ----- ۲۰۵

بيان ----- ۲۰۵

[۲] ----- ۲۰۶

[۳] ----- ۲۰۶

[۴] ----- ۲۰۶

اشارة ----- ۲۰۶

بيان ----- ۲۰۶

[۵] ----- ۲۰۶

[۶] ----- ۲۰۶

اشارة ----- ۲۰۶

بيان ----- ۲۰۷

[۷] ----- ۲۰۷

اشارة ----- ۲۰۷

بيان ۲۰۷
[۸] ۲۰۷
[۹] ۲۰۷
اشارة ۲۰۷
بيان ۲۰۸
[۱۰] ۲۰۸
اشارة ۲۰۸
بيان ۲۰۸
[۱۱] ۲۰۸
اشارة ۲۰۸
بيان ۲۰۸
[۱۲] ۲۰۹
اشارة ۲۰۹
بيان ۲۰۹
[۱۳] ۲۰۹
[۱۴] ۲۰۹
[۱۵] ۲۰۹
اشارة ۲۰۹
بيان ۲۰۹
باب ۴۵ التصرف فی مال اليتيم ۲۱۰
[۱] ۲۱۰
[۲] ۲۱۰
[۳] ۲۱۰
[۴] ۲۱۰

[۵] ---- ۲۱۰
اشارة ---- ۲۱۱
بيان ---- ۲۱۱
باب ۴۶ أكل مال اليتيم ---- ۲۱۱
[۱] ---- ۲۱۱
اشارة ---- ۲۱۱
بيان ---- ۲۱۱
[۲] ---- ۲۱۱
[۳] ---- ۲۱۲
[۴] ---- ۲۱۲
[۵] ---- ۲۱۲
[۶] ---- ۲۱۲
[۷] ---- ۲۱۲
باب ۴۷ ما يحل لقيم مال اليتيم منه ---- ۲۱۲
[۱] ---- ۲۱۲
اشارة ---- ۲۱۳
بيان ---- ۲۱۳
[۲] ---- ۲۱۳
[۳] ---- ۲۱۳
[۴] ---- ۲۱۳
[۵] ---- ۲۱۳
اشارة ---- ۲۱۳
بيان ---- ۲۱۴
[۶] ---- ۲۱۴

[۷] ---------- ۲۱۴
[۸] ---------- ۲۱۴
باب ۴۸ التجارة فی مال الیتیم و القرض منه ---------- ۲۱۴
[۱] ---------- ۲۱۴
اشارة ---------- ۲۱۴
بیان ---------- ۲۱۵
[۲] ---------- ۲۱۵
اشارة ---------- ۲۱۵
بیان ---------- ۲۱۵
[۳] ---------- ۲۱۵
[۴] ---------- ۲۱۵
[۵] ---------- ۲۱۵
[۶] ---------- ۲۱۶
[۷] ---------- ۲۱۶
[۸] ---------- ۲۱۶
[۹] ---------- ۲۱۶
[۱۰] ---------- ۲۱۶
باب ۴۹ الرجل یأخذ من مال ولده و الولد یأخذ من مال والده ---------- ۲۱۶
[۱] ---------- ۲۱۷
[۲] ---------- ۲۱۷
[۳] ---------- ۲۱۷
[۴] ---------- ۲۱۷
[۵] ---------- ۲۱۷
[۶] ---------- ۲۱۷

[۷] ۲۱۷

[۸] ۲۱۸

[۹] ۲۱۸

[۱۰] ۲۱۸

[۱۱] ۲۱۸

اشارة ۲۱۸

بیان ۲۱۹

باب ۵۰ الرجل یأخذ من مال امرأته و المرأة تأخذ من مال زوجها ۲۱۹

[۱] ۲۱۹

اشارة ۲۱۹

بیان ۲۱۹

[۲] ۲۱۹

[۳] ۲۱۹

[۴] ۲۱۹

[۵] ۲۲۰

[۶] ۲۲۰

اشارة ۲۲۰

بیان ۲۲۰

باب ۵۱ اللقطة ۲۲۰

[۱] ۲۲۰

[۲] ۲۲۰

اشارة ۲۲۰

بیان ۲۲۱

[۳] ۲۲۱

اشارة ----- ۲۲۱
بیان ----- ۲۲۱
[۴] ----- ۲۲۱
[۵] ----- ۲۲۱
[۶] ----- ۲۲۲
اشارة ----- ۲۲۲
بیان ----- ۲۲۲
[۷] ----- ۲۲۲
اشارة ----- ۲۲۲
بیان ----- ۲۲۲
[۸] ----- ۲۲۲
[۹] ----- ۲۲۳
[۱۰] ----- ۲۲۳
[۱۱] ----- ۲۲۳
[۱۲] ----- ۲۲۳
اشارة ----- ۲۲۳
بیان ----- ۲۲۳
[۱۳] ----- ۲۲۴
[۱۴] ----- ۲۲۴
اشارة ----- ۲۲۴
بیان ----- ۲۲۴
[۱۵] ----- ۲۲۴
[۱۶] ----- ۲۲۴
[۱۷] ----- ۲۲۴

[۱۸] ۲۲۴
اشارة ۲۲۵
بيان ۲۲۵
[۱۹] ۲۲۵
اشارة ۲۲۵
بيان ۲۲۵
[۲۰] ۲۲۵
[۲۱] ۲۲۶
اشارة ۲۲۶
بيان ۲۲۶
[۲۲] ۲۲۶
[۲۳] ۲۲۶
[۲۴] ۲۲۶
[۲۵] ۲۲۶
[۲۶] ۲۲۷
[۲۷] ۲۲۷
[۲۸] ۲۲۷
[۲۹] ۲۲۷
اشارة ۲۲۷
بيان ۲۲۷
[۳۰] ۲۲۷
[۳۱] ۲۲۷
اشارة ۲۲۸
بيان ۲۲۸

[۳۲] ۲۲۸
[۳۳] ۲۲۸
[۳۴] ۲۲۸
[۳۵] ۲۲۸
[۳۶] ۲۲۹
[۳۷] ۲۲۹
باب ۵۲ الضالة ۲۲۹
[۱] ۲۲۹
[۲] ۲۲۹
[۳] ۲۲۹
[۴] ۲۲۹
[۵] ۲۲۹
[۶] ۲۳۰
[۷] ۲۳۰
اشارة ۲۳۰
بیان ۲۳۰
[۸] ۲۳۰
اشارة ۲۳۰
بیان ۲۳۰
[۹] ۲۳۱
[۱۰] ۲۳۱
اشارة ۲۳۱
بیان ۲۳۱
[۱۱] ۲۳۱

اشارة ----- ۲۳۱
بيان ----- ۲۳۱
[۱۲] ----- ۲۳۱
اشارة ----- ۲۳۱
بيان ----- ۲۳۲
[۱۳] ----- ۲۳۲
[۱۴] ----- ۲۳۲
[۱۵] ----- ۲۳۲
اشارة ----- ۲۳۲
بيان ----- ۲۳۲
باب ۵۳ المال المفقود صاحبه ----- ۲۳۳
[۱] ----- ۲۳۳
[۲] ----- ۲۳۳
[۳] ----- ۲۳۳
اشارة ----- ۲۳۳
بيان ----- ۲۳۳
[۴] ----- ۲۳۳
[۵] ----- ۲۳۳
اشارة ----- ۲۳۴
بيان ----- ۲۳۴
[۶] ----- ۲۳۴
[۷] ----- ۲۳۴
اشارة ----- ۲۳۴
بيان ----- ۲۳۴

[۸] ---------- ۲۳۴
اشارة ---------- ۲۳۵
بيان ---------- ۲۳۵
[۹] ---------- ۲۳۵
[۱۰] ---------- ۲۳۵
[۱۱] ---------- ۲۳۵
اشارة ---------- ۲۳۵
بيان ---------- ۲۳۵
[۱۲] ---------- ۲۳۶
[۱۳] ---------- ۲۳۶
باب ۵۴ الهدية ---------- ۲۳۶
[۱] ---------- ۲۳۶
[۲] ---------- ۲۳۶
اشارة ---------- ۲۳۶
بيان ---------- ۲۳۶
[۳] ---------- ۲۳۷
اشارة ---------- ۲۳۷
بيان ---------- ۲۳۷
[۴] ---------- ۲۳۷
اشارة ---------- ۲۳۷
بيان ---------- ۲۳۷
[۵] ---------- ۲۳۸
[۶] ---------- ۲۳۸
[۷] ---------- ۲۳۸

[۸] ۲۳۸
[۹] ۲۳۸
اشارهٔ ۲۳۸
بیان ۲۳۹
[۱۰] ۲۳۹
[۱۱] ۲۳۹
[۱۲] ۲۳۹
[۱۳] ۲۳۹
[۱۴] ۲۳۹
[۱۵] ۲۳۹
[۱۶] ۲۴۰
اشارهٔ ۲۴۰
بیان ۲۴۰
[۱۷] ۲۴۰
[۱۸] ۲۴۰
[۱۹] ۲۴۰
[۲۰] ۲۴۰
[۲۱] ۲۴۰
[۲۲] ۲۴۰
اشارهٔ ۲۴۰
بیان ۲۴۱
[۲۳] ۲۴۱
[۲۴] ۲۴۱
[۲۵] ۲۴۱

[۲۶] ---- ۲۴۱
[۲۷] ---- ۲۴۱
[۲۸] ---- ۲۴۱
[۲۹] ---- ۲۴۱
باب ۵۵ الربا ---- ۲۴۲
[۱] ---- ۲۴۲
اشارة ---- ۲۴۲
بيان ---- ۲۴۲
[۲] ---- ۲۴۲
اشارة ---- ۲۴۲
بيان ---- ۲۴۲
[۳] ---- ۲۴۲
[۴] ---- ۲۴۳
[۵] ---- ۲۴۳
[۶] ---- ۲۴۳
اشارة ---- ۲۴۳
بيان ---- ۲۴۳
[۷] ---- ۲۴۳
[۸] ---- ۲۴۴
[۹] ---- ۲۴۴
اشارة ---- ۲۴۴
بيان ---- ۲۴۴
[۱۰] ---- ۲۴۴
اشارة ---- ۲۴۴

بيان ----- ۲۴۴
[۱۱] ----- ۲۴۵
[۱۲] ----- ۲۴۵
[۱۳] ----- ۲۴۵
[۱۴] ----- ۲۴۵
[۱۵] ----- ۲۴۵
[۱۶] ----- ۲۴۵
[۱۷] ----- ۲۴۵
[۱۸] ----- ۲۴۶
[۱۹] ----- ۲۴۶
[۲۰] ----- ۲۴۶
[۲۱] ----- ۲۴۶
[۲۲] ----- ۲۴۶
[۲۳] ----- ۲۴۶
[۲۴] ----- ۲۴۶
باب ۵۶ من يجوز له الربا ----- ۲۴۷
[۱] ----- ۲۴۷
[۲] ----- ۲۴۷
[۳] ----- ۲۴۷
[۴] ----- ۲۴۷
[۵] ----- ۲۴۷
اشارة ----- ۲۴۷
بيان ----- ۲۴۷
[۶] ----- ۲۴۸

[۷] ---------- ۲۴۸
[۸] ---------- ۲۴۸
باب ۵۷ الحكرة ---------- ۲۴۸
[۱] ---------- ۲۴۸
اشارة ---------- ۲۴۸
بيان ---------- ۲۴۸
[۲] ---------- ۲۴۸
[۳] ---------- ۲۴۹
[۴] ---------- ۲۴۹
اشارة ---------- ۲۴۹
بيان ---------- ۲۴۹
[۵] ---------- ۲۴۹
[۶] ---------- ۲۴۹
اشارة ---------- ۲۴۹
بيان ---------- ۲۵۰
[۷] ---------- ۲۵۰
[۸] ---------- ۲۵۰
[۹] ---------- ۲۵۰
[۱۰] ---------- ۲۵۰
[۱۱] ---------- ۲۵۰
[۱۲] ---------- ۲۵۰
باب ۵۸ الأسعار ---------- ۲۵۱
[۱] ---------- ۲۵۱
[۲] ---------- ۲۵۱

[۳] ---------- ۲۵۱
[۴] ---------- ۲۵۱
[۵] ---------- ۲۵۱
[۶] ---------- ۲۵۲
[۷] ---------- ۲۵۲
[۸] ---------- ۲۵۲
[۹] ---------- ۲۵۲
[۱۰] ---------- ۲۵۲
[۱۱] ---------- ۲۵۲
باب ۵۹ التلقی و بیع الحاضر للبادی ---------- ۲۵۳
[۱] ---------- ۲۵۳
اشارة ---------- ۲۵۳
بیان ---------- ۲۵۳
[۲] ---------- ۲۵۳
اشارة ---------- ۲۵۳
بیان ---------- ۲۵۳
[۳] ---------- ۲۵۳
[۴] ---------- ۲۵۴
[۵] ---------- ۲۵۴
اشارة ---------- ۲۵۴
بیان ---------- ۲۵۴
[۶] ---------- ۲۵۴
اشارة ---------- ۲۵۴
بیان ---------- ۲۵۴

[۷] ---------- ۲۵۴
باب ۶۰ الجعائل ---------- ۲۵۵
[۱] ---------- ۲۵۵
[۲] ---------- ۲۵۵
[۳] ---------- ۲۵۵
[۴] ---------- ۲۵۵
[۵] ---------- ۲۵۵
[۶] ---------- ۲۵۵
اشارة ---------- ۲۵۵
بيان ---------- ۲۵۶
[۷] ---------- ۲۵۶
[۸] ---------- ۲۵۶
[۹] ---------- ۲۵۶
اشارة ---------- ۲۵۶
بيان ---------- ۲۵۶
[۱۰] ---------- ۲۵۶
[۱۱] ---------- ۲۵۷
[۱۲] ---------- ۲۵۷
اشارة ---------- ۲۵۷
بيان ---------- ۲۵۷
[۱۳] ---------- ۲۵۷
باب ۶۱ من يكره معاملته و مخالطته ---------- ۲۵۷
[۱] ---------- ۲۵۷
اشارة ---------- ۲۵۷

بيان ----- ۲۵۷
[۲] ----- ۲۵۸
[۳] ----- ۲۵۸
اشارة ----- ۲۵۸
بيان ----- ۲۵۸
[۴] ----- ۲۵۸
[۵] ----- ۲۵۸
اشارة ----- ۲۵۸
بيان ----- ۲۵۹
[۶] ----- ۲۵۹
[۷] ----- ۲۵۹
[۸] ----- ۲۵۹
[۹] ----- ۲۵۹
اشارة ----- ۲۵۹
بيان ----- ۲۵۹
[۱۰] ----- ۲۵۹
[۱۱] ----- ۲۶۰
[۱۲] ----- ۲۶۰
[۱۳] ----- ۲۶۰
[۱۴] ----- ۲۶۰
[۱۵] ----- ۲۶۰
اشارة ----- ۲۶۰
بيان ----- ۲۶۰
باب ۶۲ ركوب البحر و الخطر للتجارة ----- ۲۶۱

[۱] ---------- ۲۶۱
[۲] ---------- ۲۶۱
[۳] ---------- ۲۶۱
اشارة ---------- ۲۶۱
بيان ---------- ۲۶۱
[۴] ---------- ۲۶۱
[۵] ---------- ۲۶۲
اشارة ---------- ۲۶۲
بيان ---------- ۲۶۲
[۶] ---------- ۲۶۲
[۷] ---------- ۲۶۲
[۸] ---------- ۲۶۲
[۹] ---------- ۲۶۲
[۱۰] ---------- ۲۶۳
[۱۱] ---------- ۲۶۳
[۱۲] ---------- ۲۶۳
[۱۳] ---------- ۲۶۳
[۱۴] ---------- ۲۶۳
باب ۶۳ إن من السعادة أن يكون معيشة الرجل فی بلده ---------- ۲۶۳
[۱] ---------- ۲۶۳
[۲] ---------- ۲۶۴
[۳] ---------- ۲۶۴
اشارة ---------- ۲۶۴
بيان ---------- ۲۶۴

[۴] ---- ۲۶۴
باب ۶۴ لزوم ما ينفع من المعاملات ---- ۲۶۴
[۱] ---- ۲۶۴
اشارة ---- ۲۶۴
بيان ---- ۲۶۴
[۲] ---- ۲۶۵
[۳] ---- ۲۶۵
باب ۶۵ النوادر ---- ۲۶۵
[۱] ---- ۲۶۵
اشارة ---- ۲۶۵
بيان ---- ۲۶۵
[۲] ---- ۲۶۵
[۳] ---- ۲۶۵
[۴] ---- ۲۶۶
[۵] ---- ۲۶۶
اشارة ---- ۲۶۶
بيان ---- ۲۶۶
[۶] ---- ۲۶۶
اشارة ---- ۲۶۶
بيان ---- ۲۶۶
[۷] ---- ۲۶۷
[۸] ---- ۲۶۷
[۹] ---- ۲۶۷
[۱۰] ---- ۲۶۷

[۱۱] ۲۶۷
اشارة ۲۶۷
بیان ۲۶۷
[۱۲] ۲۶۸
اشارة ۲۶۸
بیان ۲۶۸
[۱۳] ۲۶۸
اشارة ۲۶۸
بیان ۲۶۸
أبواب أحكام التجارة و شروط البيع و الربا ۲۶۸
الآيات ۲۶۸
اشارة ۲۶۹
بیان ۲۶۹
باب ۶۶ آداب التجارة ۲۶۹
[۱] ۲۶۹
[۲] ۲۶۹
اشارة ۲۶۹
بیان ۲۶۹
[۳] ۲۶۹
اشارة ۲۶۹
بیان ۲۷۰
[۴] ۲۷۰
[۵] ۲۷۰
[۶] ۲۷۰

اشارة ----- ۲۷۰
بیان ----- ۲۷۰
[۷] ----- ۲۷۰
[۸] ----- ۲۷۱
[۹] ----- ۲۷۱
[۱۰] ----- ۲۷۱
اشارة ----- ۲۷۱
بیان ----- ۲۷۱
[۱۱] ----- ۲۷۱
[۱۲] ----- ۲۷۲
[۱۳] ----- ۲۷۲
[۱۴] ----- ۲۷۲
اشارة ----- ۲۷۲
بیان ----- ۲۷۲
[۱۵] ----- ۲۷۲
اشارة ----- ۲۷۲
بیان ----- ۲۷۳
[۱۶] ----- ۲۷۳
[۱۷] ----- ۲۷۳
[۱۸] ----- ۲۷۳
[۱۹] ----- ۲۷۳
اشارة ----- ۲۷۳
بیان ----- ۲۷۳
[۲۰] ----- ۲۷۳

[۲۱] ۲۷۴
[۲۲] ۲۷۴
اشارة ۲۷۴
بیان ۲۷۴
[۲۳] ۲۷۴
[۲۴] ۲۷۴
[۲۵] ۲۷۴
اشارة ۲۷۴
بیان ۲۷۵
[۲۶] ۲۷۵
[۲۷] ۲۷۵
[۲۸] ۲۷۵
اشارة ۲۷۵
بیان ۲۷۵
[۲۹] ۲۷۵
باب ۶۷ السوق و دعائه ۲۷۶
[۱] ۲۷۶
[۲] ۲۷۶
[۳] ۲۷۶
[۴] ۲۷۶
اشارة ۲۷۶
بیان ۲۷۶
[۵] ۲۷۷
[۶] ۲۷۷

[۷] ---------- ۲۷۷
[۸] ---------- ۲۷۷
[۹] ---------- ۲۷۷
باب ۶۸ الدعاء عند الشراء ---------- ۲۷۸
[۱] ---------- ۲۷۸
[۲] ---------- ۲۷۸
[۳] ---------- ۲۷۸
[۴] ---------- ۲۷۸
[۵] ---------- ۲۷۸
[۶] ---------- ۲۷۸
[۷] ---------- ۲۷۹
باب ۶۹ معاملة الإخوان ---------- ۲۷۹
[۱] ---------- ۲۷۹
اشارة ---------- ۲۷۹
بیان ---------- ۲۷۹
[۲] ---------- ۲۷۹
اشارة ---------- ۲۷۹
بیان ---------- ۲۸۰
[۳] ---------- ۲۸۰
[۴] ---------- ۲۸۰
اشارة ---------- ۲۸۰
بیان ---------- ۲۸۰
[۵] ---------- ۲۸۰
[۶] ---------- ۲۸۰

[۷] ۲۸۰
[۸] ۲۸۱
[۹] ۲۸۱
[۱۰] ۲۸۱
[۱۱] ۲۸۱
اشارة ۲۸۱
بیان ۲۸۱
[۱۲] ۲۸۲
[۱۳] ۲۸۲
اشارة ۲۸۲
بیان ۲۸۲
باب ۷۰ الشراء و البیع للغیر ۲۸۲
[۱] ۲۸۳
[۲] ۲۸۳
[۳] ۲۸۳
[۴] ۲۸۳
باب ۷۱ الغش ۲۸۳
[۱] ۲۸۳
[۲] ۲۸۳
[۳] ۲۸۴
اشارة ۲۸۴
بیان ۲۸۴
[۴] ۲۸۴
[۵] ۲۸۴

[۶] ---- ۲۸۴
[۷] ---- ۲۸۴
اشارة ---- ۲۸۴
بيان ---- ۲۸۵
[۸] ---- ۲۸۵
اشارة ---- ۲۸۵
بيان ---- ۲۸۵
[۹] ---- ۲۸۵
[۱۰] ---- ۲۸۵
[۱۱] ---- ۲۸۵
[۱۲] ---- ۲۸۶
[۱۳] ---- ۲۸۶
[۱۴] ---- ۲۸۶
[۱۵] ---- ۲۸۶
[۱۶] ---- ۲۸۶
باب ۷۲ الاستحطاط بعد الصفقة ---- ۲۸۶
[۱] ---- ۲۸۶
اشارة ---- ۲۸۶
بيان ---- ۲۸۷
[۲] ---- ۲۸۷
[۳] ---- ۲۸۷
اشارة ---- ۲۸۷
بيان ---- ۲۸۷
[۴] ---- ۲۸۷

[۵] ۲۸۷
[۶] ۲۸۸
[۷] ۲۸۸
اشارة ۲۸۸
بیان ۲۸۸
باب ۷۳ العربون و الذواق ۲۸۸
[۱] ۲۸۸
اشارة ۲۸۸
بیان ۲۸۸
[۲] ۲۸۹
باب ۷۴ فضول الکیل و المیزان ۲۸۹
[۱] ۲۸۹
[۲] ۲۸۹
[۳] ۲۸۹
[۴] ۲۸۹
اشارة ۲۸۹
بیان ۲۹۰
[۵] ۲۹۰
[۶] ۲۹۰
[۷] ۲۹۰
[۸] ۲۹۰
اشارة ۲۹۰
بیان ۲۹۱
باب ۷۵ أنه لا یصلح البیع إلا بمکیال البلد ۲۹۱

[۱] ---- ۲۹۱

[۲] ---- ۲۹۱

اشارة ---- ۲۹۱

بيان ---- ۲۹۱

[۳] ---- ۲۹۱

باب ۷۶ الوفاء و البخس ---- ۲۹۱

[۱] ---- ۲۹۱

[۲] ---- ۲۹۲

[۳] ---- ۲۹۲

[۴] ---- ۲۹۲

[۵] ---- ۲۹۲

[۶] ---- ۲۹۲

[۷] ---- ۲۹۲

[۸] ---- ۲۹۳

[۹] ---- ۲۹۳

اشارة ---- ۲۹۳

بيان ---- ۲۹۳

باب ۷۷ الاتكال على كيل البائع و وزنه ---- ۲۹۳

[۱] ---- ۲۹۳

[۲] ---- ۲۹۳

[۳] ---- ۲۹۳

[۴] ---- ۲۹۴

[۵] ---- ۲۹۴

[۶] ---- ۲۹۴

باب ۷۸ بيع الشیء بعد شرائه و قبل كيله أو قبضه ----- ۲۹۴
[۱] ----- ۲۹۴
[۲] ----- ۲۹۴
اشارة ----- ۲۹۴
بيان ----- ۲۹۵
[۳] ----- ۲۹۵
[۴] ----- ۲۹۵
[۵] ----- ۲۹۵
اشارة ----- ۲۹۵
بيان ----- ۲۹۵
[۶] ----- ۲۹۵
[۷] ----- ۲۹۵
[۸] ----- ۲۹۶
[۹] ----- ۲۹۶
[۱۰] ----- ۲۹۶
اشارة ----- ۲۹۶
بيان ----- ۲۹۶
[۱۱] ----- ۲۹۶
[۱۲] ----- ۲۹۷
اشارة ----- ۲۹۷
بيان ----- ۲۹۷
[۱۳] ----- ۲۹۷
[۱۴] ----- ۲۹۷
اشارة ----- ۲۹۷

بیان ---------- ۲۹۷
[۱۵] ---------- ۲۹۷
[۱۶] ---------- ۲۹۸
[۱۷] ---------- ۲۹۸
[۱۸] ---------- ۲۹۸
[۱۹] ---------- ۲۹۸
[۲۰] ---------- ۲۹۸
[۲۱] ---------- ۲۹۸
باب ۷۹ تغیر سعر الشیء قبل قبض المشتری أو مساعرته ---------- ۲۹۸
[۱] ---------- ۲۹۹
[۲] ---------- ۲۹۹
[۳] ---------- ۲۹۹
[۴] ---------- ۲۹۹
[۵] ---------- ۲۹۹
اشارة ---------- ۲۹۹
بیان ---------- ۳۰۰
باب ۸۰ الشرط و الخیار فی البیع و حکم المبیع فی زمان الخیار ---------- ۳۰۰
[۱] ---------- ۳۰۰
[۲] ---------- ۳۰۰
[۳] ---------- ۳۰۰
اشارة ---------- ۳۰۰
بیان ---------- ۳۰۰
[۴] ---------- ۳۰۰
[۵] ---------- ۳۰۱

[۶] ۳۰۱
[۷] ۳۰۱
اشارة ۳۰۱
بيان ۳۰۱
[۸] ۳۰۱
[۹] ۳۰۲
[۱۰] ۳۰۲
[۱۱] ۳۰۲
[۱۲] ۳۰۲
[۱۳] ۳۰۲
[۱۴] ۳۰۲
[۱۵] ۳۰۳
[۱۶] ۳۰۳
[۱۷] ۳۰۳
اشارة ۳۰۳
بيان ۳۰۳
[۱۸] ۳۰۳
[۱۹] ۳۰۳
اشارة ۳۰۴
بيان ۳۰۴
[۲۰] ۳۰۴
[۲۱] ۳۰۴
[۲۲] ۳۰۴
[۲۳] ۳۰۵

[۲۴] ---------- ۳۰۵
[۲۵] ---------- ۳۰۵
[۲۶] ---------- ۳۰۵
[۲۷] ---------- ۳۰۵
[۲۸] ---------- ۳۰۵
[۲۹] ---------- ۳۰۵
[۳۰] ---------- ۳۰۵
[۳۱] ---------- ۳۰۶
[۳۲] ---------- ۳۰۶
[۳۳] ---------- ۳۰۶
اشارة ---------- ۳۰۶
بیان ---------- ۳۰۶
[۳۴] ---------- ۳۰۶
[۳۵] ---------- ۳۰۶
[۳۶] ---------- ۳۰۷
[۳۷] ---------- ۳۰۷
[۳۸] ---------- ۳۰۷
اشارة ---------- ۳۰۷
بیان ---------- ۳۰۷
[۳۹] ---------- ۳۰۷
[۴۰] ---------- ۳۰۷
[۴۱] ---------- ۳۰۸
[۴۲] ---------- ۳۰۸
[۴۳] ---------- ۳۰۸

[۴۴] ---------- ۳۰۸
[۴۵] ---------- ۳۰۸
اشارة ---------- ۳۰۸
بیان ---------- ۳۰۸
[۴۶] ---------- ۳۰۸
[۴۷] ---------- ۳۰۹
باب ۸۱ من یشتری شاة و لها لبن یشربه ثم یردها ---------- ۳۰۹
[۱] ---------- ۳۰۹
اشارة ---------- ۳۰۹
بیان ---------- ۳۰۹
باب ۸۲ اختلاف المتبایعین ---------- ۳۱۰
[۱] ---------- ۳۱۰
اشارة ---------- ۳۱۰
بیان ---------- ۳۱۰
[۲] ---------- ۳۱۰
اشارة ---------- ۳۱۰
بیان ---------- ۳۱۰
باب ۸۳ حدود البیع ---------- ۳۱۰
[۱] ---------- ۳۱۰
[۲] ---------- ۳۱۱
[۳] ---------- ۳۱۱
[۴] ---------- ۳۱۱
[۵] ---------- ۳۱۱
[۶] ---------- ۳۱۱

[۷] ---------- ۳۱۱
[۸] ---------- ۳۱۲
باب ۸۴ أن ثمرة النخل الملقح للبائع ---------- ۳۱۲
[۱] ---------- ۳۱۲
[۲] ---------- ۳۱۲
اشارة ---------- ۳۱۲
بيان ---------- ۳۱۲
[۳] ---------- ۳۱۲
باب ۸۵ بيع الثمار و شراؤها ---------- ۳۱۲
[۱] ---------- ۳۱۲
اشارة ---------- ۳۱۳
بيان ---------- ۳۱۳
[۲] ---------- ۳۱۳
[۳] ---------- ۳۱۳
[۴] ---------- ۳۱۳
اشارة ---------- ۳۱۴
بيان ---------- ۳۱۴
[۵] ---------- ۳۱۴
[۶] ---------- ۳۱۴
[۷] ---------- ۳۱۴
اشارة ---------- ۳۱۴
بيان ---------- ۳۱۵
[۸] ---------- ۳۱۵
اشارة ---------- ۳۱۵

بیان ----- ۳۱۵
[۹] ----- ۳۱۵
[۱۰] ----- ۳۱۵
اشارة ----- ۳۱۵
بیان ----- ۳۱۶
[۱۱] ----- ۳۱۶
اشارة ----- ۳۱۶
بیان ----- ۳۱۶
[۱۲] ----- ۳۱۶
[۱۳] ----- ۳۱۶
اشارة ----- ۳۱۶
بیان ----- ۳۱۶
[۱۴] ----- ۳۱۷
[۱۵] ----- ۳۱۷
[۱۶] ----- ۳۱۷
اشارة ----- ۳۱۷
بیان ----- ۳۱۷
[۱۷] ----- ۳۱۷
[۱۸] ----- ۳۱۷
[۱۹] ----- ۳۱۸
[۲۰] ----- ۳۱۸
اشارة ----- ۳۱۸
بیان ----- ۳۱۸
[۲۱] ----- ۳۱۸

[۲۲] ---------- ۳۱۸

تعريف مركز ---------- ۳۱۹

الوافی المجلد ۱۷

اشارة

سرشناسه : فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶-۱۰۹۱ق.

عنوان و نام پدیدآور : ...الوافی/ محمدمحسن المشتهر بالفیض الکاشانی؛ تحقیق مکتبة الامام امیرالمومنین علی علیه السلام (اصفهان)، سیدضیاءالدین حسینی «علامه»؛ اشراف السیدکمال الدین فقیه ایمانی.

مشخصات نشر : اصفهان: عطر عترت، ۱۴۳۰ق.= ۱۳۸۸.

مشخصات ظاهری : ۲۶ ج.

شابک : ۲۰۰۰۰۰۰ ریال: دوره۹۷۸-۹۶۴-۷۹۴۱-۹۳-۸ : ؛ ج. ۱۹۷۸-۹۶۴-۷۹۴۱-۹۴-۵ : ؛ ج. ۲۹۷۸-۹۶۴-۷۹۴۱-۹۵-۲ : ؛ ج. ۳۹۷۸-۹۶۴-۷۹۴۱-۹۶-۹ : ؛ ج. ۴۹۷۸-۹۶۴-۷۹۴۱-۹۷-۶ : ؛ ج. ۵۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۰۳-۳ : ؛ ج. ۶۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۰۴-۰ : ؛ ج. ۷۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۰۵-۷ : ؛ ج. ۸۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۰۶-۴ : ؛ ج. ۹۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۰۷-۱ : ؛ ج. ۱۰۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۰۸-۸ : ؛ ج. ۱۱۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۰۹-۵ : ؛ ج. ۱۲۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۱۰-۱ : ؛ ج. ۱۳۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۱۱-۸ : ؛ ج. ۱۴۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۱۲-۵ : ؛ ج. ۱۵۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۱۳-۲ : ؛ ج. ۱۶۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۱۴-۹ : ؛ ج. ۱۷۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۱۵-۶ : ؛ ج. ۱۸۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۱۶-۳ : ؛ ج. ۱۹۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۱۷-۰ : ؛ ج. ۲۰۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۱۸-۷ : ؛ ج. ۲۱۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۱۹-۴ : ؛ ج. ۲۲۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۲۰-۰ : ؛ ج. ۲۳۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۲۱-۷ : ؛ ج. ۲۴۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۲۲-۴ : ؛ ج. ۲۵۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۲۳-۱ : ؛ ج. ۲۶۹۷۸-۶۰۰-۵۵۸۸-۲۴-۸ :

یادداشت : عربی.

یادداشت : کتابنامه.

مندرجات : ج. ۱. کتاب العقل والعلم والتوحید.- ج. ۲ و ۳. کتاب الحجة.- ج. ۴ و ۵. کتاب الایمان والکفر.- ج. ۶. کتاب الطهارة والتزین.- ج. ۷، ۸ و ۹. کتاب الصلاة والدعاء والقرآن.- ج. ۱۰. کتاب الزکاة والخمس والمیراث.- ج. ۱۱. کتاب الصیام والاعتکاف والمعاهدات.- ج. ۱۲، ۱۳ و ۱۴. کتاب الحج والعمرة والزیارات.- ج. ۱۵و ۱۶. کتاب الحسبة والاحکام والشهادات.- ج. ۱۷و ۱۸. کتاب المعایش والمکاسب والمعاملات.- ج. ۱۹ و ۲۰. کتاب المطاعم والمشارب والتجملات.- ج. ۲۱، ۲۲ و ۲۳. کتاب النکاح والطلاق والولادات.- ج. ۲۴ و ۲۵. کتاب الجنائز والفرائض والوصیات.- ج. ۲۶. کتاب الروضة.

موضوع : احادیث شیعه -- قرن ۱۰ق.

شناسه افزوده : علامه، سیدضیاءالدین، ۱۲۹۰ - ۱۳۷۷.

شناسه افزوده : فقیه ایمانی، سیدکمال

شناسه افزوده : Faghih Imani, Kamal

شناسه افزوده : کتابخانه عمومی امام امیرالمومنین علی علیه السلام(اصفهان)

رده بندی کنگره : BP۱۳۴/ف۹و۲ ۱۳۸۸

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۲۱۲

شماره کتابشناسی ملی : ۱۹۱۱۰۹۴

اشارة

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله و الصلاة و السلام على رسول اللّه ثم على أهل بيت رسول اللّه ثم على رواة أحكام اللّه ثم على من انتفع بمواعظ اللّه.

كتاب المعايش و المكاسب و المعاملات

اشارة

و هو العاشر من أجزاء كتاب الوافی تصنيف محمد بن مرتضى المدعو بمحسن أيده اللّه

الآيات

اشارة

قال اللّه عز و جل وَ لَقَدْ مَكَّنّاكُمْ فِی الْأَرْضِ وَ جَعَلْنا لَكُمْ فِيها مَعايِشَ قَلِيلًا ما تَشْكُرُونَ.

و قال تعالى وَ الْأَرْضَ مَدَدْناها وَ أَلْقَيْنا فِيها رَواسِيَ و أَنْبَتْنا فِيها مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ وَ جَعَلْنا لَكُمْ فِيها مَعايِشَ وَ مَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرازِقِينَ وَ إِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلّا عِنْدَنا خَزائِنُهُ وَ ما نُنَزِّلُهُ إِلّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ.

و قال جل ذكره هُوَ الَّذِی خَلَقَ لَكُمْ ما فِی الْأَرْضِ جَمِيعاً

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۶

بيان

رَواسِيَ جبالا ثابتة مَوْزُونٍ مقدر بمقدار معين تقتضيه حكمته أو معتدل الأجزاء اعتدالا يليق بنوعه بحيث لو تغير لبطل.

و المراد ب مَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرازِقِينَ إما العيال و المماليك بمعنى أنكم تحسبون أنكم ترزقونهم مع أن رازقهم هو اللّه جل ذكره أو الحيوانات التی ليس الإنسان سبب رزقها كالوحوش و الطيور و دواب البحر أو الجميع و يؤيد الأول لفظة من و الثانی دخول الأول فی لكم و الثالث عدم سبب التخصيص

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۹

أبواب طلب الرزق

الآيات

اشارة

قال اللّه جل و عز هُوَ الَّذِی جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذَلُولًا فَامْشُوا فِی مَناكِبِها وَ كُلُوا مِنْ رِزْقِهِ.

و قال تعالى فَانْتَشِرُوا فِی الْأَرْضِ وَ ابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللّهِ.

و قال عز اسمه وَ آخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِی الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِنْ فَضْلِ اللّهِ.

بيان

ذَلُولًا لینة یسهل لکم السلوک فیها مَنٰاکِبِهٰا جبالها أو جوانبها و هو مبالغة فی تذللها فإنها تذللت بحیث یمشی فِی مَنٰاکِبِهٰا لم یبق منه شیء لم یتذلل یَضْرِبُونَ فِی الْأَرْضِ یسافرون فیها

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۱

باب ۱ الحث علی الطلب و التعرض للرزق

[۱]

۱۶۷۸۶- ۱ الکافی، ۵/ ۷۸/ ۶/ ۱ العدة عن سهل عن التهذیب، ۶/ ۳۲۴/ ۱۲/ ۱ السراد عن أبی خالد الکوفی رفعه إلی أبی جعفر ع قال قال رسول اللّه ص العبادة سبعون جزءا أفضلها طلب الحلال.

[۲]

۱۶۷۸۷- ۲ الکافی، ۵/ ۷۷/ ۱/ ۱ محمد عن التهذیب، ۶/ ۳۲۳/ ۸/ ۱ ابن عیسی عن ابن فضال عن ابن بکیر عن عمر بن یزید قال قلت لأبی عبد اللّه ع رجل قال لأقعدن فی بیتی و لأصلین و لأصومن و لأعبدن ربی- فأما رزقی فسیأتینی فقال أبو عبد اللّه ع هذا أحد الثلاثة الذین لا یستجاب لهم

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۲

[۳]

۱۶۷۸۸- ۳ الکافی، ۵/ ۷۷/ ۲/ ۱ الثلاثة عن الحسن بن عطیة عن عمر بن یزید قال قال أبو عبد اللّه ع أ رأیت لو أن رجلا دخل بیته و أغلق بابه أ کان یسقط علیه شیء من السماء.

[۴]

اشارة

۱۶۷۸۹- ۴ الکافی، ۵/ ۷۸/ ۳/ ۱ النیسابوریان التهذیب، ۶/ ۳۲۳/ ۹/ ۱ الفضل بن شاذان عن ابن أبی عمیر عن إبراهیم بن عبد الحمید عن أیوب أخی أدیم بیاع الهروی قال کنا جلوسا عند أبی عبد اللّه ع إذ أقبل العلاء بن کامل فجلس قدام أبی عبد اللّه ع فقال ادع اللّه أن یرزقنی فی دعة فقال لا أدعو لک اطلب کما أمرک اللّه عز و جل

بیان

فی دعة فی رفاهیة و سکون و راحة

[۵]

۱۶۷۹۰- ۵ الکافی، ۵/ ۷۸/ ۴/ ۱ العدة عن التهذیب، ۶/ ۳۲۴/ ۱۰/ ۱ البرقی عن أبیه عن أبی طالب الشعرانی عن سلیمان بن معلی بن خنیس عن أبیه قال سأل أبو عبد اللّه ع عن رجل و أنا عنده فقیل أصابته الحاجة فقال فما یصنع الیوم قیل فی البیت یعبد ربه فقال من أین قوته قال [قیل] من عند بعض إخوانه فقال أبو عبد اللّه ع و اللّه الذی یقوته أشد عبادة منه.

[۶]

۱۶۷۹۱- ۶ الکافی، ۵/ ۷۸/ ۵/ ۱ العدة عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۳

التهذیب، ۶/ ۳۲۴/ ۱۱/ ۱ ابن عیسی عن ابن أبی عمیر عن ابن المغیرة عن محمد بن الفضیل عن أبی حمزة عن أبی جعفر ع قال من طلب الرزق فی الدنیا استعفافا عن الناس- و توسیعا علی أهله و تعطفا علی جاره لقی اللّه عز و جل یوم القیامة و وجهه مثل القمر لیلة البدر.

[۷]

۱۶۷۹۲- ۷ الکافی، ۵/ ۷۸/ ۷/ ۱ الثلاثة عن إسماعیل بن محمد المنقری عن هشام الصیداوی قال قال أبو عبد اللّه ع یا هشام لو رأیت الصفین قد التقیا فلا تدع طلب الرزق فی ذلک الیوم.

[۸]

۱۶۷۹۳- ۸ الکافی، ۵/ ۷۸/ ۸/ ۱ أحمد بن عبد اللّه عن البرقی عن أبیه عن صفوان عن خالد بن نجیح قال قال أبو عبد اللّه ع اقرءوا من لقیتم من أصحابکم السلام و قولوا لهم إن فلان بن فلان یقرئکم السلام و قولوا لهم علیکم بتقوی اللّه عز و جل.
و ما ینال به ما عند اللّه إنی و اللّه ما آمرکم إلا بما نأمر به أنفسنا فعلیکم بالجد و الاجتهاد و إذا صلیتم الصبح و انصرفتم فبکروا فی طلب الرزق و اطلبوا الحلال فإن اللّه عز و جل سیرزقکم و یعینکم علیه.

[۹]

اشارة

۱۶۷۹۴- ۹ الکافی، ۵/ ۷۹/ ۹/ ۱ الثلاثة عن الحسین بن أحمد عن شهاب بن عبد ربه قال قال لی أبو عبد اللّه ع إن ظننت أو بلغک أن هذا الأمر کائن فی غد فلا تدعن طلب الرزق و إن استطعت أن لا تکون کلا فافعل.

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۴

بیان

أراد بهذا الأمر ظهور القائم ع إذ ورد أنه ع إذا ظهر استغنی الناس به عن طلب الرزق و إطلاق هذا اللفظ علی هذا المعنی شائع فی

کلامهم ع و أما إرادة الموت به فبعید من جهة اللفظ و إن ناسب المقام و الکل العیال و الثقل و الظرف محذوف أی علی الناس.

[۱۰]

۱۶۷۹۵- ۱۰ الکافی، ۵/ ۷۲/ ۷/ ۱ ابن بندار عن التهذیب، ۶/ ۳۲۷/ ۲۳/ ۱ البرقی عن أبی الخزرج الأنصاری عن علی بن غراب عن أبی عبد اللّه ع قال قال رسول اللّه ص ملعون من ألقی کله علی الناس.

[۱۱]

۱۶۷۹۶- ۱۱ الکافی، ۵/ ۷۹/ ۱۰/ ۱ حمید عن ابن سماعة عمن ذکره عن أبان عن العلاء قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول أ یعجز أحدکم أن یکون مثل النملة فإن النملة تجر إلی جحرها.

[۱۲]

اشارة

۱۶۷۹۷- ۱۲ الکافی، ۵/ ۷۹/ ۱۱/ ۱ سهل عن النهدی عن محمد بن عمر بن بزیع عن أحمد بن عائذ عن کلیب الصیداوی قال قلت لأبی عبد اللّه ع ادع اللّه عز و جل لی الرزق فقد التاثت علی أموری قال فأجابنی مسرعا لا اخرج فاطلب.

بیان

التاثت التفت و أبطأت و قوله لا أی لا أدعو.

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۵

[۱۳]

۱۶۷۹۸- ۱۳ الفقیه، ۳/ ۱۵۶/ ۳۵۷۱ ابن أذینة عن الصادق ع أنه قال إن اللّه لیحب الاغتراب فی طلب الرزق.

[۱۴]

اشارة

۱۶۷۹۹- ۱۴ الفقیه، ۳/ ۱۵۷/ ۳۵۷۳ علی بن عبد العزیز عن أبی عبد اللّه ع قال إنی لأحب أن أری الرجل متحرفا فی طلب الرزق إن رسول اللّه ص قال اللهم بارک لأمتی فی بکورها.

بیان

متحرفا متكسبا يقال حرف لعياله إذا كسب لهم و ذكر حديث بركة البكور إشارة إلى أن النبى ص إنما دعا لأهل الكسب و أنه ينبغى لهم أن يبكروا إلى مكاسبهم و فى لفظ البركة إشارة إلى ذلك.

[۱۵]

اشارة

۱۶۸۰۰- ۱۵ الفقيه، ۳/ ۱۵۷/ ۳۵۷۲ على ع اشخص يشخص لك الرزق

بيان

الشخوص الخروج.

[۱۶]

۱۶۸۰۱- ۱۶ الفقيه، ۳/ ۱۵۸/ ۳۵۷۹ قال أبو جعفر ع إنى أجدنى أمقت الرجل يتعذر عليه المكاسب فيستلقى على قفاه و يقول اللهم ارزقنى و يدع أن ينتشر فى الأرض و يلتمس من

الوافى، ج۱۷، ص: ۲۶

فضل اللّه و الذرة تخرج من جحرها تلتمس من رزقها.

[۱۷]

اشارة

۱۶۸۰۲- ۱۷ الفقيه، ۳/ ۱۶۸/ ۳۶۲۷ الوليد بن صبيح عن الصادق ع أنه قال ثلاثة يدعون فلا يستجاب لهم أو قال يرد عليهم دعاؤهم رجل كان له مال كثير يبلغ ثلاثين ألفا أو أربعين ألفا فأنفقه فى وجوهه فيقول اللهم ارزقنى فيقول اللّه تعالى أ لم أرزقك و رجل أمسك عن الطلب فيقول اللهم ارزقنى فيقول اللّه تعالى أ لم أجعل لك السبيل إلى الطلب و رجل كانت عنده امرأة فيقول اللهم فرق بينى و بينها فيقول اللّه عز و جل أ لم أجعل ذلك إليك.

بيان

قد مضى هذا الحديث من الكافى فى باب من لا يستجاب دعوته من كتاب الصلاة على تفاوت فى ألفاظه تارة و بنحو آخر أخرى و يأتى عن قريب بنحو ثالث إن شاء اللّه.

[۱۸]

۱۶۸۰۳- ۱۸ التهذیب، ۶/ ۳۲۹/ ۳۰/ ۱ محمد بن أحمد عن بنان عن أبیه عن ابن المغیرة عن السکونی عن جعفر عن أبیه ع قال قال رسول اللّه ص إذا أعسر أحدکم فلیخرج و لا یغم نفسه و أهله.

[۱۹]

اشارة

۱۶۸۰۴- ۱۹ الکافی، ۴/ ۴۹/ ۱۳/ ۱ علی عن أبیه عن حماد عن حریز

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۷

التهذیب، ۶/ ۳۲۹/ ۳۱/ ۱ محمد بن أحمد عن علی بن إسماعیل عن حماد بن عیسی عن حریز عن أبی عبد اللّه ع قال إذا ضاق أحدکم فلیعلم أخاه و لا یعن علی نفسه.

بیان

لا یعن من الإعانة و علی للإضرار أی لا یسع فی هلاک نفسه.

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۹

باب ۲ ما یجب من الاقتداء بالأئمة ع فی التعرض للرزق

[۱]

اشارة

۱۶۸۰۵- ۱ الکافی، ۵/ ۷۳/ ۱/ ۱ الخمسة عن البجلی عن أبی عبد اللّه ع قال إن محمد بن المنکدر کان یقول ما کنت أری أن علی بن الحسین ع یدع خلفا أفضل منه حتی رأیت ابنه محمد بن علی ع فأردت أن أعظه فوعظنی فقال له أصحابه بأی شیء وعظک قال خرجت إلی بعض نواحی المدینة فی ساعة حارة فلقینی أبو جعفر محمد بن علی و کان رجلا- بادنا ثقیلا- لقینی و هو متکئ علی غلامین أسودین أو مولیین فقلت فی نفسی سبحان اللّه شیخ من أشیاخ قریش فی هذه الساعة علی هذه الحالة فی طلب الدنیا أما لأعظنه فدنوت منه فسلمت علیه فرد علی بنهر و هو یتصاب عرقا.

فقلت أصلحک اللّه أنت شیخ من مشایخ قریش فی هذه الساعة علی هذه الحال فی طلب الدنیا أ رأیت لو جاءک أجلک و أنت علی هذه الحال ما کنت تصنع.

فقال لو جاءنی الموت و أنا علی هذه الحال جاءنی و أنا فی طاعة من طاعة اللّه عز و جل أکف بها نفسی و عیالی عنک و عن الناس و إنما کنت

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۰

أخاف لو جاءنی الموت و أنا علی معصیة من معاصی اللّه فقلت صدقت یرحمک اللّه أردت أن أعظک فوعظتنی.

بیان

أو مولیین أکثر إطلاق المولی علی غیر العربی الصریح و النزیل و التابع بنهر بزبر و زجر و إنما زبره ع لما استفسر منه التحذلق و التکایس بالنسبة إلیه و لأن الرجل کان من العامة و ممن یزعم بنفسه أنه من أهل العلم و لیس به

[۳]

اشارة

۱۶۸۰۶ - ۲ الکافی، ۵/ ۷۴/ ۲/ ۱ العدة عن البرقی عن شریف بن سابق عن الفضل بن أبی قرة عن أبی عبد اللّه ع قال کان أمیر المؤمنین ع یضرب بالمر و یستخرج الأرضین و کان رسول اللّه ص یمص النوا بفیه و یغرسه فیطلع من ساعته و أن أمیر المؤمنین ع أعتق ألف مملوک من ماله و من کد یمینه [کد یده]

بیان

المر بالفتح البیل

[۳]

۱۶۸۰۷- ۳ الکافی، ۵/ ۷۴/ ۳/ ۱ العدة، عن سهل عن الدهقان عن درست عن عبد الأعلی مولی آل سام قال استقبلت أبا عبد اللّه ع فی بعض طرق المدینة فی یوم صائف شدید الحر فقلت جعلت فداک حالک عند اللّه و قرابتک من رسول اللّه ص

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۱

و أنت تجهد نفسک فی مثل هذا الیوم فقال یا عبد الأعلی خرجت فی طلب الرزق لأستغنی به عن مثلک

[۴]

۱۶۸۰۸- ۴ الکافی، ۵/ ۷۴/ ۴/ ۱ الثلاثة عن سیف بن عمیرة و سلمة صاحب السابری عن الشحام عن أبی عبد اللّه ع أن أمیر المؤمنین ع أعتق ألف مملوک من کد یمینه [یده]

[۵]

۱۶۸۰۹- ۵ الکافی، ۵/ ۷۴/ ۵/ ۱ التهذیب، ۶/ ۳۲۶/ ۱۷/ ۱ البرقی عن الفقیه، ۳/ ۱۶۲/ ۳۵۹۴ شریف بن سابق عن الفضل بن أبی قرة عن أبی عبد اللّه ع الکافی، أن أمیر المؤمنین ع ش قال أوحی اللّه عز و جل إلی داود ع أنک نعم العبد لو لا أنک تأکل من بیت

المال و لا تعمل بیدک شیئا قال فبکی داود أربعین صباحا فأوحی اللّه عز و جل إلی الحدید أن لن لعبدی داود فألان اللّه عز و جل له الحدید و کان یعمل کل یوم درعا فیبیعها بألف درهم فعمل ثلاثمائة و ستین درعا فباعها بثلاثمائة و ستین ألفا و استغنی عن بیت المال

[۶]

اشارة

۱۶۸۱۰- ۶ الکافی، ۵/ ۷۴/ ۶/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن فضال عن ابن بکیر عن زرارة عن أبی جعفر ع قال لقی رجل أمیر المؤمنین ع و تحته وسق من نوی فقال له ما هذا یا أبا الحسن

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۲

تحتک فقال مائة ألف عذق إن شاء اللّه قال فغرسه فلم یغادر منه نواة واحدة

بیان

الوسق ستون صاعا أو حمل بعیر و العذق النخلة بحملها کلاهما بالفتح و العذق بالکسر القنو من النخلة و الغدر ضد الوفاء و غادره ترکه

[۷]

اشارة

۱۶۸۱۱- ۷ الکافی، ۵/ ۷۵/ ۷/ ۱ الثلاثة عن أبی المغراء عن عمار السجستانی عن أبی عبد اللّه عن أبیه ع أن رسول اللّه ص وضع حجرا علی الطریق یرد الماء عن أرضه فو الله ما نکب بعیرا و لا إنسانا حتی الساعة

بیان

النکب الطرح

[۸]

اشارة

۱۶۸۱۲- ۸ الکافی، ۵/ ۷۵/ ۸/ ۱ محمد عن التهذیب، ۶/ ۳۲۶/ ۱۸/ ۱ أحمد عن علی بن الحکم عن أسباط بن سالم قال دخلت علی

أبی عبد اللّه ع فسألنا عن عمر بن مسلم ما فعل فقلت صالح و لکنه قد ترک التجارة فقال أبو عبد اللّه ع عمل الشیطان ثلاثا أ ما علم أن رسول اللّه ص اشتری عیرا أتت من الشام فاستفضل فیها ما قضی دینه و قسم فی قرابته یقول اللّه عز و جل رِجالٌ

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۳

لا تُلْهِیهِمْ تِجارَةٌ وَ لا بَیْعٌ عَنْ ذِکْرِ اللّهِ إلی آخر الآیة یقول القصاص إن القوم لم یکونوا یتجرون کذبوا و لکنهم لم یکونوا یدعون الصلاة فی میقاتها و هو [هم] أفضل ممن حضر الصلاة و لم یتجر

بیان

العیر الإبل بأحمالها من عار یعیر إذا سار و قیل هی قافلة الحمیر فکثرت حتی سمیت بها کل قافلة

[۹]

۱۶۸۱۳- ۹ الکافی، ۵/ ۷۵/ ۹/ ۱ العدة، عن سهل عن السراد عن عبد اللّه بن سنان عن أبی عبد اللّه ع قال إن أمیر المؤمنین ع کان یخرج و معه أحمال النوا فیقال له یا أبا الحسن ما هذا معک فیقول نخل إن شاء اللّه فیغرسه فلا یغادر منه واحدة

[۱۰]

۱۶۸۱۴- ۱۰ الکافی، ۵/ ۷۵/ ۱۰/ ۱ سهل عن الجامورانی عن الفقیه، ۳/ ۱۶۲/ ۳۵۹۳ ابن أبی حمزة عن أبیه قال رأیت أبا الحسن ع یعمل فی أرض له قد استنقعت قدماه فی العرق فقلت جعلت فداک أین الرجال فقال یا علی قد عمل بالبیل من هو خیر منی فی أرضه و من أبی فقلت و من هو فقال رسول اللّه ص و أمیر المؤمنین و آبائی ع کلهم کانوا قد عملوا بأیدیهم و هو من

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۴

عمل النبیین و المرسلین و الأوصیاء و الصالحین

[۱۱]

اشارة

۱۶۸۱۵- ۱۱ الکافی، ۵/ ۷۶/ ۱۱/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن سنان عن إسماعیل بن جابر قال أتیت أبا عبد اللّه ع و إذا هو فی حائط له بیده مسحاة و هو یفتح بها الماء و علیه قمیص شبه الکرابیس کأنه مخیط علیه من ضیقه

بیان

المسحاة البیل

[۱۲]

۱۶۸۱۶- ۱۲ الکافی، ۵/ ۷۶/ ۱۲/ ۱ العدة عن سهل عن ابن أسباط عن محمد بن عذافر عن أبیه قال أعطی أبو عبد اللّه ع أبی ألفا و سبعمائة دینار فقال له اتجر بها لی ثم قال أما إنه لیس لی رغبة فی ربحها و إن کان الربح مرغوبا فیه و لکنی أحببت أن یرانی اللّه عز و جل متعرضا لفوائده قال فربحت له فیها مائة دینار ثم لقیته فقلت له قد ربحت لک فیها مائة دینار قال ففرح أبو عبد اللّه ع بذلک فرحا شدیدا.

ثم قال لی أثبتها فی رأس مالی قال فمات أبی و المال عنده فأرسل إلی أبو عبد اللّه ع فکتب عافانا اللّه و إیاک إن لی عند أبی محمد ألفا و ثمانمائة دینار أعطیته یتجر بها فادفعها إلی عمر بن یزید قال فنظرت فی کتاب أبی فإذا فیه لأبی عبد اللّه ع عندی ألف و سبعمائة دینار و اتجر له فیها مائة دینار عبد اللّه بن سنان و عمر بن یزید یعرفانه

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۵

[۱۳]

۱۶۸۱۷- ۱۳ الکافی، ۵/ ۷۶/ ۱۳/ ۱ العدة عن البرقی عن أبیه عن النضر عن القاسم بن سلیمان عن جمیل بن صالح عن أبی عمرو الشیبانی قال رأیت أبا عبد اللّه ع و بیده مسحاة و علیه إزار غلیظ یعمل فی حائط له و العرق یتصاب منه علی ظهره فقلت جعلت فداک أعطنی أکفک فقال إنی أحب أن یتأذی الرجل بحر الشمس فی طلب المعیشة

[۱۴]

اشارة

۱۶۸۱۸- ۱۴ الکافی، ۵/ ۷۶/ ۱۴/ ۱ الثلاثة عن ابن أذینة عن زرارة قال إن رجلا أتی أبا عبد اللّه ع فقال إننی لا أحسن أن أعمل عملا بیدی و لا- أحسن أن أتجر و أنا محارف محتاج فقال اعمل و احمل علی رأسک و استغن عن الناس فإن رسول اللّه ص قد حمل حجرا علی عاتقه فوضعه فی حائط له من حیطانه و إن الحجر لفی مکانه و لا یدری کم عمقه إلا أنه ثمة

بیان

المحارف بفتح الراء المنقوص الحظ الذی لا ینمو له مال و المحروم الممنوع من البخت و غیره و هو خلاف المبارک

[۱۵]

۱۶۸۱۹- ۱۵ الکافی، ۵/ ۷۷/ ۱۵/ ۱ العدة عن ابن عیسی عن الحسین عن القاسم بن محمد عن علی عن أبی بصیر قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول إنی لأعمل فی بعض ضیاعی حتی أعرق و إن لی من یکفینی لیعلم اللّه عز و جل أنی أطلب الرزق الحلال

[۱۶]

۱۶۸۲۰- ۱۶ الکافی، ۵/ ۷۷/ ۱۶/ ۱ علی بن محمد عن البرقی عن محمد بن إسماعیل عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۶

الفقیه، ۳/ ۱۵۸/ ۳۵۸۱ محمد بن عذافر عن أبیه قال دفع إلی أبو عبد اللّه ع سبعمائة دینار و قال یا عذافر اصرفها فی شیء أما ما بی شره علی ذلک و لکنی أحببت أن یرانی اللّه عز و جل متعرضا لفوائده قال عذافر فربحت فیها مائة دینار فقلت له فی الطواف جعلت فداک قد رزق اللّه عز و جل فیها مائة دینار فقال أثبتها فی رأس مالی

[۱۷]

۱۶۸۲۱- ۱۷ الفقیه، ۳/ ۱۵۷/ ۳۵۷۶ حماد اللحام عن أبی عبد اللّه ع قال لا تکسلوا فی طلب معایشکم فإن آبائنا کانوا یرکضون فیها و یطلبونها

[۱۸]

۱۶۸۲۲- ۱۸ الفقیه، ۳/ ۱۶۳/ ۳۵۹۵ الفضل بن أبی قرة قال دخلنا علی أبی عبد اللّه ع و هو یعمل فی حائط له فقلنا جعلنا اللّه فداک دعنا نعمله لک أو تعمله الغلمان قال لا دعونی فإنی أشتهی أن یرانی اللّه عز و جل أعمل بیدی و أطلب الحلال فی أذی نفسی

[۱۹]

اشارة

۱۶۸۲۳- ۱۹ الفقیه، ۳/ ۱۶۳/ ۳۵۹۶ کان أمیر المؤمنین ع یخرج فی الهاجرة فی الحاجة قد کفیها یرید أن یراه اللّه عز و جل یتعب نفسه فی طلب الحلال

بیان

الهاجرة نصف النهار عند اشتداد الحر قد کفیها أی کان له من یکفیها

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۷

باب ۳ الاستعانة بالدنیا علی الآخرة

[۱]

۱۶۸۲۴- ۱ الکافی، ۵/ ۷۱/ ۱/ ۱ الأربعة عن أبی عبد اللّه ع عن آبائه ع قال الفقیه، ۳/ ۱۵۶/ ۳۵۷۰ قال رسول اللّه ص نعم العون علی تقوی اللّه الغنی

[۲]

۱۶۸۲۵- ۲ الکافی، ۵/ ۷۱/ ۲/ ۱ العدة عن أحمد عن التهذیب، ۶/ ۳۲۷/ ۲۱/ ۱ الفقیه، ۳/ ۱۵۶/ ۳۵۶۶ السراد عن جمیل بن صالح عن أبی عبد اللّه ع فی قول اللّه عز و جل رَبَّنا آتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَةً وَ فِی الْآخِرَةِ حَسَنَةً رضوان اللّه و الجنة فی الآخرة و المعاش و حسن الخلق فی الدنیا

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۸

[۳]

اشارة

۱۶۸۲۶- ۳ الکافی، ۵/ ۷۱/ ۳/ ۲ ابن بندار عن التهذیب، ۶/ ۳۲۷/ ۲۲/ ۱ البرقی عن إبراهیم بن محمد الثقفی عن علی بن المعلی عن القاسم بن محمد رفعه إلی أبی عبد اللّه ع قال قیل له ما بال أصحاب عیسی کانوا یمشون علی الماء و لیس ذلک فی أصحاب محمد ص قال إن أصحاب عیسی کفوا المعاش و إن هؤلاء ابتلوا بالمعاش

بیان

لعله أرید به أن الابتلاء بالمعاش یستلزم تکالیف شاقة قلما یتیسر الخروج عن عهدها فیقع فیها التقصیر المبعد عن اللّه جل شأنه

[۴]

۱۶۸۲۷- ۴ الکافی، ۵/ ۷۱/ ۴/ ۱ العدة عن سهل عن ابن فضال عن ثعلبة بن میمون عن عبد الأعلی عن أبی عبد اللّه ع قال سلوا اللّه الغنی فی الدنیا و العافیة و فی الآخرة المغفرة و الجنة

[۵]

۱۶۸۲۸- ۵ الکافی، ۵/ ۷۲/ ۵/ ۱ العدة عن ابن عیسی عن أبی عبد اللّه عن عبد الرحمن بن محمد عن الحارث بن بهرام عن عمرو بن جمیع قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول لا خیر فیمن لا یحب جمع المال من حلال یکف به وجهه و یقضی به دینه و یصل به رحمه

[۶]

۱۶۸۲۹- ۶ الفقیه، ۳/ ۱۶۶/ ۳۶۱۵ الحدیث مرسلا عن الصادق ع

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۹

[۷]

۱۶۸۳۰- ۷ التهذیب، ۷/ ۴/ ۱۰/ ۱ ابن عیسی عن أبی عبد اللّه بن عبد الرحمن بن محمد عن الحارث بن عمرو قال سمعته یقول لا خیر فیمن لا یحب جمع المال یکف به وجهه و یقضی به دینه و یصل به رحمه یعنی من حلال

[۸]

اشارة

۱۶۸۳۱- ۸ الکافی، ۵/ ۷۲/ ۶/ ۱ الحسین بن محمد عن جعفر بن محمد عن القاسم بن الربیع فی وصیته للمفضل بن عمر قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول استعینوا ببعض هذه علی هذه- و لا تکونوا کلولا علی الناس

بیان

اسم الإشارة یحتمل رجوعه فی الموضعین إلی الجوارح و إلی الدنیا و فی الأول إلی إحداهما و فی الثانی إلی الآخرة و فی الأول إلی الأولی و فی الثانی إلی الثانیة.

[۹]

۱۶۸۳۲- ۹ الکافی، ۵/ ۷۲/ ۸/ ۱ ابن بندار عن البرقی عن أبیه عن صفوان عن ذریح الکافی، ۵/ ۷۳/ ۱۵/ ۱ العدة عن سهل عن ابن أسباط عن الفقیه، ۳/ ۱۵۶/ ۳۵۶۷ ذریح عن أبی عبد اللّه

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۰

ع قال نعم العون الدنیا علی الآخرة

[۱۰]

۱۶۸۳۳- ۱۰ الکافی، ۵/ ۷۲/ ۹/ ۱ علی عن أبیه عن صفوان عن ذریح عن أبی عبد اللّه ع قال نعم العون علی الآخرة الدنیا

[۱۱]

۱۶۸۳۴- ۱۱ الکافی، ۵/ ۷۳/ ۱۴/ ۱ محمد عن أحمد عن علی بن الحکم عن علی الأحمسی عن رجل عن أبی جعفر ع قال نعم العون الدنیا علی طلب الآخرة

[۱۲]

اشارة

۱۶۸۳۵- ۱۲ الکافی، ۵/ ۷۲/ ۱۰/ ۱ الثلاثة عن هشام بن سالم عن ابن أبی یعفور قال قال رجل لأبی عبد اللّه ع و اللّه إنا لنطلب الدنیا و نحب أن نؤتاها فقال تحب أن تصنع بها ما ذا قال أعود بها علی نفسی و عیالی و أصل بها و أتصدق بها و أحج و أعتمر فقال أبو عبد اللّه ع لیس هذا طلب الدنیا هذا طلب الآخرة.

بيان

أعود من العائد بمعنى الصلة و العطف و المنفعة

[۱۳]

۱۶۸۳۶- ۱۳ الكافی، ۵/ ۷۲/ ۱۱/ ۱ العدة عن التهذيب، ۶/ ۳۲۸/ ۲۵/ ۱ البرقی رفعه قال قال لی

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۱

الفقيه، ۳/ ۱۶۶/ ۳۶۱۴ أبو عبد اللّه ع غنی يحجزك عن الظلم خير من فقر يحملك على الإثم

[۱۴]

اشارة

۱۶۸۳۷- ۱۴ الكافی، ۵/ ۷۲/ ۱۲/ ۱ العدة عن سهل عن السراد عن عبد اللّه بن سنان عن عدة من أصحابنا عن أبی عبد اللّه ع قال قال رسول اللّه ص يصبح المؤمن و يمسی على ثكل خير له من أن يمسی أو يصبح على حرب فنعوذ بالله من الحرب

بيان

الثكل فقد الولد و الحرب بالتحريك نهب مال الإنسان و تركه لا شیء له

[۱۵]

۱۶۸۳۸- ۱۵ الفقيه، ۳/ ۱۵۶/ ۳۵۶۸ قال الصادق ع ليس منا من ترك دنياه لآخرته و لا آخرته لدنياه

[۱۶]

اشارة

۱۶۸۳۹- ۱۶ الفقيه، ۳/ ۱۵۶/ ۳۵۶۹ روی عن العالم ع أنه قال اعمل لدنياك كأنك تعيش أبدا و اعمل لآخرتك كأنك تموت غدا.

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۲

بيان

هذا الحدیث رواه العامة عن النبی ص و رووا بدل اعمل أحرث فی الموضعین و المراد به أحد معنیین الأول الحث علی أحکام أعمال الدنیا و الحرص علی الکسب لها لینتفع بها من یجیء بعده کما انتفع هو بعمل من کان قبله و الحث علی إخلاص النیة فی العبادات و إحضار القلب فیها و الإکثار منها کما ورد فی حدیث آخر صل صلاة مودع و الثانی تقدیم أمر الآخرة و إعمالها حذار الفوت بالموت علی عمل الدنیا و تأخیر أمر الدنیا کراهیة الاشتغال بها عن الآخرة فإن من علم أنه یعیش أبدا قل حرصه یقول إن فأتنی الیوم أدرکته غدا فإنی أعیش أبدا و یرجح الأول ظاهر مفهوم اللفظ و الثانی قرینة التقابل و ظاهر حاله ع إذ یبعد منه الحث علی الحرص فی الدنیا فإن دأبه التزهید فیها.

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۳

باب ۴ دخول الصوفیة علی أبی عبد اللّه ع و احتجاجه علیهم فیما ینهون الناس عنه من طلب الرزق

[۱]

اشارة

۱۶۸۴۰- ۱ الکافی، ۵/ ۶۵/ ۱ علی عن الاثنین قال دخل سفیان

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۴

الثوری علی أبی عبد اللّه ع فرأی علیه ثیاب بیاض کأنها غرقئ البیض فقال له إن هذا اللباس لیس من لباسک فقال له اسمع منی و ع ما أقول لک فإنه خیر لک عاجلا و آجلا إن أنت مت علی السنة و الحق و لم تمت علی بدعة أخبرک أن رسول اللّه ص کان فی زمان مقفر جدب فأما إذا أقبلت الدنیا فأحق أهلها بها أبرارها لا فجارها و مؤمنوها لا منافقوها و مسلموها لا کفارها فما أنکرت یا ثوری فو الله إننی لمع ما تری ما أتی علی مذ عقلت صباح و لا مساء و لله فی مالی حق أمرنی أن أضعه موضعا إلا وضعته- قال و أتاه قوم ممن یظهر التزهد و یدعو الناس أن یکونوا معهم- علی مثل الذی هم علیه من التقشف فقالوا له إن صاحبنا حصر عن کلامک و لم یحضره حججه فقال لهم فهاتوا حججکم فقالوا له إن حججنا من کتاب اللّه فقال لهم فأدلوا بها فإنها أحق ما اتبع و عمل به فقالوا یقول اللّه تبارک و تعالی مخبرا عن قوم من أصحاب النبی ص وَ یُؤْثِرُونَ عَلی أَنْفُسِهِمْ وَ لَوْ کانَ بِهِمْ خَصاصَةٌ- وَ مَنْ یُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولئِکَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ فمدح فعلهم و قال فی موضع آخر وَ یُطْعِمُونَ الطَّعامَ عَلی حُبِّهِ مِسْکِیناً وَ یَتِیماً وَ أَسِیراً فنحن نکتفی بهذا- فقال رجل من الجلساء إنا رأیناکم تزهدون فی الأطعمة الطیبة- و مع ذلک تأمرون الناس بالخروج من أموالهم حتی تمتعوا أنتم منها- فقال له أبو عبد اللّه ع دعوا عنکم ما لا ینتفع به أخبرونی أیها النفر أ لکم علم بناسخ القرآن من منسوخه و محکمه من متشابهه الذی فی مثله ضل من ضل و هلک من هلک من هذه الأمة فقالوا له أ و بعضه فأما کله فلا

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۵

فقال له فمن هاهنا أتیتم و کذلک أحادیث رسول اللّه ص فأما ما ذکرتم من أخبار اللّه عز و جل إیانا فی کتابه عن القوم الذین أخبر عنهم بحسن فعالهم فقد کان مباحا جائزا و لم یکونوا نهوا عنه و ثوابهم منه علی اللّه عز و جل و ذلک أن اللّه جل و تقدس أمر بخلاف ما عملوا به فصار أمره ناسخا لفعلهم و کان نهی اللّه تبارک و تعالی رحمة منه للمؤمنین و نظرا لکیلا یضروا بأنفسهم و عیالاتهم منهم الضعفة الصغار و الولدان و الشیخ الفانی و العجوز الکبیرة الذین لا یصبرون علی الجوع فإن تصدقت برغیفی و لا رغیف لی غیره ضاعوا و هلکوا جوعا- و من ثم قال رسول اللّه ص خمس تمرات أم خمس قرص أو دنانیر أو دراهم یملکها الإنسان و هو یرید أن یمضیها فأفضلها ما أنفقه الإنسان علی والدیه ثم الثانیة علی نفسه و عیاله ثم الثالثة علی قرابته الفقراء ثم الرابعة علی

جیرانه الفقراء ثم الخامسة فی سبیل اللّه و هو أخسها أجرا.

و قال ص للأنصاری حین أعتق عند موته خمسة أو ستة من الرقیق و لم یکن یملک غیرهم و له أولاد صغار لو أعلمتمونی أمره ما ترکتکم تدفنونه مع المسلمین ترک صبیة صغارا یتکففون الناس- ثم قال حدثنی أبی أن رسول اللّه ص قال- ابدأ بمن تعول الأدنى فالأدنى ثم هذا ما نطق به الکتاب ردا لقولکم- و نهیا عنه مفروضا من اللّه العزیز الحکیم قال وَ الَّذِینَ إِذا أَنْفَقُوا لَمْ یُسْرِفُوا وَ لَمْ یَقْتُرُوا وَ کانَ بَیْنَ ذلِکَ قَواماً أ فلا ترون أن اللّه تبارک و تعالى قال غیر ما أراکم تدعون الناس إلیه من الأثرة على أنفسهم و سمى من فعل ما تدعون الناس إلیه مسرفا و فی غیر آیة من کتاب اللّه یقول إِنَّهُ لا یُحِبُّ

الوافی، ج١٧، ص: ۴۶

الْمُسْرِفِینَ فنهاهم عن الإسراف و نهاهم عن التقتیر لکن أمر بین أمرین لا یعطی جمیع ما عنده ثم یدعو اللّه أن یرزقه فلا یستجیب له- للحدیث الذی جاء عن النبی ص إن أصنافا من أمتی لا یستجاب لهم دعاؤهم رجل یدعو على والدیه و رجل یدعو على غریم ذهب له بمال فلم یکتب علیه و لم یشهد علیه و رجل یدعو على امرأته و قد جعل اللّه عز و جل تخلیة سبیلها بیده و رجل یقعد فی بیته و یقول رب ارزقنی و لا یخرج و لا یطلب الرزق فیقول اللّه عز و جل له عبدی أ لم أجعل لک السبیل إلى الطلب و الضرب فی الأرض بجوارح صحیحة فتکون قد أعذرت فیما بینی و بینک فی الطلب لاتباع أمری- و لکیلا تکون کلا على أهلک فإن شئت رزقتک و إن شئت قترت علیک- و أنت معذور عندی و رجل رزقه اللّه عز و جل مالا کثیرا فأنفقه ثم أقبل یدعو یا رب ارزقنی فیقول اللّه عز و جل أ لم أرزقک رزقا واسعا فهلا اقتصدت فیه کما أمرتک و لم تسرف و قد نهیتک عن الإسراف و رجل یدعو فی قطیعة رحم.

ثم علم اللّه عز اسمه نبیه ص کیف ینفق- و ذلک أنه کانت عنده ص أوقیة من الذهب فکره أن یبیت عنده فتصدق بها فأصبح و لیس عنده شیء و جاءه من یسأله فلم یکن عنده ما یعطیه فلأمه السائل و اغتم هو حیث لم یکن عنده ما یعطیه و کان رحیما رفیقا ص فأدب اللّه عز و جل نبیه بأمره فقال وَ لا تَجْعَلْ یَدَکَ مَغْلُولَةً إِلى عُنُقِکَ وَ لا تَبْسُطْها کُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُوماً مَحْسُوراً یقول إن الناس قد یسألونک و لا یعذرونک فإذا أعطیت جمیع ما عندک من المال کنت قد حسرت من المال

الوافی، ج١٧، ص: ۴٧

فهذه أحادیث رسول اللّه ص یصدقها الکتاب و الکتاب یصدقه أهله من المؤمنین و قال أبو بکر عند موته حیث قیل له أوص فقال أوصی بالخمس و الخمس کثیر فإن اللّه عز و جل قد رضی بالخمس فأوصی بالخمس و قد جعل اللّه عز و جل له الثلث عند موته و لو علم أن الثلث خیر له أوصى به ثم من قد علمتم بعده فی فضله و زهده سلمان الفارسی رضی اللّه عنه و أبو ذر رحمه اللّه فأما سلمان فکان إذا أخذ عطاءه رفع منه قوته لسنته حتى یحضر عطاؤه من قابل- فقیل له یا أبا عبد اللّه أنت فی زهدک تصنع هذا و أنت لا تدری لعلک تموت الیوم أو غدا فکان جوابه أن قال ما لکم لا ترجون لی البقاء کما خفتم على الفناء أ ما علمتم یا جهلة أن النفس قد تلتاث على صاحبها- إذا لم یکن لها من العیش ما تعتمد علیه فإذا هی أحرزت معیشتها اطمأنتو أما أبو ذر فکانت له نویقات و شویهات یحلبها و یذبح منها إذا اشتهى أهله اللحم أو نزل به ضیف أو رأى بأهل الماء الذین هم معه خصاصة نحر لهم الجزور أو من الشاة على قدر ما یذهب عنهم بقرم اللحم فیقسمه بینهم و یأخذ هو کنصیب واحد منهم لا یتفضل علیهم- و من أزهد من هؤلاء و قد قال فیهم رسول اللّه ص ما قال و لم یبلغ من أمرهما أن صارا لا یملکان شیئا البتة کما تأمرون الناس بإلقاء أمتعتهم و شیئهم و یؤثرون به على أنفسهم و عیالاتهم- و اعلموا أیها النفر أنی سمعت أبی یروی عن آبائه ع أن رسول اللّه ص قال یوما ما عجبت من شیء کعجبی من المؤمن أنه إن قرض جسده فی دار الدنیا بالمقاریض کان خیرا له و إن ملک ما بین مشارق الأرض و مغاربها کان خیرا له و کل ما یصنع اللّه عز و جل به فهو خیر له فلیت شعری هل یختفی فیکم ما قد شرحت لکم منذ الیوم أم أزیدکم أ ما علمتم أن اللّه عز و جل

الوافی، ج١٧، ص: ۴٨

قد فرض علی المؤمنین فی أول الأمر أن یقاتل الرجل منهم عشرة من المشرکین لیس له أن یولی وجهه عنهم و من ولاهم یومئذ دبره فقد تبوأ مقعده من النار ثم حولهم عن حالهم رحمة منه لهم فصار الرجل منهم علیه أن یقاتل رجلین من المشرکین تخفیفا من اللّه عز و جل للمؤمنین- فنسخ الرجلان العشرة و أخبرونی أیضا عن القضاة أ جورة هم حیث یقضون علی الرجل منکم نفقة امرأته إذا قال إنی زاهد و إنی لا شیء لی- فإن قلتم جورة ظلمکم أهل الإسلام و إن قلتم بل عدول خصمتم أنفسکم و حیث یردون صدقه من تصدق علی المساکین عند الموت بأکثر من الثلث.

أخبرونی لو کان الناس کلهم کالذین تریدون زهادا لا حاجة لهم فی متاع غیرهم فعلی من کان یصدق بکفارات الأیمان و النذور- و الصدقات من فرض الزکاة من الذهب و الفضة و التمر و الزبیب و سائر ما وجب فیه الزکاة من الإبل و البقر و الغنم و غیر ذلک إذا کان الأمر کما تقولون لا ینبغی لأحد أن یحبس شیئا من عرض الدنیا إلا قدمه و إن کان به خصاصة فبئس ما ذهبتم إلیه و حملتم الناس علیه من الجهل بکتاب اللّه عز و جل و سنة نبیه ص و أحادیثه التی یصدقها الکتاب المنزل و ردکم إیاها بجهالتکم و ترککم النظر فی غرائب القرآن من التفسیر بالناسخ من المنسوخ و المحکم و المتشابه و الأمر و النهی.

و أخبرونی أین أنتم عن سلیمان بن داود حیث سأل اللّه ملکا لا ینبغی لأحد من بعده فأعطاه جل اسمه ذلک و کان یقول الحق و یعمل به ثم لم نجد اللّه عز و جل عاب علیه ذلک و لا أحدا من المؤمنین و داود النبی ع قبله فی ملکه و شدة سلطانه ثم یوسف النبی ع حیث قال لملک مصر اجْعَلْنِی عَلی خَزائِنِ الْأَرْضِ إِنِّی حَفِیظٌ

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۹

عَلِیمٌ و کان من أمره الذی کان أن اختار مملکة الملک و ما حولها إلی الیمن و کانوا یمتارون الطعام من عنده لمجاعة أصابتهم و کان یقول الحق و یعمل به فلم نجد أحدا عاب ذلک علیه ثم ذو القرنین عبد أحب اللّه فأحبه اللّه طوی له الأسباب و ملکه مشارق الأرض و مغاربها و کان یقول الحق و یعمل به ثم لم نجد أحدا عاب ذلک علیه.

فتأدبوا أیها النفر بآداب اللّه عز و جل للمؤمنین و اقتصروا علی أمر اللّه و نهیه و دعوا عنکم ما اشتبه علیکم مما لا علم لکم به و ردوا العلم إلی أهله تؤجروا و تعذروا عند اللّه تبارک و تعالی و کونوا فی طلب علم ناسخ القرآن من منسوخه و محکمه من متشابهه و ما أحل اللّه فیه مما حرم- فإنه أقرب لکم من اللّه و أبعد لکم من الجهل و دعوا الجهالة لأهلها فإن أهل الجهل کثیر و أهل العلم قلیل و قد قال اللّه تعالی وَ فَوْقَ کُلِّ ذِی عِلْمٍ عَلِیمٌ.

بیان

الغرقئ کزبرج القشرة الرقیقة الملتصقة ببیاض البیض و القفر خلو الأرض من الماء و الکلإ و الجدب انقطاع المطر و یبس الأرض و التقشف ترک النظافة و الترفه و الحصر العی فی المنطق و العجز عن الکلام و الأدلاء بالشیء إحضاره و الخصاصة الفقر و الحاجة و الشح البخل و المحکم ما لا یحتمل غیر ما أرید منه و المتشابه بخلافه فمن هاهنا أتیتم بالبناء للمفعول أی دخل علیکم البلاء و أصابکم ما أصابکم و الصبیة جمع الصبی یتکففون الناس یسألونهم بأکفهم و القوام العدل بین الشیئین لاستقامة الطرفین و الأوقیة بالضم سبعة مثاقیل وَ لا تَجْعَلْ یَدَکَ تمثیل لمنع الشحیح

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۰

و إعطاء المسرف و أمر بالاقتصاد الذی بین الإسراف و التقتیر فَتَقْعُدَ فتصیر مَلُوماً غیر مرضی عند اللّه إذ خرجت عن القوام و عند الناس إذ یقول المحتاج أعطی فلانا و حرمنی و یقول المستغنی ما یحسن تدبیر أمر المعیشة و عند نفسک إذ احتجت فندمت علی ما فعلت مَحْسُوراً نادما أو منقطعا بک لا شیء عندک و النویقات جمع نویقة تصغیر الناقة و الشویهات جمع شویهة تصغیر الشاة و أهل

الماء الذین یستقون له الماء و الجزور البعیر و القرم محرکة شدة شهوة اللحم هل یختفی فیکم الاختفاء جاء بمعنی الإظهار و الاستخراج و بمعنی الاستتار و التواری و کلا المعنیین محتمل هاهنا علی بعد و إن کان بالحاء المهملة فمعناه هل یبالغ فی نصیحتکم و البر بکم جورة جمع جائر ظلمکم أهل الإسلام بالتشدید أی نسبوکم إلی الظلم یمتارون الطعام یجلبونه.

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۱

باب ۵ الإجمال فی الطلب

[۱]

اشارة

۱۶۸۴۱- ۱ الکافی، ۵/ ۸۰/ ۱/ ۱ محمد عن أحمد و العدة عن سهل عن التهذیب، ۶/ ۳۲۱/ ۱/ ۱ ۸۸۰ السراد عن الثمالی عن أبی جعفر ع قال قال رسول اللّه ص فی حجة الوداع ألا إن روح الأمین نفث فی روعی أنه لا تموت نفس حتی تستکمل رزقها فاتقوا اللّه عز و جل و أجملوا فی الطلب و لا یحملنکم استبطاء شیء من الرزق إن تطلبوه بشیء من معصیة اللّه عز و جل فإن اللّه تبارک و تعالی قسم الأرزاق بین خلقه حلالا و لم یقسمها حراما فمن اتقی اللّه عز و جل و صبر أتاه اللّه برزقه من حله و من هتک حجاب الستر و عجل فأخذه من غیر حله قص به من رزقه الحلال و حوسب علیه یوم القیامة

بیان

نفث فی روعی النفث النفخ و الروع بالضم القلب و العقل و المراد أنه

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۲

ألقی فی قلبی و أوقع فی بالی و أجملوا فی الطلب أی لا یکن کدکم فیه فاحشا و عطفه علی اتقوا اللّه یحتمل المعنیین أحدهما أن یکون المراد اتقوا اللّه فی هذا الکد الفاحش أی لا تفعلوه و الثانی أنکم إذا اتقیتم اللّه لا تحتاجون إلی هذا الکد و التعب و یکون إشارة إلی قوله تعالی وَ مَنْ یَتَّقِ اللّهَ یَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجاً وَ یَرْزُقْهُ مِنْ حَیْثُ لا یَحْتَسِبُ و الهتک التفریق و الخرق و إضافة الحجاب إلی الستر بیانیة إن کسرت السین و لامیة إن فتحتها و فی الکلام استعارة

[۲]

۱۶۸۴۲- ۲ الکافی، ۲/ ۷۴/ ۲/ ۱ العدة عن أحمد عن ابن فضال عن عاصم بن حمید عن الثمالی عن أبی جعفر ع قال خطب رسول اللّه ص فی حجة الوداع فقال أیها الناس و اللّه ما من شیء یقربکم من الجنة و یباعدکم من النار إلا و قد أمرتکم به و ما من شیء یقربکم من النار و یباعدکم من الجنة إلا و قد نهیتکم عنه ألا و أن الروح الأمین نفث فی روعی أنه لن تموت نفس حتی تستکمل رزقها فاتقوا اللّه و أجملوا فی الطلب و لا یحمل أحدکم استبطاء شیء من الرزق أن یطلبه بغیر حله فإنه لا یدرک ما عند اللّه إلا بطاعته

[۳]

۱۶۸۴۳- ۳ الکافی، ۵/ ۸۰/ ۲/ ۱ العدة عن ابن عیسی عن الحسین عن إبراهیم بن أبی البلاد عن أبیه عن أبی جعفر ع أنه قال لیس من نفس إلا و قد فرض اللّه عز و جل لها رزقها حلالا یأتیها فی عافیة و عرض لها بالحرام من وجه آخر فإن هی تناولت شیئا من الحرام قاصها به من الحلال الذی فرض لها و عند اللّه سواهما فضل کثیر- و هو قوله عز و جل وَ سْئَلُوا اللّهَ مِنْ فَضْلِهِ

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۳

[۴]

۱۶۸۴۴- ۴ الکافی، ۵/ ۸۰/ ۳/ ۱ إبراهیم بن أبی البلاد عن أبیه عن أحدهما ع قال قال رسول اللّه ص یا أیها الناس إنه قد نفث فی روعی روح القدس أنه لن تموت نفس حتی تستوفی أقصی رزقها و إن أبطأ علیها فاتقوا اللّه عز و جل و أجملوا فی الطلب و لا یحملنکم استبطاء شیء مما عند اللّه عز و جل أن تصیبوه بمعصیة اللّه فإن اللّه جل و علا لا ینال ما عنده إلا بالطاعة

[۵]

۱۶۸۴۵- ۵ الکافی، ۵/ ۸۱/ ۴/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن عبد الرحمن بن أبی هاشم عن أبی خدیجة قال قال أبو عبد اللّه ع لو کان العبد فی حجر لأتاه اللّه برزقه فأجملوا فی الطلب

[۶]

۱۶۸۴۶- ۶ الکافی، ۵/ ۸۱/ ۵/ ۱ علی عن صالح بن السندی عن جعفر بن بشیر عن عمر بن أبی زیاد عن إسحاق بن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال إن اللّه جل و عز خلق الخلق و خلق معهم أرزاقهم حلالا طیبا فمن تناول شیئا منها حراما قص به من ذلک الحلال

[۷]

۱۶۸۴۷- ۷ الکافی، ۵/ ۸۱/ ۶/ ۱ علی بن محمد عن سهل رفعه قال قال أمیر المؤمنین ص کم من متعب نفسه مقتر علیه- و مقتصد فی الطلب قد ساعدته المقادیر

[۸]

اشارة

۱۶۸۴۸- ۸ الکافی، ۵/ ۸۱/ ۸/ ۱ علی بن محمد بن عبد اللّه القمی عن التهذیب، ۱۶/ ۳۲۲/ ۸۸۲ البرقی عن ابن فضال عمن ذکره عن أبی عبد اللّه ع قال لیکن طلبک المعیشة

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۴

فوق کسب المضیع و دون طلب الحریص الراضی بدنیاه المطمئن إلیها- و لکن أنزل نفسک من ذلک بمنزلة المنصف المتعفف تدلع نفسک عن منزلة الواهن الضعیف و تکتسب ما لا بد للمؤمن منه إن الذین أعطوا المال ثم لم یشکروا لا مال لهم

بيان

تدلع نفسك بالمهملتين تخرجها و فی بعض النسخ ترفع

[۹]

اشارة

۱۶۸۴۹- ۹ الكافی، ۵/ ۸۱/ ۹/ ۱ علی بن محمد عن ابن جمهور عن أبيه رفعه عن أبی عبد اللّه ع قال كان أمير المؤمنين ص كثيرا ما يقول اعلموا علما يقينا أن اللّه جل و عز لم يجعل للعبد و إن اشتد جهده و عظمت حيلته و كثرت مكابدته أن يسبق ما سمی له فی الذكر الحكيم و لم يحل بين العبد فی ضعفه و قلة حيلته أن يبلغ ما سمی له فی الذكر الحكيم.

أيها الناس إنه لن يزداد امرؤ نقيرا بحذقه و لن ينقص امرؤ نقيرا بحمقه فالعالم بهذا العامل به أعظم الناس راحة فی منفعة و العالم بهذا التارك له أعظم الناس شغلا فی مضرة و رب منعم عليه مستدرج بالإحسان إليه و رب مغرور فی الناس مصنوع له فأفق أيها الساعی من سعيك و أقصر من عجلتك و انتبه من سنة غفلتك و تفكر فيما جاء عن اللّه عز و جل علی لسان نبيه ص و احتفظوا بهذه الحروف السبعة فإنه من قول أهل الحجی و من عزائم اللّه جل و عز فی الذكر الحكيم أنه ليس لأحد أن يلقی اللّه عز و جل بخلة من هذه الخلال الشرك بالله جل و عز فيما افترضه عليه أو شفاء غيظ بهلاك نفسه أو إقرار بأمر يعمل بغيره أو يستنجح إلی مخلوق بإظهار بدعة فی دينه أو يسره أن يحمده الناس بما لم يفعل و المتجبر المختال

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۵

و صاحب الأبهة و الزهو.

أيها الناس إن السباع همتها التعدی و إن البهائم همتها بطونها- و إن النساء همتهن الرجال و إن المؤمنين مشفقون وجلون خائفون- جعلنا اللّه و إياكم منهم

بيان

مكابدته مشقته و تعبه و الذكر الحكيم هو اللوح المحفوظ و الاستدراج استفعال من الدرجة بمعنی الاستصعاد أو الاستنزال و استدراج اللّه العبد استدناؤه قليلا- قليلا إلی ما يهلكه و يضاعف عقابه من حيث لا يعلم و ذلك بأن يواتر نعمه عليه مع انهماكه فی الغی فكلما جدد عليه نعمه ازداد بطرا و جدد معصية فيتدرج فی المعاصی بسبب تواتر النعم ظنا منه أن متواترة النعم أثره من اللّه و تقريب و إنما هو خذلان منه و تبعيد و المغرور المجذوع و الخلة الخصلة و الاستنجاح تنجز الحاجة و الظفر بها و المختال المتكبر و الأبهة بالضم و تشديد الباء العظمة و البهاء و الزهو الكبر و الفخر

[۱۰]

۱۶۸۵۰- ۱۰ الكافی، ۵/ ۸۲/ ۱۰/ ۱ العدة عن التهذيب، ۶/ ۳۲۶/ ۵/ ۱ ابن عيسی عن علی بن الحكم عن ربيع بن محمد المسلی عن عبد اللّه بن سليمان قال سمعت أبا عبد اللّه ع يقول إن اللّه جل و عز وسع فی أرزاق الحمقی ليعتبر العقلاء و يعلموا أن الدنيا ليس ينال

ما فیها بعمل و لا حیلة

[۱۱]

۱۶۸۵۱- ۱۱ الکافی، ۵/ ۸۳/ ۱۱/ ۱ أحمد عن علی بن النعمان عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۶

عمرو بن شمر عن جابر عن أبی جعفر ع قال قال رسول اللّه ص أیها الناس إنی لم أدع شیئا یقربکم إلی الجنة و یباعدکم من النار إلا و قد نبأتکم به ألا و إن روح القدس نفث فی روعی و أخبرنی أنه لا تموت نفس حتی تستکمل رزقها فاتقوا اللّه عز و جل و أجملوا فی الطلب و لا یحملنکم استبطاء شیء من الرزق أن تطلبوه بمعصیة اللّه عز و جل فإنه لا ینال ما عند اللّه جل اسمه إلا بطاعته

[۱۲]

اشارة

۱۶۸۵۲- ۱۲ الکافی، ۱/ ۴۶/ ۱/ ۱ محمد عن ابن عیسی و علی عن أبیه عن حماد بن عیسی التهذیب، ۶/ ۳۲۸/ ۲۷/ ۱ الحسین عن حماد عن ابن أذینة عن أبان بن أبی عیاش عن سلیم بن قیس الهلالی قال سمعت علیا ع یقول إن رسول اللّه ص قال منهومان لا یشبعان منهوم دنیا و منهوم علم فمن اقتصر من الدنیا علی ما أحل اللّه عز و جل له سلم و من تناولها من غیر حلها هلک إلا أن یتوب أو یراجع و من أخذ العلم من أهله و عمل به نجا و من أراد به الدنیا فهی حظه

بیان

المنهوم الحریص و قد مضی هذا الحدیث فی کتاب العقل و العلم مع شرح و بیان

[۱۳]

اشارة

۱۶۸۵۳- ۱۳ التهذیب، ۶/ ۳۲۸/ ۲۸/ ۱ عنه عن حماد عن إبراهیم بن محمد عن أبی عبد اللّه ع قال ما أعطی اللّه عبدا

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۷

ثلاثین ألفا و هو یرید به خیرا و قال ما جمع رجل قط عشرة آلاف درهم من حل و قد یجمعها لأقوام إذا أعطی القوت و رزق العمل فقد جمع اللّه له الدنیا و الآخرة

بیان

أرید بالثلاثین ألفا و العشرة آلاف أعیان الدراهم لا ما بلغ قیمته هذا المبلغ و ذلک لأنهم ع کانوا یتخذون من العقار و العقدة ما یزید قیمته علی هذا و المراد بالأقوام إما من لا یرید اللّه بهم خیرا أو من لم یجمع من حل أو هو استدراک یعنی و قد یجمعها لأقوام خاصة من حل لیسوا ممن لا یرید اللّه بهم خیرا و لعلهم الذین فی نیتهم أن یصرفوها فی خیر

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۹

باب ۶ اجتناب الحرام و حکمه إذا اختلط بالحلال

[۱]

اشارة

۱۶۸۵۴- ۱ الکافی، ۵/ ۱۲۴/ ۱/ ۱ العدة عن البرقی عن أبیه عمن ذکره عن أبی عبد اللّه ع قال قال رسول اللّه ص إن أخوف ما أخاف علی أمتی من بعدی هذه المکاسب الحرام و الشهوة الخفیة و الریاء

بیان

هذا الحدیث مما رواه العامة و الخاصة بطرق متعددة و الشهوة الخفیة قیل هو کل شیء من المعاصی یضمره صاحبه و یصر علیه و إن لم یعمله و قیل هو أن یری جاریة حسناء فیغض طرفه ثم ینظر بقلبه کما کان ینظر بعینه عن الأزهری و قیل الواو بمعنی مع أی یرائی الناس بترکه للمعاصی و الشهوة فی قلبه مخفاة و هذا القائل روی الحدیث بتقدیم الریاء علی الشهوة و یجری تفسیره مع التأخیر أیضا و قیل الریاء ما یظهر من العمل و الشهوة حب اطلاع الناس علی العمل

الوافی، ج۱۷، ص: ۶۰

أقول و یحتمل أن یکون المراد بها ما خفی علی صاحبه من الأهواء المردیة الکامنة فی نفسه فظن هو أنه بریء منها لعدم تیسر أسبابها له فإذا تیسرت ظهرت و انبعثت الدواعی علی تحصیلها و رکوبها

[۲]

اشارة

۱۶۸۵۵- ۲ الکافی، ۵/ ۱۲۴/ ۲/ ۱ علی عن صالح بن السندی عن جعفر بن بشیر عن عیسی الفراء عن الفقیه، ۳/ ۱۶۱/ ۳۵۹۰ أبان عن أبی عبد اللّه ع قال أربعة لا تجوز فی أربعة الخیانة و الغلول و السرقة و الربا لا تجوز فی حج و لا عمرة و لا جهاد و لا صدقة

بیان

الغلول الخیانة فی غنیمة دار الحرب و قد یطلق علی مطلق الخیانة

[۳]

۱۶۸۵۶- ۳ الكافی، ۵/ ۱۲۴/ ۳/ ۱ العدة عن التهذیب، ۶/ ۳۶۸/ ۱۸۵/ ۱ أحمد عن ابن فضال عن ابن بكیر عمن ذكره عن أبی عبد اللّٰه ع قال إذا اكتسب الرجل مالا من غیر حله ثم حج فلبی نودی لا لبیك و لا سعدیك و إن كان من حله فلبی نودی لبیك و سعدیك

[۴]

اشارة

۱۶۸۵۷- ۴ الكافی، ۵/ ۱۲۴/ ۴/ ۱ أحمد عن ابن فضال عن ابن بكیر عن عبید بن زرارة عن أبی عبد اللّٰه ع قال كسب الحرام یبین فی الذریة

الوافی، ج۱۷، ص: ۶۱

بیان

یبین بفتح الیاء من البیان و بیانه فیهم إنما یكون بسوء حالهم من فقر أو جهل أو فسق أو نحو ذلك

[۵]

اشارة

۱۶۸۵۸- ۵ الكافی، ۵/ ۱۲۵/ ۵/ ۱ الأربعة الفقیه، ۳/ ۱۸۹/ ۳۷۱۳ السكونی عن أبی عبد اللّٰه ع قال أتی رجل أمیر المؤمنین ع فقال إنی اكتسبت مالا أغمضت فی مطالبه حلالا و حراما و قد أردت التوبة و لا أدری الحلال منه و الحرام و قد اختلط علی فقال أمیر المؤمنین ع تصدق بخمس مالك فإن اللّٰه جل اسمه رضی من الأشیاء بالخمس و سائر المال لك حلال

بیان

قد مضی خبران آخران فی هذا المعنی فی كتاب الزكاة أغمضت فی مطالبه أی تساهلت فی تحصیله و لم أجتنب من الحرام و الشبهات و أصله من إغماض العین و مصرف هذا الخمس الفقراء و المساكین دون بنی هاشم كما زعمته طائفة و قد مضی تحقیقه

[۶]

۱۶۸۵۹- ۶ الكافی، ۵/ ۳۱۳/ ۳۹/ ۱ العدة عن سهل و التهذیب، ۷/ ۲۲۶/ ۸/ ۱ أحمد عن التهذیب، ۹/ ۷۹/ ۷۲/ ۱ الفقیه، ۳/ ۳۴۱/ ۴۲۰۸ السراد

الوافی، ج۱۷، ص: ۶۲

عن عبد اللّه بن سنان عن أبی عبد اللّه ع قال كل شیء یكون فیه حلال و حرام فهو حلال لك أبدا حتى تعرف الحرام منه بعینه فتدعه

[۷]

۱۶۸۶۰- ۷ الكافی، ۵/ ۳۱۳/ ۴۰/ ۱ التهذیب، ۷/ ۲۲۶/ ۹/ ۱ علی الكافی عن أبیه ش عن الاثنین عن أبی عبد اللّه ع قال سمعته یقول كل شیء هو لك حلال حتى تعلم أنه حرام بعینه فتدعه من قبل نفسك و ذلك مثل ثوب یكون علیك قد اشتریته و هو سرقة أو المملوك عندك و لعله حر قد باع نفسه أو خدع فبیع أو قهر أو امرأة تحتك و هی أختك أو رضیعتك و الأشیاء كلها على هذا حتى یستبین لك غیر ذلك أو تقوم به البینة

[۸]

۱۶۸۶۱- ۸ الكافی، ۵/ ۳۱۱/ ۳۳/ ۱ أحمد عن محمد بن علی عن ابن أسباط عمن حدثه عن جهم بن حمید الرواسی قال قال أبو عبد اللّه ع إذا رأیت الرجل یخرج من ماله فی طاعة اللّه جل و عز- فاعلم أنه أصابه من حلال و إذا أخرجه فی معصیة اللّه جل و عز فاعلم أنه أصابه من حرام

[۹]

اشارة

۱۶۸۶۲- ۹ الكافی، ۵/ ۳۱۱/ ۳۴/ ۱ ابن عیسى عمن حدثه عن أبی عبد اللّه ع قال قلت الرجل یخرج ثم یقدم علینا و قد أفاد المال الكثیر فلا ندری اكتسبه من حلال أو حرام فقال إذا كان ذلك فانظروا فی أی وجه یخرج نفقاته فإن كان ینفق فی ما لا ینبغی مما یأثم

الوافی، ج۱۷، ص: ۶۳

علیه فهو حرام

بیان

أفاد استفاد فإنه یجیء بمعناه

[۱۰]

اشارة

۱۶۸۶۳- ۱۰ الكافی، ۵/ ۱۲۵/ ۶/ ۱ علی عن أبیه و القاسانی عن رجل سماه عن عبد اللّه بن القاسم الجعفری عن أبی عبد اللّه ع قال تشوفت الدنیا لقوم حلالا محضا فلم یریدوها فدرجوا ثم تشوفت لقوم حلالا و شبهة فقالوا لا حاجة لنا فی الشبهة و توسعوا من الحلال

ثم تشوفت لقوم حراما و شبهة فقالوا لا حاجة لنا فی الحرام و توسعوا فی الشبهة ثم تشوفت لقوم حراما محضا فطلبوها فلم یجدوها- و المؤمن فی الدنیا یأکل بمنزلة المضطر

بیان

تشوفت بالمعجمة و الفاء تزینت و عرضت نفسها لهم بحیث تیسر لهم التمتع منها علی الوجه الحلال المحض أو علی الوجوه الأخر کما ذکر فدرجوا انقرضوا و مضوا لسبیلهم فطلبوها أی زیادة علی ما تیسر لهم من حرامها المحض المعروض لهم

[۱۱]

۱۶۸۶۴- ۱۱ الکافی، ۵/ ۳۱۴/ ۴۳/ ۱ العدة عن سهل و أحمد جمیعا عن السراد عن سماعة قال قال أبو عبد اللّه ع لیس بولی لی من أکل مال مؤمن حراما

الوافی، ج۱۷، ص: ۶۴

[۱۲]

۱۶۸۶۵- ۱۲ الکافی، ۵/ ۱۲۵/ ۷/ ۱ علی عمن ذکره عن داود الصرمی قال قال أبو الحسن ع یا داود إن الحرام لا ینمی- و إن نمی لم یبارک فیه و ما أنفقه لم یؤجر علیه و ما خلفه کان زاده إلی النار

[۱۳]

۱۶۸۶۶- ۱۳ الکافی، ۵/ ۱۲۵/ ۸/ ۱ محمد عن التهذیب، ۶/ ۳۶۹/ ۱۸۸/ ۱ و التهذیب، ۷/ ۱۳۸/ ۸۵/ ۱ الصفار أنه کتب إلی أبی محمد ع رجل اشتری من رجل ضیعة- أو خادما بمال أخذه من قطع الطریق أو من سرقة هل یحل له ما یدخل علیه من ثمرة هذه الضیعة أو یحل له أن یطأ هذا الفرج الذی اشتراه من السرقة أو من قطع الطریق فوقع ع لا خیر فی شیء أصله حرام و لا یحل استعماله

[۱۴]

۱۶۸۶۷- ۱۴ التهذیب، ۶/ ۳۸۶/ ۲۶۸/ ۱ ابن محبوب عن محمد بن عیسی عن ابن المغیرة عن السکونی عن جعفر عن أبیه عن آبائه ع قال لو أن رجلا سرق ألف درهم فاشتری بها جاریة أو أصدقها امرأة فإن الفرج له حلال و علیه تبعة المال

[۱۵]

اشارة

۱۶۸۶۸- ۱۵ التهذیب، ۸/ ۲۱۵/ ۷۳/ ۱ محمد بن أحمد عن العباس بن معروف عن الیعقوبی عن موسی بن عیسی عن محمد

الوافی، ج۱۷، ص: ۶۵

بن میسر عن أبی الجهم عن السکونی عن أبی عبد اللّه عن أبیه عن علی ع الحدیث

بیان

هذا الحدیث محمول علی ما إذا اشتراها فی الذمة ثم دفع هذا المال فی ثمنها و الأول علی ما إذا اشتراها بعین المال فلا تنافی

[۱۶]

۱۶۸۶۹- ۱۶ الکافی، ۵/ ۱۲۶/ ۹/ ۱ العدة عن أحمد عن التهذیب، ۶/ ۳۶۹/ ۱۸۹/ ۱ السراد عن الخزاز عن سماعة قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل أصاب مالا- من عمل بنی أمیة و هو یتصدق منه و یصل منه قرابته و یحج لیغفر اللّه له ما اکتسب و هو یقول إِنَّ الْحَسَنٰاتِ یُذْهِبْنَ السَّیِّئٰاتِ فقال أبو عبد اللّه ع إن الخطیئة لا تکفر الخطیئة و لکن الحسنة تحط الخطیئة- ثم قال إن کان خلط الحلال بالحرام فاختلطا جمیعا فلا یعرف الحلال من الحرام فلا بأس

[۱۷]

اشارة

۱۶۸۷۰- ۱۷ الکافی، ۵/ ۱۲۶/ ۱۰/ ۱ علی بن محمد عن صالح بن أبی حماد عن ابن أبی عمیر عن بعض الصحابة عن أبی عبد اللّه ع فی قوله عز و جل وَ قَدِمْنٰا إِلیٰ مٰا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنٰاهُ هَبٰاءً مَنْثُوراً- فقال إن کانت أعمالهم لأشد بیاضا من القباطی فیقول اللّه عز و جل

الوافی، ج۱۷، ص: ۶۶

لها کونی هباء و ذلک أنهم کانوا إذا شرع لهم الحرام أخذوه

بیان

القباطی ثیاب بیض تعملها أهل مصر و تسمی أهل مصر بالقبط فتنسب إلیهم الثیاب شرع لهم الحرام تیسر أسبابه

الوافی، ج۱۷، ص: ۶۷

باب ۷ أن رزق المؤمن من حیث لا یحتسب

[۱]

اشارة

۱۶۸۷۱- ۱ الکافی، ۵/ ۸۳/ ۱/ ۱ الثلاثة عن الخزاز عن محمد عن أبی عبد اللّه ع قال أبی اللّه عز و جل أن یجعل أرزاق المؤمنین- إلا

من حیث لا یحتسبون

بیان

و ذلک لأن الإیمان الکامل یقتضی عدم الوثوق بالأسباب

[۲]

۱۶۸۷۲- ۲ الکافی، ۵/ ۸۳/ ۲/ ۱ محمد عن أحمد عن علی بن الحکم عن أبی جمیلة قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول کن لما لا ترجو أرجی منک لما ترجو فإن موسی ذهب لیقتبس لأهله نارا فانصرف إلیهم و هو نبی مرسل

[۳]

۱۶۸۷۳- ۳ الکافی، ۵/ ۸۳/ ۳/ ۱ العدة عن البرقی عن القاسانی عمن ذکره عن عبد اللّه بن القاسم

الوافی، ج۱۷، ص: ۶۸

الفقیه، ۴/ ۳۹۹/ ۵۸۵۴ ابن أبی عمیر عن أبی عبد اللّه بن القاسم عن أبی عبد اللّه ع عن أبیه عن جده ع قال الفقیه، ۳/ ۱۶۵/ ۳۶۰۹ قال أمیر المؤمنین ص کن لما لا ترجو أرجی منک لما ترجو فإن موسی ع خرج یقتبس نارا لأهله فکلمه اللّه عز و جل و رجع نبیا و خرجت ملکة سبإ فأسلمت مع سلیمان و خرج سحرة فرعون یطلبون العز لفرعون فرجعوا مؤمنین

[۴]

۱۶۸۷۴- ۴ الکافی، ۵/ ۸۴/ ۴/ ۱ عنه عن أبیه عن صفوان التهذیب، ۶/ ۳۲۸/ ۲۶/ ۱ الحسین عن صفوان عن محمد بن أبی الهزهاز عن علی بن السری قال سمعت الفقیه، ۳/ ۱۶۵/ ۳۶۰۸ أبا عبد اللّه ع یقول إن اللّه جل و عز جعل أرزاق المؤمنین من حیث لا یحتسبون و ذلک أن العبد إذا لم یعرف وجه رزقه کثر دعاؤه

[۵]

اشارة

۱۶۸۷۵- ۵ الکافی، ۵/ ۸۴/ ۵/ ۱ التهذیب، ۶/ ۳۲۳/ ۶/ ۱ عنه عن محمد بن علی عن الفقیه، ۳/ ۱۹۲/ ۳۷۲۱ الغنوی عن علی بن عبد العزیز قال قال لی أبو عبد اللّه ع ما فعل عمر بن مسلم قلت جعلت فداک أقبل علی العبادة و ترک التجارة قال

الوافی، ج۱۷، ص: ۶۹

ویحه أ ما علم أن تارک الطلب لا یستجاب له إن قوما من أصحاب رسول اللّه ص لما نزلت وَ مَنْ یَتَّقِ اللّٰهَ یَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجاً وَ یَرْزُقْهُ مِنْ حَیْثُ لٰا یَحْتَسِبُ أغلقوا الأبواب و أقبلوا علی العبادة و قالوا قد کفینا فبلغ ذلک رسول اللّه ص فأرسل إلیهم فقال ما حملکم علی ما صنعتم فقالوا یا رسول اللّه تکفل اللّه لنا بأرزاقنا فأقبلنا علی العبادة فقال إنه من فعل ذلک لم یستجب له علیکم بالطلب- الفقیه، قال

إنی لأبغض الرجل فاغرا فاه إلی ربه یقول- ارزقنی و یترک الطلب

بیان

فغر فاه کمنع و نصر فتحه هذا الحدیث و إن کان موضعه الأنسب الباب الأول إلا أنه أخر إلی هنا لیکون بیانا لأحادیث هذا الباب و أن لا یتوهم أن ضمان الرزق ینافی الطلب

[۶]

۱۶۸۷۶- ۶ الفقیه، ۳/ ۱۶۵/ ۳۶۰۶ الفضیل بن یسار قال قلت لأبی عبد اللّه ع إنی قد ترکت التجارة قال فلا تعمل افتح بابک و ابسط بساطک و استرزق اللّه ربک

[۷]

۱۶۸۷۷- ۷ الفقیه، ۳/ ۱۶۵/ ۳۶۱۰ قال رجل لأبی الحسن موسی بن جعفر ع عدنی قال کیف أعدک و أنا لما لا أرجو أرجی منی لما أرجو

الوافی، ج۱۷، ص: ۷۰

[۸]

۱۶۸۷۸- ۸ الفقیه، ۳/ ۱۶۶/ ۳۶۱۱ جمیل بن دراج عن أبی عبد اللّه ع قال ما سد اللّه تعالی علی مؤمن باب رزق إلا فتح اللّه له ما هو خیر منه

[۹]

اشارة

۱۶۸۷۹- ۹ الفقیه، ۳/ ۱۶۶/ ۶۳۱۲ السکونی عن جعفر بن محمد عن أبیه عن آبائه ع قال قال علی ع من أتاه اللّه برزق لم یخط إلیه برجله و لم یمد إلیه یده و لم یتکلم فیه بلسانه و لم یشد إلیه ثیابه و لم یتعرض له کان ممن ذکره اللّه عز و جل فی کتابه وَ مَنْ یَتَّقِ اللّهَ یَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجاً وَ یَرْزُقْهُ مِنْ حَیْثُ لا یَحْتَسِبُ

بیان

لم یشد إلیه ثیابه أی لم یسافر لأجله

الوافی، ج۱۷، ص: ۷۱

باب ۸ کراهیة النوم و الفراغ

[۱]

۱۶۸۸۰- ۱ الکافی، ۵/ ۸۴/ ۱/ ۱ العدة عن سهل عن السراد عن یونس بن یعقوب عمن ذکره عن أبی عبد اللّه ع قال کثرة النوم مذهبة للدین و الدنیا

[۲]

۱۶۸۸۱- ۲ الکافی، ۵/ ۸۴/ ۲/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن فضال عمن ذکره عن بشیر الدهان قال سمعت الفقیه، ۳/ ۱۶۹/ ۳۶۳۵ أبا الحسن موسی ع یقول إن اللّه عز و جل یبغض العبد النوام الفارغ

[۳]

۱۶۸۸۲- ۳ الکافی، ۵/ ۸۴/ ۳/ ۱ العدة عن البرقی عن أبیه عن ابن سنان عن ابن مسکان و صالح النیلی عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال إن اللّه جل و عز یبغض کثرة النوم و کثرة الفراغ

الوافی، ج۱۷، ص: ۷۳

باب ۹ کراهیة الکسل و الضجر

[۱]

۱۶۸۸۳- ۱ الکافی، ۵/ ۸۵/ ۱/ ۱ العدة عن سهل عن الأشعری عن القداح عن أبی عبد اللّه ع قال عدو العمل الکسل

[۲]

۱۶۸۸۴- ۲ الکافی، ۵/ ۸۵/ ۲/ ۱ سهل عن السراد عن سعد بن أبی خلف عن أبی الحسن موسی ع قال قال أبی لبعض ولده إیاک و الکسل و الضجر فإنهما یمنعانک من حظک من الدنیا و الآخرة

[۳]

۱۶۸۸۵- ۳ الکافی، ۵/ ۸۵/ ۳/ ۱ الثلاثة عن ابن أذینة عن زرارة عن أبی عبد اللّه ع قال من کسل عن طهوره و صلاته فلیس فیه خیر لأمر آخرته و من کسل عما یصلح به أمر معیشته فلیس فیه خیر لأمر دنیاه

[۴]

۱۶۸۸۶- ۴ الکافی، ۵/ ۸۵/ ۴/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن صفوان عن العلاء عن محمد عن أبی جعفر ع قال إنی

الوافی، ج۱۷، ص: ۷۴

لأبغض الرجل أن یکون کسلانا فی أمر دنیاه و من کسل عن أمر دنیاه کان عن أمر آخرته أکسل

[۵]

۱۶۸۸۷- ۵ الکافی، ۵/ ۸۵/ ۵ ۱ العدة عن أحمد عن ابن فضال عن سماعة عن أبی الحسن موسی ع قال إیاک و الکسل و الضجر فإنک إن کسلت لم تعمل و إن ضجرت لم تعط الحق

[۶]

۱۶۸۸۸- ۶ الکافی، ۵/ ۸۵/ ۶ ۱ أحمد عن بعض أصحابنا عن صالح بن عمرو عن الحسن بن عبد اللّه عن أبی عبد اللّه ع قال لا تستعن بکسلان و لا تستشر عاجزا

[۷]

اشارة

۱۶۸۸۹- ۷ الکافی، ۵/ ۸۵/ ۷ ۱ أحمد عن النهدی عن عبد العزیز بن عمر الواسطی عن أحمد بن عمر الحلبی عن زید القتات عن أبان بن تغلب قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول تجنبوا المنی فإنها تذهب بهجة ما خولتم و تستصغرون بها مواهب اللّه عز و جل عندکم- و تعقبکم الحسرات فیما وهمتم به أنفسکم

بیان

المنی جمع منیة و هی ما یتمناه الإنسان بقلبه ما خولتم ما أنعم اللّه به علیکم و إنما یستصغرون المواهب لعدم اکتفائهم بها و إنما یعقبهم الحسرات

الوافی، ج۱۷، ص: ۷۵

لأن المنی لا حقیقة لها و لا حد تنتهی إلیه و لذا قیل المنی رأس مال المفالیس

[۸]

۱۶۸۹۰- ۸ الکافی، ۵/ ۸۶/ ۸ ۱ علی بن محمد رفعه قال قال أمیر المؤمنین ع إن الأشیاء لما ازدوجت ازدواج الکسل و العجز- فنتجا بینهما الفقر

[۹]

۱۶۸۹۱- ۹ الکافی، ۵/ ۸۶/ ۹ ۱ علی عن الاثنین قال کتب أبو عبد اللّه ع إلی رجل من أصحابه أما بعد فلا تجادل العلماء و لا تمار السفهاء فیبغضک العلماء و یشتمک السفهاء و لا تکسل عن معیشتک فتکون کلا علی غیرک أو قال علی أهلک

[۱۰]

۱۶۸۹۲- ۱۰ الفقیه، ۳/ ۱۶۸/ ۳۶۳۴ عمر بن یزید عن أبی عبد اللّه ع قال إیاک و الکسل و الضجر فإنهما مفتاح کل سوء- إنه من کسل لم یؤد حقا و من ضجر لم یصبر علی حق

الوافی، ج۱۷، ص: ۷۷

باب ۱۰ عمل الرجل فی بیته و مباشرته الأمور بنفسه

[۱]

۱۶۸۹۳- ۱ الکافی، ۵/ ۸۶/ ۱/ ۱ الثلاثة عن الفقیه، ۳/ ۱۶۹/ ۳۶۴۰ هشام بن سالم عن أبی عبد اللّه ع قال کان أمیر المؤمنین ص یحتطب- و یستقی و یکنس و کانت فاطمة ص تطحن و تعجن و تخبز

[۲]

اشارة

۱۶۸۹۴- ۲ الکافی، ۵/ ۸۶/ ۲/ ۱ أحمد بن عبد اللّه عن البرقی عن عبدل بن مالک عن هارون بن الجهم عن الکاهلی عن معاذ بیاع الأکسیة قال قال أبو عبد اللّه ع کان رسول اللّه ص یحلب عنز أهله

بیان

العنز الأنثی من المعز

الوافی، ج۱۷، ص: ۷۸

[۳]

اشارة

۱۶۸۹۵- ۳ الکافی، ۵/ ۹۰/ ۱/ ۲ علی عن العبیدی عن یونس عن رجل عن الفقیه، ۳/ ۱۶۹/ ۳۶۳۸ أبی عبد اللّه ع قال باشر کبار أمورک بنفسک و کل ما سفل إلی غیرک قلت ضرب أی شیء قال ضرب أشریة العقار و ما أشبهها

بیان

فی الفقیه صغر مکان سفل

[۴]

۱۶۸۹۶- ۴ الکافی، ۵/ ۹۱/ ۲/ ۱ العدة عن البرقی عن أبیه عن عمرو بن إبراهیم عن خلف بن حماد عن هارون بن الجهم عن الفقیه، ۳/ ۱۶۹/ ۳۶۳۹ الأرقط قال قال أبو عبد اللّه ع لا تکونن دوارا فی الأسواق و لا تلی دقائق الأشیاء بنفسک فإنه لا ینبغی للمرء المسلم ذی الحسن و الدین أن یلی شراء دقائق الأشیاء بنفسه ما خلا ثلاثة أشیاء فإنه ینبغی لذی الحسب و الدین أن یلیها بنفسه العقار و الرقیق و الإبل

[۵]

اشارة

۱۶۸۹۷- ۵ الکافی، ۶/ ۴۳۹/ ۷/ ۱ الثلاثة عن بعض أصحابه عن ابن وهب قال رآنی أبو عبد اللّه ع و أنا أحمل بقلا فقال یکره الرجل السری أن یحمل الشیء الدنی فیتجرأ علیه

بیان

السری فعیل من السرو بمعنی الشرف

الوافی، ج۱۷، ص: ۷۹

[۶]

۱۶۸۹۸- ۶ الکافی، ۶/ ۴۸۰/ ۱۲/ ۱ العدة عن سهل عن یحیی بن المبارک عن ابن جبلة قال استقبلنی أبو الحسن ع و قد علقت سمکة فی یدی فقال أقذفها إنی لأکره للرجل السری أن یحمل الشیء الدنی بنفسه ثم قال إنکم قوم أعداؤکم کثیرة عاداکم الخلق یا معشر الشیعة إنکم قد عاداکم الخلق فتزینوا لهم بما قدرتم علیه

الوافی، ج۱۷، ص: ۸۱

باب ۱۱ إصلاح المال و تقدیر المعیشة

[۱]

اشارة

۱۶۸۹۹- ۱ الکافی، ۵/ ۸۷/ ۱/ ۱ العدة عن أحمد عن علی بن الحکم عن محمد بن سماعة عن محمد بن مروان عن أبی عبد اللّه ع قال إن فی الحکمة لآل داود ینبغی للمسلم العاقل أن لا یری ظاعنا إلا فی ثلاث مرمة لمعاش أو تزود لمعاد أو لذة فی غیر ذات محرم و ینبغی للمسلم العاقل أن یکون له ساعة یفضی بها إلی عمله- فیما بینه و بین اللّه جل و عز و ساعة یلاقی إخوانه الذین یفاوضهم- و

يفاوضونه فی أمر آخرته و ساعة يخلی بين نفسه و لذاتها فی غير محرم فإنها عون علی تينك الساعتين

بيان

ظاعنا مسافرا و المفاوضة المحادثة و المذاكرة و أخذ ما عند صاحبك من العلم و إعطاؤك إياه ما عندك

[۲]

۱۶۹۰۰- ۲ الكافی، ۵/ ۸۷/ ۳/ ۱ العدة عن أحمد عن ابن فضال عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۸۲

ثعلبة و غيره عن رجل عن الفقيه، ۳/ ۱۶۶/ ۳۶۱۷ أبی عبد اللّه ع قال إصلاح المال من الإيمان

[۳]

اشارة

۱۶۹۰۱- ۳ الكافی، ۵/ ۸۷/ ۲/ ۱ النيسابوريان عن ابن أبی عمير عن ربعی عن رجل عن أبی عبد اللّه ع قال الكمال كل الكمال فی ثلاثة و ذكر فی الثلاثة التقدير فی المعيشة

بيان

قد مضی هذا الحديث بتمامه عن أبی جعفر ع فی كتاب العقل و العلم

[۴]

۱۶۹۰۲- ۴ الكافی، ۵/ ۸۷/ ۴/ ۱ أحمد عن ابن فضال عن داود بن سرحان قال رأيت أبا عبد اللّه ع يكيل تمرا بيده فقلت جعلت فداك لو أمرت بعض ولدك أو بعض مواليك ليكفيك فقال يا داود إنه لا يصلح المرء المسلم إلا ثلاثة التفقه فی الدين و الصبر علی النائبة و حسن التقدير فی المعيشة

[۵]

اشارة

۱۶۹۰۳- ۵ الفقيه، ۳/ ۱۶۶/ ۳۶۱۸ الحديث مرسلا بأدنی تفاوت

بيان

التفقه في الدين هو تحصيل البصيرة في العلوم الدينية و النائبة المصيبة و تقدير المعيشة تعديلها بحيث لا يميل إلى طرفي الإسراف و التقتير بل يكون

الوافی، ج۱۷، ص: ۸۳

قواما بين ذلك كما قال اللّه تعالى

[۶]

۱۶۹۰۴- ۶ الكافي، ۵/ ۸۸/ ۵/ ۱ علي بن محمد بن عبد اللّه عن البرقي عن محمد بن علي عن ابن جبلة عن ذريح عن أبي عبد اللّه ع قال إذا أراد اللّه جل و عز بأهل بيت خيرا رزقهم الرفق في المعيشة

[۷]

اشارة

۱۶۹۰۵- ۷ الكافي، ۵/ ۸۸/ ۶/ ۱ عنه عن أحمد عن بعض أصحابه عن صالح بن حمزة عن بعض أصحابنا قال قال أبو عبد اللّه ع عليك بإصلاح المال فإن فيه منبهة للكريم و استغناء عن اللئيم

بيان

منبهة بفتح الميم أي مشرفة و معلاة من النباهة بمعنى الشرف و العلو و إنما كان إصلاح المال منبهة للكريم لأن بالإصلاح ينمو المال و بنمو المال يتيسر الكرم و بالكرم يعلو الكريم و يشرف

[۸]

اشارة

۱۶۹۰۶- ۸ الكافي، ۵/ ۳۱۷/ ۵۲/ ۱ العدة عن سهل عن العبيدي عن ابن يقطين عن الفضل بن كثير المدائني عمن ذكره عن أبي عبد اللّه ع أنه دخل عليه بعض أصحابه فرأى عليه قميصا- فيه قب قد رقعه فجعل ينظر إليه فقال له أبو عبد اللّه ع ما لك تنظر إليه فقال له جعلت فداك قب ملقى في قميصك فقال له اضرب بيدك إلى هذا الكتاب فاقرأ ما فيه و كان بين يديه كتاب أو قريب منه فنظر الرجل فيه فإذا فيه لا إيمان لمن لا حياء له و لا مال لمن لا تقدير له و لا جديد لمن لا خلق له

الوافی، ج۱۷، ص: ۸۴

بيان

القب الرقعة فی القمیص

[۹]

۱۶۹۰۷- ۹ الفقیه، ۳/ ۱۶۶/ ۳۶۱۶ قال رسول اللّه ص من المروءة استصلاح المال

[۱۰]

۱۶۹۰۸- ۱۰ الفقیه، ۳/ ۱۶۷/ ۳۶۲۱ ابن أبی یعفور عن أبی عبد اللّه ع قال إن رسول اللّه ص قال ما من نفقة أحب إلی اللّه عز و جل من نفقة قصد و یبغض الإسراف إلا فی الحج و العمرة فرحم اللّه مؤمنا کسب طیبا و أنفق قصدا و قدم فضلا

[۱۱]

۱۶۹۰۹- ۱۱ الفقیه، ۳/ ۱۷۴/ ۳۶۵۹ عبید بن زرارة عن أبی عبد اللّه ع أنه قال له یا عبید إن السرف یورث الفقر و إن القصد یورث الغنی

[۱۲]

۱۶۹۱۰- ۱۲ الفقیه، ۳/ ۱۶۷/ ۳۶۲۲ قال العالم ع ضمنت لمن أقصد أن لا یفتقر

[۱۳]

اشارة

۱۶۹۱۱- ۱۳ الفقیه، ۳/ ۱۶۷/ ۳۶۲۳ قال علی بن الحسین ع إن الرجل لینفق ماله فی حق و إنه لمسرف

بیان

یعنی أنه یزید فی الإنفاق فی الحق علی قدر الضرورة

الوافی، ج۱۷، ص: ۸۵

[۱۴]

۱۶۹۱۲- ۱۴ الفقیه، ۳/ ۱۶۷/ ۳۶۲۴ الأصبغ بن نباتة عن أمیر المؤمنین ع أنه قال للمسرف ثلاث علامات یأکل ما لیس له و یشرب ما لیس له و یلبس ما لیس له

[۱۵]

۱۶۹۱۳- ۱۵ الفقیه، ۳/ ۱۶۷/ ۳۶۲۵ أبو هاشم البصری عن الرضا ع قال من الفساد قطع الدرهم و الدینار و طرح النوی

[۱۶]

۱۶۹۱۴- ۱۶ الفقیه، ۳/ ۱۶۷/ ۳۶۲۶ سأل إسحاق بن عمار أبا عبد اللّه ع عن أدنی الإسراف فقال ثوب صونک تبتذله و فضل الإناء تهریقه و قذفک النوی هکذا و هکذا

[۱۷]

۱۶۹۱۵- ۱۷ الکافی، ۶/ ۴۶۰/ ۱/ ۱ محمد عن أحمد عن الحسن بن علی عن علی بن عقبة عن إسحاق بن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال أدنی الإسراف هراقة فضل الإناء و ابتذال الثوب المصون و إلقاء النوی

[۱۸]

۱۶۹۱۶- ۱۸ الکافی، ۶/ ۴۶۰/ ۲/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن ابن بزیع عن صالح بن عقبة عن سلیمان بن صالح قال قلت لأبی عبد اللّه ع أدنی ما یجیء من حد الإسراف قال ابتذالک ثوب صونک و إهراقک فضل إنائک و أکلک التمر و رمیک بالنوی هاهنا و هاهنا

[۱۹]

اشارة

۱۶۹۱۷- ۱۹ التهذیب، ۷/ ۲۳۶/ ۴۸/ ۱ ابن سماعة عن حنان بن سدیر عن أبیه عن أبی جعفر ع قال علامات المؤمن

الوافی، ج۱۷، ص: ۸۶

ثلاث حسن التقدیر فی المعیشة و الصبر علی النائبة و التفقه فی الدین و قال ما خیر فی رجل لا یقتصد فی معیشته ما یصلح لا لدنیاه و لا لآخرته

بیان

کلمة ما نافیة و الجملة استئناف أی ما یصلح الرجل الغیر المقتصد لا لدنیاه و لا لآخرته

[۲۰]

۱۶۹۱۸- ۲۰ التهذیب، ۷/ ۲۳۶/ ۵۱/ ۱ عنه عن محمد بن زیاد عن عبد اللّه بن سنان عن أبی عبد اللّه ع فی قوله تعالی وَ لا تَجْعَلْ

یَدَکَ مَغْلُولَةً إِلیٰ عُنُقِکَ قال ضم یده إلیه فقال هکذا وَ لٰا تَبْسُطْهٰا کُلَّ الْبَسْطِ قال و بسط راحته و قال هکذا

[۲۱]

اشارة

۱۶۹۱۹- ۲۱ التهذیب، ۷/ ۲۳۵/ ۴۵/ ۱ عنه عن إسماعیل بن أبی سمال عن محمد بن أبی حمزة عن حکم بن الحکیم الصیرفی قال سمعت أبا عبد اللّه ع و سأله حفص الأعور فقال إن السلطان یشترون منا القرب و الأداوی فیوکلون الوکیل حتی یستوفیه منا و نرشوه حتی لا یظلمنا فقال لا بأس ما تصلح به مالک ثم سکت

الوافی، ج۱۷، ص: ۸۷

ساعة ثم قال أ رأیت إذا أنت رشوته یأخذ أقل من الشرط قال نعم قال فسدت رشوتک

بیان

القرب جمع القربة و هی ما یستقی فیه الماء و الأداوی جمع الإداوة و هی المطهرة

[۲۲]

اشارة

۱۶۹۲۰- ۲۲ التهذیب، ۶/ ۳۷۵/ ۲۱۶/ ۱ الحسین عن حماد بن عیسی عن حریز عن محمد قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل یرشو الرشوة علی أن یتحول عن منزله فیسکنه قال لا بأس

الوافی، ج۱۷، ص: ۸۸

بیان

یعنی یرشو الغاصب لمنزله أو أرید بالمنزل المنزل الذی جاز له سکناه سواء جاز للمرتشی أم لا و قد مضی بعض أخبار هذا الباب و ما یناسبها من الأخبار فی باب فضل القصد من کتاب الزکاة

الوافی، ج۱۷، ص: ۸۹

باب ۱۲ مشارکة الناس فی الإقتار

[۱]

۱۶۹۲۱- ۱ الکافی، ۵/ ۱۶۶/ ۱/ ۱ العدة عن التهذیب، ۷/ ۱۶۰/ ۱۴/ ۱ البرقی عن إسماعیل بن مهران عن حماد قال أصاب أهل

المدینة غلاء و قحط حتی أقبل الرجل المؤسر یخلط الحنطة بالشعیر و یأکله و یشتری سنو الطعام و کان عند أبی عبد اللّه ع طعام جید قد اشتراه أول السنة فقال لبعض موالیه اشتر لنا شعیرا فاخلطه بهذا الطعام أو بعه فإنی أکره أن آکل جیدا و یأکل الناس ردیئا

[۲]

۱۶۹۲۲- ۲ الکافی، ۵/ ۱۶۶/ ۲/ ۱ التهذیب، ۷/ ۱۶۱/ ۱۵/ ۱

الوافی، ج۱۷، ص: ۹۰

محمد عن علی بن إسماعیل عن علی بن الحکم عن جهم بن أبی جهمة [الجهیم] عن معتب قال قال أبو عبد اللّه ع و قد یزید السعر بالمدینة کم عندنا من طعام قال قلت عندنا ما یکفینا شهورا کثیرة قال أخرجه و بعه قال قلت و لیس بالمدینة طعام قال بعه فلما بعته قال اشتر مع الناس یوما بیوم و قال یا معتب اجعل قوت عیالی نصفا شعیرا و نصفا حنطة فإن اللّه عز و جل یعلم أنی واجد أن أطعمهم الحنطة علی وجهها و لکنی أحب أن یرانی اللّه جل اسمه و قد أحسنت تقدیر المعیشة

[۳]

۱۶۹۲۳- ۳ الکافی، ۵/ ۱۶۶/ ۳/ ۱ ابن بندار عن التهذیب، ۷/ ۱۶۱/ ۱۶/ ۱ البرقی عن محسن بن أحمد عن یونس بن یعقوب عن معتب قال کان أبو الحسن ع یأمرنا إذا أدرکت الثمرة أن نخرجها فنبیعها و نشتری مع المسلمین یوما بیوم

الوافی، ج۱۷، ص: ۹۱

باب ۱۳ فضل شراء الحنطة

[۱]

۱۶۹۲۴- ۱ الکافی، ۵/ ۱۶۶/ ۱/ ۲ العدة عن أحمد عن السراد عن نصر بن إسحاق الکوفی عن عباد بن حبیب قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول شراء الحنطة ینفی الفقر و شراء الدقیق ینسی الفقر و شراء الخبز محق قال قلت له أبقاک اللّه فمن لم یقدر علی شراء الحنطة قال ذاک لمن یقدر و لا یفعل

[۲]

اشارة

۱۶۹۲۵- ۲ التهذیب، ۷/ ۱۶۲/ ۱۹/ ۱ أحمد عن نصر بن إسحاق الکوفی عن عائذ بن جندب قال سمعت جعفر بن محمد ع یقول الحدیث

بیان

ینسی الفقر یؤخره بضم الیاء و فتحها و المحق النقص و المحو

الوافی، ج۱۷، ص: ۹۲

و الإبطال أراد أنه مذهبة للبرکة

[۳]

۱۶۹۲۶- ۳ الکافی، ۵/ ۱۶۷/ ۲/ ۱ محمد عن سلمة بن الخطاب التهذیب، ۷/ ۱۶۲/ ۲۲/ ۱ محمد بن أحمد عن سلمة عن علی بن المنذر الرمال عن محمد بن الفضیل عن أبی عبد اللّه ع قال إذا کان عندک دراهم فاشتر بها حنطة فإن المحق فی الدقیق

[۴]

۱۶۹۲۷- ۴ الکافی، ۵/ ۱۶۷/ ۳/ ۱ العدة عن البرقی عن محمد بن علی عن ابن جبلة التهذیب، ۷/ ۱۶۳/ ۲۵/ ۱ محمد بن أحمد عن محمد بن الحسین عن ابن جبلة عن الفقیه، ۳/ ۲۶۸/ ۲۵/ ۱ الکنانی قال قال لی أبو عبد اللّه ع یا أبا الصباح شراء الدقیق ذل شراء الحنطة عز- و شراء الخبز فقر فنعوذ بالله من الفقر

[۵]

۱۶۹۲۸- ۵ التهذیب، ۷/ ۱۶۲/ ۲۰/ ۱ محمد بن أحمد عن محمد بن عیسی عن درست عن إبراهیم عن أبی الحسن ع قال من اشتری الحنطة زاد ماله و من اشتری الدقیق ذهب نصف ماله- و من اشتری الخبز ذهب ماله

الوافی، ج۱۷، ص: ۹۳

باب ۱۴ إحراز القوت

[۱]

اشارة

۱۶۹۲۹- ۱ الکافی، ۵/ ۸۹/ ۱/ ۲ محمد عن أحمد عن ابن فضال عن الحسن بن الجهم قال سمعت الرضا ع یقول إن الإنسان إذا ادخر طعام سنته خف ظهره و استراح و کان أبو جعفر و أبو عبد اللّه ع لا یشتریان عقدة حتی یحرزا طعام سنتهما

بیان

العقدة بالضم الضیعة و العقار

[۲]

۱۶۹۳۰- ۲ الکافی، ۵/ ۸۹/ ۲/ ۲ القمی عن أبی محمد الذهلی عن أبی أیوب المدینی عن عبد اللّه بن عبد الرحمن عن ابن بکیر عن

أبی الحسن ع قال الفقیه، ۳/ ۱۶۶/ ۳۶۱۹ قال رسول اللّه ص إن النفس إذا أحرزت قوتها استقرت

الوافی، ج۱۷، ص: ۹۴

[۳]

۱۶۹۳۱- ۳ الکافی، ۵/ ۸۹/ ۳/ ۱ علی عن الاثنین عن جعفر ع قال قال سلمان إن النفس قد تلتاث علی صاحبها إذا لم یکن لها من العیش ما تعتمد علیه فإذا هی أحرزت معیشتها اطمأنت

[۴]

۱۶۹۳۲- ۴ الفقیه، ۳/ ۱۶۷/ ۳۶۲۰ سأل معمر بن خلاد أبا الحسن الرضا ع عن حبس الطعام سنة فقال أنا أفعله- یعنی بذلک إحراز القوت

الوافی، ج۱۷، ص: ۹۵

باب ۱۵ کراهیة الجزاف و فضل المکایلة

[۱]

۱۶۹۳۳- ۱ الکافی، ۵/ ۱۶۷/ ۱/ ۱ العدة عن أحمد عن ابن فضال عن یونس بن یعقوب عن أبی عبد اللّه ع قال شکا قوم إلی النبی ص سرعة نفاذ طعامهم فقال تکیلون أو تهیلون فقالوا نهیل یا رسول اللّه یعنی الجزاف قال کیلوا [و لا تهیلوا] فإنه أعظم للبرکة

[۲]

۱۶۹۳۴- ۲ التهذیب، ۷/ ۱۶۳/ ۲۷/ ۱ محمد بن أحمد عن محمد بن عیسی عن الدهقان عن درست عن إبراهیم بن عبد الحمید عن أبی الحسن ع قال أتی رسول اللّه ص قوم فشکوا إلیه سرعة نفاذ طعامهم الحدیث

[۳]

۱۶۹۳۵- ۳ الکافی، ۵/ ۱۶۷/ ۲/ ۲ ابن بندار عن البرقی عن أبیه عن هارون بن الجهم عن حفص بن عمر عن أبی عبد اللّه ع قال

الوافی، ج۱۷، ص: ۹۶

الفقیه، ۳/ ۲۶۷/ ۳۹۶۵ قال رسول اللّه ص کیلوا طعامکم فإن البرکة فی الطعام المکیل

[۴]

۱۶۹۳۶- ۴ الکافی، ۵/ ۱۶۷/ ۳/ ۲ العدة عن سهل عن الثلاثة قال قال أبو عبد اللّه ع یا با سیار إذا أرادت الخادم أن تعمل طعاما فمرها فلتکله فإن البرکة فیما کیل

الوافی، ج۱۷، ص: ۹۷

باب ۱۶ من کد علی عیاله

[۱]

۱۶۹۳۷- ۱ الکافی، ۵/ ۸۸/ ۱/ ۱ الخمسة عن الفقیه، ۳/ ۱۶۸/ ۳۶۳۱ أبی عبد اللّه ع قال الکاد علی عیاله کالمجاهد فی سبیل اللّه

[۲]

۱۶۹۳۸- ۲ الکافی، ۵/ ۸۸/ ۲/ ۱ العدة عن البرقی عن إسماعیل بن مهران عن زکریا بن آدم عن أبی الحسن الرضا قال الذی یطلب من فضل اللّه عز و جل ما یکف به عیاله أعظم أجرا من المجاهد فی سبیل اللّه

[۳]

۱۶۹۳۹- ۳ الکافی، ۵/ ۸۸/ ۳/ ۱ النیسابوریان عن ابن أبی عمیر عن ربعی عن فضیل بن یسار عن أبی عبد اللّه ع قال إذا کان الرجل معسرا فعمل بقدر ما یقوت نفسه و أهله لا یطلب حراما فهو کالمجاهد فی سبیل اللّه

الوافی، ج۱۷، ص: ۹۸

[۴]

۱۶۹۴۰- ۴ الفقیه، ۳/ ۱۶۸/ ۳۶۲۸ قال الصادق ع من سعادة المرء أن یکون القیم علی عیاله

[۵]

کاشانی، فیض، محمد محسن ابن شاه مرتضی، الوافی، ۲۶ جلد، کتابخانه امام امیر المؤمنین علی علیه السلام، اصفهان - ایران، اول، ۱۴۰۶ ه ق

الوافی؛ ج۱۷، ص: ۹۸

۱۶۹۴۱- ۵ الفقیه، ۳/ ۱۶۸/ ۳۶۲۹ و قال ع کفی بالمرء إثما أن یضیع من یعول

[۶]

اشارة

۱۶۹۴۲- ۶ الفقیه، ۳/ ۱۶۸/ ۳۶۳۰ قال النبی ص ملعون ملعون من یضیع من یعول

بیان

قد مضت هذه الأخبار الثلاثة مسندة فی باب التوسیع علی العیال من كتاب الزكاة

[۷]

۱۶۹۴۳- ۷ الفقیه، ۳/ ۱۶۸/ ۳۶۳۲ إسماعیل بن جابر عن أبی عبد اللّه ع قال لا تتعرضوا للحقوق فإذا لزمتكم فاصبروا لها

[۸]

اشارة

۱۶۹۴۴- ۸ التهذیب، ۷/ ۲۳۵/ ۴۷/ ۱ ابن سماعة عن زكریا بن عمرو عن رجل عن إسماعیل بن جابر قال قال لی رجل صالح ع لا تعرض للحقوق و اصبر علی النائبة و لا تعط أخاك من نفسك ما مضرته لك أكثر من منفعته له

بیان

قد مضی من الكافی فی معنی هذا الحدیث أخبار فی باب أدب المعروف من كتاب الزكاة مع تفسیر له

الوافی، ج۱۷، ص: ۹۹

باب ۱۷ كیفیة التعرض للرزق

[۱]

۱۶۹۴۵- ۱ الكافی، ۵/ ۷۹/ ۱/ ۱ العدة عن التهذیب، ۶/ ۳۲۳/ ۷/ ۱ البرقی عن عبد الرحمن بن حماد عن زیاد القندی عن الصحاف عن الفقیه، ۳/ ۱۶۵/ ۳۶۰۷ سدیر قال قلت لأبی عبد اللّه ع أی شیء علی الرجل فی طلب الرزق فقال إذا فتحت بابك و بسطت بساطك فقد قضیت ما علیك

[۲]

اشارة

۱۶۹۴۶- ۲ الكافی، ۵/ ۷۹/ ۲/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن فضال عمن ذكره عن الطیار قال قال لی أبو جعفر ع أی شیء تعالج أی شیء تصنع فقلت ما أنا فی شیء قال خذ بیتا- و اكنس فناءه و رشه و ابسط بساطا فإذا فعلت ذلك فقد قضیت ما یجب علیك قال فتقدمت ففعلت فرزقت

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۰۰

بيان

الفناء بكسر الفاء ما اتسع من أمام الدار و البيت

[٣]

اشارة

١٦٩٤٧- ٣ الكافي، ٥/ ٣٠٤/ ٣/ ١ محمد عن أحمد عن ابن فضال التهذيب، ٧/ ٤/ ١٣/ ١ ابن عيسى عن الحجال عن ابن فضال عن أبي عمارة الطيار قال قلت لأبي عبد اللّه ع إنه قد ذهب مالي و تفرق ما كان في يدي و عيالي كثير فقال له أبو عبد اللّه ع إذا قدمت الكوفة فافتح باب حانوتك و ابسط بساطك و ضع ميزانك و تعرض للرزق من اللّه جل و عز- قال فلما أن قدم الكوفة فتح باب حانوتة و بسط بساطه و وضع ميزانه قال فتعجب من حوله بأن ليس في بيته قليل و لا كثير من المتاع و لا عنده شيء قال فجاءه رجل فقال اشتر لي ثوبا قال فاشترى له ثوبا و أخذ ثمنه فصار الثمن إليه [له] قال ثم جاءه آخر فقال اشتر لي ثوبا قال فطلب له في السوق و اشترى له ثوبا و أخذ ثمنه و صار في يده و كذلك يصنع التجار يأخذ بعضهم من بعض ثم جاءه رجل آخر فقال له يا با عمارة إن عندي عدلا من كتان فهل تشتريه مني و أؤخرك بثمنه سنة قال نعم أحمله و جيء به قال فحمله إلي فاشتريته منه بتأخير سنة قال فقام الرجل فذهب ثم أتاه آت من أهل السوق فقال له يا با عمارة ما هذا العدل قال هذا عدل اشتريته- قال فبعني نصفه و أعجل لك ثمنه قال نعم فاشتراه منه و أعطاه نصف المتاع و أخذ نصف الثمن قال فصار في يده الباقي إلى سنة

الوافي، ج١٧، ص: ١٠١

قال فجعل يشتري بثمنه الثوب و الثوبين و يعرض و يشتري و يبيع حتى أثرى و عرض وجهه و أصاب معروفا

بيان

أثرى صار ذا مال كثير عرض وجهه صار معروضا للناس معروفا لهم أصاب معروفا مالا

[٤]

١٦٩٤٨- ٤ الكافي، ٥/ ٣٠٩/ ٢٥/ ١ علي عن أبيه عن اللؤلؤي عن صفوان عن البجلي قال كان رجل من أصحابنا بالمدينة فضاق ضيقا شديدا و اشتدت حاله فقال له أبو عبد اللّه ع اذهب فخذ حانوتا في السوق و ابسط بساطك و ليكن عندك جرة من ماء و ألزم باب حانوتك قال ففعل ذلك الرجل فمكث ما شاء اللّه- قال ثم قدمت رفقة من مصر و ألقوا متاعهم كل رجل منهم عند معرفته و عند صديقه حتى ملأوا الحوانيت و بقي رجل لم يصب حانوتا يلقي فيه متاعه فقال له أهل السوق هاهنا رجل ليس به بأس و ليس في حانوتة متاع فلو ألقيت متاعك عنده في حانوتة فذهب إليه فقال له ألقي متاعي في حانوتك فقال له نعم فألقى متاعه في حانوتة و جعل يبيع متاعه الأول فالأول حتى إذا حضر خروج الرفقة بقي عند الرجل شيء يسير من متاعه فكره المقام عليه فقال لصاحبنا أ خلف هذا المتاع عندك تبيعه و تبعث إلي بثمنه قال فقال نعم فخرجت الرفقة و خرج الرجل معهم و خلف المتاع عنده فباعه صاحبنا و بعث بثمنه إليه- قال فلما أن تهيأ خروج الرفقة من مصر بعث إليه ببضاعة فباعها و رد إليه ثمنها فلما رأى ذلك منه الرجل أقام بمصر و

جعل یبعث إلیه بالمتاع و یجهز علیه قال فأصاب و کثر ماله و أثری

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۰۲

[۵]

۱۶۹۴۹- ۵ الکافی، ۵/ ۳۱۲/ ۳۸/ ۱ محمد عن ابن عیسی عن السراد عن هشام بن سالم عن أبی بصیر قال سمعت أبا جعفر ع یقول کان علی عهد رسول اللّه ص مؤمن فقیر- شدید الحاجة من أهل الصفة و کان ملازما لرسول اللّه ص عند مواقیت الصلاة کلها لا یفقده فی شیء منها و کان رسول اللّه ص یرق له و ینظر إلی حاجته و غربته و یقول- یا سعد لو قد جاءنی شیء لأغنیتک قال فأبطأ ذلک علی رسول اللّه ص فاشتد غم رسول اللّه ص بسعد فعلم اللّه جل و عز ما دخل علی رسول اللّه ص من غمه بسعد فأهبط علیه جبرئیل و معه درهمان فقال له یا محمد إن اللّه قد علم ما دخل علیک من الغم بسعد أ فتحب أن تغنیه فقال نعم قال له فهاک هذین الدرهمین فأعطه إیاهما و مره أن یتجر بهما- قال فأخذهما رسول اللّه ص من جبرئیل ع ثم خرج إلی صلاة الظهر و سعد قائم علی باب حجرات رسول اللّه ص ینتظره فلما رآه رسول اللّه ص قال یا سعد أ تحسن التجارة فقال له سعد و اللّه ما أصبحت أملک مالا أتجر به فأعطاه النبی ص الدرهمین فقال له اتجر بهما و تصرف لرزق اللّه فأخذهما سعد و مضی مع النبی ص حتی صلی معه الظهر و العصر فقال له النبی ص قم و اطلب الرزق فقد کنت بحالک مغتما یا سعد قال فأقبل سعد لا یشتری بدرهم شیئا إلا باعه بدرهمین- و لا یشتری شیئا بدرهمین إلا باعه بأربعة دراهم و أقبلت الدنیا علیه حتی کثر متاعه و ماله و عظمت تجارته فاتخذ علی باب المسجد موضعا- و جلس فیه و جمع تجارته إلیه و کان رسول اللّه ص إذا قام بلال للصلاة یخرج و سعد مشغول بالدنیا لا یتطهر و لا یتهیأ کما

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۰۳

کان یفعل قبل أن یتشاغل بالدنیا و کان النبی ص یقول یا سعد شغلتک الدنیا عن الصلاة و کان یقول ما أصنع أضیع مالی هذا رجل قد بعته و أرید أن أستوفی منه و هذا رجل قد اشتریت منه و أرید أن أوفیه- قال فدخل رسول اللّه ص من أمر سعد غم شدید أشد من غمه بفقره فهبط علیه جبرئیل ع فقال- یا محمد إن اللّه علم غمک بسعد فأیما أحب إلیک حاله الأولی أو حاله هذه فقال یا جبرئیل حاله الأولی فقد ذهبت دنیاه بدینه و آخرته فقال له جبرئیل ع إن حب الدنیا و الأموال فتنة- و مشغلة عن الآخرة قل لسعد یرد علیک الدرهمین اللذین دفعتهما إلیه- فإن أمره یصیر إلی الحال التی کان علیها أولا قال فخرج رسول اللّه ص فمر بسعد فقال له یا سعد أ ما ترید أن ترد علی الدرهمین اللذین أعطیتکهما فقال سعد بلی و مائتین فقال له لست أرید منک إلا الدرهمین فأعطاه سعد درهمین قال فأدبرت الدنیا عن سعد حتی ذهب ما کان معه و ما جمع و عاد إلی حالته التی کان علیها

[۶]

اشارة

۱۶۹۵۰- ۶ الکافی، ۵/ ۳۱۸/ ۵۹/ ۱ العاصمی عن محمد بن أحمد النهدی عن محمد بن علی عن شریف بن سابق عن الفضل بن أبی قرة عن أبی عبد اللّه ع قال أتت الموالی أمیر المؤمنین ص فقالوا نشکو إلیک هؤلاء العرب إن رسول اللّه ص کان یعطینا معهم العطایا بالسویة و زوج سلمان و بلالا و صهیبا و أبوا علینا هؤلاء و قالوا لا نفعل فذهب إلیهم أمیر المؤمنین ص و کلمهم فیهم فصاح الأعاریب أبینا ذلک یا أبا الحسن أبینا ذلک قال فخرج و هو مغضب و هو یجر رداؤه و یقول

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۰۴

یا معشر الموالی إن هؤلاء قد صیروکم بمنزلة الیهود و النصاری یتزوجون إلیکم و لا یزوجونکم و لا یعطونکم مثل ما یأخذون فاتجروا بارک اللّه لکم- فإنی سمعت رسول اللّه ص یقول الرزق عشرة أجزاء تسعة أجزاء فی التجارة و واحدة فی غیرها

بیان

المراد بهؤلاء العرب و الأعاریب المتأمرون بغیر حق

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۰۵

باب ۱۸ طلب الرزق بالدعاء و القرآن

[۱]

۱۶۹۵۱- ۱ الکافی، ۵/ ۳۱۴/ ۴۲/ ۱ العدة عن سهل عن العباس بن عامر عن أبی عبد الرحمن المسعودی عن حفص بن عمر البجلی قال شکوت إلی أبی عبد اللّه ع حالی و انتشار أمری علی قال فقال لی إذا قدمت الکوفة فبع وسادة من بیتک بعشرة دراهم و ادع إخوانک و أعد لهم طعاما و سلهم یدعون اللّه جل و عز لک قال ففعلت و ما أمکننی ذلک حتی بعت وسادة و اتخذت لهم طعاما کما أمرنی و سألتهم أن یدعوا اللّه عز و جل قال فو الله ما مکثت إلا قلیلا حتی أتانی غریم لی فدق الباب علی و صالحنی من مال لی کثیر کنت أحسبه نحوا من عشرة آلاف درهم فقال ثم أقبلت الأشیاء علی

[۲]

۱۶۹۵۲- ۲ الکافی، ۵/ ۳۱۵/ ۴۶/ ۱ سهل عن یحیی بن المبارک عن إبراهیم بن صالح عن رجل من الجعفریین قال کان بالمدینة عندنا رجل یکنی أبا القمقام و کان محارفا فأتی أبا الحسن ع فشکی إلیه حرفته فأخبره أنه لا یتوجه فی حاجة فیقضی له فقال له أبو الحسن

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۰۶

ع قل فی آخر دعائک من صلاة الفجر سبحان اللّه العظیم أستغفر اللّه و أتوب إلیه و أسأله من فضله عشر مرات قال أبو القمقام فلزمت ذلک فو الله ما لبثت إلا قلیلا حتی ورد علی قوم من البادیة فأخبرونی أن رجلا من قومی مات و لم یعرف له وارث غیری- فانطلقت و قبضت میراثه و أنا مستغن

[۳]

اشارة

۱۶۹۵۳- ۳ الکافی، ۵/ ۳۱۶/ ۵۰/ ۱ العدة عن سهل عن علی بن سلیمان عن أحمد بن الفضل أبی عمرو الحذاء قال ساءت حالی فکتبت إلی أبی جعفر ع فکتب إلی أدم قراءة إِنّا أَرْسَلْنا نُوحاً إِلی قَوْمِهِ قال فقرأتها حولا فلم أر شیئا فکتبت إلیه أسأله و أخبره عن سوء حالی و أنی قد قرأت إِنّا أَرْسَلْنا نُوحاً إِلی قَوْمِهِ حولا کما أمرتنی فلم أر شیئا فکتب إلی قد وفی لک الحول فانتقل منها إلی قراءة

إنا أنزلناه قال ففعلت ذلک فما کان إلا یسیرا حتی بعث إلی ابن أبی داود فقضی عنی دینی و أجری علی و علی عیالی و وجهنی إلی البصرة فی وکالته بباب کلاء و أجری علی خمسمائة درهم فکتبت من البصرة علی یدی علی بن مهزیار إلی أبی الحسن ع أنی کنت سألت أباک عن کذا و کذا و شکوت إلیه کذا و کذا و أنی قد نلت الذی أحببت فأرید أن تخبرنی یا مولای کیف أصنع فی قراءة إنا أنزلناه أقتصر علیها و حدها فی فرائضی و غیرها أم أقروها مع غیرها أم لها حد أعمل علیه فوقع ع

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۰۷

و قرأت التوقیع لا تدع من القرآن قصیرة و لا طویلة و یجزیک من قراءة إنا أنزلناه یومک و لیلتک مائة مرة

بیان

أراد بأبی جعفر الجواد ع و کلاء ککتان موضع بالبصرة و یقال لساحل کل نهر

[۴]

اشارة

۱۶۹۵۴- ۴ الکافی، ۵/ ۳۱۶/ ۵۱/ ۱ سهیل عن منصور بن العباس عن إسماعیل بن سهل قال کتبت إلی أبی جعفر ع أنی قد لزمنی دین فادح فکتب أکثر من الاستغفار و رطب لسانک بقراءة إنا أنزلناه

بیان

فادح ثقیل من فدحه الدین أی أثقله

[۵]

اشارة

۱۶۹۵۵- ۵ الکافی، ۵/ ۳۱۰/ ۲۷/ ۱ الاثنان عن الوشاء عن حماد بن عثمان البصری قال سمعنا أبا عبد اللّه ع یقول لجلوس الرجل فی دبر صلاة الفجر إلی طلوع الشمس أنفذ فی طلب الرزق من رکوب البحر فقلت یکون للرجل الحاجة یخاف فوتها فقال یدلج فیها و لیذکر اللّه جل و عز فإنه فی تعقیب ما دام علی وضوئه

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۰۸

بیان

یدلج یسیر

[۶]

اشارة

۱۶۹۵۶- ۶ التهذيب، ۲/ ۱۰۴/ ۱۵۹/ ۱ الحسين عن فضالة عن أبان عن شهاب بن عبد ربه و عبد اللّه بن سنان كليهما عن الوليد بن صبيح عن أبی عبد اللّه ع قال التعقيب أبلغ فی طلب الرزق من الضرب فی البلاد يعنی بالتعقب الدعاء بعقب الصلوات

بيان

قد مضی هذا الخبر فی كتاب الصلاة مع بيان و أوردنا هناك صلوات و دعوات و قراءات لطلب الرزق و أنه ينبغی أن يطلب الرزق الواسع الطيب دون الحلال لأن الحلال قوت النبيين و المصطفين

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۰۹

باب ۱۹ أن استقلال الرزق يؤدی إلی الحرمان

[۱]

۱۶۹۵۷- ۱ الكافی، ۵/ ۳۱۱/ ۲۹/ ۱ العدة عن سهل عن يعقوب بن يزيد عن محمد بن مرازم عن رجل عن إسحاق بن عمار قال قال سمعت أبا عبد اللّه ع يقول من طلب قليل الرزق كان ذلك داعيه إلی اجتلاب كثير من الرزق و من ترك قليلا من الرزق كان ذلك داعيه إلی ذهاب كثير من الرزق

[۲]

۱۶۹۵۸- ۲ الكافی، ۵/ ۳۱۱/ ۳۰/ ۱ ابن بندار عن البرقی عن محمد بن عيسی عن رجل سماه عن الحسين الجمال التهذيب، ۷/ ۲۲۷/ ۱۳/ ۱ الصفار عن محمد بن عيسی عن علی بن بلال عن الحسين الجمال قال شهدت إسحاق بن عمار يوما و قد شد كيسه و هو يريد أن يقوم فجاءه إنسان يطلب دراهم بدينار فحل الكيس و أعطاه دراهم بدينار قال فقلت له سبحان اللّه ما كان فضل هذا الدينار فقال إسحاق بن عمار ما فعلت

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۱۰

هذا رغبة فی فضل الدينار و لكنی سمعت أبا عبد اللّه ع يقول- من استقل قليل الرزق حرم الكثير

[۳]

اشارة

۱۶۹۵۹- ۳ الكافی، ۵/ ۳۱۸/ ۵۶/ ۱ سهل عن علی بن بلال عن الحسن بن بسام الجمال قال كنت عند إسحاق بن عمار الصيرفی فجاء

رجل يطلب غلة بدينار و كان قد أغلق باب الحانوت و ختم الكيس فأعطاه غلة بدينار فقلت له ويحك يا إسحاق ربما حملت لك من السفينة ألف ألف درهم قال فقال لی ترى كان بی هذا لكنی سمعت أبا عبد اللّه ع يقول من استقل قليل الرزق حرم كثيره ثم التفت إلی فقال يا إسحاق لا تستقل قليل الرزق فتحرم كثيره

بيان

الغلة بالكسر الغش أراد بها الدرهم المغشوش ترى تظن كان بی هذا أی الاهتمام بالشیء القليل لدناءة نفسی لا ليس هذا هكذا

الوافي، ج۱۷، ص: ۱۱۱

باب ۲۰ النوادر

[۱]

اشارة

۱۶۹۶۰- ۱ الكافی، ۵/ ۳۱۸/ ۵۷/ ۱ حميد عن عبيد اللّه بن أحمد عن ابن أبی عمير عن الحسين بن أحمد المنقری عن زرارة عن أبی عبد اللّه ع قال إن من الرزق ما ييبس الجلد علی العظم

بيان

كناية عن قلته و فی التهذيب ينشئ

[۲]

۱۶۹۶۱- ۲ الكافی، ۵/ ۳۱۴/ ۴۱/ ۱ العدة عن التهذيب، ۷/ ۲۲۶/ ۷/ ۱ سهل عن النهدی عن موسى بن عمر بن بزيع قال قلت للرضا ع جعلت فداك- إن الناس يروون أن النبی ص كان إذا أخذ فی طريق رجع فی غيره فكذا كان يفعل قال فقال نعم و أنا أفعله كثيرا فافعله ثم قال أما إنه أرزق لك

الوافي، ج۱۷، ص: ۱۱۲

[۳]

۱۶۹۶۲- ۳ الفقيه، ۳/ ۱۵۷/ ۳۵۷۴ قال النبی ص إذا أراد أحدكم الحاجة فليبكر إليها فإنی سألت ربی عز و جل أن يبارك لأمتی فی بكورها

[۴]

۱۶۹۶۳- ۴ الفقیه، ۳/ ۱۵۷/ ۳۵۷۷ و قال ع إذا أراد أحدکم الحاجة فلیبکر إلیها و لیسرع المشی علیها

[۵]

۱۶۹۶۴- ۵ الفقیه، ۳/ ۱۵۷/ ۳۵۷۷ و أرسل رسول اللّه ص رجلا فی حاجة فکان یمشی فی الشمس فقال له امش فی الظل فإن الظل مبارک

[۶]

۱۶۹۶۵- ۶ الفقیه، ۳/ ۱۵۷/ ۳۵۷۸ قال الصادق ع من ذهب فی حاجة فی غیر وضوء فلم تقض حاجته فلا یلومن إلا نفسه

[۷]

۱۶۹۶۶- ۷ الفقیه، ۳/ ۱۶۶/ ۳۶۱۳ قال أبو جعفر ع المعونة تنزل من السماء علی قدر المئونة

[۸]

اشارة

۱۶۹۶۷- ۸ الفقیه، ۴/ ۴۱۸/ ۵۹۱۱ إسحاق بن عمار عن الصادق ع الحدیث

بیان

لهذا الخبر صدر أورده فی کتاب التوحید
بإسناده عن أبان عن الصادق ع أنه قال و الذی بعث جدی ص بالحق نبیا- إن اللّه تبارک و تعالی لیرزق العبد علی قدر المروءة و إن المعونة تنزل من السماء
الوافی، ج۱۷، ص: ۱۱۳
علی قدر المئونة

[۹]

۱۶۹۶۸- ۹ الکافی، ۵/ ۳۰۴/ ۲/ ۱ علی بن محمد عن صالح بن أبی حماد عن أحمد بن حماد قال أخبرنی محمد بن مرازم عن أبیه أو عمه قال شهدت أبا عبد اللّه ع و هو جالس یحاسب وکیلا له- و الوکیل یکثر أن یقول و اللّه ما خنت و اللّه ما خنت فقال له أبو عبد اللّه ع یا هذا خیانتک و تضییعک لمالی سواء إلا أن الخیانة شرها علیک ثم قال قال رسول اللّه ص لو أن أحدکم هرب من رزقه لتبعه حتی یدرکه کما أنه لو هرب من أجله لتبعه حتی یدرکه و من خان خیانة حسبت علیه من رزقه و کتب علیه وزرها
آخر أبواب طلب الرزق و الحمد لله

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۱۷

أبواب وجوه المكاسب

الآيات

اشارة

قال اللّه تعالى يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا تَأْكُلُوا أَمْوالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْباطِلِ إِلّا أَنْ تَكُونَ تِجارَةً عَنْ تَراضٍ مِنْكُمْ.
و قال عز و جل يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّباتِ ما كَسَبْتُمْ وَ مِمّا أَخْرَجْنا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَ لا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ.
و قال عز اسمه سَمّاعُونَ لِلْكَذِبِ أَكّالُونَ لِلسُّحْتِ.
و قال سبحانه وَ لا تَقْرَبُوا مالَ الْيَتِيمِ إِلّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ.
و قال إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوالَ الْيَتامى ظُلْماً إِنَّما يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ ناراً وَ سَيَصْلَوْنَ سَعِيراً.

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۱۸

و قال جل اسمه الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبا لا يَقُومُونَ إِلّا كَما يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطانُ مِنَ الْمَسِّ ذلِكَ بِأَنَّهُمْ قالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبا وَ أَحَلَّ اللّهُ الْبَيْعَ وَ حَرَّمَ الرِّبا فَمَنْ جاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهى فَلَهُ ما سَلَفَ وَ أَمْرُهُ إِلَى اللّهِ وَ مَنْ عادَ فَأُولئِكَ أَصْحابُ النّارِ هُمْ فِيها خالِدُونَ.
و قال عز و جل يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللّهَ وَ ذَرُوا ما بَقِيَ مِنَ الرِّبا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللّهِ وَ رَسُولِهِ وَ إِنْ تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُؤُسُ أَمْوالِكُمْ لا تَظْلِمُونَ وَ لا تُظْلَمُونَ.
و قال تعالى يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا تَأْكُلُوا الرِّبَوا أَضْعافاً مُضاعَفَةً وَ اتَّقُوا اللّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ.
و قال جل ذكره إِنَّمَا الْخَمْرُ وَ الْمَيْسِرُ وَ الْأَنْصابُ وَ الْأَزْلامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ إِنَّما يُرِيدُ الشَّيْطانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَداوَةَ وَ الْبَغْضاءَ فِي الْخَمْرِ وَ الْمَيْسِرِ وَ يَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّهِ وَ عَنِ الصَّلاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ.

بيان

وَ لا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ لا- تقصدوه و لا- تعمدوا إليه و السحت بالضم و بضمتين الحرام و كل ما خبث من المكاسب فلزم عنه العار لا يَقُومُونَ أي من قبورهم إلا قياما كقيام المصروع زعمت العرب أن المصروع يخبطه الشيطان فيصرعه و الخبطة حركة على غير النحو الطبيعي و على غير اتساق كخبط العشواء مِنَ الْمَسِّ من مس الشيطان بهم فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ اعلموا بها من أذن بالشيء علم به.
قال في الفقيه بعد ذكره هذه الآية عنى اللّه عز و جل أن يرد آكل الربا

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۱۹

الفضل الذي أخذه عن رأس ماله حتى اللحم الذي على بدنه مما حمله من الربا عليه أن يضعه فإذا وفق للتوبة أدمن دخول الحمام لينقص لحمه عن بدنه وَ الْمَيْسِرُ ما تقومر به وَ الْأَنْصابُ ما يذبحه المشركون لآلهتهم وَ الْأَزْلامُ السهام التي كانوا يتفألون بها و سيأتي شرحها في أبواب ما يحل من المطاعم و ما لا يحل من كتاب المطاعم

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۲۱

باب ۲۱ فضل التجارة و المواظبة عليها

[۱]

اشارة

۱۶۹۶۹- ۱ الکافی، ۵/ ۱۴۸/ ۲/ ۱ العدة عن أحمد عن ابن فضال عن ابن بکیر عمن حدثه عن الفقیه، ۳/ ۱۹۱/ ۳۷۱۷ أبی عبد اللّه ع قال التجارة تزید فی العقل

بیان

المراد بالعقل هنا نوع من العقل المکتسب و هو عقل المعاش

[۲]

۱۶۹۷۰- ۲ الکافی، ۵/ ۱۴۸/ ۱/ ۱ التهذیب، ۷/ ۲/ ۱/ ۱ الخمسة عن أبی عبد اللّه ع قال ترک التجارة ینقص العقل

[۳]

۱۶۹۷۱- ۳ الکافی، ۵/ ۱۴۸/ ۳/ ۱ التهذیب، ۷/ ۳/ ۵/ ۱ الثلاثة عن

الوافی، ج‌۱۷، ص: ۱۲۲

محمد الزعفرانی عن أبی عبد اللّه ع قال من طلب التجارة استغنی عن الناس.

قلت و إن کان معیلا قال و إن کان معیلا إن تسعة أعشار الرزق فی التجارة

[۴]

۱۶۹۷۲- ۴ الکافی، ۵/ ۱۴۸/ ۴/ ۱ أحمد بن عبد اللّه عن التهذیب، ۷/ ۲/ ۲/ ۱ البرقی عن أبیه عن ابن أبی عمیر عن أبی الجهم عن فضیل الأعور قال شهدت معاذ بن کثیر و قال لأبی عبد اللّه ع إنی قد أیسرت فأدع التجارة فقال إنک إن فعلت قل عقلک أو نحوه

[۵]

۱۶۹۷۳- ۵ الکافی، ۵/ ۱۴۸/ ۵/ ۱ الثلاثة عن أبی إسماعیل عن فضیل بن یسار قال قال أبو عبد اللّه ع أی شیء تعالج قلت ما أعالج الیوم شیئا فقال هکذا تذهب أموالکم و اشتد علیه

[۶]

اشارة

۱۶۹۷۴- ۶ الکافی، ۵/ ۱۴۸/ ۶/ ۱ محمد عن التهذیب، ۷/ ۲/ ۳/ ۱ ابن عیسی عن علی بن

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۲۳

الحکم عن أبی الفرج القمی عن معاذ بیاع الأکسیة قال قال لی أبو عبد اللّه ع یا معاذ أ ضعفت عن التجارة أو زهدت فیها- قلت ما ضعفت منها و لا زهدت فیها قال فما لک قلت کنا ننتظر أمرا و ذلک حین قتل الولید و عندی مال کثیر و هو فی یدی و لیس لأحد علی شیء و لا أری أنی آکله حتی أموت فقال لا تترکها فإن ترکها مذهبة للعقل اسع علی عیالک و إیاک أن یکونوا هم السعاة علیک

بیان

المراد بالأمر المنتظر حین قتل الولید الخلیفة أما رجوع الحق إلی أهله و استقرار أمر الخلافة إلی مستحقه و إما أمره ع له بالتجارة أو ترکها حینئذ إذ تبدل السلطان ربما یوجب تبدل أحوال الرعایا.
و فی التهذیب کنت أنتظر أمرک و السعی بمعنی العمل و الکسب و کل من ولی شیئا علی قوم فهو ساع علیهم و أما بمعنی السعایة فیتعدی بالباء و إلی فی استعمال واحد

[۷]

۱۶۹۷۵- ۷ الکافی، ۵/ ۱۴۹/ ۷/ ۱ محمد و غیره عن التهذیب، ۷/ ۳/ ۴/ ۱ ابن عیسی عن ابن أبی عمیر عن علی بن عطیة عن هشام بن أحمر قال کان أبو الحسن ع یقول لمصادف اغد إلی عزک یعنی السوق

[۸]

۱۶۹۷۶- ۸ الکافی، ۵/ ۱۴۹/ ۸/ ۱ ابن بندار عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۲۴

التهذیب، ۷/ ۳/ ۶/ ۱ البرقی عن الفقیه، ۳/ ۱۹۳/ ۳۷۲۴ شریف بن سابق عن الفضل بن أبی قرة قال سأل أبو عبد اللّه ع عن رجل و أنا حاضر فقال ما حبسه عن الحج فقیل ترک التجارة و قل شیئه قال و کان متکئا فاستوی جالسا ثم قال لهم لا تدعوا التجارة فتهونوا اتجروا یبارک اللّه لکم

[۹]

۱۶۹۷۷- ۹ الکافی، ۵/ ۱۴۹/ ۹/ ۱ أحمد عن القاسم عن جده عن محمد عن أبی عبد اللّه ع قال الفقیه، ۳/ ۱۹۳/ ۳۷۲۳ قال أمیر المؤمنین ع تعرضوا للتجارة فإن فیها غناکم عما فی أیدی الناس

[۱۰]

۱۶۹۷۸- ۱۰ الکافی، ۵/ ۱۴۹/ ۱۰/ ۱. التهذیب، ۹۰۸ محمد عن التهذیب، ۷/ ۳ ۷/ ۱ ابن عیسی عن محمد بن سنان عن حذیفة بن منصور عن معاذ بن کثیر صاحب الأکسیة قال قلت لأبی عبد اللّه ع إنی قد هممت أن أدع السوق و فی یدی شیء قال إذن یسقط

رأيک و لا يستعان بک على شیء

[۱۱]

۱۶۹۷۹- ۱۱ الكافی، ۵/ ۱۴۹/ ۱۱/ ۱ الثلاثة عن ابن أذينة عن الفضيل بن يسار قال قلت لأبی عبد اللّه ع إنی قد كففت

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۲۵

عن التجارة و أمسكت عنها قال و لم ذلك أعجز بك كذلك تذهب أموالكم لا تكفوا عن التجارة و التمسوا من فضل اللّه جل و عز

[۱۲]

اشارة

۱۶۹۸۰- ۱۲ الكافی، ۵/ ۱۴۹/ ۱۲/ ۱ العدة عن التهذيب، ۷/ ۳/ ۸/ ۱ أحمد عن الحجال عن علی بن عقبة عن محمد و كان ختن بريد العجلی قال بريد لمحمد سل لی أبا عبد اللّه ع عن شیء أريد أن أصنعه إن للناس فی يدی ودائع و أموالا و أنا أتقلب فيها و قد أردت أن أتخلی من الدنيا و أدفع إلی كل ذی حق حقه قال فسأل محمد أبا عبد اللّه ع عن ذلك و خبره بالقصة و قال ما ترى له فقال يا محمد أ يبدأ بنفسه بالحرب لا و لكن يأخذ و يعطی على اللّه جل اسمه

بيان

الحرب بالتحريك نهب مال الإنسان و تركه لا شیء له

[۱۳]

۱۶۹۸۱- ۱۳ الكافی، ۵/ ۱۵۰/ ۱۳/ ۱ محمد عن التهذيب، ۷/ ۴/ ۹/ ۱ ابن عيسى عن علی بن الحكم عن علی بن عقبة قال كان أبو الخطاب قبل أن يفسد و هو يحمل المسائل لأصحابنا و يجیء بجواباتها يروی عن الفقيه، ۳/ ۲۶۸/ ۳۹۶۷ أبی عبد اللّه ع قال اشتروا و إن كان غاليا فإن الرزق ينزل مع الشراء

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۲۶

[۱۴]

۱۶۹۸۲- ۱۴ الفقيه، ۳/ ۱۹۲/ ۳۷۲۲ قال أمير المؤمنين ع اتجروا بارك اللّه لكم فإنی سمعت رسول اللّه ص يقول إن الرزق عشرة أجزاء تسعة فی التجارة و واحد فی غيرها

[۱۵]

۱۶۹۸۳- ۱۵ الفقيه، ۳/ ۱۹۲/ ۳۷۱۸ قال الصادق ع ترك التجارة مذهبة للعقل

[۱۶]

۱۶۹۸۴- ۱۶ الفقیه، ۳/ ۱۹۲/ ۳۷۱۹ المعلی بن خنیس قال رآنی أبو عبد اللّه ع و قد تأخرت عن السوق فقال لی اغد إلی عزک

[۱۷]

۱۶۹۸۵- ۱۷ الفقیه، ۳/ ۲۳۳/ ۳۸۵۸ روح عن أبی عبد اللّه ع قال لتسعة أعشار الرزق فی التجارة

[۱۸]

۱۶۹۸۶- ۱۸ الفقیه، ۳/ ۱۹۲/ ۳۷۲۰ روح بن عبد الرحیم عن أبی عبد اللّه ع فی قول اللّه عز و جل رِجالٌ لا تُلْهِیهِمْ تِجارَةٌ وَ لا بَیْعٌ عَنْ ذِکْرِ اللّهِ قال کانوا أصحاب تجارة فإذا حضرت الصلاة ترکوا التجارة و انطلقوا إلی الصلاة و هم أعظم أجرا ممن لم یتجر

[۱۹]

اشارة

۱۶۹۸۷- ۱۹ التهذیب، ۷/ ۴/ ۱۱/ ۱ ابن عیسی عن الحسن بن علی عن أسباط بن سالم بیاع الزطی قال سأل أبو عبد اللّه ع یوما و أنا عنده عن معاذ بیاع الکرابیس فقیل ترک

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۲۷

التجارة فقال عمل الشیطان عمل الشیطان من ترک التجارة ذهب ثلثا عقله أ ما علمت أن رسول اللّه ص قدمت عیر من الشام فاشتری منها و اتجر فربح فیها ما قضی دینه

بیان

الزط بالضم جنس من السودان و الهنود

[۲۰]

۱۶۹۸۸- ۲۰ التهذیب، ۷/ ۴/ ۱۲/ ۱ عنه عن الحجال عن علی بن عقبة قال قال أبو عبد اللّه ع لمولی له یا عبد اللّه احفظ عزک قلت و ما عزی جعلت فداک قال غدوک إلی سوقک و إکرامک نفسک و قال لآخر مولی له ما لی أراک ترکت غدوک إلی عزک قال جنازة أردت أن أحضرها قال فلا تدع الرواح إلی عزک

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۲۹

باب ۲۲ فضل الزراعة و الغرس و اتخاذ الأنعام

[۱]

۱۶۹۸۹- ۱ الکافی، ۵/ ۲۶۰/ ۱/ ۱ العدة عن البرقی عن بعض أصحابه عن محمد بن سنان عن الفقیه، ۳/ ۲۵۳/ ۳۹۱۵ محمد بن عطیة قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول إن اللّه جل اسمه اختار لأنبیائه الحرث و الزرع کیلا یکرهوا شیئا من قطر السماء

[۲]

۱۶۹۹۰- ۲ الفقیه، ۳/ ۲۵۳/ ۳۹۱۶ و سئل عن قول اللّه عز و جل وَ عَلَی اللّهِ فَلْیَتَوَکَّلِ الْمُتَوَکِّلُونَ قال الزارعون

[۳]

۱۶۹۹۱- ۳ الکافی، ۵/ ۲۶۰/ ۲/ ۱ علی بن محمد عن سهل رفعه قال قال أبو عبد اللّه ع إن اللّه جعل أرزاق أنبیائه فی الزرع

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۳۰

و الضرع کیلا یکرهوا شیئا من قطر السماء

[۴]

۱۶۹۹۲- ۴ الکافی، ۵/ ۲۶۰/ ۳/ ۱ محمد عن التهذیب، ۷/ ۲۳۶/ ۵۳/ ۱ ابن عیسی عن الفقیه، ۳/ ۲۵۰/ ۳۹۰۷ محمد بن خالد عن سیابة عن أبی عبد اللّه ع قال سأله رجل فقال له جعلت فداک أسمع قوما یقولون إن الزراعة مکروهة فقال له ازرعوا و اغرسوا- فلا و اللّه ما عمل الناس عملا أحل و لا أطیب منه و اللّه لیزرعن الزرع- و لیغرسن النخل بعد خروج الدجال

[۵]

۱۶۹۹۳- ۵ الکافی، ۵/ ۲۶۰/ ۴/ ۱ العدة عن سهل عن السراد عن الحسن بن عمارة عن مسمع عن أبی عبد اللّه ع قال لما هبط بآدم ع إلی الأرض احتاج إلی الطعام و الشراب فشکا ذلک إلی جبرئیل ع فقال له جبرئیل یا آدم کن حراثا- فقال فعلمنی دعاء قال قل اللهم اکفنی مئونة الدنیا و کل هول دون الجنة و ألبسنی العافیة حتی تهنئنی المعیشة

[۶]

۱۶۹۹۴- ۶ الکافی، ۵/ ۲۶۰/ ۵/ ۱ العدة عن البرقی عن بعض أصحابنا قال قال أبو جعفر ع کان أبی یقول خیر الأعمال الحرث تزرعه فیأکل منه البر و الفاجر فأما البر فما أکل من شیء استغفر لک و أما الفاجر فما أکل من شیء لعنه و یأکل منه البهائم و الطیر

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۳۱

[۷]

اشارة

۱۶۹۹۵- ۷ الکافی، ۵/ ۲۶۰/ ۶/ ۱ الأربعة عن أبی عبد اللّه ع قال الفقیه، ۲/ ۲۹۱/ ۲۴۸۸ سئل النبی ص أی الأعمال خیر قال زرع زرعه صاحبه و أصلحه و أدی حقه یوم حصاده قال فأی المال بعد الزرع خیر قال رجل فی غنم له قد تبع بها مواضع القطر یقیم الصلاة و یؤتی الزکاة قال فأی المال بعد الغنم خیر قال البقر تغدو بخیر و تروح بخیر قال فأی المال بعد البقر خیر قال الراسیات فی الوحل المطعمات فی المحل نعم المال النخل من باعها فإنما ثمنه بمنزلة رماد علی رأس شاهق اشتدت به الریح فی یوم عاصف إلا أن یخلف مکانها- قیل یا رسول اللّه فأی المال بعد النخل خیر فسکت قال فقام إلیه رجل فقال له فأین الإبل قال فیها الشقاء و الجفاء و العناء و بعد الدار تغدو مدبرة و تروح مدبرة لا یأتی خیرها إلا من جانبها الأشأم- أما إنها لا تعدم الأشقیاء الفجرة

بیان

قال فی الفقیه معنی قوله لا- یأتی خیرها إلا من جانبها الأشأم هو أنها لا تحلب و لا ترکب إلا من الجانب الأیسر و فی معانی الأخبار یقال للید الشمال الشؤم منها قال اللّه تعالی وَ أَصْحابُ الْمَشْئَمَةِ یرید أصحاب الشمال انتهی کلامه

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۳۲

و معنی قوله إنها لا تعدم الأشقیاء الفجرة أن الإبل لا تزال تجد أشقیاء یتخذونها

و فی معانی الأخبار بعد قوله من جانبها الأشأم قیل یا رسول اللّه فمن یتخذها بعد ذا قال فأین الأشقیاء الفجرة

[۸]

اشارة

۱۶۹۹۶- ۸ الفقیه، ۲/ ۲۹۲/ ۲۴۸۹ و قال ع فی الغنم إذا أقبلت أقبلت و إذا أدبرت أقبلت و فی البقر إذا أقبلت أقبلت و إذا أدبرت أدبرت و فی الإبل إذا أقبلت أدبرت و إذا أدبرت أدبرت

بیان

قال فی معانی الأخبار و ذلک لکثرة آفاتها و سرعة فنائها

[۹]

۱۶۹۹۷- ۹ الکافی، ۵/ ۲۶۱/ ۶/ ۱ و روی أن أبا عبد اللّه ع قال الکیمیاء الأکبر الزراعة

[۱۰]

۱۶۹۹۸- ۱۰ الکافی، ۵/ ۲۶۱/ ۷/ ۱ علی بن محمد عن إبراهیم بن إسحاق عن الحسین بن السری عن الحسن بن إبراهیم عن یزید بن هارون قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول الزارعون کنوز الأنام یزرعون طیبا أخرجه اللّه و هم یوم القیامة أحسن الناس مقاما- و أقربهم منزلة یدعون المبارکین

[۱۱]

۱۶۹۹۹- ۱۱ التهذیب، ۶/ ۳۸۴/ ۱۱۳۸ محمد بن أحمد عن إبراهیم بن إسحاق عن حسین بن أبی السری عن الحسن بن

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۳۳

إبراهیم عن یزید بن هارون الواسطی قال سألت جعفر بن محمد ع عن الفلاحین قال هم الزارعون کنوز اللّه فی أرضه و ما فی الأعمال شیء أحب إلی اللّه من الزراعة و ما بعث اللّه نبیا إلا زراعا إلا إدریس ع فإنه کان خیاطا

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۳۵

باب ۲۳ شراء العقارات و بیعها

[۱]

۱۷۰۰۰- ۱ الکافی، ۵/ ۹۱/ ۱/ ۱ محمد عن ابن عیسی عن معمر بن خلاد قال سمعت أبا الحسن ع یقول إن رجلا أتی جعفرا ع شبیها بالمستنصح له فقال له یا أبا عبد اللّه کیف صرت اتخذت الأموال قطعا متفرقة و لو کانت فی موضع واحد کان أیسر لمئونتها و أعظم لمنفعتها فقال أبو عبد اللّه ع اتخذتها متفرقة- فإذا أصاب هذا المال شیء سلم هذا المال و الصرة تجمع هذا کله

[۲]

اشارة

۱۷۰۰۱- ۲ الکافی، ۵/ ۹۱/ ۲/ ۲ الثلاثة عمن ذکره عن الفقیه، ۳/ ۱۷۰/ ۳۶۴۲ زرارة قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول ما یخلف الرجل شیئا أشد علیه من المال الصامت قلت کیف یصنع قال یجعله فی الحائط یعنی البستان و الدار

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۳۶

بیان

الصامت من المال الذهب و الفضة

[۳]

۱۷۰۰۲- ۳ الکافی، ۵/ ۹۱/ ۳/ ۱ حمید عن التهذیب، ۶/ ۳۸۷/ ۲۷۶/ ۱ ابن سماعة عن غیر واحد عن أبان قال دعانی جعفر ع فقال باع فلان أرضه فقلت نعم قال مکتوب فی التوراة أنه من باع أرضا و ماء- و لم یضعه فی أرض و ماء ذهب ثمنه محقا

[۴]

۱۷۰۰۳- ۴ الفقیه، ۳/ ۱۷۰/ ۳۶۴۴ قال أبو جعفر ع مکتوب الحدیث

[۵]

۱۷۰۰۴- ۵ الکافی، ۵/ ۹۲/ ۴/ ۱ علی بن محمد عن صالح بن أبی حماد عن الحسن بن علی عن وهب الحریری عن الفقیه، ۳/ ۱۶۹/ ۳۶۴۱ أبی عبد اللّه ع قال مشتری العقدة مرزوق و بائعها ممحوق

[۶]

اشارة

۱۷۰۰۵- ۶ الکافی، ۵/ ۹۲/ ۵/ ۱ الحسن بن محمد عن محمد بن أحمد النهدی عن یعقوب بن یزید عن محمد بن مرازم عن أبیه قال قال أبو عبد اللّه ع لمصادف مولاه اتخذ عقدة أو ضیعة فإن الرجل إذا نزلت به النازلة أو المصیبة فذکر أن وراء ظهره ما یقیم عیاله کان

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۳۷

أسخی لنفسه

بیان

المراد بالنازلة و المصیبة ما یعرضه للهلاک و بالنفس المهجة أی إعطاء روحه أسهل

[۷]

۱۷۰۰۶- ۷ الکافی، ۵/ ۹۲/ ۶/ ۱ ابن بندار عن البرقی عن محمد بن علی عن علی بن یوسف عن عبد السلام عن هشام بن أحمر عن أبی إبراهیم ع قال ثمن العقار ممحوق إلا أن یجعل فی عقار مثله

[۸]

اشارة

۱۷۰۰۷- ۸ الکافی، ۵/ ۹۲/ ۷/ ۱ القمی عن محمد بن الحسن بن علی الکوفی عن عبیس بن هشام عن الفقیه، ۳/ ۱۷۰/ ۳۶۴۳ عبد الصمد بن بشیر عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال لما دخل النبی ص المدینة خط دروبها برجله ثم قال اللهم من باع رباعه فلا تبارک له

بیان

الربع المنزل و دار الإقامة

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۳۸

[۹]

اشارة

۱۷۰۰۸- ۹ الکافی، ۵/ ۹۲/ ۸/ ۱ العدة عن التهذیب، ۶/ ۳۸۸/ ۱۲۷۷/ ۱ سهل عن الثلاثة قال قلت لأبی عبد اللّه ع إن لی أرضا تطلب منی و یرغبوننی فقال یا با سیار أ ما علمت أن من باع الماء و الطین ثم لم یجعل ماله فی الماء و الطین ذهب ماله هباء قلت جعلت فداک إنی أبیع بالثمن الکثیر و أشتری ما هو أوسع ریعة مما بعت فقال لا بأس

بیان

الریعة بالیاء المثناة التحتانیة الدخل و النماء

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۳۹

باب ۲۴ الاستدانة

[۱]

اشارة

۱۷۰۰۹- ۱ الکافی، ۵/ ۹۵/ ۲/ ۱ العدة عن سهل و أحمد عن التهذیب، ۶/ ۱۸۵/ ۸/ ۱ السراد عن الخزاز عن الفقیه، ۳/ ۱۸۴/ ۳۶۹۰ سماعة قال قلت لأبی عبد اللّه ع الرجل منا یکون عنده الشیء یتبلغ به و علیه دین- أ یطعمه عیاله حتی یأتی اللّه عز و جل بمیسرة فیقضی دینه أو یستقرض علی ظهره فی خبث الزمان و شدة المکاسب أو یقبل الصدقة قال یقضی بما عنده دینه و لا یأکل من أموال الناس إلا- و عنده ما یؤدی إلیهم حقوقهم إن اللّه جل و عز یقول لا تَأْکُلُوا أَمْوالَکُمْ بَیْنَکُمْ بِالْباطِلِ- الکافی، التهذیب، إِلّا أَنْ تَکُونَ تِجارَةً عَنْ تَراضٍ مِنْکُمْ و لا یستقرض علی ظهره إلا و عنده وفاء و لو طاف علی أبواب

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۴۰

الناس فردوه باللقمة و اللقمتین و التمرة و التمرتین إلا أن یکون له ولی یقضی دینه من بعده لیس منا من یموت إلا جعل اللّه له ولیا یقوم فی عدته و دینه فیقضی عدته و دینه

بیان

یتبلغ به یتوصل به إلی المعاش بمیسرة سعة أو یستقرض علی ظهره ضمن الاستقراض معنی الحمل أی حال کونه حاملا ثقل الدین

علی ظهره و فی نسخ التهذیب فی خیب الزمان بالیاء المثناة التحتانیة ثم الباء الموحدة و معناه الحرمان و الخسران و العدة بالکسر و التخفیف الوعد

[۲]

اشارة

۱۷۰۱۰- ۲ الکافی، ۵/ ۹۲/ ۱/ ۱ العدة عن سهل عن الفقیه، ۳/ ۱۸۱/ ۳۶۷۹ التهذیب، ۶/ ۱۸۳/ ۲/ ۱ السراد عن البجلی عن أبی عبد اللّه ع قال تعوذوا بالله من غلبة الدین و غلبة الرجال و بوار الأیم

بیان

الأیم التی لا زوج لها و بوارها کسادها و فی التهذیب نعوذ بالله

و روی الصدوق طاب ثراه فی کتاب معانی الأخبار أن الکاهلی سأل أبا عبد اللّه ع أ کان علی ص یتعوذ من بوار الأیم فقال نعم- و لیس حیث تذهب إنما کان یتعوذ من العاهات و العامة یقولون بوار الأیم و لیس کما یقولون.

أقول لعل المراد أن المتعوذ منه إنما هو البوار الذی یکون من جهة العاهة بها لا مطلق البوار و إن کانت صحیحة لیس بها بأس

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۴۱

[۳]

۱۷۰۱۱- ۳ الکافی، ۵/ ۱۰۱/ ۴/ ۱ العدة عن سهل عن الاثنین عن أبی عبد اللّه ع قال قال رسول اللّه ص لا وجع إلا وجع العین و لا هم إلا هم الدین

[۴]

اشارة

۱۷۰۱۲- ۴ الکافی، ۵/ ۱۰۱/ ۵/ ۱ بهذا الإسناد قال قال رسول اللّه ص الدین ربقة اللّه عز و جل فی الأرض فإذا أراد اللّه عز اسمه أن یذل عبدا وضعه فی عنقه

بیان

الربقة عروة فی حبل تجعل فی عنق البهیمة أو یدها تمسکها

[۵]

۱۷۰۱۳- ۵ الکافی، ۵/ ۹۵/ ۱۱/ ۱ العدة عن التهذیب، ۶/ ۱۸۳/ ۱/ ۱ سهل عن الأشعری عن القداح عن أبی عبد اللّه ع عن آبائه عن الفقیه، ۳/ ۱۸۲/ ۳۶۸۲ علی ع قال إیاکم و الدین فإنه مذلة بالنهار و مهمة باللیل و قضاء فی الدنیا و قضاء فی الآخرة

[۶]

۱۷۰۱۴- ۶ الکافی، ۵/ ۹۳/ ۲/ ۱ محمد عن أحمد عن التهذیب، ۶/ ۱۸۳/ ۳/ ۱ الحسین عن النضر عن یحیی الحلبی عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۴۲

الفقیه، ۳/ ۱۸۲/ ۳۶۸۳ ابن وهب قال قلت لأبی عبد اللّه ع إنه ذکر لنا أن رجلا من الأنصار مات و علیه دیناران دینا فلم یصل علیه النبی ص و قال صلوا علی صاحبکم حتی ضمنهما عنه بعض قرابته فقال أبو عبد اللّه ع ذلک الحق ثم قال إن رسول اللّه ص إنما فعل ذلک لیتعضوا و لیرد بعضهم علی بعض و لئلا یستخفوا بالدین- و قد مات رسول اللّه ص و علیه دین- الفقیه، و قتل أمیر المؤمنین ع و علیه دین- ش و مات الحسن ص و علیه دین و قتل الحسین ع و علیه دین

[۷]

اشارة

۱۷۰۱۵- ۷ الکافی، ۵/ ۹۳/ ۳/ ۱ محمد عن التهذیب، ۶/ ۱۸۴/ ۶/ ۱ أحمد عن علی بن الحکم عن موسی بن بکر قال قال لی أبو الحسن ع من طلب هذا الرزق من حله لیعود به علی نفسه و عیاله کان کالمجاهد فی سبیل اللّه عز و جل و إن غلب علیه فلیستدن علی اللّه عز و جل و علی رسوله ما یقوت به عیاله فإن مات و لم یقضه کان علی الإمام قضاؤه فإن لم یقضه کان علیه وزره إن اللّه جل و عز یقول إِنَّمَا الصَّدَقاتُ لِلْفُقَراءِ وَ الْمَساکِینِ إلی قوله وَ الْغارِمِینَ فهو فقیر مسکین مغرم

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۴۳

بیان

غلب علیه علی البناء للمفعول و الغالب الفقر و العیلة و قد مضی ما یقرب من هذا الخبر فی باب سیرة الإمام من کتاب الحجة و مضی أیضا هناک أن من استدان فی حق أجل سنة فإن اتسع و إلا قضی عنه الإمام من بیت المال

[۸]

اشارة

۱۷۰۱۶- ۸ الکافی، ۵/ ۹۶/ ۶/ ۱ محمد عن محمد بن أحمد عن یوسف بن السخت عن علی بن محمد بن سلیمان عن الفضل بن سلیمان عن العباس بن عیسی قال ضاق علی علی بن الحسین ع ضیقة فأتی مولی له فقال له أقرضنی عشرة آلاف درهم إلی میسرة- فقال لا لأنه لیس عندی و لکنی أرید وثیقة قال فنتف له من ردائه هدبة فقال هذه الوثیقة فقال فکان مولاه کره ذلک فغضب ع فقال

أنا أولی بالوفاء أم حاجب بن زرارة فقال أنت أولی بذلک منه قال فکیف صار حاجب بن زرارة یرهن قوسا و إنما هی خشبة علی مائة جمالة و هو کافر فیفی و أنا لا أفی بهدبة ردائی قال فأخذها الرجل منه و أعطاه الدراهم و جعل الهدبة فی حق فسهل اللّه عز و جل له المال فحمله إلی الرجل- ثم قال له قد أحضرت مالک فهات وثیقتی فقال له جعلت فداک ضیعتها فقال إذن لا تأخذ مالک منی لیس مثلی من یستخف بذمته قال فأخرج الرجل الحق فإذا فیه الهدبة فأعطاها علی بن الحسین ع فأعطاه علی بن الحسین ع الدراهم- و أخذ الهدبة فرمی بها و انصرف

بیان

فقال لا لأنه التعلیل نفیا و إثباتا لمحذوف حذف أدبا و حیاء نحو لا

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۴۴

أقرضک أو ما یؤدی معناه و الهدبة بالضم و بضمتین خمل الثوب و الجمالة مثلثة جمع جمل و الحق بالضم الحقة

[۹]

اشارة

۱۷۰۱۷- ۹ الکافی، ۵/ ۹۴/ ۱۰/ ۱ علی بن محمد عن إسحاق بن محمد النخعی عن محمد بن جمهور عن فضالة عن موسی بن بکر قال ما أحصی ما سمعت أبا الحسن موسی ع ینشد

فإن یک یا أمیم علی دین فعمران بن موسی یستدین

بیان

فعمران بن موسی أی موسی بن عمران و إنما قلب محافظة علی الوزن

[۱۰]

۱۷۰۱۸- ۱۰ الفقیه، ۳/ ۱۸۱/ ۳۶۸۰ السکونی عن جعفر بن محمد عن آبائه ع قال قال رسول اللّه ص إیاکم و الدین فإنه شین للمدین

[۱۱]

۱۷۰۱۹- ۱۱ الفقیه، ۳/ ۱۸۱/ ۳۶۸۱ و قال ع إیاکم و الدین فإنه هم باللیل و ذل بالنهار

[۱۲]

۱۷۰۲۰- ۱۲ الفقیه، ۳/ ۱۸۲/ ۳۶۸۴ موسی بن بکر عن أبی الحسن الأول ع قال من طلب الرزق من حله فغلب

الوافی، ج‌۱۷، ص: ۱۴۵
فلیستقرض علی اللّه عز و جل و علی رسوله ص

[۱۳]

اشارة

۱۷۰۲۱- ۱۳ الفقیه، ۴/ ۳۵۱/ ۵۷۵۹ النضر عن یحیی الحلبی عن أیوب بن عطیة الحذاء قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول کان رسول اللّه ص یقول أنا أولی بکل مؤمن من نفسه و من ترک مالا فللوارث و من ترک دینا أو ضیاعا فإلی و علی

بیان

الضیاع بالفتح العیال و قد مضی هذا الخبر و خبر آخر فی معناه فی کتاب الحجة

[۱۴]

۱۷۰۲۲- ۱۴ الفقیه، ۳/ ۱۸۲/ ۳۶۸۵ المیثمی عن أبی موسی قال قلت لأبی عبد اللّه ع جعلت فداک یستقرض الرجل و یحج قال نعم قلت یستقرض و یتزوج قال نعم إنه ینتظر رزق اللّه غدوة و عشیة

الوافی، ج‌۱۷، ص: ۱۴۷

باب ۲۵ کراهیة إجارة الرجل نفسه

[۱]

۱۷۰۲۳- ۱ الکافی، ۵/ ۹۰/ ۱/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن بزیع عن بزرج عن المفضل بن عمر قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول من آجر نفسه فقد حظر علی نفسه الرزق

[۲]

۱۷۰۲۴- ۲ الکافی، ۵/ ۹۰/ ۱/ ۱ و فی روایة أخری و کیف لا یحظره و ما أصاب فیه فهو لربه الذی آجره

[۳]

۱۷۰۲۵- ۳ الفقیه، ۳/ ۱۷۴/ ۳۶۵۷ عبد اللّه بن محمد الجعفی عن أبی جعفر ع قال من آجر نفسه فقد حظر علیها الرزق- و کیف لا یحظره الحدیث

[۴]

۱۷۰۲۶- ۴ الکافی، ۵/ ۹۰/ ۲/ ۱ ابن بندار عن التهذیب، ۶/ ۳۵۳/ ۱۲۴/ ۱ البرقی عن أبیه عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۴۸

ابن سنان الفقیه، ۳/ ۱۷۳/ ۳۶۵۵ البرقی عن محمد بن سنان عن أبی الحسن ع قال سألته عن الإجارة فقال صالح لا بأس به إذا نصح قدر طاقته قد آجر موسی ع نفسه و اشترط فقال إن شئت ثمانیا و إن شئت عشرا فأنزل اللّه عز و جل فیه أَنْ تَأْجُرَنِی ثَمانِیَ حِجَجٍ فَإِنْ أَتْمَمْتَ عَشْراً فَمِنْ عِنْدِکَ

[۵]

اشارة

۱۷۰۲۷- ۵ الکافی، ۵/ ۹۰/ ۳/ ۱ التهذیب، ۶/ ۳۵۳/ ۱۲۳/ ۱ البرقی عن أبیه عن الفقیه، ۳/ ۱۷۴/ ۳۶۵۶ محمد بن عمرو الفقیه، بن أبی المقدام ش عن عمار الساباطی قال قلت لأبی عبد اللّه ع الرجل یتجر فإن هو آجر نفسه أعطی ما یصیب من تجارته- فقال لا یؤاجر نفسه و لکن یسترزق اللّه عز و جل و یتجر فإنه إذا آجر نفسه حظر علی نفسه الرزق

بیان

فی الفقیه أعطی أکثر مما یصیب و فی التهذیبین جمع بین الأخبار بحمل المنع علی الکراهیة و فیه أنه یبعد أن یکون معاملة موسی و شعیب علی نبینا

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۴۹

و آله و علیهما السلام معاملة مکروهة و الأولی أن یحمل المنع ما إذا استغرقت أوقات المؤجر کلها بحیث لم یبق لنفسه منها شیء کما دلت علیه الروایة الأخیرة من الحدیث الأول و أما إذا کانت بتعیین العمل دون الوقت کله فلا کراهیة فیها کیف و قد کان أمیر المؤمنین ع یؤاجر نفسه للعمل لیهودی و غیره فی معرض طلب الرزق کما ورد فی عدة من الأخبار

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۵۱

باب ۲۶ عمل السلطان و جوائزهم

[۱]

اشارة

۱۷۰۲۸- ۱ الکافی، ۵/ ۱۰۵/ ۱/ ۱ العدة عن سهل عن ابن أسباط عن محمد بن عذافر عن أبیه قال قال أبو عبد اللّه ع یا عذافر نبئت أنک تعامل أبا أیوب و الربیع فما حالک إذا نودی بک فی أعوان الظلمة قال فوجم أبی فقال أبو عبد اللّه ع لما رأی ما أصابه أی عذافر إنما خوفتک بما خوفنی اللّه به قال محمد فقدم أبی فلم یزل مغموما مکروبا حتی مات

بيان

وجم سكت على غيظ و الوجم و الواجم العبوس المطرق الممسك عن الكلام لشدة الحزن

[۲]

۱۷۰۲۹- ۲ الكافی، ۵/ ۱۰۵/ ۲/ ۱ الثلاثة عن هشام بن سالم و محمد بن حمران عن الوليد بن صبيح قال دخلت على أبی عبد اللّه ع فاستقبلنی زرارة خارجا من عنده فقال لی أبو عبد اللّه ع

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۵۲

يا وليد أ ما تعجب من زرارة سألنی عن أعمال هؤلاء أی شیء كان يريد أ يريد أن أقول له لا فيروی ذلك عنی ثم قال يا وليد متى كانت الشيعة تسأل عن أعمالهم إنما كانت الشيعة تقول يؤكل من طعامهم و يشرب من شرابهم و يستظل بظلهم متى كانت الشيعة تسأل عن هذا

[۳]

اشارة

۱۷۰۳۰- ۳ الكافی، ۵/ ۱۰۵/ ۳/ ۱ العدة عن سهل عن التهذيب، ۶/ ۳۳۰/ ۳۵/ ۱ السراد عن حديد قال سمعت أبا عبد اللّه ع يقول اتقوا اللّه و صونوا دينكم بالورع- و قووه بالتقية و الاستغناء باللّه عز و جل.

التهذيب، عن طلب الحوائج إلى صاحب سلطان و اعلم

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۵۳

ش أنه من خضع لصاحب سلطان أو لمن يخالفه على دينه طلبا لما فی يديه من دنياه أخمله اللّه عز و جل و مقته عليه و وكله إليه فإذا هو غلب على شیء من دنياه فصار إليه منه شیء نزع اللّه جل اسمه منه البركة و لم يأجره على شیء ينفقه منه فی حج و لا عتق رقبة و لا بر

بيان

فی التهذيب حريز بدل حديد و أنفسكم مكان دينكم أخمله اللّه فهو خامل أی أسقطه اللّه فهو ساقط لا نباهة له

[۴]

اشارة

۱۷۰۳۱- ۴ الكافی، ۵/ ۱۰۶/ ۴/ ۱ ابن بندار عن إبراهيم بن إسحاق عن عبد اللّه بن حماد عن علی بن أبی حمزة قال كان لی صديق

من كتاب بنى أمية فقال لى استأذن لى على أبى عبد اللّه ع فاستأذنت له عليه فأذن له فلما أن دخل سلم و جلس ثم قال جعلت فداك إنى كنت فى ديوان هؤلاء القوم فأصبت من دنياهم مالا كثيرا و أغمضت فى مطالبه فقال له أبو عبد اللّه ع لو لا أن بنى أمية وجدوا من يكتب لهم و يجبى لهم الفيء و يقاتل عنهم و يشهد جماعتهم لما سلبونا حقنا و لو تركهم الناس و ما فى أيديهم ما وجدوا شيئا إلا ما وقع فى أيديهم.

قال فقال الفتى جعلت فداك فهل لى مخرج منه قال إن قلت لك تفعل قال أفعل قال له فاخرج من جميع ما اكتسبت فى ديوانهم فمن عرفت منهم رددت عليه ماله و من لم تعرف تصدقت له و أنا

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۵۴

أضمن لك على اللّه عز و جل الجنة قال فأطرق الفتى طويلا ثم قال قد فعلت جعلت فداك قال ابن أبى حمزة فرجع الفتى معنا إلى الكوفة فما ترك شيئا على وجه الأرض إلا خرج منه حتى ثيابه التى كانت على بدنه قال فقسمت له قسمة و اشتريت له ثيابا و بعثنا إليه نفقة- قال فما أتى عليه إلا أشهر قلائل حتى مرض فكنا نعوده قال فدخلت عليه يوما و هو فى السوق قال ففتح عينه ثم قال يا على وفى لى و اللّه صاحبك ثم مات فتولينا أمره فخرجت حتى دخلت على أبى عبد اللّه ع فلما نظر إلى قال لى يا على وفينا و اللّه لصاحبك- قال فقلت صدقت جعلت فداك هكذا و اللّه قال لى عند موته

بيان

يجبى بالجيم و الباء الموحدة يجمع و المراد بالفيء الخراج إلا خرج منه فارقه و أخرجه من يده و فى الكلام استعارة فقسمت له قسمة فرضت له فيما بيننا شيئا و قسطناه على أنفسنا و وصف الأشهر بالقلائل لتأكيد القلة فإن أفعلا من جموع القلة و هو فى السوق أى فى النزع كان روحه تساق لتخرج من بدنه

[۵]

۱۷۰۳۲- ۵ الكافى، ۵/ ۱۰۶/ ۵ ۱ الثلاثة عن هشام بن سالم عن أبى بصير قال سألت أبا جعفر ع عن أعمالهم فقال لى يا با محمد لا و لا مدة بقلم إن أحدكم لا يصيب من دنياهم شيئا إلا أصابوا من دينه مثله أو قال حتى يصيبوا من دينه مثله الوهم من ابن أبى عمير

[۶]

۱۷۰۳۳- ۶ الكافى، ۵/ ۱۰۷/ ۶ ۱ ابن أبى عمير عن هشام بن سالم

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۵۵

عن محمد قال كنت قاعدا عند أبى جعفر ع على باب داره بالمدينة فنظر إلى الناس يمرون أفواجا فقال لبعض من عنده حدث بالمدينة أمر فقلت جعلت فداك ولى المدينة وال فغدا الناس إليه يهنئونه فقال إن الرجل ليغدى عليه بالأمر يهنأ به و أنه لباب من أبواب النار

[۷]

اشارة

۱۷۰۳۴- ۷ الکافی، ۵/ ۱۰۷/ ۷/ ۱ التهذیب، ۶/ ۳۳۱/ ۴۰/ ۱ ابن أبی عمیر عن بشیر عن ابن أبی یعفور قال کنت عند أبی عبد اللّه ع فدخل علیه رجل من أصحابنا فقال له أصلحک اللّه إنه ربما أصاب الرجل منا الضیق و الشدة فیدعی إلی البناء یبنیه أو النهر یکریه أو المسناة یصلحها فما تقول فی ذلک فقال أبو عبد اللّه ع ما أحب أنی عقدت لهم عقدة أو وکیت لهم وکاء و إن لی ما بین لابتیها لا و لا مدة بقلم إن أعوان الظلمة یوم القیامة فی سرادق من نار- حتی یحکم اللّه عز و جل بین العباد

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۵۶

بیان

یکریه یستحدث حفرة و المسناة ما یقال له بالفارسیة مرز وکیت شددت و الوکاء ما یشد به رأس الوعاء و نحوه لابتیها أی لابتی المدینة و اللابة الحرة و هی الأرض ذات الحجارة السود التی قد ألبستها لکثرتها و المدینة بین حرتین عظیمتین و سرادق معرب سراپرده

[۸]

اشارة

۱۷۰۳۵- ۸ الکافی، ۵/ ۱۰۷/ ۸/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن سنان عن یحیی بن إبراهیم عن مهاجر قال قلت لأبی عبد اللّه ع فلان یقرئک السلام و فلان و فلان فقال و علیهم السلام- فقلت یسألونک الدعاء فقال و ما لهم قلت حبسهم أبو جعفر فقال ما لهم و ما له فقلت استعملهم فحبسهم فقال ما لهم و ما له أ لم أنههم أ لم أنههم أ لم أنههم هم النار هم النار هم النار قال ثم قال اللهم أجدع عنهم سلطانهم قال فانصرفت من مکة فسألت عنهم فإذا هم قد أخرجوا بعد هذا الکلام بثلاثة أیام

بیان

أجدع أقطع

[۹]

اشارة

۱۷۰۳۶- ۹ الکافی، ۵/ ۱۰۷/ ۹/ ۱ الثلاثة عن داود بن زربی قال أخبرنی مولی لعلی بن الحسین ع قال کنت بالکوفة فقدم أبو عبد اللّه ع الحیرة فأتیته فقلت له جعلت فداک لو کلمت داود بن علی أو بعض هؤلاء فأدخل فی بعض هذه الولایات فقال ما کنت لأفعل قال فانصرفت إلی منزلی فتفکرت

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۵۷

فقلت ما أحسبه منعنی إلا مخافة أن أظلم أو أجور و اللّه لآتینه و لأعطینه الطلاق و العتاق و الأیمان المغلظة أن لا أظلم أحدا و لا أجور و لأعدلن قال فأتیته فقلت جعلت فداک إنی فکرت فی إبائک علی- فظننت أنک إنما منعتنی و کرهت ذلک مخافة أن أجور أو أظلم و إن کل امرأة لی طالق و کل مملوک لی حر و علی و علی إن ظلمت أحدا أو جرت علی أحد و إن لم أعدل قال فکیف قلت قال فأعدت علیه الأیمان فرفع رأسه إلی السماء فقال تنال السماء أیسر علیک من ذلک

بیان

الحیرة بالکسر بلد قرب الکوفة

[۱۰]

اشارة

۱۷۰۳۷- ۱۰ الکافی، ۵/ ۱۰۸/ ۱۰/ ۱ الثلاثة عن هشام بن سالم عن جهم بن حمید قال قال لی أبو عبد اللّه ع أ ما تغشی سلطان هؤلاء قال قلت لا قال و لم قلت فرارا بدینی قال و عزمت علی ذلک قلت نعم فقال لی الآن سلم لک دینک

بیان

تغشی تجیء و تدخل

[۱۱]

۱۷۰۳۸- ۱۱ الکافی، ۵/ ۱۰۸/ ۱۱/ ۱ علی عن أبیه و القاسانی عن القاسم بن محمد عن المنقری عن الفضیل بن عیاض قال سألت

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۵۸

أبا عبد اللّه ع عن أشیاء من المکاسب فنهانی عنها و قال یا فضیل و اللّه لضرر هؤلاء علی هذه الأمة أشد من ضرر الترک و الدیلم قال و سألته عن الورع من الناس فقال الذی یتورع عن محارم اللّه جل و عز و یتجنب هؤلاء و إذا لم یتق الشبهات وقع فی الحرام و هو لا یعرفه و إذا رأی المنکر فلم ینکره و هو یقدر علیه فقد أحب أن یعصی اللّه عز و جل و من أحب أن یعصی اللّه فقد بارز اللّه عز و جل بالعداوة و من أحب بقاء الظالمین فقد أحب أن یعصی اللّه جل و علا إن اللّه جل ثناؤه حمد نفسه علی هلاک الظالمین فقال فَقُطِعَ دابِرُ الْقَوْمِ الَّذِینَ ظَلَمُوا وَ الْحَمْدُ لِلّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ

[۱۲]

۱۷۰۳۹- ۱۲ الکافی، ۵/ ۱۰۸/ ۱۲/ ۱ العدة عن سهل رفعه عن أبی عبد اللّه ع فی قول اللّه عز و جل وَ لا تَرْکَنُوا إِلَی الَّذِینَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّکُمُ النّارُ قال هو الرجل یأتی السلطان فیحب بقاءه إلی أن یدخل یده فی کیسه فیعطیه

[۱۳]

۱۷۰۴۰- ۱۳ الکافی، ۵/ ۱۰۹/ ۱۳/ ۱ محمد عن أحمد عن الحسین عن النضر عن محمد بن هشام عمن أخبره عن أبی عبد اللّه ع قال إن قوما ممن آمن بموسی ع قالوا لو أتینا عسکر فرعون فکنا [و کنا] فیه و نلنا من دنیاه فإذا کان الذی نرجوه من ظهور موسی ع صرنا إلیه ففعلوا فلما توجه موسی ع و من معه إلی البحر هاربین من فرعون رکبوا دوابهم و أسرعوا فی السیر لیلحقوا بموسی ع و عسکره فیکونوا معه فبعث اللّه

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۵۹

عز و جل ملکا فضرب وجوه دوابهم فردهم إلی عسکر فرعون فکانوا فیمن غرق مع فرعون

[۱۴]

۱۷۰۴۱- ۱۴ الکافی، ۵/ ۱۰۹/ ۱۳/ ۱ و رواه عن ابن فضال عن علی بن عقبة عن بعض أصحابنا عن أبی عبد اللّه ع قال حق علی اللّه عز و جل أن تصیروا مع من عشتم معه فی الدنیا

[۱۵]

اشارة

۱۷۰۴۲- ۱۵ الکافی، ۵/ ۱۰۹/ ۱۴/ ۱ العدة عن سهل عن البرقی عن أبی علی بن راشد عن إبراهیم بن السندی عن یونس بن عمار قال وصفت لأبی عبد اللّه ع من یقول بهذا الأمر ممن یعمل عمل السلطان فقال إذا ولوکم یدخلون علیکم المرفق و ینفعونکم فی حوائجکم قال قلت منهم من یفعل ذلک و منهم من لا یفعل- قال من لم یفعل ذلک منهم فابرءوا منه بریء اللّه منه

بیان

یدخلون علیکم المرفق یلطفون بکم و یحسنون الصنیع إلیکم فإن الرفق هو اللطف و حسن الصنیع

[۱۶]

۱۷۰۴۳- ۱۶ الکافی، ۵/ ۱۰۹/ ۱۵/ ۱ علی عن العبیدی عن یونس عن حماد عن حمید قال قلت لأبی عبد اللّه ع إنی ولیت عملا فهل لی من ذلک من مخرج فقال ما أکثر من طلب المخرج من ذلک فعسر علیه قلت فما تری قال أری أن تتقی اللّه عز و جل و لا

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۶۰

تعود

[۱۷]

۱۷۰۴۴- ۱۷ التهذیب، ۶/ ۳۳۸/ ۶۲/ ۱ ابن أبی عمیر عن یونس بن یعقوب قال قال لی أبو عبد اللّه ع لا تعنهم علی بناء مسجد

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۶۱

[۱۸]

اشارة

۱۷۰۴۵- ۱۸ التهذیب، ۶/ ۳۲۹/ ۳۴/ ۱ محمد بن أحمد عن یعقوب بن یزید عن ابن بنت ولید بن صبیح الكاهلی عن أبی عبد اللّه ع قال من سود اسمه فی دیوان ولد سابع حشره اللّه یوم القیامة خنزیرا

بیان

سابع مقلوب عباس و هو كنایة عنه و إنما كنی عنه للتقیة كما یقال رمع

[۱۹]

۱۷۰۴۶- ۱۹ التهذیب، ۶/ ۳۳۶/ ۵۲/ ۱ ابن محبوب عن علی بن السندی عن ابن أبی عمیر عن جمیل بن دراج عن محمد و زرارة قالا سمعناه یقول جوائز العمال لیس بها بأس

[۲۰]

۱۷۰۴۷- ۲۰ التهذیب، ۶/ ۳۳۷/ ۵۶/ ۱ الحسین عن فضالة عن أبان عن یحیی بن أبی العلاء عن أبی عبد اللّه ع عن أبیه ع أن الحسن و الحسین ع كانا یقبلان جوائز معاویة

[۲۱]

۱۷۰۴۸- ۲۱ الفقیه، ۳/ ۱۷۵/ ۳۶۶۲ التهذیب، ۶/ ۳۳۸/ ۶۱/ ۱ السراد عن أبی ولاد قال قلت لأبی عبد اللّه ع ما تری فی الرجل یلی أعمال السلطان لیس له مكسب إلا من أعمالهم و أنا أمر به و أنزل علیه فیضیفنی و یحسن إلی و ربما أمر لی بالدراهم و الكسوة- و قد ضاق صدری من ذلک فقال لی خذ و كل ذلک منه فلک المهنی

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۶۲

و علیه الوزر

[۲۲]

۱۷۰۴۹- ۲۲ التهذیب، ۶/ ۳۳۸/ ۶۳/ ۱ الحسین عن فضالة عن الفقیه، ۳/ ۱۷۵/ ۳۶۶۳ أبی المغراء قال سأل رجل أبا عبد اللّه ع و أنا عنده فقال أصلحک اللّه أمر بالعامل الفقیه أو آتی العامل- ش فیجیزنی بالدراهم آخذها قال نعم و حج بها

[۲۳]

۱۷۰۵۰- ۲۳ التهذیب، ۶/ ۳۳۸/ ۶۴ /۱ عنه عن ابن أبی عمیر عن أبی المغراء عن محمد بن هشام أو غیره قال قلت لأبی عبد اللّه ع أمر بالعامل فیصلنی بالصلة أقبلها قال نعم- قلت و أحج منها قال نعم و حج منها

[۲۴]

۱۷۰۵۱- ۲۴ التهذیب، ۶/ ۳۳۸/ ۶۵ /۱ عنه عن الثلاثة قال سئل أبو عبد اللّه ع عن رجل مسلم و هو فی دیوان هؤلاء و هو یحب آل محمد ع و یخرج مع هؤلاء و فی بعثهم فیقتل تحت رایتهم قال یبعثه اللّه علی نیته- قال و سألته عن رجل مسکین دخل معهم رجاء أن یصیب معهم شیئا یغنیه اللّه به فمات فی بعثهم قال هو بمنزلة الأجیر إنه یعطی اللّه العباد علی نیاتهم

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۶۳

[۲۵]

۱۷۰۵۲- ۲۵ التهذیب، ۶/ ۳۳۶/ ۵۱ /۱ ابن محبوب عن العبیدی قال کتب أبو عمرو الحذاء إلی أبی الحسن ع و قرأت الکتاب و الجواب بخطه یعلمه أنه کان یختلف إلی بعض قضاة هؤلاء و أنه صیر إلیه وقوفا و مواریث بعض ولد العباس أحیاء و أمواتا- و أجری علیه الأرزاق و أنه کان یؤدی الأمانة إلیهم ثم إنه بعد عاهد اللّه أن لا یدخل معهم فی عمل و علیه مئونة و قد تلف أکثر ما کان فی یده و خاف أن ینکشف علیهم ما لا- یحب أن ینکشف من الحال فإنه ینتظر أمرک فی ذلک فما تأمر به فکتب ع إلیه لا علیک إن دخلت معهم اللّه یعلم و نحن ما أنت علیه

[۲۶]

اشارة

۱۷۰۵۳- ۲۶ التهذیب، ۶/ ۳۳۶/ ۵۴ /۱ أحمد عن الحسین عن فضالة عن سیف بن عمیرة عن الحضرمی قال دخلت علی أبی عبد اللّه ع و عنده إسماعیل ابنه فقال ما یمنع ابن أبی سماک أن یخرج شباب الشیعة فیکفونه ما یکفیه [یکفی] الناس و یعطیهم ما یعطی الناس قال ثم قال لی لم ترکت عطاءک قال قلت مخافة علی دینی قال ما منع ابن أبی سماک أن یبعث إلیک بعطائک أ ما علم أن لک فی بیت المال نصیبا

بیان

شباب جمع شاب و کان ابن أبی سماک کان عاملا علی بیت المال و یأتی فی باب شراء متاع السلطان ما یناسب هذا الباب

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۶۵

باب ۲۷ شرط من أذن له فی أعمالهم

[۱]

اشارة

۱۷۰۵۴- ۱ الکافی، ۵/ ۱۰۹/ ۱/ ۱ الحسین بن الحسن الهاشمی عن صالح بن أبی حماد عن محمد بن خالد عن زیاد بن أبی سلمة قال دخلت علی أبی الحسن موسی ع فقال لی یا زیاد إنه لتعمل عمل السلطان قال قلت أجل قال لی و لم قلت أنا رجل لی مروءة و علی عیال و لیس وراء ظهری شیء فقال لی یا زیاد لئن أسقط من حالق فأنقطع قطعة قطعة أحب إلی من أن أتولی لأحد منهم عملا- أو أطأ بساط رجل منهم إلا لما ذا قلت لا أدری جعلت فداک- قال إلا لتفریج کربة عن مؤمن أو فک أسره أو قضاء دینه یا زیاد إن أهون ما یصنع اللّه جل و عز بمن تولی لهم عملا أن یضرب علیه سرادقا من نار إلی أن یفرغ اللّه من حساب الخلق یا زیاد فإن ولیت شیئا من أعمالهم فأحسن إلی إخوانک فواحدة بواحدة و اللّه من وراء

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۶۶

ذلک یا زیاد أیما رجل منکم تولی لأحد منهم عملا- ثم ساوی بینکم و بینهم فقولوا له أنت منتحل کذاب یا زیاد إذا ذکرت مقدرتک علی الناس فاذکر مقدرة اللّه جل و عز علیک غدا و نفاد ما أتیت إلیهم عنهم و بقاء ما أتیت إلیهم علیک

بیان

الحالق الجبل المرتفع

[۲]

۱۷۰۵۵- ۲ الکافی، ۵/ ۱۱۰/ ۲/ ۱ القمیان التهذیب، ۶/ ۳۳۰/ ۳۷/ ۱ السراد عن الصهبانی عن التمیمی عن ابن سنان عن حبیب عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال ذکر عنده رجل من هذه العصابة قد ولی ولایة فقال کیف صنیعه إلی إخوانه قال قلت لیس عنده خیر- قال أف یدخلون فیما لا ینبغی لهم و لا یصنعون إلی إخوانهم خیرا

[۳]

۱۷۰۵۶- ۳ الکافی، ۵/ ۱۱۰/ ۳/ ۱ محمد عمن ذکره عن ابن أسباط عن الخراسانی عن علی بن یقطین قال قلت لأبی الحسن ع ما تقول فی أعمال هؤلاء قال إن کنت لا بد فاعلا فاتق أموال الشیعة قال فأخبرنی علی أنه کان یجبیها من الشیعة علانیة و یردها علیهم فی السر

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۶۷

[۴]

اشارة

۱۷۰۵۷- ۴ الکافی، ۵/ ۱۱۱/ ۴/ ۱ علی عن أبیه عن علی بن الحکم عن الحسن بن الحسین الأنباری عن أبی الحسن الرضا ع قال کتبت إلیه أربع عشرة سنة أستأذنه فی أعمال السلطان فلما کان فی آخر کتاب کتبته إلیه أذکر أنی أخاف علی خبط عنقی و أن السلطان یقول لی إنک رافضی و لسنا نشک فی أنک ترکت العمل للسلطان للترفض فکتب إلی أبو الحسن ع قد فهمت کتابک- و ما ذکرت من الخوف علی نفسک فإن کنت تعلم أنک إذا ولیت عملت فی عملک بما أمر به رسول اللّه ص ثم تصیر أعوانک و کتابک أهل ملتک فإذا صار إلیک شیء واسیت به فقراء المؤمنین حتی تکون واحدا منهم کان ذا بذا و إلا فلا

بیان

خبط عنقی بالخاء المعجمة و الباء الموحدة أی ضرب عنقی من خبطت الشجر خبطا إذا ضربته بالعصا لیسقط ورقه

[۵]

۱۷۰۵۸- ۵ الکافی، ۵/ ۱۱۱/ ۵/ ۱ محمد عن التهذیب، ۶/ ۳۳۶/ ۵۰/ ۱ محمد بن أحمد عن أحمد بن الحسین عن أبیه عن عثمان عن مهران بن محمد عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال سمعته یقول ما من جبار

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۶۸

إلا و معه مؤمن یدفع اللّه عز و جل به عن المؤمنین و هو أقلهم حظا فی الآخرة یعنی أقل المؤمنین حظا لصحبة الجبار

[۶]

۱۷۰۵۹- ۶ الکافی، ۵/ ۱۱۱/ ۶/ ۱ محمد عن التهذیب، ۶/ ۳۳۴/ ۴۷/ ۱ محمد بن أحمد عن السیاری عن أحمد بن زکریا الصیدلانی عن رجل من بنی حلیفة [حنیفة] من أهل بست و سجستان قال رافقت أبا جعفر ع فی السنة التی حج فیها فی أول خلافة المعتصم فقلت له و أنا معه علی المائدة و هناک جماعة من أولیاء السلطان إن والینا جعلت فداک رجل یتولاکم أهل البیت و یحبکم و علی فی دیوانه خراج فإن رأیت جعلت فداک أن تکتب إلیه بالإحسان إلی فقال لی لا أعرفه فقلت له جعلت فداک إنه علی ما قلت من محبیکم أهل البیت و کتابک ینفعنی عنده فأخذ القرطاس و کتب- بسم اللّه الرحمن الرحیم أما بعد فإن موصل کتابی هذا ذکر عنک مذهبا جمیلا و إنما لک من عملک ما أحسنت فیه فأحسن إلی إخوانک و اعلم أن اللّه جل و عز سائلک عن مثاقیل الذر و الخردل- قال فلما وردت سجستان سبق الخبر إلی الحسین بن عبد اللّه النیسابوری و هو الوالی فاستقبلنی علی فرسخین من المدینة فدفعت إلیه الکتاب فقبله و وضعه علی عینیه ثم قال لی ما حاجتک فقلت خراج علی فی دیوانک قال فأمر بطرحه عنی و قال لی لا تؤد خراجا ما دام لی عمل ثم سألنی عن عیالی فأخبرته بمبلغهم فأمر لی و لهم بما یقوتنا و فضلا فما أدیت فی عمله خراجا ما دام حیا و لا قطع عنی صلته حتی مات

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۶۹

[۷]

۱۷۰۶۰- ۷ الکافی، ۵/ ۱۱۲/ ۷/ ۱ الثلاثة عن بعض أصحابنا عن الفقیه، ۳/ ۱۷۶/ ۳۶۶۴ علی بن یقطین قال قال لی أبو الحسن ع إن لله جل و عز مع السلطان أولیاء یدفع بهم عن أولیائه

[۸]

۱۷۰۶۱- ۸ الفقيه، ۳/ ۱۷۶/ ۳۶۶۵ و فی خبر آخر أولئك عتقاء اللّه من النار

[۹]

۱۷۰۶۲- ۹ الفقيه، ۳/ ۱۷۶/ ۳۶۶۶ قال الصادق ع كفارة عمل السلطان قضاء حوائج الإخوان

[۱۰]

اشارة

۱۷۰۶۳- ۱۰ الفقيه، ۳/ ۱۷۶/ ۳۶۶۷ عبيد بن زرارة أنه قال بعث أبو عبد اللّه ع رجلا إلى زياد بن عبيد اللّه فقال و أد نقص عملك

بيان

كأنه أراد اقض حاجة الرجل جبرا لنقص عملك

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۷۰

[۱۱]

اشارة

۱۷۰۶۴ – ۱۱ الكافی، ۲/ ۱۹۰/ ۹/ ۱ محمد عن محمد بن أحمد عن السياری التهذيب، ۶/ ۳۳۳/ ۴۶/ ۱ ابن محبوب عن إبراهيم النهاوندی عن السياری عن محمد بن جمهور و غيره من أصحابنا قال كان النجاشی و هو رجل من الدهاقين عاملا على الأهواز و فارس فقال بعض أهل عمله لأبی عبد اللّه ع إن فی ديوان النجاشی على خراجا و هو ممن يدين بطاعتك فإن رأيت أن تكتب لی إليه كتابا قال فكتب إليه أبو عبد اللّه ع بسم اللّه الرحمن الرحيم سر أخاك يسرك اللّه- قال فلما ورد عليه الكتاب و هو فی مجلسه فلما خلا ناوله الكتاب و قال هذا كتاب أبی عبد اللّه ع فقبله و وضعه على عينيه ثم قال ما حاجتك فقال على خراج فی ديوانك قال له كم هو قال هو عشرة آلاف درهم قال فدعا كاتبه فأمره بأدائها عنه ثم اخرج مثله فأمره أن يثبتها له لقابل ثم قال له هل سررتك قال نعم قال فأمر له بعشرة آلاف درهم أخرى فقال له هل سررتك فقال نعم جعلت فداك فأمر له بمركب ثم أمر له بجارية و غلام و تخت ثياب فی كل ذلك يقول هل سررتك فكلما قال نعم زاده حتى فرغ فقال له احمل فرش هذا البيت الذی كنت جالسا فيه حين دفعت إلی كتاب مولای فيه و ارفع إلی جميع حوائجك قال ففعل و خرج الرجل فصار إلى أبی عبد اللّه ع بعد ذلك فحدثه

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۷۱

بالحديث على جهته فجعل يستبشر بما فعله قال له الرجل يا ابن رسول اللّه كأنه قد سرك ما فعل بی قال إی و اللّه لقد سر اللّه و

رسوله

بيان

يدين بطاعتك أي يعتقدها و التخت وعاء يصان فيه الثياب

[۱۲]

۱۷۰۶۵- ۱۲ التهذيب، ۶/ ۳۳۰/ ۳۶/ ۱ السراد عن الفطحية عن أبي عبد اللّه ع سئل عن عمل السلطان يخرج فيه الرجل- قال لا إلا أن لا يقدر على شيء و لا يأكل و لا يشرب و لا يقدر على حيلة فإن فعل فصار في يده شيء فليبعث بخمسه إلى أهل البيت

الوافي، ج۱۷، ص: ۱۷۳

باب ۲۸ بيع السلاح منهم

[۱]

اشارة

۱۷۰۶۶- ۱ الكافي، ۵/ ۱۱۲/ ۱/ ۱ العدة عن التهذيب، ۶/ ۳۵۴/ ۱۲۶/ ۱ أحمد عن علي بن الحكم عن سيف بن عميرة عن الحضرمي قال دخلنا على أبي عبد اللّه ع فقال له حكم السراج ما ترى فيما يحمل إلى الشام من السروج و أداتها فقال لا بأس أنتم اليوم بمنزلة أصحاب رسول

الوافي، ج۱۷، ص: ۱۷۴

اللّه ص إنكم في هدنة فإذا كانت المباينة حرم عليكم أن تحملوا إليهم السروج و السلاح

بيان

بمنزلة أصحاب رسول اللّه ص يعني بعد وفاته ص و استقرار أمر الخلافة و يبينه قوله إنكم في هدنة أي في سكون و مصالحة

[۲]

۱۷۰۶۷- ۲ الكافي، ۵/ ۱۱۲/ ۲/ ۱ أحمد عن الفقيه، ۳/ ۱۷۵/ ۳۶۶۱ التهذيب، ۶/ ۳۵۳/ ۱۲۵/ ۱ السراد عن ابن رباط عن أبي سارة عن هند السراج قال قلت لأبي جعفر ع أصلحك اللّه إني كنت أحمل السلاح إلى أهل الشام فأبيعه منهم فلما أن عرفني اللّه هذا الأمر ضقت بذلك و قلت لا أحمل إلى أعداء اللّه فقال احمل إليهم فإن اللّه جل و عز يدفع بهم عدونا و عدوكم يعني الروم و بعهم فإذا كانت الحرب بيننا فلا تحملوا- فمن حمل إلى عدونا سلاحا يستعينون به علينا فهو مشرك

[۳]

۱۷۰۶۸- ۳ الکافی، ۵/ ۱۱۳/ ۳/ ۱ التهذیب، ۶/ ۳۵۴/ ۱۲۷/ ۱

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۷۵

أحمد عن علی بن الحکم عن هشام بن سالم عن محمد بن قیس قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الفئتین تلتقیان من أهل الباطل أبیعهما السلاح فقال بعهما ما یکنهما الدرع و الخفین و نحو هذا

[۴]

اشارة

۱۷۰۶۹- ۴ الکافی، ۵/ ۱۱۳/ ۴/ ۱ التهذیب، ۶/ ۳۵۴/ ۱۲۸/ ۱ أحمد عن البرقی عن السراد عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له إنی أبیع السلاح قال لا تبعه فی فتنة

بیان

فی الاستبصار عن السراد عن رجل عن أبی عبد اللّه ع و کأنه الصواب لأن السراد لا یروی عنه ع بلا واسطة

[۵]

۱۷۰۷۰- ۵ التهذیب، ۶/ ۳۸۲/ ۲۴۹/ ۱ محمد بن أحمد عن محمد بن عیسی عن أبی القاسم الصقیل قال کتبت إلیه أنی رجل صیقل أشتری السیوف و أبیعها من السلطان أ جائز لی بیعها فکتب ع لا بأس به

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۷۷

باب ۲۹ إجارة السفینة و الدابة و البیت للخمر

[۱]

۱۷۰۷۱- ۱ الکافی، ۵/ ۲۲۷/ ۶/ ۱ الثلاثة عن ابن أذینة قال کتبت إلی أبی عبد اللّه ع أسأله عن الرجل یؤاجر سفینته و دابته ممن یحمل فیها أو علیها الخمر و الخنازیر فقال لا بأس

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۷۹

[۲]

اشارة

۱۷۰۷۲- ۲ الکافی، ۵/ ۲۲۷/ ۸/ ۱ العدة عن التهذیب، ۶/ ۳۷۱/ ۱۹۸/ ۱ ابن عیسی عن محمد بن إسماعیل عن علی بن النعمان عن ابن

مسکان عن عبد المؤمن عن جابر قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل یؤاجر بیته- فیباع فیه الخمر قال حرام أجرته

بیان

فی التهذیبین صابر بدل جابر و لا منافاة بین الخبرین لأن البیع غیر الحمل و البیع حرام مطلقا و الحمل یجوز أن یکون للتخلیل أو یحمل الخبر الثانی علی من یعلم أنه یباع فیه الخمر و الأول علی من لا یعلم أنه یحمل فیها و علیها الخمر کذا فی التهذیبین و فیه ما فیه

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۸۱

باب ۳۰ الصناعات

[۱]

۱۷۰۷۳- ۱ الکافی، ۵/ ۱۱۳/ ۱/ ۱ العدة عن أحمد عن القاسم عن جده عن محمد عن أبی عبد اللّه ع قال الفقیه، ۳/ ۱۵۸/ ۳۵۸۰ قال قال أمیر المؤمنین ع إن اللّه جل و عز یحب المحترف الأمین

[۲]

۱۷۰۷۴- ۲ الکافی، ۵/ ۱۱۳/ ۱/ ۱ الفقیه، و فی روایة أخری إن اللّه عز و جل یحب المؤمن المحترف

[۳]

اشارة

۱۷۰۷۵- ۳ الکافی، ۵/ ۱۱۳/ ۲/ ۱ علی عن أبیه عن صالح بن السندی عن جعفر بن بشیر عن خالد بن عمارة عن الفقیه، ۳/ ۱۵۹/ ۳۵۸۳ سدیر الصیرفی قال قلت لأبی جعفر ع حدیث بلغنی عن الحسن البصری فإن کان

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۸۲

حقا فإنا لله و إنا إلیه راجعون فقال و ما هو فقلت بلغنی أن الحسن کان یقول لو غلی دماغه من حر الشمس ما أستظل بحائط صیرفی- و لو تفرثت کبده عطشا لم یستسق من دار صیرفی ماء و هو عملی و تجارتی و فیه نبت لحمی و دمی و منه حجی و عمرتی فجلس ثم قال کذب الحسن خذ سواء و أعط سواء فإذا حضرت الصلاة فدع ما بیدک و انهض إلی الصلاة أ ما علمت أن أصحاب الکهف کانوا صیارفة

بیان

تفرثت کبده تشققت و انتثرت و فی الفقیه فی آخر الحدیث یعنی صیارفة الکلام و لم یعن صیارفة الدراهم هذا کلامه و لم أدر ما عنی به

[۴]

اشارة

۱۷۰۷۶- ۴ الکافی، ۵/ ۱۱۴/ ۳/ ۱ محمد عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۸۳

التهذیب، ۶/ ۳۶۲/ ۱۶۰/ ۱ أحمد عن ابن فضال قال سمعت رجلا یسأل أبا الحسن الرضا ع فقال إنی أعالج الدقیق و أبیعه و الناس یقولون لا ینبغی فقال له الرضا ع و ما بأسه کل شیء مما یباع إذا اتقی اللّه فیه العبد فلا بأس

بیان

فی نسخ التهذیب الرقیق بالراء

[۵]

اشارة

۱۷۰۷۷- ۵ الکافی، ۵/ ۱۱۴/ ۴/ ۱ محمد عن التهذیب، ۶/ ۳۶۱/ ۱۵۸/ ۱ أحمد عن جعفر بن یحیی الخزاعی عن أبیه یحیی بن أبی العلاء عن إسحاق بن عمار قال دخلت علی أبی عبد اللّه ع فأخبرته أنه ولد لی غلام فقال أ لا سمیته محمدا قال قلت قد فعلت قال فلا تضرب محمدا و لا تشتمه جعله اللّه قرة عین لک فی حیاتک و خلف صدق من بعدک- قلت جعلت فداک فی أی الأعمال أضعه قال إنه إذا عدلت به عن خمسة أشیاء فضعه حیث شئت لا تسلمه صیرفیا فإن الصیرفی لا یسلم من الربا و لا تسلمه بیاع الأکفان فإن صاحب الأکفان یسره الوباء إذا کان و لا تسلمه بیاع طعام فإنه لا یسلم من الاحتکار و لا تسلمه جزارا فإن الجزار تسلب منه الرحمة و لا تسلمه نخاسا فإن رسول اللّه ص قال شر الناس من باع الناس

بیان

لا تسلمه من أسلمه أی لا تعطه لمن یعلمه إحدی هذه الصنائع کذا فی النهایة

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۸۴

[۶]

۱۷۰۷۸- ۶ الکافی، ۵/ ۱۱۴/ ۵/ ۱ التهذیب، ۶/ ۳۶۳/ ۱۶۲/ ۱ أحمد عن محمد بن یحیی عن طلحة بن زید عن جعفر ع قال قال رسول اللّه ص إنی أعطیت خالتی غلاما فنهیتها [و نهیتها] أن تجعله قصابا أو حجاما أو صائغا

[۷]

اشارة

۱۷۰۷۹- ۷ الکافی، ۵/ ۱۱۵/ ۶/ ۱ ابن بندار عن التهذیب، ۶/ ۳۶۳/ ۱۶۳/ ۱ البرقی عن القاسم بن إسحاق بن إبراهیم عن موسی بن زنجویه التفلیسی عن أبی عمیر الخیاط عن أبی إسماعیل الصیقل الرازی قال دخلت علی أبی عبد اللّه ع و معی ثوبان فقال لی یا أبا إسماعیل یجیئنی من قبلکم أثواب کثیرة و لیس یجیئنی مثل هذین الثوبین الذین تحملهما أنت فقلت جعلت فداک تغزلهما أم إسماعیل و أنسجهما أنا فقال لی حائک فقلت نعم قال لا تکن حائکا قلت فما أکون قال کن صیقلا و کانت معی مائتا درهم فاشتریت بها سیوفا و مرایا عتقا- و قدمت بها إلی الری فبعتها بربح کثیر

بیان

العتق بالضم جمع عتیق

[۸]

۱۷۰۸۰- ۸ الکافی، ۵/ ۱۱۵/ ۷/ ۱ علی عن أبیه قال حدثنی شیخ

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۸۵

من أصحابنا من الکوفیین قال دخل عیسی بن شقفی علی أبی عبد اللّه ع و کان ساحرا یأتیه الناس و یأخذ علی ذلک الأجر- فقال له جعلت فداک أنا رجل کانت صناعتی السحر و کنت آخذ علی ذلک الأجر و کان معایشی و قد حججت منه و من اللّه علی بلقائک و قد تبت إلی اللّه عز و جل فهل لی فی شیء منه مخرج قال فقال له أبو عبد اللّه ع حل و لا تعقد

[۹]

اشارة

۱۷۰۸۱- ۹ الفقیه، ۳/ ۱۸۰/ ۳۷۶۶ روی عن عیسی بن شقفی و ذکر الحدیث علی اختلاف فی ألفاظه

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۸۶

بیان

فهل لی فی شیء منه مخرج أی هل یحل لی شیء من أنواعه کما یظهر من الجواب

[۱۰]

۱۷۰۸۲- ۱۰ الکافی، ۵/ ۳۰۷/ ۱۵/ ۱ محمـد عن أحمـد عن ابن فضال عن عبد اللّه عن عبد الرحمن عن یحیی الحلبی عن الثمالی قال مررت مع أبی عبد اللّه ع فی سوق النحاس فقلت له جعلت فداک هذا النحاس أی شیء أصله قال فضة إلا أن الأرض أفسدتها- فمن قدر علی أن یخرج الفساد منها انتفع منها

[۱۱]

۱۷۰۸۳- ۱۱ الکافی، ۵/ ۳۱۱/ ۳۲/ ۱ أحمـد عن عثمان التهذیب، ۶/ ۳۸۲/ ۲۴۸/ ۱ محمد بن أحمد عن محمد بن عیسی عن الحسن بن علی عن عثمـان عن أبی زهرة عن أم الحسن التهـذیب، النخعیـة ش قـالت مر بی أمیر المؤمنین ع فقال لی أی شـیء تصـنعین یا أم الحسن قلت أغزل فقال أما إنه أحل الکسب- الکافی، أو من أحل الکسب

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۸۷

[۱۲]

۱۷۰۸۴- ۱۲ الکافی، ۵/ ۳۰۵/ ۶/ ۱ الثلاثـة عن هشـام بن المثنی عن أبی عبـد اللّه ع قـال من ضـاق علیه المعاش أو قال الرزق فلیشتر صغارا و لیبع کبارا

[۱۳]

۱۷۰۸۵- ۱۳ الکافی، ۵/ ۳۰۵/ ۶/ ۱ و روی عنه ع قال من أعیته الحیلة فلیعالج الکرسف

[۱۴]

۱۷۰۸۶- ۱۴ الکافی، ۵/ ۳۱۱/ ۳۱/ ۱ أحمد عن محمد بن عیسی عن أبی محمد الغفاری عن عبد اللّه بن إبراهیم عمن حدثه عن أبی عبد اللّه ع قال قال رسول اللّه ص من أعیته القدرة فلیرب صغیرا زعم محمد بن عیسی أن الغفاری من ولد أبی ذر رضوان اللّه علیه

[۱۵]

۱۷۰۸۷- ۱۵ التهذیب، ۷/ ۱۶۲/ ۲۱/ ۱ محمـد بن أحمد عن أبی نصر عن أبی الحسن الصـباح الزعفرانی عن حماد بن خالد عن عبد الکریم عن الفقیه، ۳/ ۲۶۷/ ۳۹۶۴ أبی إسحاق عن الحارث عن علی ع قال من باع الطعام نزعت منه الرحمة

[۱۶]

اشارة

۱۷۰۸۸- ۱۶ التهذیب، ۶/ ۳۶۲/ ۱۵۹/ ۱ الصفار عن محمد بن

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۸۸

عیسی عن الدهقان عن درست عن الفقیه، ۳/ ۱۵۸/ ۳۵۸۲ إبراهیم بن عبـد الحمیـد عن أبی الحسن موسـی بن جعفر ع قال جاء رجل

إلى النبی ص فقال یا رسول اللّه قد علمت ابنی هذا الکتاب ففی أی شیء أسلمه فقال أسلمه لله أبوک و لا تسلمه فی خمس لا تسلمه سباء و لا صائغا و لا قصابا و لا حناطا و لا نخاسا- فقال یا رسول اللّه و ما السباء- قال الذی یبیع الأکفان و یتمنی موت أمتی و للمولود من أمتی أحب إلی مما طلعت علیه الشمس و أما الصائغ فإنه یعالج غبن أمتی- و أما القصاب فإنه یذبح حتی تذهب الرحمة من قلبه و أما الحناط فإنه یحتکر الطعام علی أمتی و لأن یلقی اللّه العبد سارقا أحب إلی من أن یلقاه قد احتکر طعاما أربعین یوما و أما النخاس فإنه أتانی جبرئیل ع فقال یا محمد إن شرار أمتک الذین یبیعون الناس

بیان

الکتاب القرآن أو الکتابة و فی التهذیب الکتابة و السباء فی النسخ التی رأیناها من الکتب الثلاثة بالباء الموحدة المشددة و فی النهایة الأثیریة أورده فی الیاء المثناة التحتانیة و جعله من السوء و المساءة و غیر ذلک لله أبوک کلمة مدح للعرب یعترض بها الکلام لتعظیم المخاطب کأنهم یثبتون لأبیه زیادة اختصاص بالله کما یقال بیت اللّه و ناقة اللّه و إن کان کل شیء لله یعالج غبن أمتی لأنه یفسد علیهم الدینار و الدرهم و فی التهذیب زین أمتی و إنما کره زینة الدنیا لأنها تلهی عن الآخرة

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۸۹

[۱۷]

۱۷۰۸۹- ۱۷ الکافی، ۵/ ۱۲۸/ ۸/ ۱ الأربعة عن أبی عبد اللّه ع قال نهی رسول اللّه ص عن کسب الإماء فإنها إن لم تجد زنت إلا أمة قد عرفت بصنعة ید و نهی عن کسب الغلام الصغیر الذی لا یحسن صناعة بیده فإنه إن لم یجد سرق

[۱۸]

۱۷۰۹۰- ۱۸ الکافی، ۵/ ۱۲۷/ ۶/ ۱ علی بن محمد عن صالح بن أبی حماد عن غیر واحد عن الشعیری عن أبی عبد اللّه ع قال من بات ساهرا فی کسب و لم یعط العین حظها من النوم فکسبه ذلک حرام

[۱۹]

۱۷۰۹۱- ۱۹ الکافی، ۵/ ۱۲۷/ ۷/ ۱ العدة عن سهل عن الثلاثة عن أبی عبد اللّه ع قال الصناع إذا سهروا اللیل کله فهو سحت

[۲۰]

اشارة

۱۷۰۹۲- ۲۰ الفقیه، ۳/ ۱۶۰/ ۳۵۸۴ قال رسول اللّه ص ویل لتجار أمتی من لا و اللّه و بلی و اللّه و ویل لصناع أمتی من یوم و غد

بیان

الصناع یحتمل أن یکون بالمهملتین و النون و أن یکون بالصاد المهملة

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۹۰

و الغین المعجمة و المثناة التحتانیة و الذی رأیناه فی النسخ هو الثانی و کان الأول هو الصواب

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۹۱

باب ۳۱ کسب الحجام و أجرة الضراب

[۱]

۱۷۰۹۳- ۱ الکافی، ۵/ ۱۱۵/ ۱/ ۱ العدة عن سهل عن التهذیب، ۶/ ۳۵۴/ ۱۲۹/ ۱ السراد عن ابن رئاب عن أبی بصیر عن أبی جعفر ع قال سألته عن کسب الحجام فقال لا بأس به إذا لم یشارط

[۲]

اشارة

۱۷۰۹۴- ۲ الکافی، ۵/ ۱۱۵/ ۲/ ۱ سهل عن البزنطی عن حنان بن سدیر قال دخلنا علی أبی عبد اللّه ع و معنا فرقد الحجام فقال له جعلت فداک إنی أعمل عملا- و قد سألت عنه غیر واحد و لا- اثنین- فزعموا أنه عمل مکروه و أنا أحب أن أسألک عنه فإن کان مکروها انتهیت عنه و عملت غیره من الأعمال فإنی منته فی ذلک إلی قولک قال و ما هو قال حجام قال کل من کسبک یا ابن أخ و تصدق منه و حج و تزوج فإن نبی اللّه ص قد احتجم و أعطی الأجر- و لو کان حراما ما أعطاه قال جعلنی اللّه فداک إن لی تیسا أکریه فما

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۹۲

تقول فی کسبه قال کل کسبه فإنه لک حلال و الناس یکرهونه قال حنان قلت لأی شیء یکرهونه و هو حلال قال لتعییر الناس بعضهم بعضا

بیان

التیس الذکر من المعز إذا أتی علیه سنة

[۳]

کاشانی، فیض، محمد محسن ابن شاه مرتضی، الوافی، ۲۶ جلد، کتابخانه امام امیر المؤمنین علی علیه السلام، اصفهان - ایران، اول، ۱۴۰۶ ه‍ ق

الوافی؛ ج‌۱۷، ص: ۱۹۲

۱۷۰۹۵- ۳ الکافی، ۵/ ۱۱۶/ ۳/ ۱ القمیان عن أحمد بن النضر عن الفقیه، ۳/ ۱۶۰/ ۳۵۸۵ عمرو بن شمر عن جابر عن أبی جعفر ع قال احتجم رسول اللّه ص و حجمه مولی لبنی بیاضة و أعطاه و لو کان حراما ما أعطاه فلما فرغ قال له رسول اللّه ص أین الدم قال شربته یا رسول اللّه قال ما کان ینبغی لک أن تفعل و قد جعله اللّه عز و جل لک حجابا من النار- الکافی، فلا تعد

[۴]

۱۷۰۹۶- ۴ الکافی، ۵/ ۱۱۶/ ۴/ ۱ محمد عن التهذیب، ۶/ ۳۵۵/ ۱۳۲/ ۱ أحمد عن ابن فضال عن ابن بکیر عن زرارة قال سألت أبا جعفر ع عن کسب

الوافی، ج‌۱۷، ص: ۱۹۳

الحجام فقال مکروه له أن یشارط و لا بأس علیک أن تشارطه و تماکسه- و إنما یکره له و لا بأس علیک

[۵]

۱۷۰۹۷- ۵ الکافی، ۵/ ۱۱۶/ ۵/ ۱ الخمسة التهذیب، ۶/ ۳۵۵/ ۱۱۳/ ۱ الفضل بن شاذان عن ابن أبی عمیر عن الفقیه، ۳/ ۱۷۰/ ۳۶۴۵ ابن عمار قال سألت أبا عبد اللّه ع عن کسب الحجام فقال لا بأس به- الکافی، التهذیب، فقلت أجر التیوس قال إن کانت العرب لتعایر به و لا بأس به

[۶]

اشارة

۱۷۰۹۸- ۶ التهذیب، ۶/ ۳۵۶/ ۱۳۵/ ۱ الحسین عن الثلاثة عن أبی عبد اللّه ع إن رجلا سأل رسول اللّه ص عن کسب الحجام فقال لک ناضح فقال نعم فقال أعلفه إیاه و لا تأکله

بیان

الناضح البعیر الذی یستقی علیه

[۷]

۱۷۰۹۹- ۷ التهذیب، ۶/ ۳۵۶/ ۱۳۶/ ۱ عنه عن القاسم عن رفاعة قال سألته عن کسب الحجام فقال إن رجلا من الأنصار کان له غلام حجام فسأل رسول اللّه ص فقال هل

الوافی، ج‌۱۷، ص: ۱۹۴

لک ناضح قال نعم قال فأعلفه ناضحک

[۸]

۱۷۱۰۰- ۸ الکافی، ۵/ ۱۲۷/ ۳/ ۱ العدة عن البرقی عن الجامورانی عن ابن أبی حمزة عن زرعة عن سماعة قال قال أبو عبد اللّه ع السحت أنواع کثیرة منها کسب الحجام إذا شارط

[۹]

اشارة

۱۷۱۰۱- ۹ التهذیب، ۶/ ۳۵۵/ ۱۳۴/ ۱ الحسین عن عثمان عن سماعة قال قال السحت أنواع کثیرة منها کسب الحجام

بیان

قال فی التهذیبین هذا خبر شاذ لا یعارض به الأخبار

[۱۰]

اشارة

۱۷۱۰۲- ۱۰ الکافی، ۵/ ۳۰۹/ ۲۳/ ۱ الأربعة التهذیب، ۶/ ۳۷۷/ ۲۲۶/ ۱ الصفار عن إبراهیم بن هاشم عن النوفلی عن السکونی عن أبی عبد اللّه ع قال نهی رسول اللّه ص عن الکشوف و هو أن یضرب الناقة و ولدها طفل إلا أن یتصدق بولدها أو یذبح و نهی أن ینزی حمار علی عتیقة

بیان

ضرب الفحل الناقة ضرابا نکحها و النزو أیضا نکاح الفحل و النهی تنزیهی أو مختص بالعتیقة من الخیل لما یأتی

[۱۱]

۱۷۱۰۳- ۱۱ الفقیه، ۳/ ۱۷۰/ ۳۶۴۶ نهی رسول اللّه ص

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۹۵

عن عسیب الفحل و هو أجرة الضراب

[۱۲]

اشارة

۱۷۱۰۴- ۱۲ التهذیب، ۶/ ۳۸۴/ ۲۵۸/ ۱ محمد بن أحمد عن عباد بن سلیمان عن سعد بن سعد عن هشام بن إبراهیم عن الرضا ع قال سألته عن الحمیر تنزیها علی الرمک لینتج البغال أ یحل ذلک قال نعم أنزها

بیان

الرمکة الأنثی من الخیل

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۹۷

باب ۳۲ کسب النائحة

[۱]

اشارة

۱۷۱۰۵- ۱ الکافی، ۵/ ۱۱۷/ ۱/ ۱ العدة عن التهذیب، ۶/ ۳۵۸/ ۱۴۶/ ۱ أحمد عن علی بن الحکم عن یونس بن یعقوب عن أبی عبد اللّه ع قال قال لی أبی ع یا جعفر أوقف لی من مالی کذا و کذا لنوادب تندبنی عشر سنین بمنی أیام منی

بیان

الندب أن تذکر النائحة المیت بأحسن أوصافه و أفعاله و البکاء علیه

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۹۸

و الاسم الندبة بالضم

[۲]

اشارة

۱۷۱۰۶- ۲ الکافی، ۵/ ۱۱۷/ ۲/ ۱ التهذیب، ۶/ ۳۵۸/ ۱۴۸/ ۱ أحمد عن علی بن الحکم عن مالک بن عطیة عن الثمالی عن أبی جعفر ع قال مات الولید بن المغیرة فقالت أم سلمة للنبی ص إن آل المغیرة قد أقاموا مناحة فأذهب إلیهم- فأذن لها فلبست ثیابها و تهیأت و کانت من حسنها کأنها جان و کانت إذا قامت و أرخت شعرها جلل جسدها و عقدت طرفه بخلخالها فندبت ابن عمها بین یدی رسول اللّه ص فقالت

أنعی الولید بن الولید أبا الولید فتی العشیرة

حامی الحقیقة ماجدا یسمو إلی طلب الوتیرة

قد کان غیثا فی السنین و جعفرا غدقا و میرة

فما عاب علیها النبی ص ذلک و لا قال شیئا

بیان

جلل جسدها غطاه و النعی خبر الموت و یقال فلان حامی الحقیقة إذا حمی ما یجب علیه حمایته کذا فی النهایة و الغریبین و یسمو أی یعلو و الوتیرة کأنها من الوتر بمعنی الجنایة التی یجنیها الرجل علی غیره من قتل أو نهب أو سبی تعنی أنه کان یغلب علی إدراک دم قتیله و ما یجنی به علی عشیرته

الوافی، ج۱۷، ص: ۱۹۹

و الغیث المطر و السنین جمع سنة بمعنی القحط و الجعفر النهر الواسع و الملآن و الغدق الماء الکثیر و المیرة الطعام

[۳]

۱۷۱۰۷- ۳ الکافی، ۵/ ۱۱۷/ ۳/ ۱ علی عن أبیه و محمد عن التهذیب، ۶/ ۳۵۸/ ۱۴۷/ ۱ أحمد عن محمد بن إسماعیل عن حنان بن سدیر قال کانت امرأة معنا فی الحی و لها جاریة نائحة فجاءت إلی أبی فقالت یا عم أنت تعلم أن معیشتی من اللّه جل و عز ثم من هذه الجاریة النائحة و قد أحببت أن تسأل أبا عبد اللّه ع عن ذلک فإن کان حلالا و إلا بعتها و أکلت من ثمنها حتی یأتی اللّه بالفرج فقال لها أبی و اللّه إنی لأعظم أبا عبد اللّه ع أن أسأله عن هذه المسألة قال فلما قدمنا علیه أخبرته أنا بذلک فقال أبو عبد اللّه ع أ تشارط قلت و اللّه ما أدری تشارط أم لا- فقال أبو عبد اللّه ع قل لها لا تشارط و تقبل ما أعطیت

[۴]

۱۷۱۰۸- ۴ الکافی، ۵/ ۱۱۸/ ۴/ ۱ الثلاثة عن الحسن بن عطیة عن عذافر قال سألت أبا عبد اللّه ع عن کسب النائحة فقال تستحله بضرب إحدی یدیها علی الأخری

[۵]

۱۷۱۰۹- ۵ التهذیب، ۶/ ۳۵۹/ ۱۴۹/ ۱ الحسین عن النضر عن الحلبی عن الفقیه، ۳/ ۱۶۱/ ۳۵۸۹ أیوب بن الحر عن أبی بصیر قال قال أبو عبد اللّه ع لا بأس بأجر النائحة التی تنوح علی المیت

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۰۰

[۶]

۱۷۱۱۰- ۶ الفقیه، ۱/ ۱۸۳/ ۵۵۱ و سئل ع عن أجر النائحة فقال لا بأس به قد نیح علی رسول اللّه ص

[۷]

۱۷۱۱۱- ۷ الفقيه، ۳/ ۱۶۲/ ۳۵۹۱ روى أنه لا بأس بكسب النائحة إذا قالت صدقا

[۸]

۱۷۱۱۲- ۸ الفقيه، ۳/ ۱۶۲/ ۳۵۹۲ و فى خبر آخر تستحله بضرب إحدى يديها على الأخرى

[۹]

۱۷۱۱۳- ۹ التهذيب، ۶/ ۳۵۹/ ۱۰۲۹ الحسين عن عثمان عن سماعة قال سألته عن كسب المغنية و النائحة فكرهه

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۰۱

باب ۳۳ كسب الماشطة و الخافضة

[۱]

اشارة

۱۷۱۱۴- ۱ الكافى، ۵/ ۱۱۸/ ۱/ ۱ العدة عن التهذيب، ۶/ ۳۶۰/ ۱۵۶/ ۱ ابن عيسى عن البزنطى عن هارون بن الجهم عن محمد عن أبى عبد اللّه ع قال لما هاجرت النساء إلى رسول اللّه ص هاجرت فيهن امرأة يقال لها أم حبيب و كانت خافضة تخفض الجوارى- فلما رآها رسول اللّه ص قال لها يا أم حبيب العمل الذى كان فى يدك هو فى يدك اليوم قالت نعم يا رسول اللّه إلا أن يكون حراما فتنهانى عنه فقال لا بل حلال فادنى منى حتى أعلمك قالت فدنوت منه- فقال يا أم حبيب إذا أنت فعلت فلا تنهكى أى لا تستأصلى- و أشمى فإنه أشرق للوجه و أحظى عند الزوج قال و كان لأم حبيب أخت يقال لها أم عطية و كانت مقينة يعنى ماشطة فلما انصرفت أم حبيب إلى أختها أخبرتها بما قال رسول اللّه ص لها

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۰۲

فأقبلت أم عطية إلى النبى ص فأخبرته بما قالت لها أختها فقال لها رسول اللّه ص ادنى منى يا أم عطية إذا أنت قينت الجارية فلا تغسلى وجهها بالخرقة فإن الخرقة تشرب ماء الوجه

بيان

و أشمى خذى منه قليلا قال ابن الأثير فى نهايته شبه القطع اليسير فى ختان المرأة بإشمام الرائحة و النهك المبالغة فيه أى اقطعى بعضا و أبقى بعضا و أحظى عند الزوج أى أحب إليه يقال حظت المرأة عند زوجها تحظى أى سعدت به و دنت من قلبه و أحبها و تقيين العروس تزيينها و فى التهذيب مكان تشرب ماء الوجه تذهب بماء الوجه

[۲]

۱۷۱۱۵- ۲ الکافی، ۵/ ۱۱۹/ ۲/ ۱ التهذیب، ۶/ ۳۵۹/ ۱۵۲/ ۱ أحمد عن ابن أشیم عن ابن أبی عمیر عن رجل عن أبی عبد اللّه ع قال دخلت ماشطة علی رسول اللّه ص فقال لها هل ترکت عملک أو أقمت علیه قالت یا رسول اللّه أنا أعمله إلا أن تنهانی عنه فأنتهی عنه فقال افعلی فإذا مشطت فلا تجلی الوجه بالخرقة فإنه یذهب بماء الوجه و لا تصلی الشعر بالشعر

[۳]

اشارة

۱۷۱۱۶- ۳ الکافی، ۵/ ۱۱۹/ ۳/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن عبد الرحمن بن أبی هاشم عن سالم بن مکرم عن سعد الإسکاف قال سئل أبو جعفر ع عن القرامل التی تصنعها [تضعها] النساء فی رءوسهن یصلن به شعورهن فقال لا

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۰۳

بأس به علی المرأة بما تزینت به لزوجها قال فقلت له بلغنا أن رسول اللّه ص لعن الواصلة و الموصولة فقال لیس هناک إنما لعن رسول اللّه ص الواصلة التی تزنی فی شبابها فلما کبرت قادت النساء إلی الرجال فتلک الواصلة و الموصولة

بیان

القرمل کزبرج ما تشده المرأة فی شعرها من شعر أو صوف أو إبریسم

[۴]

اشارة

۱۷۱۱۷- ۴ الکافی، ۶/ ۱۱۹/ ۴/ ۱ العدة عن سهل عن ابن أسباط عن خلف بن حماد عن عمرو بن ثابت عن أبی عبد اللّه ع قال کانت امرأة یقال لها أم طیبة تخفض الجواری فدعاها النبی ص و قال لها یا أم طیبة إذا خفضت فأشمی و لا تجحفی فإنه أصفی للون [الوجه] و أحظی عند البعل

بیان

الإجحاف بتقدیم الجیم علی المهملة الإذهاب رأسا

[۵]

۱۷۱۱۸- ۵ الفقیه، ۳/ ۱۶۲/ ۳۵۹۱ و قال ع لا بأس بکسب الماشطة إذا لم تشارط و قبلت ما تعطی و لا تصل شعر المرأة بشعر امرأة غیرها فأما شعر المعز فلا بأس بأن یوصل بشعر المرأة

[۶]

۱۷۱۱۹- ۶ التهذیب، ۶/ ۳۵۹/ ۱۵۱ الحسین عن القاسم

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۰۴

بن محمد عن علی قال سألته عن امرأة مسلمة تمشط العرائس لیس لها معیشة غیر ذلک و قد دخلها ضیق قال لا بأس و لکن لا تصل الشعر بالشعر

[۷]

۱۷۱۲۰- ۷ التهذیب، ۶/ ۳۶۱/ ۱۵۷/ ۱ أحمد عن علی بن الحکم عن یحیی بن مهران عن عبد اللّه بن الحسن قال سألته عن القرامل قال و ما القرامل قلت صوف تجعله النساء فی رءوسهن- قال إن کان صوفا فلا بأس به و إن کان شعرا فلا خیر فیه من الواصلة و الموصلة

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۰۵

باب ۳۴ کسب المغنیة و شرائها و ما جاء فی الغناء

[۱]

۱۷۱۲۱- ۱ الکافی، ۵/ ۱۱۹/ ۱/ ۱ العدة عن أحمد عن التهذیب، ۶/ ۳۵۸/ ۱۴۵/ ۱ الحسین عن علی عن أبی بصیر قال سألت أبا جعفر ع عن کسب المغنیات- فقال التی یدخل علیها الرجال حرام و التی تدعی إلی الأعراس لیس به بأس و هو قول اللّه عز و جل وَ مِنَ النّاسِ مَنْ یَشْتَرِی لَهْوَ الْحَدِیثِ لِیُضِلَّ عَنْ سَبِیلِ اللّهِ

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۰۶

[۲]

۱۷۱۲۲- ۲ الکافی، ۵/ ۱۲۰/ ۲/ ۱ التهذیب، ۶/ ۳۵۷/ ۱۴۴/ ۱ عنه عن الحکم الحناط عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال المغنیة التی تزف العرائس لا بأس بکسبها

[۳]

۱۷۱۲۳- ۳ الکافی، ۵/ ۱۲۰/ ۳/ ۱ أحمد عن التهذیب، ۶/ ۳۵۷/ ۱۴۳/ ۱ الحسین عن النضر عن یحیی الحلبی عن الفقیه، ۳/ ۱۶۱/ ۳۵۸۹ أیوب بن الحر عن أبی بصیر قال قال أبو عبد اللّه ع أجر المغنیة التی تزف العرائس لیس به بأس لیست بالتی یدخل علیها الرجال

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۰۷

[۴]

۱۷۱۲۴- ۴ الكافی، ۵/ ۱۲۰/ ۴/ ۱ العدة عن التهذیب، ۶/ ۳۵۷/ ۱۴۰/ ۱ سهل عن الوشاء قال سئل أبو الحسن الرضا ع عن شراء المغنیة فقال قد یكون للرجل الجاریة تلهیه و ما ثمنها إلا ثمن كلب و ثمن الكلب سحت و السحت فی النار

[۵]

اشارة

۱۷۱۲۵- ۵ الكافی، ۴/ ۱۲۰/ ۶/ ۱ العدة عن سهل و علی عن أبیه جمیعا عن ابن فضال عن سعید بن محمد الطاطری عن أبیه عن أبی عبد اللّه ع قال سأله رجل عن بیع الجواری المغنیات فقال شراؤهن و بیعهن حرام و تعلیمهن كفر و استماعهن نفاق

بیان

فی بعض النسخ القینات بالقاف و تقدیم المثناة التحتانیة علی النون بدل المغنیات و القینة الأمة المغنیة

[۶]

۱۷۱۲۶- ۶ الكافی، ۵/ ۱۲۰/ ۶/ ۱ القمی عن الكوفی عن إسحاق بن إبراهیم عن نصر بن قابوس قال سمعت أبا عبد اللّه ع

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۰۸

یقول المغنیة ملعونة ملعون من أكل كسبها

[۷]

۱۷۱۲۷- ۷ الفقیه، ۳/ ۱۷۲/ ۳۶۴۹ روی أن أجر المغنی و المغنیة سحت

[۸]

۱۷۱۲۸- ۸ الكافی، ۵/ ۱۲۰/ ۶/ ۱ محمد عن بعض أصحابه عن محمد بن إسماعیل عن إبراهیم بن أبی البلاد قال أوصی إسحاق بن عمر عند وفاته بجوار له مغنیات أن یبعن و یحمل ثمنهن إلی أبی الحسن ع قال إبراهیم فبعت الجواری بثلاثمائة ألف درهم- و حملت الثمن إلیه فقلت له إن مولی لك یقال له إسحاق بن عمر أوصی عند وفاته ببیع جوار له مغنیات و حمل الثمن إلیك و قد فعلت و بعتهن و هذا الثمن ثلاثمائة ألف درهم فقال لا حاجة لی فیه إن هذا سحت و تعلیمهن كفر و الاستماع منهن نفاق و ثمنهن سحت

[۹]

اشارة

۱۷۱۲۹- ۹ الکافی، ۶/ ۴۳۱/ ۱/ ۱ العدة عن سهل عن یحیی بن المبارک عن ابن جبلة عن سماعة عن أبی بصیر قال سألت أبا عبد اللّه ع عن قول اللّه تعالی فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثانِ وَ اجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ قال هو الغناء

بیان

الزُّورِ الباطل و الکذب و التهمة کما فی النهایة و الشرک باللّه تعالی و مجلس

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۰۹

الغناء کما فی القاموس و مبنی الحدیث علی المعنی الأول أو الأخیر و زاد فی خبر آخر و سائر الأقوال الملهیة رواه فی مجمع البیان عنه ع و یأتی تفسیر الغناء فی آخر الباب إن شاء اللّه

[۱۰]

۱۷۱۳۰- ۱۰ الکافی، ۶/ ۴۳۱/ ۴/ ۱ الثلاثة عن علی المیثمی عن ابن مسکان عن محمد عن أبی جعفر ع قال سمعته یقول الغناء مما قال اللّه تعالی وَ مِنَ النّاسِ مَنْ یَشْتَرِی لَهْوَ الْحَدِیثِ لِیُضِلَّ عَنْ سَبِیلِ اللّهِ بِغَیْرِ عِلْمٍ وَ یَتَّخِذَها هُزُواً أُولئِکَ لَهُمْ عَذابٌ مُهِینٌ

[۱۱]

اشارة

۱۷۱۳۱- ۱۱ الکافی، ۶/ ۴۳۳/ ۱۳/ ۱ الثلاثة عن الخزاز الکافی، ۶/ ۴۳۱/ ۶/ ۱ القمیان عن صفوان عن الخزاز عن محمد و الکنانی عن أبی عبد اللّه ع فی قول اللّه عز و جل- وَ الَّذِینَ لا یَشْهَدُونَ الزُّورَ قال هو الغناء

بیان

قیل لا یَشْهَدُونَ الزُّورَ أی لا یحضرون محاضر الباطل أو لا یقیمون الشهادة الباطلة أقول بناء الحدیث علی المعنی الأول و یؤیده مجیء الزور بمعنی مجلس الغناء کما مر

[۱۲]

۱۷۱۳۲- ۱۲ الکافی، ۶/ ۴۳۱/ ۵/ ۱ ابن أبی عمیر عن مهران بن محمد

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۱۰

عن أبی عبد اللّه ع قال سمعته یقول الغناء مما قال اللّه تعالی- وَ مِنَ النّاسِ مَنْ یَشْتَرِی لَهْوَ الْحَدِیثِ لِیُضِلَّ عَنْ سَبِیلِ اللّهِ

[۱۳]

۱۷۱۳۳- ۱۳ الکافی، ۶/ ۴۳۲/ ۸/ ۱ العدة عن سهل عن الوشاء قال سمعت أبا الحسن الرضا ع یقول سئل أبو عبد اللّه ع عن الغناء قال هو قول اللّه تعالی وَ مِنَ النّاسِ مَنْ یَشْتَرِی لَهْوَ الْحَدِیثِ لِیُضِلَّ عَنْ سَبِیلِ اللّهِ

[۱۴]

۱۷۱۳۴- ۱۴ الکافی، ۶/ ۴۳۱/ ۲/ ۱ سهل عن محمد بن علی عن أبی جمیلة عن الشحام عن أبی عبد اللّه ع قال الغناء عش النفاق

[۱۵]

اشارة

۱۷۱۳۵- ۱۵ الکافی، ۶/ ۴۳۱/ ۳/ ۱ محمد بن سلیمان بن سماعة عن عبد اللّه بن القاسم عن سماعة قال قال أبو عبد اللّه ع لما مات آدم ع شمت به إبلیس و قابیل فاجتمعا فی الأرض- فجعل إبلیس و قابیل المعازف و الملاهی شماتة بآدم فکل ما کان فی الأرض من هذا الضرب الذی یتلذذ به الناس فإنما هو من ذلک

بیان

المعازف الملاهی کالعود و الطنبور

[۱۶]

اشارة

۱۷۱۳۶- ۱۶ الکافی، ۶/ ۴۳۲/ ۷/ ۱ الأربعة عن أبی عبد اللّه ع

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۱۱

قال قال رسول اللّه ص أنهاکم عن الزفن و المزمار و عن الکوبات و الکبرات

بیان

الزفن اللعب و الدف و یزفنون یرقصون و المزمار ما یزمر به و الزمر التغنی فی القصب و مزامیر داود ما کان یتغنی به من الزبور و الکوبة بالضم یقال للنرد و الشطرنج و الطبل الصغیر و البربط و الکبر محرکة الطبل

[۱۷]

اشارة

۱۷۱۳۷- ۱۷ الکافی، ۶/ ۴۳۲/ ۹/ ۱ سهل عن سعید بن جناح عن حماد عن الخراز قال نزلنا المدینهٔ فأتینا أبا عبد اللّه ع فقال لنا أین نزلتم قلنا علی فلان صاحب القیان فقال کونوا کراما فو الله ما علمنا ما أراد به فظننا أنه یقول تفضلوا علیه فعدنا إلیه فقلنا- إنا لا ندری ما أردت بقولک کونوا کراما فقال أ ما سمعتم اللّه عز و جل یقول فی کتابه وَ إِذا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا کِراماً

بیان

القیان جمع القینهٔ

[۱۸]

۱۷۱۳۸- ۱۸ الکافی، ۶/ ۴۳۲/ ۱۰/ ۱ علی عن هارون بن مسلم عن مسعدهٔ بن زیاد قال کنت عند أبی عبد اللّه ع فقال له رجل بأبی أنت و أمی إننی أدخل کنیفا لی و لی جیران عندهم جوار یتغنین و یضربن بالعود فربما أطلت الجلوس استماعا منی لهن فقال لا تفعل

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۱۲

فقال الرجل و اللّه ما آتیهن و إنما هو سماع أسمعه بأذنی فقال لله أنت أ ما سمعت اللّه یقول إِنَّ السَّمْعَ وَ الْبَصَرَ وَ الْفُؤادَ کُلُّ أُولئِکَ کانَ عَنْهُ مَسْؤُلًا فقال بلی و اللّه لکأنی لم أسمع بهذه الآیهٔ من کتاب اللّه من أعجمی و لا عربی لا جرم أننی لا أعود إن شاء اللّه و أنی لأستغفر اللّه- فقال له قم فاغتسل و صل ما بدا لک فإنک کنت مقیما علی أمر عظیم- ما کان أسوأ حالک لو مت علی ذلک احمد اللّه و سله التوبهٔ من کل ما یکره فإنه لا یکره إلا کل قبیح و القبیح دعه لأهله فإن لکل أهلا

[۱۹]

۱۷۱۳۹- ۱۹ الفقیه، ۱/ ۸۰/ ۱۷۷ التهذیب، ۱/ ۱۱۶/ ۳۶/ ۱ الحدیث مرسلا بأدنی تفاوت

[۲۰]

اشارهٔ

۱۷۱۴۰- ۲۰ الکافی، ۶/ ۴۳۲/ ۱۱/ ۱ محمد عن سلمهٔ بن الخطاب عن إبراهیم بن محمد عن عمران الزعفرانی عن أبی عبد اللّه ع قال من أنعم اللّه علیه بنعمهٔ فجاء عند تلک النعمهٔ بمزمار فقد کفرها- و من أصیب بمصیبهٔ فجاء عند تلک المصیبهٔ بنائحهٔ فقد کفرها

بیان

و ذلک لأنه حبط أجرها الذی من النعم الأخرویهٔ و لا ینافی هذا الخبر أمره ع بالوقوف من ماله لنوادب تندبه أیام منی کما مضی لأن فقدهم

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۱۳

ع مصیبة فی الدین و لأن ما یقال فیهم حق بخلاف غیرهم

[۲۱]

اشارة

۱۷۱۴۱- ۲۱ الکافی، ۶/ ۴۳۳/ ۱۲/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن فضال عن یونس بن یعقوب عن عبد الأعلی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الغناء و قلت إنهم یزعمون أن رسول اللّه ص رخص فی أن یقال جئناکم جئناکم حیونا حیونا نحیکم- فقال کذبوا إن اللّه عز و جل یقول ما خَلَقْنَا السَّماواتِ وَ الْأَرْضَ وَ ما بَیْنَهُما لاعِبِینَ- لَوْ أَرَدْنا أَنْ نَتَّخِذَ لَهْواً لَاتَّخَذْناهُ مِنْ لَدُنّا إِنْ کُنّا فاعِلِینَ بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَی الْباطِلِ فَیَدْمَغُهُ فَإِذا هُوَ زاهِقٌ وَ لَکُمُ الْوَیْلُ مِمّا تَصِفُونَ ثم قال ویل لفلان مما یصف رجل لم یحضر المجلس

بیان

فی نسخ القرآن الموجودة فی هذا الموضع ما خَلَقْنَا السَّماءَ وَ الْأَرْضَ قیل مِنْ لَدُنّا أی من جهة قدرتنا فإنا قادرون علی ذلک ثم استعار لذلک القذف و الدمغ تصویرا لإبطاله و إهداره و محقه فجعله کأنه جرم صلب کالصخرة مثلا قذف به علی جرم رخو أجوف فدمغه

[۲۲]

اشارة

۱۷۱۴۲- ۲۲ الکافی، ۵/ ۵۳۶/ ۵/ ۱ علی عن أبیه عن حماد بن

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۱۴

عیسی عن إسحاق بن جریر الکافی، ۶/ ۴۳۳/ ۱۴/ ۱ العدة عن البرقی عن عثمان عن إسحاق بن جریر قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول إن شیطانا یقال له القفندر إذا ضرب فی منزل رجل أربعین یوما بالبربط- و دخل علیه الرجال وضع ذلک الشیطان کل عضو منه علی مثله من صاحب البیت ثم نفخ فیه نفخة فلا یغار بعدها حتی تؤتی نساؤه فلا یغار

بیان

قفندر کسمندر یقال لقبیح المنظر و البربط کجعفر ملهاة تشبه العود قیل هو فارسی معرب سمیت به لأنها تشبه صدر الإوز و یأتی خبر آخر قریب من معنی هذا الخبر فی باب الغیرة من کتاب النکاح إن شاء اللّه

[۲۳]

اشارة

۱۷۱۴۳- ۲۳ الکافی، ۶/ ۴۳۳/ ۱۵/ ۱ محمد عن أحمد عن الحسین عن إبراهیم بن أبی البلاد عن الشحام قال قال أبو عبد اللّه ع بیت الغناء لا یؤمن فیه الفجیعة و لا تجاب فیه الدعوة و لا یدخله الملک

بیان

الفجیعة المصیبة

[۲۴]

۱۷۱۴۴- ۲۴ الکافی، ۶/ ۴۳۳/ ۱۶/ ۱ الثلاثة عن مهران بن محمد عن الحسن بن هارون قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول الغناء مجلس لا ینظر اللّه إلی أهله و هو مما قال اللّه عز و جل وَ مِنَ النّاسِ مَنْ

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۱۵

یَشْتَرِی لَهْوَ الْحَدِیثِ لِیُضِلَّ عَنْ سَبِیلِ اللّهِ

[۲۵]

۱۷۱۴۵- ۲۵ الکافی، ۶/ ۴۳۴/ ۱۷/ ۱ سهل عن محمد بن عیسی أو غیره عن أبی داود المسترق قال من ضرب فی بیته ببربط أربعین یوما- سلط اللّه علیه شیطانا یقال له القفندر فلا یبقی عضو من أعضائه إلا قعد علیه فإذا کان کذلک نزع منه الحیاء و لم یبال ما قال و لا ما قیل فیه

[۲۶]

۱۷۱۴۶- ۲۶ الکافی، ۶/ ۴۳۴/ ۱۸/ ۱ سهل عن إبراهیم بن محمد المدنی عمن ذکره عن أبی عبد اللّه ع قال سئل عن الغناء و أنا حاضر فقال لا تدخلوا بیوتا اللّه معرض عن أهلها

[۲۷]

۱۷۱۴۷- ۲۷ الکافی، ۶/ ۴۳۴/ ۱۹/ ۱ عنه عن یاسر عن أبی الحسن ع قال من نزه نفسه عن الغناء فإن فی الجنة شجرة یأمر اللّه الریاح أن تحرکها فیسمع لها صوتا لم یسمع بمثله و من لم یتنزه عنه لم یسمعه

[۲۸]

۱۷۱۴۸- ۲۸ الکافی، ۶/ ۴۳۴/ ۲۰/ ۱ عنه عن علی بن معبد عن الحسن بن علی الخزاز عن علی بن عبد الرحمن عن کلیب الصیداوی قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول ضرب العیدان ینبت النفاق فی القلب کما ینبت الماء الخضرة

[۲۹]

اشارة

۱۷۱۴۹- ۲۹ الکافی، ۶/ ۴۳۴/ ۲۱/ ۱ عنه عن أحمد بن یوسف بن

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۱۶

عقیل عن أبیه عن موسی بن حبیب عن علی بن الحسین ع قال لا یقدس اللّه أمة فیها بربط یقعقع و تائه یفجع

بیان

القعقعة الصوت و التیه بالکسر الصلف و الکبر و التفجیع الإیجاع و کأنه أشیر بالتیه إلی التفاخر الذی یؤتی به فی النائحات

[۳۰]

۱۷۱۵۰- ۳۰ الکافی، ۶/ ۴۳۴/ ۲۲/ ۱ محمد عن أحمد عن محمد بن سنان عن جهم بن حمید قال قال أبو عبد اللّه ع أنی کنت فظننت أنه قد عرف الموضع فقلت جعلت فداک [إنی کنت] مررت بفلان فاحتبسنی فدخلت إلی داره و نظرت إلی جواریه- فقال لی ذلک مجلس لا ینظر اللّه إلی أهله أمنت اللّه علی أهلک و مالک

[۳۱]

۱۷۱۵۱- ۳۱ الکافی، ۶/ ۴۳۴/ ۲۳/ ۱ علی عن أبیه عن السراد عن عنبسة عن أبی عبد اللّه ع قال استماع الغناء و اللهو ینبت النفاق فی القلب کما ینبت الماء الزرع

[۳۲]

۱۷۱۵۲- ۳۲ الکافی، ۶/ ۴۳۴/ ۲۴/ ۱ الاثنان عن أحمد بن محمد بن إبراهیم الأرمنی عن ابن یقطین عن أبی جعفر ع قال من أصغی إلی ناطق فقد عبده فإن کان الناطق یروی عن اللّه عز و جل فقد عبد اللّه عز و جل و إن کان الناطق یروی عن الشیطان فقد عبد الشیطان

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۱۷

[۳۳]

۱۷۱۵۳- ۳۳ الکافی، ۶/ ۴۳۵/ ۲۵/ ۱ العدة عن سهل عن علی بن الریان عن یونس قال سألت الخراسانی ص و قلت إن العباسی ذکر أنک ترخص فی الغناء فقال کذب الزندیق ما هکذا قلت له یسألنی عن الغناء فقلت له إن رجلا أتی أبا جعفر ع فسأله عن الغناء فقال یا فلان إذا میز اللّه بین الحق و الباطل فأین یکون الغناء فقال مع الباطل فقال قد حکمت

[۳۴]

اشارة

۱۷۱۵۴- ۳۴ التهذیب، ۶/ ۳۸۷/ ۲۷۲/ ۱ أحمد عن البرقی عن عبد اللّه بن الحسن الدینوری قال قلت لأبی الحسن ع جعلت فداک ما تقول فی النصرانیة أشتریها و أبیعها من النصاری فقال اشتر و بع قلت فأنکح فسکت عن ذلک قلیلا ثم نظر إلی و قال شبه الإخفاء هی لک حلال قال قلت جعلت فداک فأشتری المغنیة و الجاریة تحسن أن تغنی أرید بها الرزق لا سوی ذلک قال اشتر و بع

بیان

أراد بالرزق ما یحصل من التجارة لا الأجرة کما یستفاد من الجواب و ینبغی حملها علی ما إذا تغنت بما جاز الغناء به کما یأتی بیانه لما مضی من أن ثمنهن سحت فیما لا یجوز

[۳۵]

اشارة

۱۷۱۵۵- ۳۵ الفقیه، ۴/ ۶۰/ ۵۰۹۷ سأل رجل علی بن الحسین ع عن شراء جاریة لها صوت فقال ما علیک لو اشتریتها فذکرتک الجنة یعنی بقراءة القرآن و الزهد و الفضائل التی لیست بغناء- فأما الغناء فمحظور

الوافی، ج‌۱۷، ص: ۲۱۸

بیان

الظاهر أن هذا التفسیر من کلام الصدوق رحمه اللّه و یستفاد منه أن مد الصوت و ترجیعه بأمثال ذلک لیس بغناء أو لیس بمحظور و فی الأحادیث التی مضت فی باب ترتیل القرآن بالصوت الحسن من کتاب الصلاة دلالة علی ذلک و الذی یظهر من مجموع الأخبار الواردة فیه اختصاص حرمة الغناء و ما یتعلق به من الأجر و التعلیم و الاستماع و البیع و الشراء کلها بما کان علی النحو المعهود المتعارف فی زمن بنی أمیة و بنی العباس من دخول الرجال علیهن و تکلمهن بالأباطیل و لعبهن بالملاهی من العیدان و القضیب و غیرها دون ما سوی ذلک

کما یشعر به قوله ع لیست بالتی یدخل علیها الرجال.

قال فی الاستبصار بعد نقل ما أوردناه فی أول الباب الوجه فی هذه الأخبار الرخصة فیمن لا یتکلم بالأباطیل و لا یلعب بالملاهی و العیدان

الوافی، ج‌۱۷، ص: ۲۲۰

و أشباهها و لا بالقضیب و غیره بل یکون ممن یزف العروس و یتکلم عندها بإنشاد الشعر و القول البعید عن الفحش و الأباطیل و أما ما عدا هؤلاء ممن یتغنین بسائر أنواع الملاهی فلا یجوز علی حال سواء کان فی العرائس أو غیرها و یستفاد من کلامه أن تحریم الغناء إنما هو لاشتماله علی أفعال محرمة فإن لم یتضمن شیئا من ذلک جاز و حینئذ فلا وجه لتخصیص الجواز بزف العرائس و لا سیما و

قد ورد الرخصة به فی غیره إلا أن یقال إن بعض الأفعال لا یلیق بذوی المروات و إن کان مباحا فالمیزان فیه حدیث

من أصغى إلى ناطق فقد عبده

و قول أبی جعفر ص إذا میز اللّه بین الحق و الباطل فأین یکون الغناء.

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۲۱

و على هذا فلا بأس بسماع التغنی بالأشعار المتضمنة ذکر الجنة و النار

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۲۲

و التشویق إلى دار القرار و وصف نعم اللّه الملک الجبار و ذکر العبادات و الترغیب فی الخیرات و الزهد فی الفانیات و نحو ذلک کما أشیر إلیه فی حدیث الفقیه بقوله ع فذکرتک الجنة و ذلک لأن هذه کلها ذکر اللّه تعالى و ربما تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِینَ یَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِینُ جُلُودُهُمْ وَ قُلُوبُهُمْ إِلى ذِکْرِ اللّهِ و بالجملة

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۲۳

لا یخفى على ذوی الحجى بعد سماع هذه الأخبار تمییز حق الغناء من باطله و أن أکثر ما یتغنى به المتصوفة فی محافلهم من قبیل الباطل

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۲۵

باب ۳۵ القمار و ما جاء فی أنواعه

[۱]

۱۷۱۵۶- ۱ الکافی، ۵/ ۱۲۲/ ۱/ ۱ العدة عن أحمد عن علی بن الحکم عن سیف بن عمیرة عن الحذاء قال سألت أبا عبد اللّه ع عن قول اللّه عز و جل وَ لا تَأْکُلُوا أَمْوالَکُمْ بَیْنَکُمْ بِالْباطِلِ فقال کانت قریش تقامر الرجل بأهله و ماله فنهاهم اللّه عز و جل عن ذلک

[۲]

اشارة

۱۷۱۵۷- ۲ الکافی، ۵/ ۱۲۲/ ۲/ ۱ القمیان عن أحمد بن النضر عن الفقیه، ۳/ ۱۶۰/ ۳۵۸۷ عمرو بن شمر عن جابر عن أبی جعفر ع قال لما أنزل اللّه عز و جل على رسوله ص إِنَّمَا الْخَمْرُ وَ الْمَیْسِرُ وَ الْأَنْصابُ وَ الْأَزْلامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّیْطانِ قیل یا رسول اللّه ما المیسر قال ما تقومر به حتى

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۲۶

الکعاب و الجوز قیل فما الأنصاب قال ما ذبحوا لآلهتهم قیل فما الأزلام قال قداحهم التی یستقسمون بها

بیان

یأتی تفسیر القداح المستقسم بها فی باب الاضطرار إلى المیتة من کتاب المطاعم و المشارب إن شاء اللّه

[۳]

۱۷۱۵۸- ۳ الکافی، ۵/ ۱۲۴/ ۹/ ۱ العدة عن سهل عن الوشاء عن أبی الحسن ع قال سمعته یقول المیسر هو القمار

[۴]

۱۷۱۵۹- ۴ الکافی، ۵/ ۱۲۴/ ۱۰/ ۱ الحسین بن محمد عن محمد بن أحمد النهدی عن یعقوب بن یزید عن ابن جبلة عن إسحاق بن عمار قال قلت لأبی عبد اللّه ع الصبیان یلعبون بالجوز و البیض و یقامرون فقال لا تأکل منه فإنه حرام

[۵]

۱۷۱۶۰- ۵ الکافی، ۵/ ۱۲۳/ ۶/ ۱ الأربعة

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۲۷

الفقیه، ۳/ ۱۶۱/ ۳۵۸۸ السکونی عن أبی عبد اللّه ع قال کان ینهی عن الجوز یجیء به الصبیان من القمار أن یؤکل و قال هو سحت

[۶]

۱۷۱۶۱- ۶ الکافی، ۵/ ۱۲۳/ ۳/ ۱ العدة عن سهل و أحمد جمیعا عن السراد عن یونس بن یعقوب عن عبد الحمید بن سعید قال بعث أبو الحسن ع غلاما یشتری له بیضا فأخذ الغلام بیضة أو بیضتین فقامر بها فلما أتی به أکله فقال مولی له إن فیه من القمار- قال فدعا بطشت فتقیأ فقاءه

[۷]

۱۷۱۶۲- ۷ الکافی، ۵/ ۱۲۳/ ۵/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن صفوان عن العلاء عن محمد عن أحدهما ع قال لا تصلح المقامرة و لا النهبة

[۸]

۱۷۱۶۳- ۸ الکافی، ۶/ ۴۳۷/ ۱۷/ ۱ الأربعة عن أبی عبد اللّه ع قال نهی رسول اللّه ص عن اللعب بالشطرنج و النرد

[۹]

۱۷۱۶۴- ۹ الکافی، ۶/ ۴۳۷/ ۱۱/ ۱ العدة عن سهل عن العبیدی عن یونس عن الخزاز عن ابن جندب عمن أخبره عن أبی عبد اللّه ع قال الشطرنج میسر و النرد میسر

[۱۰]

۱۷۱۶۵- ۱۰ الکافی، ۶/ ۴۳۵/ ۱/ ۱ محمد عن أحمد عن معمر بن خلاد عن أبی الحسن ع قال النرد و الشطرنج و الأربعة عشر بمنزلة

واحدة و کل ما قومر علیه فهو میسر

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۲۸

[۱۱]

۱۷۱۶۶- ۱۱ الکافی، ۶/ ۴۳۵/ ۲/ ۱ محمد عن أحمد عن محمد بن خالد و الحسین جمیعا عن النضر عن درست عن الشحام قال سألت أبا عبد اللّه ع عن قول اللّه عز و جل فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثانِ وَ اجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ قال الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثانِ الشطرنج و قَوْلَ الزُّورِ الغناء

[۱۲]

۱۷۱۶۷- ۱۲ الکافی، ۶/ ۴۳۶/ ۷/ ۱ الثلاثة عن بعض أصحابه عن أبی عبد اللّه ع مثله

[۱۳]

۱۷۱۶۸- ۱۳ الفقیه، ۴/ ۵۸/ ۵۰۹۳ الحدیث مرسلا

[۱۴]

۱۷۱۶۹- ۱۴ الکافی، ۶/ ۴۳۵/ ۳/ ۱ العدة عن سهل عن التمیمی عن مثنی الحناط عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال قال أمیر المؤمنین ص الشطرنج و النرد هما المیسر

[۱۵]

۱۷۱۷۰- ۱۵ الکافی، ۶/ ۴۳۵/ ۴/ ۱ الثلاثة عن حفص بن البختری عمن ذکره عن أبی عبد اللّه ع قال الشطرنج من الباطل

[۱۶]

اشارة

۱۷۱۷۱- ۱۶ الکافی، ۶/ ۴۳۵/ ۵/ ۱ ابن أبی عمیر عن محمد بن الحکم أخی هشام بن الحکم عن عمر بن یزید عن أبی عبد اللّه ع قال إن لله فی کل لیلة من شهر رمضان عتقاء من النار إلا من أفطر علی مسکر أو مشاحن أو صاحب شاهین قال قلت و أی شیء صاحب شاهین قال الشطرنج

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۲۹

بیان

المشاحن المعادی و الشحناء العداوة و لعل المراد به هاهنا صاحب البدعة المفارق للجماعة کذا فسره الأوزاعی فی الحدیث النبوی یغفر اللّه لکل عبد ما خلا مشرکا أو مشاحنا و شاهین تثنیة شاه و هو من آلات الشطرنج و هما اثنان

[۱۷]

۱۷۱۷۲- ۱۷ الکافی، ۶/ ۴۳۶/ ۶/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن فضال عن علی بن عقبة عن ابن بکیر عن زرارة عن أبی عبد اللّه ع أنه سئل عن الشطرنج و عن لعبة شبیب التی یقال لها لعبة الأمیر- و عن لعبة الثلاث فقال أ رأیتک إذا میز الحق و الباطل من أیهما تکون قال قلت مع الباطل قال فلا خیر فیه

[۱۸]

۱۷۱۷۳- ۱۸ الکافی، ۶/ ۴۳۶/ ۸/ ۱ محمد عن أحمد عن محمد بن سنان عن عبد الملک القمی قال کنت أنا و إدریس أخی عند أبی عبد اللّه ع فقال إدریس جعلنا اللّه فداک ما المیسر فقال أبو عبد اللّه ع هی الشطرنج قال فقلت أما إنهم یقولون إنها النرد قال و النرد أیضا

[۱۹]

اشارة

۱۷۱۷۴- ۱۹ الکافی، ۶/ ۴۳۶/ ۹/ ۱ العدة عن سهل عن محمد بن عیسی عن عبد اللّه بن عاصم عن علی المیثمی عن ربعی بن عبد اللّه عن الفضیل قال سألت أبا جعفر ع عن هذه

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۳۰

الأشیاء التی یلعب بها الناس النرد و الشطرنج حتی انتهیت إلی السدر- فقال إذا میز اللّه بین الحق و الباطل فی أیهما تکون قلت مع الباطل قال فما لک و الباطل

بیان

السدر کسکر لعبة للصبیان

[۲۰]

۱۷۱۷۵- ۲۰ الکافی، ۶/ ۴۳۶/ ۱۰/ ۱ سهل عن العبیدی عن یونس عن الحسین بن عمر بن یزید عن أبی عبد اللّه ع قال یغفر اللّه فی شهر رمضان إلا لثلاثة صاحب مسکر أو صاحب شاهین أو مشاحن

[۲۱]

۱۷۱۷۶- ۲۱ الکافی، ۶/ ۴۳۷/ ۱۲/ ۱ علی عن أبیه عن حماد بن عیسی قال دخل رجل من البصریین علی أبی الحسن الأول ع فقال له جعلت فداک إنی أقعد مع قوم یلعبون بالشطرنج و لست ألعب بها و لکن أنظر فقال ما لک و لمجلس لا ینظر اللّه إلی أهله

[۲۲]

۱۷۱۷۷- ۲۲ الکافی، ۶/ ۴۳۷/ ۱۳/ ۱ علی عن هارون بن مسلم عن مسعدة بن زیاد عن أبی عبد اللّه ع أنه سئل عن الشطرنج- فقال دعوا المجوسیة لأهلها لعنها اللّه

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۳۱

[۲۳]

۱۷۱۷۸- ۲۳ الکافی، ۶/ ۴۳۷/ ۱۴/ ۱ محمد عن ابن عیسی عن موسی بن القاسم عن محمد بن علی بن جعفر عن الرضا ع قال جاء رجل إلی أبی جعفر ع فقال یا أبا جعفر ما تقول فی الشطرنج التی یلعب بها الناس فقال أخبرنی أبی علی بن الحسین عن الحسین بن علی عن أمیر المؤمنین ع قال قال رسول اللّه ص من کان ناطقا و کان منطقه بغیر ذکر اللّه عز و جل کان لاغیا و من کان صامتا و کان صمته لغیر ذکر اللّه کان ساهیا ثم سکت فقام الرجل فانصرف

[۲۴]

۱۷۱۷۹- ۲۴ الکافی، ۶/ ۴۳۷/ ۱۵/ ۱ العدة عن سهل عن السراد عن ابن رئاب قال دخلت علی أبی عبد اللّه ع فقلت جعلت فداک ما تقول فی الشطرنج فقال المقلب بها [لها] کالمقلب لحم الخنزیر فقلت ما علی من قلب لحم الخنزیر قال یغسل یده

[۲۵]

اشارة

۱۷۱۸۰- ۲۵ الکافی، ۶/ ۴۳۷/ ۱۶/ ۱ سهل عن علی بن سعید عن الجعفری عن أبی الحسن الرضا ع قال المطلع فی الشطرنج کالمطلع فی النار

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۳۲

بیان

قال فی الفقیه و النرد أشد من الشطرنج فأما الشطرنج فإن اتخذها کفر و اللعب بها شرک و تعلیمها کبیرة موبقة و السلام علی اللاهی بها معصیة و مقلبها کمقلب لحم الخنزیر و الناظر إلیها کالناظر فی فرج أمه و اللاعب بالنرد قمارا مثله کمثل من یأکل لحم الخنزیر و مثل الذی یلعب بها من غیر قمار مثل من یضع یده فی لحم الخنزیر أو فی دمه قال و لا یجوز اللعب بالخواتیم و الأربعة عشر و کل ذلک و أشباهه قمار حتی لعب الصبیان بالجوز هو القمار و إیاک و الضرب بالصوالج فإن الشیطان یرکض معک و الملائکة تنفر

عنك انتهی کلامه. و قد مضی حدیث فی استحباب ذکر الحسین ع و لعن یزید و آله عند وقوع النظر إلی الشطرنج

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۳۳

باب ۳۶ النهبة

[۱]

اشارة

۱۷۱۸۱- ۱ الکافی، ۵/ ۱۲۳/ ۴/ ۱ التهذیب، ۶/ ۳۷۱/ ۱۹۵/ ۱ محمد الکافی، عن محمد بن الحسین ش عن محمد بن سنان عن أبی الجارود قال سمعت أبا جعفر ع یقول قال رسول اللّه ص لا یزنی الزانی حین یزنی و هو مؤمن و لا یسرق السارق حین یسرق و هو مؤمن و لا ینهب نهبة ذات سرف حین ینهبها و هو مؤمن قال ابن سنان قلت لأبی الجارود و ما نهبة ذات سرف قال نحو ما صنع حاتم حین قال من أخذ شیئا فهو له

بیان

ذات سرف بالمهملة فی النسخ التی رأیناها و معناه ظاهر و بالمعجمة علی

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۳۴

روایة العامة أی ذات قدر و قیمة و استشراف و رفعة یرفع الناس أبصارهم للنظر إلیها و یستشرفونها و قیل الشرف هو المکان العالی أی لا یأخذ مال أحد قهرا و مکابرة و عیانا و هم ینظرون إلیه و لا یقدرون علی دفعه و هو خلاف ما یظهر من کلام أبی الجارود و تمثیله بفعل حاتم

[۲]

۱۷۱۸۲- ۲ الکافی، ۵/ ۱۲۳/ ۵/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن صفوان عن العلاء عن محمد عن أحدهما ع قال لا تصلح المقامرة و لا النهبة

[۳]

۱۷۱۸۳- ۳ الکافی، ۵/ ۱۲۳/ ۷/ ۱ محمد عن العمرکی عن الفقیه، ۳/ ۱۶۰/ ۳۵۸۶ علی بن جعفر عن أخیه أبی الحسن ع قال سألته عن النثار من السکر و اللوز و أشباهه أ یحل أکله قال یکره کل ما انتهب

[۴]

اشارة

۱۷۱۸۴- ۴ الکافی، ۵/ ۱۲۳/ ۸/ ۱ العدة عن التهذیب، ۶/ ۳۷۰/ ۱۹۲/ ۱ البرقی عن محمد بن علی عن ابن جبلة عن إسحاق بن عمار قال قلت لأبی عبد اللّه ع الإملاک یکون و العرس فینثر علی القوم فقال حرام و لکن ما أعطوک منه فخذ

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۳۵

بیان

الإملاک بالکسر التزویج و العقد و فی التهذیب و لکن کل ما أعطوک منه

[۵]

اشارة

۱۷۱۸۵- ۵ التهذیب، ۶/ ۳۷۰/ ۱۰۷۳ محمد بن أحمد عن أبی جعفر عن أبیه عن وهب عن جعفر عن أبیه ع قال قال علی ع لا بأس بنثر الجوز و السکر

بیان

جواز النثر لا ینافی عدم جواز أخذ المنثور و نهبه کما لا یخفی فلا تنافی کذا فی التهذیبین مع احتمال اختصاص التحریم بذات سرف کما یستفاد من حدیث أول الباب

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۳۷

باب ۳۷ کسب المعلم و القارئ

[۱]

اشارة

۱۷۱۸۶- ۱ الکافی، ۵/ ۱۲۱/ ۱/ ۱ العدة عن التهذیب، ۶/ ۳۶۴/ ۱۶۶/ ۱ أحمد عن ابن بزیع عن الفضیل بن کثیر عن حسان المعلم قال سألت أبا عبد اللّه ع عن التعلیم فقال لا تأخذ علی التعلیم أجرا قلت الشعر و الرسائل و ما أشبه ذلک أشارط علیه قال نعم بعد أن یکون الصبیان عندک سواء فی التعلیم لا تفضل بعضهم علی بعض

بیان

أرید بالتعلیم الأول و الثانی تعلیم القرآن و بالثالث تعلیم الشعر و الرسائل و ما أشبهها

[٢]

١٧١٨٧- ٢ الكافى، ٥/ ١٢١/ ٢/ ١ ابن بندار عن

الوافى، ج١٧، ص: ٢٣٨

التهذيب، ٦/ ٣٦۴/ ١۶٧/ ١ البرقى عن شريف بن سابق عن الفقيه، ٣/ ١۶٣/ ٣۵٩٧ الفضل بن أبى قرة قال قلت لأبى عبد اللّه ع إن هؤلاء يقولون إن كسب المعلم سحت فقال كذبوا أعداء اللّه إنما أرادوا أن لا يعلموا القرآن و لو أن المعلم أعطاه رجل دية ولده لكان للمعلم مباحا

[٣]

١٧١٨٨- ٣ التهذيب، ۶/ ٣٧۶/ ٢٢٠/ ١ الصفار عن عبد اللّه بن المنبه عن الحسين بن علوان عن عمرو بن خالد عن زيد بن على عن أبيه عن آبائه عن الفقيه، ٣/ ١٧٨/ ٣۶٧۴ على ع أنه أتاه رجل فقال يا أمير المؤمنين و اللّه إنى لأحبك لله فقال له و اللّه إنى لأبغضك لله قال و لم قال لأنك تبغى على الأذان و تأخذ على تعليم القرآن أجرا التهذيب، و سمعت رسول اللّه ص يقول الفقيه، ٣/ ١٧٨/ ٣۶٧۵ و قال على ع

الوافى، ج١٧، ص: ٢٣٩

ش من أخذ على تعليم القرآن أجرا كان حظه يوم القيامة

[۴]

اشارة

١٧١٨٩- ۴ التهذيب، ۶/ ٣۶۴/ ١۶۵/ ١ محمد بن أحمد عن الرازى عن الحسن بن على عن سيف بن عميرة عن إسحاق بن عمار عن العبد الصالح ع قال قلت له إن لى جارا يكتب- و قد سألنى أن أسألك عن عمله قال مره إذا دفع إليه الغلام أن يقول لأهله إنى أعلمه الكتاب و الحساب و أتجر عليه بتعليم القرآن حتى يطيب له كسبه

بيان

يكتب من الإكتاب أو التكتيب بمعنى تعليم الخط و الكتاب هنا بمعنى الخط و أتجر عليه أى لآخرتى

[۵]

اشارة

١٧١٩٠- ۵ التهذيب، ۶/ ٣۶۵/ ١۶٨/ ١ الحسين عن النضر عن القاسم بن سليمان عن جراح المدائنى عن أبى عبد اللّه ع قال المعلم لا يعلم بالأجر و يقبل الهدية إذا أهدى إليه

بيان

أريد بالمعلم معلم القرآن و بهذا الحديث جمع في التهذيبين بين الأخبار و خص الحظر بما إذا شارط

[۶]

اشارة

۱۷۱۹۱- ۶ التهذيب، ۶/ ۳۶۵/ ۱۶۹/ ۱ محمد بن أحمد عن يعقوب بن يزيد عن ابن أبي عمير عن

الوافي، ج۱۷، ص: ۲۴۰

الفقيه، ۳/ ۱۷۹/ ۳۶۷۶ الحكم بن مسكين عن قتيبة الأعشى قال قلت لأبي عبد اللّه ع إني أقرأ القرآن

الوافي، ج۱۷، ص: ۲۴۱

فيهدى إلي الهدية فأقبلها قال لا قال قلت إن لم أشارطه قال أ رأيت لو لم تقرئه كان يهدى لك قال قلت لا قال فلا تقبله

بيان

حمله في التهذيبين على الكراهة

[۷]

۱۷۱۹۲- ۷ التهذيب، ۶/ ۳۷۶/ ۲۱۸/ ۱ الحسين عن النضر عن القاسم بن سليمان عن جراح المدائني قال نهى أبو عبد اللّه ع عن أجر القارئ الذي لا يقرأ إلا بأجر مشروط

[۸]

۱۷۱۹۳- ۸ الفقيه، ۳/ ۱۷۲/ ۳۶۵۰ نهى النبي ص عن أجر القارئ الحديث

الوافي، ج۱۷، ص: ۲۴۳

باب ۳۸ بيع المصاحف و تذهيبها

[۱]

۱۷۱۹۴- ۱ الكافي، ۵/ ۱۲۱/ ۱/ ۲ محمد عن عبد اللّه بن محمد عن علي بن الحكم عن أبان عن عبد الرحمن بن سليمان عن أبي عبد اللّه ع قال سمعته يقول إن المصاحف لن تشترى فإذا

الوافي، ج۱۷، ص: ۲۴۴

اشتریت فقل إنما أشتری منک الورق و ما فیه من الأدم و حیله و ما فیه من عمل یدک بکذا و کذا

[۲]

۱۷۱۹۵- ۲ الکافی، ۵/ ۱۲۱/ ۲/ ۲ العدة عن أحمد عن عثمان عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۴۵

سماعة عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن بیع المصاحف و شرائها قال لا تشتر کتاب اللّه عز و جل و لکن اشتر الحدید و الورق و الدفتین و قل اشتریت منک هذا بکذا و کذا

[۳]

۱۷۱۹۶- ۳ الکافی، ۵/ ۱۲۱/ ۳/ ۱ التهذیب، ۶/ ۳۶۶/ ۱۷۴/ ۱ أحمد الکافی، عن ابن فضال ش عن غالب بن عثمان عن روح بن عبد الرحیم عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن شراء المصاحف و بیعها قال إنما کان یوضع الورق عند المنبر و کان ما بین المنبر و الحائط قدر ما تمر الشاة أو رجل منحرف قال فکان الرجل یأتی فیکتب من ذلک ثم

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۴۶

إنهم اشتروا بعد ذلک قلت فما تری فی ذلک قال أشتری أحب إلی من أن أبیعه قلت فما تری أن أعطی علی کتابته أجرا قال لا بأس و لکن کذلک کانوا یصنعون

[۴]

۱۷۱۹۷- ۴ الکافی، ۵/ ۱۲۲/ ۴/ ۱ علی بن محمد عن البرقی عن محمد بن علی عن عبد الرحمن بن أبی هاشم عن سابق السندی عن عنبسة الوراق قال سألت أبا عبد اللّه ع فقلت أنا رجل أبیع المصاحف فإن نهیتنی لم أبعها فقال أ لست تشتری ورقا و تکتب فیه قلت بلی و أعالجها قال لا بأس به

[۵]

۱۷۱۹۸- ۵ التهذیب، ۶/ ۳۶۵/ ۱۷۰/ ۱ الحسین عن عثمان عمن سمعه قال سألته عن بیع المصاحف و شرائها فقال لا تشتر کتاب اللّه و لکن اشتر الحدید و الجلود و الدفتر و قل أشتری هذا منک بکذا و کذا

[۶]

۱۷۱۹۹- ۶ التهذیب، ۶/ ۳۶۵/ ۱۷۱/ ۱ عنه عن فضالة عن أبان عن عبد اللّه بن سلیمان قال سألته عن شراء المصاحف فقال إذا أردت أن تشتری فقل أشتری منک ورقه و أدیمه و عمل یدیک بکذا و کذا

[۷]

۱۷۲۰۰- ۷ التهذیب، ۶/ ۳۶۶/ ۱۷۲/ ۱ عنه عن النضر عن القاسم بن سلیمان عن جراح المدائنی عن أبی عبد اللّه ع فی بیع المصاحف

قال لا تبع الکتاب و لا تشتره و بع الورق و الأدیم

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۴۷

و الحدید

[۸]

اشارة

۱۷۲۰۱- ۸ التهذیب، ۶/ ۳۶۶/ ۱۷۳/ ۱ عنه عن النضر عن عاصم بن حمید عن أبی بصیر قال سألت أبا عبد اللّه ع عن بیع المصاحف و شرائها فقال إنما کان یوضع عند القامة و المنبر قال و کان بین الحائط و المنبر قید ممر شاة و رجل و هو منحرف و کان الرجل یأتی فیکتب البقرة و یجیء آخر فیکتب السورة و کذلک کانوا ثم إنهم اشتروا بعد ذلک فقلت فما تری فی ذلک فقال أشتریه أحب إلی من أن أبیعه

بیان

أراد بالقامة الحائط فإن حائط مسجد رسول اللّه ص کان قدر قامة و القید و القاد بمعنی القدر

[۹]

۱۷۲۰۲- ۹ التهذیب، ۷/ ۲۳۱/ ۲۷/ ۱ محمد بن أحمد عن الرازی عن ابن أبی حمزة عن زرعة عن سماعة قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول لا تبیعوا المصاحف فإن بیعها حرام قلت فما تقول فی شرائها قال اشتر منه الدفتین و الحدید و الغلاف و إیاک أن تشتری الورق و فیه القرآن مکتوب فیکون علیک حراما و علی من باعه حراما

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۴۸

[۱۰]

۱۷۲۰۳- ۱۰ التهذیب، ۶/ ۳۶۶/ ۱۷۵/ ۱ الحسین عن القاسم بن محمد عن أبان عن البصری عن أبی عبد اللّه ع قال إن أم عبد اللّه بنت الحسن أرادت أن تکتب مصحفا و اشترت ورقا من عندها و دعت رجلا فکتب لها علی غیر شرط فأعطته حین فرغ خمسین دینارا و أنه لم تبع المصاحف إلا حدیثا

[۱۱]

۱۷۲۰۴- ۱۱ التهذیب، ۶/ ۳۶۶/ ۱۷۶/ ۱ عنه عن عثمان عن سماعة قال سألته عن رجل یعشر المصاحف بالذهب فقال لا یصلح فقال إنها معیشتی فقال إنک إن ترکته لله جعل اللّه لک مخرجا

[۱۲]

۱۷۲۰۵- ۱۲ الکافی، ۲/ ۶۲۹/ ۸/ ۱ علی عن أبیه عن صفوان عن ابن مسکان عن محمد الوراق التهذیب، ۶/ ۳۶۷/ ۱۷۷/ ۱ ابن سماعة عن محمد بن زیاد عن الخراز عن محمد الوراق قال عرضت علی أبی عبد اللّه ع کتابا فیه قرآن مختم معشر بالذهب و کتب فی آخره سورة بالذهب فأریته إیاه فلم یعب منه شیئا إلا کتابة القرآن بالذهب فإنه قال لا یعجبنی أن یکتب القرآن إلا بالسواد کما کتب أول مرة

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۴۹

باب ۳۹ بیع الخمر و العصیر

[۱]

۱۷۲۰۶- ۱ الکافی، ۵/ ۲۳۰/ ۲/ ۲ الأربعة عن محمد التهذیب، ۷/ ۱۳۶/ ۷۲/ ۱ الحسین عن حماد بن عیسی عن حریز عن محمد عن أبی عبد اللّه ع التهذیب، و صفوان و فضالة عن العلاء عن محمد عن أبی جعفر ع فی رجل ترک غلاما له فی کرم له یبیعه عنبا أو عصیرا فانطلق الغلام فعصر خمرا ثم باعه قال لا یصلح ثمنه ثم قال إن رجلا من ثقیف أهدی إلی رسول اللّه ص راویتین من خمر- التهذیب، بعد ما حرمت- ش فأمر بهما رسول اللّه ص فأهریقتا

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۵۰

و قال إن الذی حرم شربها حرم ثمنها ثم قال أبو عبد اللّه ع إن أفضل خصال هذه التی باعها الغلام أن یتصدق بثمنها

[۲]

۱۷۲۰۷- ۲ الکافی، ۵/ ۲۳۰/ ۱/ ۱ العدة عن سهل و التهذیب، ۷/ ۱۳۸/ ۸۲/ ۱ ابن عیسی عن البزنطی قال سألت أبا الحسن ع عن بیع العصیر فیصیر خمرا قبل أن یقبض الثمن قال فقال لو باع ثمرته ممن یعلم أنه یجعله حراما لم یکن بذلک بأس و أما إذا کان عصیرا فلا یباع إلا بالنقد

[۳]

۱۷۲۰۸- ۳ الکافی، ۵/ ۲۳۱/ ۳/ ۱ محمد عن أحمد عن التهذیب، ۷/ ۱۳۶/ ۷۳/ ۱ الحسین عن القاسم بن محمد عن علی عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن ثمن العصیر قبل أن یغلی لمن یبتاعه لیطبخه أو یجعله خمرا قال إذا بعته قبل أن یکون خمرا فهو حلال فلا بأس به

[۴]

اشارة

۱۷۲۰۹- ۴ الکافی، ۵/ ۲۳۱/ ۴/ ۱ القمیان عن صفوان عن ابن مسکان عن یزید بن خلیفة التهذیب، ۷/ ۱۳۷/ ۸۰/ ۱ ابن سماعة عن صفوان عن یزید بن خلیفة قال کره أبو عبد اللّه ع بیع العصیر بتأخیر

الوافی، ج‌۱۷، ص: ۲۵۱

بيان

لأنه لا يؤمن أن يصير خمرا قبل قبض الثمن فيأخذ ثمن الخمر و قد مرت الإشارة إلى ذلك و يأتي فيما رواه هذا الراوي بعينه التصريح به

[۵]

۱۷۲۱۰- ۵ الكافي، ۵/ ۲۳۱/ ۵/ ۱ الثلاثة عن التميمي عن محمد بن سنان عن معاوية بن سعيد عن الرضا ع قال سألته عن نصراني أسلم و عنده خمر و خنازير و عليه دين هل يبيع خمره و خنازيره و يقضي دينه قال لا

[۶]

۱۷۲۱۱- ۶ الكافي، ۵/ ۲۳۲/ ۱۴/ ۱ علي عن أبيه عن التميمي عن بعض أصحابنا عن الرضا ع الحديث

[۷]

۱۷۲۱۲- ۷ التهذيب، ۷/ ۱۳۶/ ۷۵/ ۱ الحسين عن الكافي، ۵/ ۲۳۱/ ۶/ ۱ صفوان عن ابن مسكان عن محمد الحلبي قال سألت أبا عبد اللّه ع عن بيع عصير العنب ممن

الوافی، ج‌۱۷، ص: ۲۵۲

يجعله حراما فقال لا بأس به تبيعه حلالا و يجعله ذاك حراما فأبعده اللّه عز و جل و أسحقه

[۸]

۱۷۲۱۳- ۸ الكافي، ۵/ ۲۳۱/ ۷/ ۱ الاثنان عن الوشاء عن أبان عن الخزاز قال قلت لأبي عبد اللّه ع رجل أمر غلامه أن يبيع كرمه عصيرا فباعه خمرا ثم أتاه بثمنه فقال إن أحب الأشياء إلي أن يتصدق بثمنه

[۹]

اشارة

۱۷۲۱۴- ۹ الكافي، ۵/ ۲۳۱/ ۸/ ۱ الثلاثة عن ابن أذينة قال كتبت إلى أبي عبد اللّه ع أسأله عن رجل له كرم أ يبيع العنب و التمر ممن يعلم أنه يجعله خمرا أو سكرا فقال إنما باعه حلالا في الإبان الذي يحل شربه أو أكله فلا بأس ببيعه

بيان

السکر محرکة یقال للخمر و لنبیذ یتخذ من التمر و لکل مسکر و الإبان بالسکر و التشدید الحین

[۱۰]

۱۷۲۱۵- ۱۰ الکافی، ۵/ ۲۳۱/ ۹/ ۱ الأربعة عن محمد التهذیب، ۷/ ۱۳۷/ ۷۷/ ۱ الحسین عن صفوان و فضالة عن العلاء عن محمد و حماد عن حریز عن محمد عن أبی جعفر ع فی رجل کان له علی رجل دراهم فباع خمرا أو خنازیر و هو ینظر فقضاه فقال لا بأس به أما للمقتضی فحلال و أما للبائع فحرام

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۵۳

[۱۱]

۱۷۲۱۶- ۱۱ التهذیب، ۶/ ۱۹۵/ ۵۴/ ۱ ابن محبوب عن محمد بن الحسین عن محمد بن یحیی عن البزنطی عن داود بن سرحان قال سألت أبا عبد اللّه ع الحدیث

[۱۲]

۱۷۲۱۷- ۱۲ الکافی، ۵/ ۲۳۲/ ۱۰/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن فضال عن یونس بن یعقوب عن منصور قال قلت لأبی عبد اللّه ع لی علی رجل ذمی دراهم فیبیع الخمر و الخنازیر و أنا حاضر فیحل لی أن آخذها فقال إنما لک علیه دراهم فقضاک دراهمک

[۱۳]

۱۷۲۱۸- ۱۳ الکافی، ۵/ ۲۳۲/ ۱۱/ ۱ الثلاثة عن ابن أذینة عن زرارة عن أبی عبد اللّه ع فی الرجل یکون لی علیه الدراهم فیبیع بها خمرا و خنزیرا ثم یقضینی منها فقال لا بأس أو قال خذها

[۱۴]

۱۷۲۱۹- ۱۴ الکافی، ۵/ ۲۳۲/ ۱۲/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن بزیع عن حنان عن أبی کهمس قال سأل رجل أبا عبد اللّه ع عن العصیر فقال لی کرم و أنا أعصره کل سنة و أجعله فی الدنان و أبیعه قبل أن یغلی قال لا بأس به و إن غلی فلا یحل بیعه ثم قال ع هو ذا نحن نبیع تمرنا ممن نعلم أنه یصنعه خمرا

[۱۵]

۱۷۲۲۰- ۱۵ الکافی، ۵/ ۲۳۲/ ۱۳/ ۱ التهذیب، ۷/ ۱۳۸/ ۸۳/ ۱ علی عن أبیه عن ابن مرار عن یونس فی مجوسی باع خمرا و خنازیر إلی أجل مسمی ثم أسلم قبل أن یحل المال قال له دراهمه و قال إن أسلم رجل و له خمر و خنازیر ثم مات و هی فی ملکه و علیه دین قال یبیع دیانه أو ولی له غیر مسلم خمره و خنازیره فیقضی دینه و لیس له أن یبیعه و هو حی و لا یمسکه

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۵۴

[۱۶]

اشارة

۱۷۲۲۱- ۱۶ التهذیب، ۷/ ۱۳۵/ ۷۰/ ۱ الحسین عن القاسم بن محمد عن علی عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن ثمن الخمر فقال أهدی لرسول اللّه ص راویة من خمر بعد ما حرمت الخمر فأمر بها تباع فلما أدبر بها الذی یبیعها ناداه رسول اللّه ص من خلفه یا صاحب الراویة إن الذی حرم شربها فقد حرم ثمنها فأمر بها فصبت فی الصعید- و قال ثمن الخمر و مهر البغی و ثمن الکلب الذی لا یصطاد من السحت

بیان

کأنه نزل تحریم ثمن الخمر فی تلک الساعة و تأتی أخبار أخر فی حرمة ثمن الخمر و أنه من السحت و قد مضت أیضا أخبار فی أبواب القضاء من کتاب الحسبة

[۱۷]

۱۷۲۲۲- ۱۷ التهذیب، ۷/ ۱۳۶/ ۷۴/ ۱ عنه عن فضالة عن رفاعة قال سئل أبو عبد اللّه ع و أنا حاضر عن بیع العصیر ممن یخمره فقال حلال أ لسنا نبیع تمرنا ممن یجعله شرابا خبیثا

[۱۸]

۱۷۲۲۳- ۱۸ التهذیب، ۷/ ۱۳۷/ ۷۶/ ۱ عنه عن الثلاثة عن أبی عبد اللّه ع أنه سئل عن بیع العصیر ممن یصنعه خمرا- فقال بعه ممن یطبخه أو یصنعه خلا أحب إلی و لا أری بالأول بأسا

[۱۹]

۱۷۲۲۴- ۱۹ التهذیب، ۷/ ۱۳۷/ ۷۸/ ۱ عنه عن القاسم بن محمد عن محمد بن یحیی الخثعمی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل یکون لنا علیه الدین فیبیع الخمر و الخنازیر فیقضینا

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۵۵

قال لا بأس به لیس علیک من ذلک بأس

[۲۰]

۱۷۲۲۵- ۲۰ التهذیب، ۷/ ۱۳۷/ ۷۹/ ۱ عنه عن عبد اللّه بن بحر عن ابن مسکان عن أبی بصیر قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل یکون له علی الرجل مال فیبیع بین یدیه خمرا و خنازیر یأخذ ثمنه قال لا بأس

[۲۱]

۱۷۲۲۶- ۲۱ التهذیب، ۷/ ۱۳۷/ ۸۱/ ۱ ابن سماعة عن صفوان عن یزید بن خلیفة الحارثی عن أبی عبد اللّٰه ع قال سأله رجل و أنا حاضر قال إن لی الکرم قال تبیعه عنبا قال فإنه یشتریه من یجعله خمرا قال بعه إذن عصیرا قال إنه یشتریه منی عصیرا فیجعله خمرا فی قربتی قال بعته حلالا فجعله حراما فأبعده اللّٰه ثم سکت هنیهة ثم قال لا تذرن ثمنه علیه حتی یصیره خمرا- فتکون تأخذ ثمن الخمر

[۲۲]

۱۷۲۲۷- ۲۲ التهذیب، ۹/ ۱۱۶/ ۲۳۷/ ۱ محمد بن أحمد عن الفطحیة عن أبی عبد اللّٰه ع أنه سئل عن رجلین نصرانیین باع أحدهما من صاحبه خمرا أو خنازیر ثم أسلما قبل أن یقبض الدراهم قال لا بأس

[۲۳]

۱۷۲۲۸- ۲۳ التهذیب، ۹/ ۱۲۳/ ۲۶۸/ ۱ عنه عن علی بن السندی عن محمد بن إسماعیل قال سأل الرضا ع رجل و أنا أسمع عن العصیر نبیعه من المجوس و الیهود و النصاری و المسلمین- قبل أن یختمر و نقبض ثمنه أو ننسئ [ینسئ] قال لا بأس إنا نبیعه حلالا فهو أعلم یعنی العصیر و ننسئ ثمنه

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۵۷

باب ۴۰ بیع الرقیق و شراؤهم

[۱]

۱۷۲۲۹- ۱ الکافی، ۶/ ۱۹۵/ ۵/ ۱ علی عن أبیه عن الفقیه، ۳/ ۱۴۱/ ۳۵۱۵ التهذیب، ۸/ ۲۳۵/ ۸۴۵ السراد عن عبد اللّٰه بن سنان قال سمعت أبا عبد اللّٰه ع یقول الکافی، التهذیب، کان أمیر المؤمنین ص یقول ش الناس کلهم أحرار إلا من أقر علی نفسه بالعبودیة- و هو مدرک من عبد أو أمة و من شهد علیه بالرق صغیرا کان أو کبیرا

[۲]

۱۷۲۳۰- ۲ التهذیب، ۸/ ۲۳۵/ ۷۹/ ۱ محمد بن أحمد عن السندی بن محمد و محمد بن الولید عن أبان عن الفضل قال

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۵۸

سألت أبا عبد اللّٰه ع عن رجل حر أقر أنه عبد قال یؤخذ بما أقر به

[۳]

۱۷۲۳۱- ۳ التهذیب، ۸/ ۲۳۵/ ۸۰/ ۱ عنه عن موسی بن عمر عن الفقیه، ۳/ ۱۴۱/ ۳۵۱۶ العباس بن عامر عن أبان عن محمد بن الفضل الهاشمی قال قلت لأبی عبد اللّٰه ع رجل حر أقر أنه عبد قال یأخذه بما قال أو یؤدی المال

[۴]

۱۷۲۳۲- ۴ الكافی، ۵/ ۲۱۰/ ۶/ ۱ النیسابوریان عن ابن أبی عمیر عن إبراهیم بن عبد الحمید عن أبی الحسن ع فی شراء الرومیات قال اشترهن و بعهن

[۵]

۱۷۲۳۳- ۵ الكافی، ۵/ ۲۱۰/ ۷/ ۱ حمید عن التهذیب، ۷/ ۷۰/ ۱۳/ ۱ ابن سماعة عن غیر واحد عن الفقیه، ۳/ ۲۲۱/ ۳۸۱۸ أبان عن الهاشمی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن شراء مملوكی أهل الذمة إذا أقروا لهم بذلك فقال إذا أقروا لهم بذلك فاشتر و أنكح

[۶]

اشارة

۱۷۲۳۴- ۶ الكافی، ۵/ ۲۱۰/ ۸/ ۱ العدة عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۵۹

التهذیب ابن عیسی عن محمد بن سهل عن زكریا بن آدم قال سألت الرضا ع عن قوم من العدو صالحوا ثم أخفروا و لعلهم إنما أخفروا لأنهم لم یعدل علیهم أ یصلح أن یشتری من سبیهم فقال إن كان من قوم قد استبان عداوتهم فاشتر منهم و إن كان قد نفروا و ظلموا فلا تبتع من سبیهم قال و سألته عن سبی الدیلم و یسرق بعضهم من بعض و یغیر المسلمون علیهم بلا إمام أ یحل شراؤهم قال إذا أقروا بالعبودیة فلا بأس بشرائهم قال و سألته عن قوم من أهل الذمة أصابهم جوع فأتی رجل بولده فقال هذا لك أطعمه و هو لك عبد فقال لا تبتع حرا فإنه لا یصلح لك و لا من أهل الذمة

بیان

أخفروا نقضوا عهدهم و أغار علی القوم غارة دفع علیهم الخیل

[۷]

۱۷۲۳۵- ۷ التهذیب، ۶/ ۱۶۱/ ۲/ ۱ ابن محبوب عن الصهبانی عن صفوان عن المرزبان بن عمران قال سألته عن سبی الدیلم و هم یسرقون بعضهم من بعض الحدیث إلی قوله بشرائهم

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۶۰

[۸]

۱۷۲۳۶- ۸ الكافی، ۵/ ۲۱۰/ ۹/ ۱ العدة عن سهل و أحمد جمیعا عن التهذیب، ۶/ ۱۶۲/ ۶/ ۱ السراد عن رفاعة النخاس قال قلت لأبی الحسن موسی ع جعلت فداك إن الروم یغیرون علی الصقالبة و الروم فیسترقون أولادهم من الجواری و الغلمان فیعمدون إلی الغلمان

فیخصونهم ثم یبعثون بهم إلی بغداد إلی التجار فما تری فی شرائهم و نحن نعلم أنهم قد سرقوا و إنما أغاروا علیهم من غیر حرب کانت بینهم فقال لا بأس بشرائهم و إنما أخرجوهم من الشرک إلی دار الإسلام

[۹]

۱۷۲۳۷- ۹ الکافی، ۵/ ۲۱۱/ ۱۰/ ۱ حمید عن التهذیب، ۷/ ۷۰/ ۱۴/ ۱ ابن سماعة عن غیر واحد عن أبان عن البصری قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رقیق أهل الذمة أشتری منهم شیئا فقال اشتر إذا أقروا لهم بالعبودیة و الرق

[۱۰]

۱۷۲۳۸- ۱۰ التهذیب، ۷/ ۷۰/ ۱۵/ ۱ أبان عن زرارة عن أبی عبد اللّه ع مثله

[۱۱]

۱۷۲۳۹- ۱۱ الکافی، ۷/ ۴۳۲/ ۱۹/ ۱ التهذیب، ۶/ ۲۸۷/ ۲/ ۱ محمد رفعه عن حماد بن عیسی عن أبی عبد اللّه ع أن أمیر

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۶۱

المؤمنین ص أتی بعبد لذمی قد أسلم فقال اذهبوا فبیعوه من المسلمین و ادفعوا ثمنه إلی صاحبه و لا تقروه عنده

[۱۲]

۱۷۲۴۰- ۱۲ التهذیب، ۶/ ۱۶۱/ ۴/ ۱ ابن عیسی عن البزنطی عن محمد بن عبد اللّه قال سألت أبا الحسن الرضا ع عن قوم خرجوا و قتلوا أناسا من المسلمین و هدموا المساجد و أن المتوفّی [المستوفی] هارون بعث إلیهم فأخذوا و قتلوا و سبی النساء و الصبیان هل یستقیم شراء شیء منهن و یطؤهن أم لا قال لا بأس بشراء متاعهن و سبیهن

[۱۳]

۱۷۲۴۱- ۱۳ الکافی، ۵/ ۲۱۱/ ۱۳/ ۱ الثلاثة التهذیب، ۷/ ۷۴/ ۳۲/ ۱ الحسین عن ابن أبی

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۶۲

عمیر عن جمیل بن دراج عن الفقیه، ۳/ ۲۲۲/ ۳۸۲۴ حمزة بن حمران قال قلت لأبی عبد اللّه ع أدخل السوق فأرید أن أشتری جاریة- فتقول إنی حرة فقال اشترها إلا أن تکون لها بینة

[۱۴]

۱۷۲۴۲- ۱۴ التهذیب، ۷/ ۷۴/ ۳۱/ ۱ الحسین عن صفوان عن الفقیه، ۳/ ۲۲۲/ ۳۸۲۵ العیص بن القاسم عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن مملوک ادعی أنه حر و لم یأت ببینة علی ذلک أشتریه قال نعم

[۱۵]

۱۷۲۴۳- ۱۵ التهذیب، ۷/ ۲۳۷/ ۵۷/ ۱ ابن سماعة عن المیثمی عن أبان عن الهاشمی قال قلت لأبی عبد اللّه ع حر أقر علی نفسه بالعبودیة أستعبده علی ذلک قال هو عبد إذا أقر علی نفسه

[۱۶]

اشارة

۱۷۲۴۴- ۱۶ التهذیب، ۷/ ۶۷/ ۲۹۰ الحسین عن النضر عن ابن سنان عن أبی عبد اللّه ع قال لا بأس بأن یبیع الرجل الرقیق من السند و السودان و التلید و الجلیب و المولود من الأعراب

بیان

التلید الذی ولد ببلاد الکفر ثم حمل صغیرا فنبت ببلاد الإسلام

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۶۳

و الجلیب الذی یجلب من بلد إلی غیره و الأعراب سکان البادیة

[۱۷]

۱۷۲۴۵- ۱۷ التهذیب، ۸/ ۲۰۰/ ۹/ ۱ محمد بن أحمد عن محمد بن الحسین عن جعفر بن بشیر التهذیب، ۶/ ۱۶۱/ ۱/ ۱ ابن محبوب عن العباس بن معروف عن محمد بن الحسن عن جعفر بن بشیر عن الهاشمی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن سبی الأکراد إذا حاربوا و من حارب من المشرکین هل یحل نکاحهم و شراؤهم قال نعم

[۱۸]

۱۷۲۴۶- ۱۸ التهذیب، ۸/ ۲۰۰/ ۸/ ۱ محمد بن أحمد عن أحمد بن محمد عن التهذیب، ۷/ ۷۷/ ۴۳/ ۱ الوشاء عن ابن فضال عن ابن بکیر عن عبد اللّه اللحام قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل یشتری امرأة رجل من أهل الشرک یتخذها قال لا بأس

[۱۹]

۱۷۲۴۷- ۱۹ التهذیب، ۷/ ۷۷/ ۴۴/ ۱ عنه عن أبی علی بن أیوب التهذیب، ۸/ ۲۰۰/ ۱۱/ ۱ محمد بن أحمد عن أحمد عن علی بن أبی أیوب عن ابن فضال عن ابن بکیر عن عبد اللّه اللحام قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل یشتری

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۶۴

من رجل من أهل الشرک ابنته فیتخذها قال لا بأس

[۲۰]

۱۷۲۴۸- ۲۰ التهذیب، ۶/ ۳۸۷/ ۲۷۲/ ۱ أحمد عن البرقی عن عبد اللّه بن الحسن الدینوری قال قلت لأبی الحسن ع جعلت فداک ما تقول فی النصرانیة أشتریها و أبیعها من النصاری فقال اشتر و بع قال فأنکح فسکت عن ذلک قلیلا ثم نظر إلی و قال شبه الإخفاء هی لک حلال

[۲۱]

اشارة

۱۷۲۴۹- ۲۱ التهذیب، ۷/ ۸۳/ ۶۹/ ۱ الصفار عن الصهبانی عن ابن بزیع عن علی بن النعمان عن مسکین السمان عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن الرجل اشتری جاریة سرقت من أرض الصلح قال فلیردها علی الذی اشتراها منه و لا یقربها إن قدر علیه أو کان مؤسرا قلت جعلت فداک فإنه قد مات و مات عقبه قال فلیستسعها

بیان

قدر علیه أی تمکن من البائع و أو بمعنی الواو کما فی قوله سبحانه أَوْ جٰاءَ أَحَدٌ مِنْکُمْ مِنَ الْغٰائِطِ

[۲۲]

۱۷۲۵۰- ۲۲ التهذیب، ۷/ ۸۳/ ۷۰/ ۱ عنه عن یعقوب بن یزید عن محمد بن الحسن بن زیاد عمن ذکره عن مسمع قال قلت لأبی عبد اللّه ع امرأة لها أخت من الرضاعة أ تبیعها قال لا قلت فإنها لا تجد ما تنفق علیها و لا ما تکسوها قال فإن بلغ

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۶۵

الشأن ذلک فنعم إذن

[۲۳]

۱۷۲۵۱- ۲۳ التهذیب، ۸/ ۲۳۷/ ۸۷/ ۱ محمد بن أحمد عن أبی جعفر عن أبیه عن أحمد بن النضر عن عمرو بن شمر عن جابر عن أبی جعفر ع قال إذا کان عند الرجل مملوک یستبیعه [یستتبعه] و کان موافقا له و کان محسنا إلیه فلا تبتعه [یبیعه] و لا کرامة له

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۶۷

باب ۴۱ أدب شراء الرقیق

[۱]

اشارة

۱۷۲۵۲- ۱ الکافی، ۵/ ۲۱۲/ ۱۴/ ۱ التهذیب، ۷/ ۷۰/ ۱۶/ ۱ الثلاثة التهذیب، عن رجل ش عن زرارة قال کنت جالسا عند أبی عبد

اللّه ع إذ دخل علیه رجل و معه ابن له فقال له أبو عبد اللّه ع ما تجارة ابنک فقال التنخس فقال أبو عبد اللّه ع لا تشتر شینا و لا عیبا فإذا اشتریت رأسا فلا ترین ثمنه فی کفة المیزان فما من رأس رأی ثمنه فی کفة المیزان فأفلح فإذا اشتریت رأسا فغیر اسمه و أطعمه شیئا حلوا إذا ملکته و تصدق عنه بأربعة دراهم

بیان

الشین ضد الزین و الفلاح الفوز و النجاة و البقاء فی الخیر

[۲]

۱۷۲۵۳- ۲ الکافی، ۵/ ۲۱۲/ ۱۵/ ۱ العدة عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۶۸

التهذیب، ۷/ ۷۱/ ۱۷/ ۱ سهل عن إبراهیم بن عقبة عن محمد بن میسر عن أبیه عن أبی عبد اللّه ع قال من نظر إلی ثمنه و هو یوزن لم یفلح

[۳]

اشارة

۱۷۲۵۴- ۳ الکافی، ۵/ ۲۱۲/ ۱۸/ ۱ محمد عن محمد بن أحمد عن محمد بن عبد الحمید عن أبی جمیلة قال دخلت علی أبی عبد اللّه ع فقال لی یا شاب أی شیء تعالج فقلت الرقیق فقال أوصیک بوصیة فاحفظها لا تشترین شینا و لا عیبا و استوثق من العهدة

بیان

لعله أرید بالعهدة ضمان درک المبیع أو الثمن للمشتری عن البائع أو للبائع عن المشتری قبضا أو لم یقبضا لجواز ظهور أحدهما مستحقا أو معیبا

[۴]

۱۷۲۵۵- ۴ التهذیب، ۷/ ۷۵/ ۳۵/ ۱ الحسین عن علی الفقیه، ۴/ ۲۰/ ۴۹۷۶ الجوهری عن علی عن أبی بصیر قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل یعترض الأمة لیشتریها قال لا بأس بأن ینظر إلی محاسنها و یمسها ما لم ینظر إلی ما لا ینبغی له النظر إلیه

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۶۹

[۵]

اشارة

۱۷۲۵۶ - ۵ التهذیب، ۷/ ۲۳۶/ ۴۹/ ۱ ابن سماعة عن محمد بن زیاد عن حبیب بن معلی الخثعمی قال قلت لأبی عبد اللّه ع إنی اعترضت جواری المدینة فأمذیت فقال أما لمن یرید الشراء فلیس به بأس و أما لمن لا یرید أن یشتری فإنی أکرهه

بیان

أمذیت من المذی و هو ما یخرج عقیب الشهوة و الضمیر فی به و أکرهه یرجع إلی الاعتراض

[۶]

۱۷۲۵۷- ۶ التهذیب، ۷/ ۲۳۶/ ۵۰/ ۱ عنه عن أبی جعفر عن الحارث بن عمران الجعفری عن أبی عبد اللّه ع قال لا أحب للرجل أن یقلب جاریة إلا جاریة یرید شراءها

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۷۱

باب ۴۲ بیع اللقیط و ولد الزنا

[۱]

اشارة

۱۷۲۵۸- ۱ الکافی، ۵/ ۲۲۴/ ۱/ ۱ العدة عن أحمد عن ابن فضال عن مثنی عن زرارة عن أبی عبد اللّه ع قال اللقیط لا یشتری و لا یباع

بیان

اللقیط المولود الذی ینبذ

[۲]

۱۷۲۵۹- ۲ التهذیب، ۸/ ۲۲۷/ ۵۲/ ۱ الحسین عن صفوان عن العلاء عن محمد عن أحدهما ع قال سألته عن اللقیط قال لا یباع و لا یشتری

[۳]

۱۷۲۶۰- ۳ الکافی، ۵/ ۲۲۵/ ۴/ ۱ محمد عن التهذیب، ۷/ ۷۸/ ۴۹/ ۱ أحمد عن السراد عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۷۲

محمد بن أحمد قال سألت أبا عبد اللّه ع عن اللقيطة فقال لا تباع و لا تشترى و لكن استخدمها بما أنفقته عليها

[۴]

۱۷۲۶۱- ۴ الكافى، ۵/ ۲۲۵/ ۵/ ۱ الأربعة عن محمد قال سألت أبا عبد اللّه ع عن اللقيطة فقال حرة لا تباع و لا تشترى و لا توهب

[۵]

۱۷۲۶۲- ۵ التهذيب، ۷/ ۷۸/ ۴۸/ ۱ الأربعة عن محمد قال سألت أبا جعفر ع عن اللقيطة فقال حرة لا تباع و لا توهب

[۶]

۱۷۲۶۳- ۶ التهذيب، ۸/ ۲۲۸/ ۵۵/ ۱ الحسين عن التميمى عن المثنى عن الفقيه، ۳/ ۱۴۵/ ۳۵۳۳ زرارة عن أحدهما ع أنه قال فى لقيطة وجدت فقال حرة لا تشترى و لا تباع و إن كان ولد مملوك لك من الزنا فأمسك أو بع إن أحببت هو مملوك لك

[۷]

۱۷۲۶۴- ۷ الكافى، ۵/ ۲۲۵/ ۶/ ۱ العدة عن التهذيب، ۷/ ۷۸/ ۴۷/ ۱ البرقى عن أبيه عن أبى الجهم عن أبى خديجة قال سمعت أبا عبد اللّه ع يقول لا يطيب ولد الزنا و لا يطيب ثمنه أبدا و الممريز لا يطيب إلى سبعة آباء

فقيل له و أى شىء الممريز فقال الرجل يكسب المال [مالا] من غير حله فيتزوج به أو يشترى [يتسرى] فيولد له فذلك الولد هو الممريز

[۸]

۱۷۲۶۵- ۸ التهذيب، ۷/ ۱۳۳/ ۵۸/ ۱ الحسين عن محمد بن خالد عن أبى الجهم عن أبى خديجة قال سمعت أبا عبد اللّه ع يقول لا يطيب ولد الزنا أبدا و لا يطيب ثمنه أبدا

[۹]

۱۷۲۶۶- ۹ الكافى، ۵/ ۲۲۵/ ۷/ ۱ الاثنان عن الوشاء عن أبان التهذيب، ۷/ ۱۳۳/ ۵۹/ ۱ الحسين عن فضالة عن أبان عمن أخبره عن أبى عبد اللّه ع قال سألته عن ولد الزنا أشتريه أو أبيعه أو أستخدمه فقال اشتره و استرقه و استخدمه و بعه فأما اللقيط فلا تشتره

[۱۰]

۱۷۲۶۷- ۱۰ الكافى، ۵/ ۲۲۶/ ۷/ ۱ العدة عن التهذيب، ۷/ ۷۸/ ۴۶/ ۱ البرقى عن ابن فضال عن مثنى الحناط عن أبى بصير عن أبى عبد اللّه ع قال قلت له تكون لى المملوكة من الزنا أحج من ثمنها أو أتزوج قال لا تحج و لا تتزوج منه

[۱۱]

۱۷۲۶۸- ۱۱ التهذیب، ۷/ ۱۳۴/ ۶۰/ ۱ الحسین عن صفوان عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۷۴

الفقیه، ۳/ ۲۲۷/ ۳۸۴۰ عبد اللّه بن سنان قال سألت أبا عبد اللّه ع عن ولد الزنا أ یشتری و یستخدم و یباع فقال نعم- الفقیه، قلت فتستنکح قال نعم و لا یطلب ولدها

[۱۲]

کاشانی، فیض، محمد محسن ابن شاه مرتضی، الوافی، ۲۶ جلد، کتابخانه امام امیر المؤمنین علی علیه السلام، اصفهان - ایران، اول، ۱۴۰۶ ه ق

الوافی؛ ج۱۷، ص: ۲۷۴

۱۷۲۶۹- ۱۲ التهذیب، ۸/ ۲۲۷/ ۵۱/ ۱ الحسین عن الثلاثة الفقیه، ۳/ ۱۴۵/ ۳۵۳۰ حماد عن الحلبی قال سئل أبو عبد اللّه ع عن ولد الزنا یشتری أو یباع أو یستخدم- قال نعم إلا جاریة لقیطة فإنها لا تشتری

[۱۳]

اشارة

۱۷۲۷۰- ۱۳ التهذیب، ۸/ ۲۲۷/ ۵/ ۱ الحسین عن علی بن النعمان عن ابن مسکان عن إسحاق بن عمار عن الفقیه، ۳/ ۱۴۴/ ۳۵۲۹ عنبسة بن مصعب عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له جاریة لی زنت أبیع ولدها قال نعم قلت أحج بثمنه قال نعم

بیان

هذا الخبر جاء علی سبیل الرخصة فلا ینافی ما قدمناه

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۷۵

باب ۴۳ جامع فیما یحل الشراء و البیع فیه و ما لا یحل و أنواع السحت

[۱]

۱۷۲۷۱- ۱ الکافی، ۵/ ۲۲۶/ ۱/ ۱ القمیان عن صفوان التهذیب، ۷/ ۱۱۳/ ۵۶/ ۱ الحسین عن صفوان عن عبد الحمید بن سعد قال سألت أبا إبراهیم ع عن عظام الفیل یحل بیعه أو شراؤه للذی یجعل منه الأمشاط فقال لا بأس قد کان لأبی منه مشط أو أمشاط

[۲]

۱۷۲۷۲- ۲ الکافی، ۵/ ۲۲۶/ ۲/ ۱ التهذیب، ۷/ ۱۳۴/ ۶۱/ ۱ الثلاثة عن ابن أذینة قال کتبت إلی أبی عبد اللّه ع أسأله عن رجل له خشب فباعه ممن یتخذ منه برابط فقال لا بأس به و عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۷۶

رجل له خشب فباعه لمن یتخذه صلبانا فقال لا

[۳]

اشارة

۱۷۲۷۳- ۳ الکافی، ۵/ ۲۲۶/ ۵/ ۱ محمد عن التهذیب، ۷/ ۱۳۴/ ۶۲/ ۱ أحمد عن التهذیب، ۶/ ۳۷۳/ ۲۰۵/ ۱ السراد عن أبان عن عیسی القمی عن عمرو بن حریث قال سألت أبا عبد اللّه ع عن بیع التوز أبیعه یصنع به الصلیب و الصنم قال لا

بیان

التوز بضم المثناة الفوقانیة و الزای شجر یصنع به القوس و فی التهذیب أ نبیعه بدل أبیعه و بدون لفظة بیع و هو أظهر

[۴]

۱۷۲۷۴- ۴ الکافی، ۵/ ۲۲۶/ ۴/ ۱ القمیان عن صفوان التهذیب، ۷/ ۱۳۳/ ۵۵/ ۱ الحسین عن صفوان التهذیب، ابن محبوب عن الصهبانی عن صفوان التهذیب، الحسین عن الصهبانی عن التمیمی عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۷۷

صفوان عن عیص بن القاسم قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الفهود و سباع الطیر هل یلتمس التجارة فیها قال نعم

[۵]

۱۷۲۷۵- ۵ الکافی، ۵/ ۲۲۷/ ۷/ ۱ العدة عن التهذیب، ۷/ ۱۳۴/ ۶۵/ ۱ سهل عن الثلاثة عن أبی عبد اللّه ع قال إن رسول اللّه ص نهی عن القرد أن تباع أو تشتری

[۶]

اشارة

۱۷۲۷۶- ۶ الکافی، ۵/ ۱۲۷/ ۵/ ۱ ابن بندار عن البرقی التهذیب، ۹/ ۸۰/ ۷۷/ ۱ محمد بن أحمد عن التهذیب، ۶/ ۳۶۷/ ۱۸۱/ ۱ البرقی

عن محمـد بن علی عن عبـد الرحمن بن أبی هـاشم عن القـاسم بن الولیـد الکـافی، العمـاری عن الأصم عن مسـمع عن أبی عبـد اللّه العامری التهذیب، عن الولید العامری ش قال سألت أبا عبد اللّه ع عن ثمن الکلب

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۷۸

الذی لا یصید فقال سحت و أما الصیود فلا بأس

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۷۹

بیان

الصیود بالفتح الصائد

[۷]

۱۷۲۷۷- ۷ التهذیب، ۶/ ۳۵۶/ ۱۳۸/ ۱ الحسین عن فضالة عن أبان عن محمد و البصری عن أبی عبد اللّه ع قال ثمن الکلب الذی لا یصید سحت قال و لا بأس بثمن الهر

[۸]

۱۷۲۷۸- ۸ التهذیب، ۶/ ۳۵۶/ ۱۳۷/ ۱ الحسین عن القاسم بن محمد عن علی عن الفقیه، ۳/ ۱۷۰/ ۳۶۴۷ أبی بصیر قال سألت أبا عبد اللّه ع عن ثمن کلب الصید فقال لا بأس بثمنه و الآخر لا یحل ثمنه

[۹]

۱۷۲۷۹- ۹ الفقیه، ۳/ ۱۷۱/ ۳۶۴۸ و قال أجر الزانیة سحت- و ثمن الکلب الذی لیس بکلب الصید سحت و ثمن الخمر سحت- و أجر الکاهن سحت و ثمن المیتة سحت فأما الرشا فی الحکم فهو الکفر بالله العظیم

[۱۰]

۱۷۲۸۰- ۱۰ الفقیه، ۳/ ۱۷۲/ ۳۶۴۹ و روی أن أجر المغنی و المغنیة سحت

[۱۱]

۱۷۲۸۱- ۱۱ التهذیب، ۹/ ۸۰/ ۷۸/ ۱ محمد بن أحمد عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۸۰

أحمد عن ابن فضال عن أبی جمیلة عن لیث قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الکلب الصیود یباع قال نعم و یؤکل ثمنه

[۱۲]

۱۷۲۸۲- ۱۲ الکافی، ۵/ ۱۲۶/ ۲/ ۱ الأربعة عن أبی عبد اللّه ع قال السحت ثمن المیتة و ثمن الکلب و ثمن الخمر و مهر البغی و الرشوة فی الحکم و أجر الکاهن

[۱۳]

۱۷۲۸۳- ۱۳ التهذیب، ۷/ ۱۳۶/ ۷۱/ ۱ الحسین عن النضر عن القاسم بن سلیمان عن جراح المدائنی قال قال أبو عبد اللّه ع من أکل السحت ثمن الخمر و نهی عن ثمن الکلب

[۱۴]

۱۷۲۸۴- ۱۴ الکافی، ۵/ ۱۲۶/ ۱/ ۱ العدة عن سهل و أحمد بن محمد عن السراد عن ابن رئاب عن عمار بن مروان قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الغلول فقال کل شیء غل من الإمام فهو سحت و أکل مال الیتیم و شبهه سحت و السحت أنواع کثیرة منها أجور الفواجر و ثمن الخمر و النبیذ المسکر و الربا بعد البینة فأما الرشا فی الحکم فهو الکفر بالله العظیم جل اسمه و برسوله

[۱۵]

۱۷۲۸۵- ۱۵ التهذیب، ۶/ ۳۶۸/ ۱۸۳/ ۱ السراد عن ابن رئاب عن عمار بن مروان عن أبی جعفر ع مثله

[۱۶]

۱۷۲۸۶- ۱۶ التهذیب، ۶/ ۳۵۲/ ۱۱۸/ ۱ الحسین عن عثمان

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۸۱

عن سماعة قال سألته عن الغلول فقال کل شیء غل عن الإمام و أکل مال الیتیم و شبهه و السحت أنواع کثیرة منها کسب الحجام إذا شارط- و أجر الزانیة و ثمن الخمر فأما الرشا فی الحکم فهو کفر بالله العظیم

[۱۷]

۱۷۲۸۷- ۱۷ الکافی، ۵/ ۲۲۷/ ۹/ ۱ بعض أصحابنا عن التهذیب، ۶/ ۳۷۴/ ۲۰۸/ ۱ ابن أسباط عن أبی مخلد السراج قال کنت عند أبی عبد اللّه ع إذ دخل علیه معتب فقال بالباب رجلان فقال أدخلهما فدخلا فقال أحدهما إنی رجل سراج أبیع جلود النمر فقال مدبوغة هی قال نعم قال لیس به بأس

[۱۸]

اشارة

۱۷۲۸۸- ۱۸ الکافی، ۵/ ۲۲۷/ ۱۰/ ۱ محمد عن أحمد عن محمد بن عیسی عن أبی القاسم الصیقل التهذیب، ۶/ ۳۷۱/ ۱۹۷/ ۱ ابن عیسی عن أبی القاسم الصیقل قال کتبت إلیه قوائم السیوف التی تسمی السفن- اتخذها من جلود السمک فهل یجوز

العمل بها و لسنا نأکل لحومها- قال فکتب لا بأس

بیان

السفن محرکة جلد أخشن و قطعة خشنا من جلد صب أو سمکة و فی

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۸۲

بعض نسخ الکافی السفر بالراء و کأنه تصحیف

[۱۹]

اشارة

۱۷۲۸۹- ۱۹ التهذیب، ۶/ ۳۷۶/ ۲۲۱/ ۱ الصفار عن العبیدی عن أبی القاسم الصیقل و ولده قال کتبوا إلی الرجل ع- جعلنا اللّه فداک إنا قوم نعمل السیوف و لیست لنا معیشة و لا تجارة غیرها و نحن مضطرون إلیها و إنما علاجنا من جلود المیتة من البغال و الحمیر الأهلیة لا یجوز فی أعمالنا غیرها فیحل لنا عملها و شراؤها و بیعها و مسها بأیدینا و ثیابنا و نحن نصلی فی ثیابنا و نحن محتاجون إلی جوابک فی هذه المسألة یا سیدنا لضرورتنا إلیها فکتب ع اجعلوا ثوبا للصلاة فکتب إلیه جعلت فداک و قوائم السیف التی تسمی السفن الحدیث کما مر

بیان

قد مضی فی کتاب الطهارة خبر آخر فی هذا المعنی و یأتی فی کتاب المطاعم الکلام فی الانتفاع من المیتة و جواز بیعها مختلطا بالذکی ممن یستحلها إن شاء اللّه

[۲۰]

۱۷۲۹۰- ۲۰ الکافی، ۵/ ۲۲۶/ ۳/ ۱ محمد عن التهذیب، ۶/ ۳۷۲/ ۲۰۰/ ۱ أحمد عن الحجال عن ثعلبة عن محمد بن مضارب عن أبی عبد اللّه ع قال لا

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۸۳

بأس ببیع العذرة

[۲۱]

اشارة

۱۷۲۹۱- ۲۱ التهذیب، ۶/ ۳۷۲/ ۲۰۲/ ۱ محمد بن أحمد عن محمد بن عیسی عن صفوان عن مسمع بن أبی مسمع عن سماعة قال سأل رجل أبا عبد اللّه ع و أنا حاضر فقال إنی رجل أبیع العذرة فما تقول قال حرام بیعها و ثمنها و قال لا بأس ببیع العذرة

بیان

وفق فی التهذیبین بین الحکمین بحمل الحرمة علی عذرة الإنسان و الجواز علی عذرة البهائم قال و إلا لزم التناقض فی هذا الحدیث و هو کما تری و لعله استفاد التخصیص من النجاسة و الطهارة و لا یبعد أن تکون اللفظتان مختلفتین فی هیئة التلفظ و المعنی و إن کانتا واحدة فی الصورة

[۲۲]

۱۷۲۹۲- ۲۲ التهذیب، ۶/ ۳۷۲/ ۲۰۱/ ۱ ابن سماعة عن علی

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۸۴

بن السکن عن عبد اللّه بن وضاح عن یعقوب بن شعیب عن أبی عبد اللّه ع قال ثمن العذرة من السحت

[۲۳]

۱۷۲۹۳- ۲۳ التهذیب، ۷/ ۱۲۹/ ۳۳/ ۱ عنه عن ابن رباط عن ابن مسکان عن أبی بصیر قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الفأر یقع فی السمن أو فی الزیت فیموت فیه قال إن کان جامدا فتطرحها و ما حولها و یؤکل ما بقی و إن کان ذائبا فأسرج به و أعلمهم إذا بعته

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۸۵

[۲۴]

اشارة

۱۷۲۹۴- ۲۴ التهذیب، ۷/ ۱۲۹/ ۳۴/ ۱ عنه عن المیثمی عن ابن وهب و غیره عن أبی عبد اللّه ع فی جرذ مات فی زیت ما تقول فی بیع ذلک الزیت قال بعه و بینه لمن اشتراه لیستصبح به

بیان

جرذ کصرد ضرب من الفأر

[۲۵]

اشارة

۱۷۲۹۵- ۲۵ التهذيب، ۷/ ۱۲۸/ ۳۲/ ۱ عنه عن صالح بن خالد عن عبد الحميد بن المفضل السمان قال سألت عبدا صالحا ع عن سمن الجواميس فقال لا تشتره و لا تبعه

بيان

قال فی التهذيب هذا الخبر موافق لمذهب الواقفية لأنهم يعتقدون أن لحم الجواميس حرام و أجروا السمن مجراه و ذلك باطل عندنا لا يلتفت إليه

[۲۶]

۱۷۲۹۶- ۲۶ الكافی، ۳/ ۳۹۸/ ۵/ ۱ علی بن محمد عن عبد اللّه بن إسحاق العلوی عن الحسن بن علی عن ابن هلال عن البجلی قال قلت لأبی عبد اللّه ع إنی أدخل سوق المسلمين أعنی هذا الخلق الذين يدعون الإسلام فأشتری منهم الفراء للتجارة فأقول لصاحبها أ ليس هی ذكية فيقول بلی فهل يصلح لی أن أبيعها علی أنها ذكية فقال لا و لكن لا بأس أن تبيعها و تقول قد شرط لی الذی اشتريتها منه أنها ذكية قلت و ما أفسد ذلك قال استحلال

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۸۶

أهل العراق الميتة و زعموا أن دباغ الميت ذكاته ثم لم يرضوا أن يكذبوا فی ذلك إلا علی رسول اللّه ص

[۲۷]

اشارة

۱۷۲۹۷- ۲۷ الكافی، ۳/ ۳۹۸/ ۷/ ۱ عنه عن سهل عن علی بن مهزيار عن محمد بن الحسين الأشعری قال كتب بعض أصحابنا إلی أبی جعفر الثانی ع ما تقول فی الفرو يشتری من السوق- فقال إذا كان مضمونا فلا بأس

بيان

يعنی إذا ضمن البائع ذكاته

[۲۸]

۱۷۲۹۸- ۲۸ التهذيب، ۷/ ۱۳۳/ ۵۷/ ۱ الحسين عن صفوان عن البجلی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الفراء أشتريه من الرجل الذی لعلی لا أثق به فيبيعنی علی أنها ذكية أبيعها علی ذلك- فقال إن كنت لا تثق به فلا تبعها علی أنها ذكية إلا أن تقول قد قيل لی أنها ذكية

[۲۹]

۱۷۲۹۹- ۲۹ التهذیب، ۶/ ۳۷۶/ ۲۱۹/ ۱ عنه عن حماد بن

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۸۷

عیسی عن الفقیه، ۳/ ۱۷۲/ ۳۶۵۱ الحسین بن المختار قال قلت لأبی عبد اللّٰه ع إنا نعمل القلانس فنجعل فیها القطن العتیق فنبیعها و لا نبین لهم ما فیها فقال إنی أحب لک أن تبین لهم ما فیها

[۳۰]

۱۷۳۰۰- ۳۰ التهذیب، ۷/ ۱۳۵/ ۶۹/ ۱ ابن سماعة عن محمد بن زیاد عن عمار بن مروان عن سماعة بن مهران عن أبی عبد اللّٰه ع قال لا یصلح لباس الحریر و الدیباج فأما بیعه فلا بأس به

[۳۱]

۱۷۳۰۱- ۳۱ الکافی، ۶/ ۴۵۴/ ۷/ ۱ حمید عن ابن سماعة عن غیر واحد عن أبان عن محمد عن أبی جعفر ع مثله إلا أنه قال فأما بیعهما فلا بأس

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۸۹

باب ۴۴ شراء السرقة و الخیانة و متاع السلطان

[۱]

اشارة

۱۷۳۰۲- ۱ الکافی، ۵/ ۲۲۸/ ۱/ ۱ العدة عن سهل و أحمد جمیعا عن التهذیب، ۶/ ۳۷۴/ ۲۰۹/ ۱ السراد عن الخراز عن أبی بصیر التهذیب، ۷/ ۱۳۲/ ۴۹/ ۱ السراد عن أبی بصیر قال سألت أحدهما ع عن شراء السرقة و الخیانة فقال لا إلا أن یکون قد اختلط معه غیره فأما السرقة بعینها فلا إلا أن یکون من متاع السلطان فلا بأس بذلک

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۹۰

بیان

الاختلاط إنما یتحقق إذا تعذر التمییز ثم إن عرف صاحبها صالحه علیها و إلا تصدق عنه و أما عدم جواز شرائها بعینها فلعدم شیء مما یملکه البائع فی مقابلة الثمن و أما جواز شراء المسروق من مال السلطان فلأنه لیس للسلطان و إنما هو فیء للمسلمین لأنه ناصب و قد مضی خذ مال الناصب أینما وجدت و ابعث إلینا بالخمس فخمسة للإمام ع و الباقی لمن وجده من المسلمین و الإمام قد أذن بشراء عینه و البائع هو الواجد

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۹۱

[۲]

۱۷۳۰۳- ۲ الکافی، ۵/ ۲۲۸/ ۴/ ۱ محمد عن أحمد عن التهذیب، ۶/ ۳۷۴/ ۲۱۰/ ۱ الحسین عن النضر عن القاسم بن سلیمان عن جراح المدائنی عن أبی عبد اللّه ع قال لا یصلح شراء السرقة و الخیانة إذا عرفت

[۳]

۱۷۳۰۴- ۳ الکافی، ۵/ ۲۲۹/ ۶/ ۱ الحسین بن محمد عن النهدی عن التمیمی عن بعض أصحابه عن أبی عبد اللّه ع قال من اشتری سرقة و هو یعلم فقد شرک فی عارها و إثمها

[۴]

اشارة

۱۷۳۰۵- ۴ الکافی، ۵/ ۲۲۹/ ۷/ ۱ التهذیب، ۷/ ۱۳۱/ ۴۵/ ۱ علی عن صالح بن السندی عن جعفر بن بشیر التهذیب، ۷/ ۲۳۷/ ۵۸/ ۱ محمد بن أحمد عن محمد بن الحسین عن جعفر بن بشیر عن الحسین بن أبی العلاء عن أبی عمر السراج عن أبی عبد اللّه ع فی الرجل یوجد عنده السرقة قال هو غارم إذا لم یأت علی بائعها بشهود

بیان

یعنی إذا أتی علیه بشهود فالغارم هو البائع

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۹۲

[۵]

۱۷۳۰۶- ۵ الکافی، ۵/ ۲۲۸/ ۳/ ۱ محمد عن التهذیب، ۶/ ۳۷۵/ ۲۱۴/ ۱ أحمد عن الحسن بن علی عن أبان عن إسحاق بن عمار قال سألته عن الرجل یشتری من العامل و هو یظلم فقال یشتری منه ما لم یعلم أنه ظلم فیه أحدا

[۶]

اشارة

۱۷۳۰۷- ۶ الکافی، ۵/ ۲۲۸/ ۲/ ۱ التهذیب، ۶/ ۲۷۵/ ۲۱۵/ ۱ السراد عن هشام بن سالم عن الحذاء عن أبی جعفر ع قال سألته عن الرجل منا یشتری من السلطان من إبل الصدقة و غنمها و هو یعلم أنهم یأخذون منهم أکثر من الحق الذی یجب علیهم- قال فقال ما الإبل و الغنم إلا- مثل الحنطة و الشعیر و غیر ذلک لا- بأس به حتی تعرف الحرام بعینه- قیل له فما تری فی مصدق یجیئنا فیأخذ

صدقات أنعامنا- فنقول بعناها فيبيعناها فما ترى فى شرائها منه فقال إن كان قد أخذها

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۹۳

و عزلها فلا بأس فقيل له فما ترى فى الحنطة و الشعير يجيئنا القاسم- فيقسم لنا حظنا و يأخذ حظه فيعزله بكيل فما ترى فى شراء ذلك الطعام منه فقال إن كان قبضه بكيل و أنتم حضور ذلك الكيل فلا بأس بشرائه منه بغير كيل

بيان

المصدق بتشديد الدال العامل على الصدقات و هو القاسم أيضا و فى التهذيب أغنامنا مكان أنعامنا

[۷]

اشارة

۱۷۳۰۸- ۷ الكافى، ۵/ ۲۲۹/ ۵/ ۱ محمد عن التهذيب، ۶/ ۳۷۵/ ۲۱۳/ ۱ أحمد عن ابن أبى عمير عن جميل بن صالح قال أرادوا بيع تمر عين أبى زياد فأردت أن أشتريه ثم قلت حتى استأمر أبا عبد اللّه ع فأمرت مصادفا فسأله فقال قل له يشتريه فإنه إن لم يشتره اشتراه غيره

بيان

أبو زياد كان من عمال السلطان و لعله ع أراد بقوله إن لم يشتره

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۹۴

اشتراه غيره أنه إن خاف أن يكون ذلك إعانة للظالم فليس كما ظن فإن الإعانة فى مثل هذا الأمر العام المتأتى من كل أحد ليس بإعانة حقيقة أو ليس بضائر

[۸]

۱۷۳۰۹- ۸ التهذيب، ۶/ ۳۳۷/ ۵۵/ ۱ ابن محبوب عن العباس عن الحسن التهذيب، ۷/ ۱۳۲/ ۵۲/ ۱ الحسين عن الحسن عن زرعة عن الفقيه، ۳/ ۲۲۷/ ۳۸۴۱ سماعة قال سألته عن شراء الخيانة و السرقة فقال إذا عرفت أنه كذلك فلا إلا أن يكون شيئا اشتريته من العامل

[۹]

اشارة

۱۷۳۱۰- ۹ الكافى، ۵/ ۱۳۳/ ۸/ ۱ محمد عن التهذيب، ۶/ ۳۵۱/ ۱۱۷/ ۱ ابن عيسى عن محمد بن خالد عن القاسم بن محمد عن

محمد بن القاسم التهذیب، ۶/ ۳۳۹/ ۶۶/ ۱ أحمد عن البرقی عن

الوافی، ج‌۱۷، ص: ۲۹۵

محمد بن القاسم بن الفضیل قال سألت أبا الحسن الأول ع عن رجل اشتری من امرأة من آل فلان بعض قطائعهم و کتب علیها کتابا بأنها قد قبضت المال و لم تقبضه فیعطیها المال أم یمنعها قال فلیقل له لیمنعها أشد المنع فإنها باعته ما لم تملکه

بیان

فلان کنایة عن العباس و فی الکافی من امرأة من العباسیین و القطائع محال ببغداد کان أقطعها المنصور لأناس من أعیان دولته لیعمروها و یسکنوها و إنما لم تملکها لأنها کانت مال الإمام ع

[۱۰]

اشارة

۱۷۳۱۱- ۱۰ التهذیب، ۶/ ۳۳۶/ ۵۳/ ۱ الحسین عن ابن أبی عمیر

الوافی، ج‌۱۷، ص: ۲۹۶

عن البجلی قال قال لی أبو الحسن ع ما لک لا تدخل مع علی فی شراء الطعام إنی أظنک ضیقا قال قلت نعم- فإن شئت وسعت علی قال اشتره

بیان

کان علیا یشتری الطعام من مال السلطان و لعله کان أرخص من غیره و الضیق یحتمل ضیق الید و ضیق الصدر

[۱۱]

اشارة

۱۷۳۱۲- ۱۱ التهذیب، ۶/ ۳۳۷/ ۵۷/ ۱ عنه عن ابن أبی عمیر عن علی بن عطیة قال أخبرنی زرارة قال اشتری ضریس بن عبد الملک و أخوه من هبیرة أرزا بثلاثمائة ألف قال فقلت له ویلک أو ویحک انظر إلی خمس هذا المال فابعث به إلیه و احتبس الباقی قال فأبی ذلک قال فأدی المال و قدم هؤلاء فذهب أمر بنی أمیة قال فقلت ذلک لأبی عبد اللّه ع فقال مبادرا للجواب هو له هو له فقلت إنه قد أداها فعض علی إصبعه

الوافی، ج‌۱۷، ص: ۲۹۷

بیان

فی بعض النسخ إزارا بدل أرزا و كان هبیرة من عمال بنی أمیة و إنما أمر زرارة ابن أخیه ببعث الخمس إلی الإمام ع و حبس الباقی لما ظهر له من أمارات ذهاب ملكهم و كان ذلك قبل أن یؤدی ثمنه فأدی المال أی الثمن و قدم هؤلاء یعنی بنی العباس فعض علی إصبعه أی مسكها بأسنانه كما یفعله النادم

[۱۲]

اشارة

۱۷۳۱۳- ۱۲ التهذیب، ۶/ ۳۳۷/ ۵۸/ ۱ عنه عن ابن أبی عمیر عن محمد بن أبی حمزة عن رجل قال قلت لأبی عبد اللّه ع أشتری الطعام فیجیئنی من یتظلم یقول ظلمونی فقال اشتره

بیان

لم یرد أنهم ظلمونی فی هذا الطعام بل أخبره بأنهم من أهل الظلم لئلا یشتری منهم و إنما أجاز شراؤه لعدم علمه بأنهم ظلموا فیه أحدا

[۱۳]

۱۷۳۱۴- ۱۳ التهذیب، ۶/ ۳۳۷/ ۵۹/ ۱ ابن عیسی عن علی بن النعمان عن ابن وهب قال قلت لأبی عبد اللّه ع

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۹۸

أشتری من العامل الشیء و أنا أعلم أنه یظلم فقال اشتر منه

[۱۴]

۱۷۳۱۵- ۱۴ التهذیب، ۷/ ۱۳۲/ ۵۳/ ۱ الحسین عن القاسم عن أبان عن البصری قال سألته عن الرجل یشتری من العامل و هو یظلم فقال یشتری منه

[۱۵]

اشارة

۱۷۳۱۶- ۱۵ التهذیب، ۷/ ۱۳۳/ ۵۴/ ۱ عنه عن فضالة عن أبان عن أبی بصیر عن أبی جعفر ع قال سمعته یقول من اشتری شیئا من الخمس لم یعذره اللّه اشتری ما لا یحل له

بیان

یعنی به متاعا معینا یکون فیه الخمس لأنه خیانة فی مال الإمام ع

الوافی، ج۱۷، ص: ۲۹۹

باب ۴۵ التصرف فی مال الیتیم

[۱]

۱۷۳۱۷- ۱ الکافی، ۷/ ۶۷/ ۲/ ۱ العدة عن التهذیب، ۹/ ۲۳۹/ ۲۱/ ۱ سهل عن الفقیه، ۴/ ۲۱۸/ ۵۵۱۲ السراد عن ابن رئاب قال سألت أبا الحسن موسی ع عن رجل بینی و بینه قرابة مات و ترک أولادا صغارا و ترک ممالیک غلمانا و جواری و لم یوص فما تری فیمن یشتری منهم الجاریة یتخذها أم ولد و ما تری فی بیعهم قال فقال إن کان لهم ولی یقوم بأمرهم باع علیهم و نظر لهم و کان مأجورا فیهم قلت فما تری فیمن یشتری منهم الجاریة یتخذها أم ولد قال لا بأس بذلک إذا باع علیهم القیم الناظر لهم فیما یصلحهم فلیس

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۰۰

لهم أن یرجعوا فیما [عما] صنع القیم لهم الناظر لهم فیما یصلحهم

[۲]

۱۷۳۱۸- ۲ الکافی، ۵/ ۲۰۹/ ۲/ ۱ محمد عن التهذیب، ۷/ ۶۹/ ۹/ ۱ أحمد عن محمد بن إسماعیل التهذیب، ۹/ ۳۴۰/ ۲۵/ ۱ ابن عیسی عن العباس بن معروف عن علی بن مهزیار عن ابن بزیع قال مات رجل من أصحابنا و لم یوص فرفع أمره إلی قاضی الکوفة فصیر عبد الحمید القیم بماله و کان الرجل خلف ورثة صغارا و متاعا و جواری فباع عبد الحمید المتاع فلما أراد بیع الجواری ضعف قلبه فی بیعهن إذ لم یکن المیت صیر إلیه وصیته و کان قیامه بهذا بأمر القاضی لأنهن فروج قال فذکرت ذلک لأبی جعفر ع فقلت له یموت الرجل من أصحابنا و لم یوص إلی أحد و یخلف جواری فیقیم القاضی رجلا منا لیبیعهن أو قال یقوم

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۰۱

بذلک رجل منا فیضعف قلبه لأنهن فروج فما تری فی ذلک القیم قال فقال إذا کان القیم به مثلک أو مثل عبد الحمید فلا بأس

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۰۲

[۳]

۱۷۳۱۹- ۳ التهذیب، ۹/ ۲۴۰/ ۲۴/ ۱ ابن سماعة عن أخیه جعفر عن داود بن سرحان عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن یتیم قد قرأ القرآن و لیس بعقله بأس و له مال علی یدی رجل و أراد الذی عنده المال أن یعمل بمال الیتیم مضاربة فأذن الغلام فی ذلک فقال لا یصلح أن یعمل حتی یحتلم و یدفع إلیه ماله قال و إن احتلم و لم یکن له عقل لم یدفع إلیه شیء أبدا

[۴]

۱۷۳۲۰- ۴ الکافی، ۷/ ۶۸/ ۳/ ۱ حمید عن ابن سماعة عن بعض أصحابه عن مثنی بن راشد عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع مثله

[۵]

اشارة

۱۷۳۲۱- ۵ التهذیب، ۹/ ۲۴۱/ ۲۶/ ۱ ابن عیسی عن إسماعیل بن سعد الأشعری عن أبی الحسن الرضا ع قال سألته

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۰۳

عن مال الیتیم هل للوصی أن یعینه أو یتجر فیه قال إن فعل فهو ضامن

بیان

یأتی معنی العینة فی بابها إن شاء اللّه

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۰۵

باب ۴۶ أکل مال الیتیم

[۱]

اشارة

۱۷۳۲۲- ۱ الکافی، ۵/ ۱۲۸/ ۱/ ۱ العدة عن أحمد عن عثمان عن سماعة قال قال أبو عبد اللّه ع أوعد اللّه عز و جل فی مال الیتیم بعقوبتین إحداهما عقوبة الآخرة النار و أما عقوبة الدنیا فقوله عز و جل وَ لْیَخْشَ الَّذِینَ لَوْ تَرَکُوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّیَّةً ضِعافاً خافُوا عَلَیْهِمْ الآیة یعنی لیخش أن خلفه ذریة کما صنع بهؤلاء الیتامی

بیان

خلفه خلافة کان خلیفته و بقی بعده

[۲]

۱۷۳۲۳- ۲ الکافی، ۵/ ۱۲۸/ ۲/ ۱ الثلاثة عن هشام بن سالم عن عجلان بن صالح قال سألت أبا عبد اللّه ع عن أکل مال

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۰۶

الیتیم فقال هو کما قال اللّه عز و جل إِنَّ الَّذِینَ یَأْکُلُونَ أَمْوالَ الْیَتامی ظُلْماً- إِنَّما یَأْکُلُونَ فِی بُطُونِهِمْ ناراً وَ سَیَصْلَوْنَ سَعِیراً ثم قال من غیر أن أسأله من عال یتیما حتی ینقطع یتمه أو یستغنی بنفسه أوجب اللّه عز و جل له

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۰۷

الجنة کما أوجب النار لمن أکل مال الیتیم

[۳]

۱۷۳۲۴- ۳ الکافی، ۵/ ۱۲۸/ ۳/ ۱ العدة عن سهل عن البزنطی قال سألت أبا الحسن ع عن الرجل یکون فی یده مال الأیتام فیحتاج إلیه فیمد یده فیأخذه و ینوی أن یرده فقال لا ینبغی له أن یأکل إلا القصد و لا یسرف و إن کان من نیته أن لا یرده علیهم- فهو بالمنزل الذی قال اللّه عز و جل إِنَّ الَّذِینَ یَأْکُلُونَ أَمْوالَ الْیَتامی ظُلْماً

[۴]

۱۷۳۲۵- ۴ الکافی، ۵/ ۱۲۹/ ۴/ ۱ محمد عن التهذیب، ۶/ ۳۲۹/ ۶۸/ ۱ أحمد عن علی بن الحکم عن الکاهلی قال قیل لأبی عبد اللّه ع إنا ندخل علی أخ لنا فی بیت أیتام و معهم خادم لهم فنقعد علی بساطهم و نشرب

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۰۸

من مائهم و یخدمنا خادمهم و ربما أطعمنا فیه الطعام من عند صاحبنا- و فیه من طعامهم فما تری فی ذلک فقال إن کان فی دخولکم علیهم منفعة لهم فلا بأس و إن کان فیه ضرر فلا و قال ع بَلِ الْإِنْسانُ عَلی نَفْسِهِ بَصِیرَةٌ فأنتم لا یخفی علیکم و قد قال اللّه عز و جل- وَ إِنْ تُخالِطُوهُمْ فَإِخْوانُکُمْ وَ اللّهُ یَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ

[۵]

۱۷۳۲۶- ۵ الکافی، ۵/ ۱۲۹/ ۵/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن ذبیان عن علی بن المغیرة قال قلت لأبی عبد اللّه ع إن لی ابنة أخ یتیمة فربما أهدی لها شیء فآکل منه ثم أطعمها بعد ذلک شیئا من مالی فأقول یا رب هذا بهذا فقال لا بأس

[۶]

۱۷۳۲۷- ۶ الفقیه، ۳/ ۱۷۳/ ۳۶۵۲ قال الصادق ع إن آکل مال الیتیم سیخلفه [سیلحقه] وبال ذلک فی الدنیا و الآخرة أما فی الدنیا فإن اللّه تعالی یقول وَ لْیَخْشَ الَّذِینَ لَوْ تَرَکُوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّیَّةً ضِعافاً خافُوا عَلَیْهِمْ فَلْیَتَّقُوا اللّهَ و أما فی الآخرة فإن اللّه تعالی یقول إِنَّ الَّذِینَ یَأْکُلُونَ أَمْوالَ الْیَتامی ظُلْماً إِنَّما یَأْکُلُونَ فِی بُطُونِهِمْ ناراً وَ سَیَصْلَوْنَ سَعِیراً

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۰۹

[۷]

۱۷۳۲۸- ۷ التهذیب، ۶/ ۳۸۴/ ۲۵۷/ ۱ محمد بن أحمد عن أبی عبد اللّه عن الحسن بن ظریف عن ابن أبی عمیر عن البجلی عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن الرجل یکون للرجل عنده المال إما بیع و إما قرض فیموت و لم یقضه إیاه فیترک أیتاما صغارا فیبقی لهم علیه لا یقضیهم أ یکون ممن یأکل أموال الیتامی ظلما- قال لا إذا کان نوی أن یؤدی إلیهم

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۱۱

باب ۴۷ ما یحل لقیم مال الیتیم منه

[۱]

اشارة

۱۷۳۲۹- ۱ الکافی، ۵/ ۱۲۹/ ۱/ ۱ العدة عن التهذیب، ۶/ ۳۴۰/ ۶۹/ ۱ أحمد عن عثمان عن سماعة عن أبی عبد اللّه ع فی قول اللّه عز و جل وَ مَنْ کانَ فَقِیراً فَلْیَأْکُلْ بِالْمَعْرُوفِ فقال من کان یلی شیئا للیتامی و هو محتاج- لیس له ما یقیمه فهو یتقاضی أموالهم و یقوم فی ضیعتهم فلیأکل بقدر و لا یسرف و إن کانت ضیعتهم لا تشغله عما یعالج لنفسه فلا یرزأن من أموالهم شیئا

بیان

فلا یرزأن بتقدیم المهملة أی لا ینقصن و لا یصیبن منها شیئا

[۲]

۱۷۳۳۰- ۲ التهذیب، ۶/ ۳۴۰/ ۷۰/ ۱ أحمد عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۱۲

الکافی، ۵/ ۱۲۹/ ۲/ ۱ عثمان عن سماعة قال سألت أبا عبد اللّه ع عن قول اللّه عز و جل وَ إِنْ تُخالِطُوهُمْ فَإِخْوانُکُمْ قال یعنی الیتامی إذا کان الرجل یلی الأیتام فی حجره- فلیخرج من ماله علی قدر ما یخرج لکل إنسان منهم فیخالطهم و یأکلون جمیعا و لا یرزأن من أموالهم شیئا إنما هی النار

[۳]

۱۷۳۳۱- ۳ الکافی، ۵/ ۱۳۰/ ۳/ ۱ العدة عن سهل و أحمد جمیعا عن التهذیب، ۶/ ۳۴۰/ ۷۱/ ۱ السراد عن عبد اللّه بن سنان عن أبی عبد اللّه ع فی قول اللّه عز و جل فَلْیَأْکُلْ بِالْمَعْرُوفِ قال المعروف هو القوت و إنما عنی الوصی أو القیم فی أموالهم و ما یصلحهم

[۴]

۱۷۳۳۲- ۴ التهذیب، ۹/ ۲۴۴/ ۴۲/ ۱ السراد عن عبد اللّه بن سنان قال سئل أبو عبد اللّه ع و أنا حاضر عن القیم للیتامی فی الشراء لهم و البیع فیما یصلحهم أ له أن یأکل من أموالهم فقال لا بأس أن یأکل من أموالهم بالمعروف کما قال اللّه تعالی فی کتابه وَ ابْتَلُوا الْیَتامی حَتّی إِذا بَلَغُوا النِّکاحَ فَإِنْ آنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْداً فَادْفَعُوا إِلَیْهِمْ أَمْوالَهُمْ- وَ لا تَأْکُلُوها إِسْرافاً وَ بِداراً أَنْ یَکْبَرُوا وَ مَنْ کانَ غَنِیًّا فَلْیَسْتَعْفِفْ وَ مَنْ کانَ

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۱۳

فَقِیراً فَلْیَأْکُلْ بِالْمَعْرُوفِ هو القوت و إنما عنی فلیأکل بالمعروف الوصی لهم و القیم فی أموالهم ما یصلحهم

[۵]

اشارة

۱۷۳۳۳- ۵ الكافی، ۵/ ۱۳۰/ ۴/ ۱ محمد عن التهذیب، ۶/ ۳۴۰/ ۷۲/ ۱ أحمد عن محمد بن إسماعیل عن حنان بن سدیر قال قال أبو عبد اللّه ع سألنی عیسی بن موسی عن القیم للأیتام فی الإبل ما یحل له منها- قلت إذا لاط حوضها و طلب ضالتها و هنأ جرباها فله أن یصیب من لبنها من غیر نهک بضرع و لا فساد لنسل

بیان

لاط حوضها أی طینه و هنأ جرباها أی طلاها بالهناء و هو القطران و الجرب داء معروف و النهک النقص

[۶]

۱۷۳۳۴- ۶ الكافی، ۵/ ۳۰/ ۵/ ۱ التهذیب، ۶/ ۳۴۱/ ۷۳/ ۱ أحمد عن محمد بن الفضیل عن الكنانی عن أبی عبد اللّه ع فی قول اللّه عز و جل وَ مَنْ کانَ فَقِیراً فَلْیَأْکُلْ بِالْمَعْرُوفِ فقال ذاك رجل یحبس نفسه عن المعیشة فلا بأس أن یأكل بالمعروف إذا كان یصلح لهم أموالهم فإن كان المال قلیلا- فلا- یأكل منه شیئا قال قلت أ رأیت قول اللّه عز و جل وَ إِنْ تُخالِطُوهُمْ فَإِخْوانُکُمْ قال تخرج من أموالهم قدر ما یكفیهم و تخرج من مالك قدر ما یكفیك ثم تنفقه

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۱۴

قلت أ رأیت إن كانوا یتامی صغارا و كبارا و بعضهم أعلا كسوة من بعض و بعضهم آكل من بعض و ما لهم جمیعا فقال أما الكسوة فعلی كل إنسان منهم ثمن كسوته و أما الطعام فاجعلوه جمیعا فإن الصغیر یوشك أن یأكل مثل الكبیر

[۷]

۱۷۳۳۵- ۷ الكافی، ۵/ ۱۳۰/ ۶/ ۱ القمیان عن بعض أصحابنا عن عیص بن القاسم قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الیتیم تكون غلته فی الشهر عشرین درهما كیف ینفق علیه منها قال قوته من الطعام و التمر و سألته أنفق علیه ثلثها قال نعم و نصفها

[۸]

۱۷۳۳۶- ۸ التهذیب، ۶/ ۳۴۳/ ۸۱/ ۱ ابن محبوب عن علی بن السندی عن ابن أبی عمیر عن هشام بن الحكم قال سألت أبا عبد اللّه ع فیمن تولی مال الیتیم ما له أن یأكل منه فقال ینظر إلی ما كان غیره یقوم به من الأجر لهم فلیأكل بقدر ذلك

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۱۵

باب ۴۸ التجارة فی مال الیتیم و القرض منه

[۱]

اشارة

۱۷۳۳۷- ۱ الکافی، ۵/ ۱۳۱/ ۱/ ۱ محمد عن التهذیب، ۶/ ۳۴۲/ ۷۸/ ۱ أحمد عن علی بن الحکم عن أسباط بن سالم قال قلت لأبی عبد اللّه ع کان لی أخ هلک و أوصى إلی أخ أکبر منی و أدخلنی معه فی الوصیة و ترک ابنا له صغیرا و له مال أ فیضرب به أخی فما کان من فضل سلمه إلی الیتیم

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۱۷

و ضمن له ماله فقال إن کان لأخیک مال یحیط بمال الیتیم إن تلف فلا بأس به و إن لم یکن له مال فلا یعرض لمال الیتیم

بیان

أ فیضرب به یسافر به للتجارة فلا یعرض فلا یتعرض

[۲]

اشارة

۱۷۳۳۸- ۲ الکافی، ۵/ ۱۳۱/ ۲/ ۱ الأربعة عن محمد عن أبی عبد اللّه ع فی مال الیتیم قال العامل به ضامن و للیتیم الربح إذا لم یکن للعامل به مال و قال إن عطب أداه

بیان

عطب هلک و تلف

[۳]

۱۷۳۳۹- ۳ الکافی، ۵/ ۱۳۱/ ۳/ ۱ النیسابوریان عن ابن أبی عمیر عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۱۸

ربعی عن أبی عبد اللّه ع فی رجل عنده مال لیتیم فقال إن کان محتاجا و لیس عنده مال فلا یمس ماله و إن هو اتجر به فالربح للیتیم و هو ضامن

[۴]

۱۷۳۴۰- ۴ الکافی، ۵/ ۱۳۱/ ۴/ ۱ العدة عن سهل عن ابن أسباط عن أسباط بن سالم قال سألت أبا عبد اللّه ع فقلت أمرنی أخی أن أسألک عن مال یتیم فی حجره یتجر به فقال إن کان لأخیک مال یحیط بمال الیتیم إن تلف أو أصابه شیء غرمه له و إلا فلا یتعرض لمال الیتیم

[۵]

۱۷۳۴۱- ۵ التهذیب، ۲۸/ ۷۰ ابن محبوب عن أحمد عن السراد عن خالد بن جریر عن أبی الربیع قال سئل أبو عبد اللّٰه ع عن الرجل یکون فی یده مال لأخ له یتیم و هو وصیه أ یصلح له أن یعمل به قال نعم یعمل به کما یعمل بمال غیره و الربح بینهما قال قلت فهل علیه ضمان قال لا إذا کان ناظرا له

[۶]

۱۷۳۴۲- ۶ التهذیب، ۴/ ۲۹/ ۱۲/ ۱ التیملی عن العباس بن عامر عن أبان عن منصور الصیقل قال سألت أبا عبد اللّٰه ع عن مال الیتیم یعمل به قال فقال إذا کان عندک مال و ضمنته فلک الربح و أنت ضامن للمال و إن کان لا مال لک و عملت به فالربح للغلام و أنت ضامن للمال

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۱۹

[۷]

۱۷۳۴۳- ۷ الکافی، ۵/ ۱۳۱/ ۶/ ۱ الاثنان عن الوشاء عن أبان عن منصور بن حازم عن أبی عبد اللّٰه ع فی رجل ولی مال الیتیم أ یستقرض منه فقال إن علی بن الحسین ع قد کان یستقرض من مال أیتام کانوا فی حجره

[۸]

۱۷۳۴۴- ۸ الکافی، ۵/ ۱۳۱/ ۵/ ۱ القمیان عن صفوان عن منصور بن حازم عن أبی عبد اللّٰه ع مثله و زاد فلا بأس بذلک

[۹]

۱۷۳۴۵- ۹ الکافی، ۵/ ۱۳۲/ ۸/ ۱ محمد عن أحمد عن التهذیب، ۶/ ۳۴۱/ ۷۴/ ۱ السراد عن خالد بن جریر عن أبی الربیع عن أبی عبد اللّٰه ع مثل الأول

[۱۰]

۱۷۳۴۶- ۱۰ الکافی، ۵/ ۱۳۲/ ۷/ ۱ الخمسة و صفوان عن البجلی عن أبی الحسن ع فی الرجل یکون عند بعض أهل بیته المال لأیتام- و یدفعه إلیه فیأخذ منه دراهم یحتاج إلیها و لا یعلم الذی کان عنده المال للأیتام أنه أخذ من أموالهم شیئا ثم تیسر بعد ذلک أی ذلک خیر له- یعطیه الذی کان فی یده أم یدفعه إلی الیتیم و قد بلغ فهل یجزئه أن یدفعه إلی صاحبه علی وجه الصلة و لا یعلمه أنه أخذ له مالا فقال یجزئه أی ذلک فعل إذا أوصله إلی صاحبه فإن هذا من السرائر إذا کان من نیته إن شاء رده إلی الیتیم إن کان قد بلغ علی أی وجه شاء و إن لم یعلمه أنه کان قبض له شیئا و إن شاء رده إلی الذی کان فی یده المال- و قال إذا کان صاحب المال غائبا فلیدفعه إلی الذی کان المال فی یده

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۲۱

باب ۴۹ الرجل یأخذ من مال ولده و الولد یأخذ من مال والده

[۱]

۱۷۳۴۷- ۱ الکافی، ۵/ ۱۳۵/ ۱/ ۱ الأربعة عن محمد الفقیه، ۳/ ۱۷۶/ ۳۶۶۸ حریز عن محمد عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن رجل لابنه مال فیحتاج الأب- قال یأکل منه فأما الأم فلا تأکل منه إلا قرضا علی نفسها

[۲]

۱۷۳۴۸- ۲ الکافی، ۵/ ۱۳۵/ ۲/ ۱ العدة عن سهل عن ابن أسباط عن علی بن جعفر عن أبی إبراهیم ع قال سألته عن الرجل یأکل من مال ولده قال لا إلا أن یضطر إلیه فیأکل منه بالمعروف و لا یصلح للولد أن یأخذ من مال والده شیئا إلا بإذن والده

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۲۲

[۳]

۱۷۳۴۹- ۳ الکافی، ۵/ ۱۳۵/ ۳/ ۱ سهل عن التهذیب، ۶/ ۳۴۳/ ۸۳/ ۱ السراد عن الثمالی عن أبی جعفر ع قال قال رسول اللّه ص لرجل أنت و مالک لأبیک ثم قال أبو جعفر ع و ما أحب له أن یأخذ من مال ابنه إلا ما یحتاج إلیه مما لا بد منه إن اللّه جل و عز لا یحب الفساد

[۴]

۱۷۳۵۰- ۴ الکافی، ۵/ ۱۳۵/ ۴/ ۱ القمی عن الکوفی عن عبیس بن هشام عن عبد الکریم عن ابن أبی یعفور عن أبی عبد اللّه ع فی الرجل یکون لولده مال فأحب أن یأخذ منه قال فلیأخذ و إن کانت أمه حیة فما أحب أن تأخذ منه شیئا إلا قرضا علی نفسها

[۵]

۱۷۳۵۱- ۵ الکافی، ۵/ ۱۳۵/ ۵/ ۱ سهل عن التهذیب، ۶/ ۳۴۳/ ۸۲/ ۱ السراد عن الفقیه، ۳/ ۴۵۲/ ۴۵۶۱ العلاء عن محمد عن أبی جعفر ع قال الکافی، التهذیب، سألته عن الرجل یحتاج إلی مال ابنه- قال یأکل منه ما شاء من غیر سرف و قال ش فی کتاب علی ع إن الولد لا یأخذ من

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۲۳

مال والده شیئا إلا بإذنه و الوالد یأخذ من مال ابنه ما شاء و له أن یقع علی جاریة ابنه إن لم یکن الابن وقع علیها- الکافی، التهذیب، و ذکر أن رسول اللّه ص قال لرجل أنت و مالک لأبیک

[۶]

۱۷۳۵۲- ۶ الفقیه، ۳/ ۴۵۲/ ۴۵۶۲ و فی خبر آخر لا یجوز له أن یقع علی جاریة ابنته إلا بإذنها

[۷]

۱۷۳۵۳- ۷ الکافی، ۵/ ۱۳۶/ ۶/ ۱ محمد عن عبد اللّه بن محمد عن علی بن الحکم عن الفقیه، ۳/ ۱۷۷/ ۳۶۶۹ الحسین بن أبی العلاء قال قلت لأبی عبد اللّه ع ما یحل للرجل من مال ولده قال قوته بغیر سرف إذا اضطر إلیه قال فقلت له فقول رسول اللّه ص للرجل الذی أتاه فقدم أباه فقال له أنت و مالک لأبیک قال إنما جاء بأبیه إلی النبی ص فقال له یا رسول اللّه هذا أبی و قد ظلمنی میراثی من أمی فأخبره الأب أنه قد أنفقه علیه و علی نفسه فقال أنت و مالک لأبیک و لم یکن عند الرجل شیء أ فکان رسول اللّه ص یحبس الأب للابن

[۸]

۱۷۳۵۴- ۸ التهذیب، ۶/ ۳۴۵/ ۸۸/ ۱ الحسین عن عثمان عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۲۴

سعید بن یسار قال قلت لأبی عبد اللّه ع أ یحج الرجل من مال ابنه و هو صغیر قال نعم قلت یحج حجة الإسلام و ینفق منه قال نعم بالمعروف ثم قال نعم یحج منه و ینفق منه أن مال الولد للوالد و لیس للولد أن ینفق من مال والده إلا بإذنه

[۹]

۱۷۳۵۵- ۹ التهذیب، ۸/ ۲۳۵/ ۸۲/ ۱ محمد بن أحمد عن محمد بن الحسین عن أبی الجوزاء عن الحسین بن علوان عن زید بن علی عن آبائه عن علی ع قال أتی النبی ص رجل فقال یا رسول اللّه إن أبی عمد إلی مملوک لی فأعتقه کهیئة المضرة بی فقال رسول اللّه ص أنت و مالک من هبة اللّه لأبیک أنت سهم من کنانته یهب لمن یشاء إناثا- و یهب لمن یشاء الذکور و یجعل من یشاء عقیما جازت عتاقة أبیک یتناول والدک من مالک و بدنک و لیس لک أن تتناول من ماله و لا من بدنه شیئا إلا بإذنه

[۱۰]

۱۷۳۵۶- ۱۰ التهذیب، ۶/ ۳۴۵/ ۸۹/ ۱ الحسین عن حماد

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۲۵

عن ابن المغیرة عن ابن سنان قال سألته یعنی أبا عبد اللّه ع ما ذا یحل للوالد من مال ولده قال أما إذا أنفق علیه ولده بأحسن النفقة فلیس له أن یأخذ من ماله شیئا فإن کان لوالده جاریة للولد فیها نصیب فلیس له أن یطأها إلا أن یقومها قیمة یصیر لولده قیمتها علیه قال و یعلن ذلک- قال و سألته عن الوالد أ یرزأ من مال ولده شیئا قال نعم و لا یرزأ الولد من مال والده شیئا إلا بإذنه فإن کان للرجل ولد صغار لهم جاریة فأحب أن یفتضها فلیقومها علی نفسه قیمة ثم لیصنع بها ما شاء إن شاء وطئ و إن شاء باع

[۱۱]

اشارة

۱۷۳۵۷- ۱۱ التهذیب، ۶/ ۳۴۵/ ۹۰/ ۱ عنه عن فضالة عن أبان عن إسحاق بن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن الوالد یحل له من مال ولده إذا احتاج إلیه قال نعم و إن کانت له جاریة فأراد أن ینکحها قومها علی نفسه و یعلن ذلک قال و إذا کان للرجل جاریة

فأبوه أملك بها أن يقع عليها ما لم يمسها الابن

بيان

يأتى أخبار أخر فى وطء جارية الابن فى كتاب النكاح إن شاء اللّه تعالى
الوافي، ج۱۷، ص: ۳۲۷

باب ۵۰ الرجل يأخذ من مال امرأته و المرأة تأخذ من مال زوجها

[۱]

اشارة

۱۷۳۵۸- ۱ الكافى، ۵/ ۱۳۶/ ۱/ ۱ العدة عن أحمد عن التهذيب، ۶/ ۳۴۶/ ۹۲/ ۱ الحسين عن عثمان عن سعيد بن يسار قال قلت لأبى عبد اللّه ع جعلت فداك- امرأة دفعت إلى زوجها مالا من مالها ليعمل به و قالت له حين دفعت إليه أنفق منه فإن حدث بك حادث فما أنفقت منه لك حلال طيب- و إن حدث بى حادث فما أنفقت منه فلك حلال طيب فقال أعد على يا سعيد المسألة- فلما ذهبت أعيد عليه المسألة اعترض فيها صاحبها و كان معى حاضرا فأعاد عليه مثل ذلك فلما فرغ أشار بإصبعه إلى صاحب المسألة و قال يا هذا إن كنت تعلم أنها قد أفضت بذلك إليك فيما بينك و بينها و بين اللّه عز و جل فحلال لك طيب ثلاث مرات ثم قال يقول اللّه جل اسمه فى كتابه فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْساً فَكُلُوهُ هَنِيئاً مَرِيئاً
الوافي، ج۱۷، ص: ۳۲۸

بيان

قد أفضت بذلك إليك سلمت أمره إليك و فى التهذيب أوصت

[۲]

۱۷۳۵۹- ۲ الكافى، ۵/ ۱۳۷/ ۲/ ۱ محمد عن التهذيب، ۶/ ۳۴۶/ ۹۴/ ۱ أحمد عن ابن فضال عن ابن بكير قال سألت أبا عبد اللّه ع عما يحل للمرأة أن تتصدق به من مال زوجها بغير إذنه قال المأدوم

[۳]

۱۷۳۶۰- ۳ التهذيب، ۶/ ۳۴۶/ ۹۳/ ۱ الحسين عن عثمان عن سماعة قال سألته عن قول اللّه تعالى فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْساً فَكُلُوهُ هَنِيئاً مَرِيئاً قال يعنى بذلك أموالهن الذى فى أيديهن مما يملكن

[۴]

۱۷۳۶۱- ۴ التهذیب، ۶/ ۳۴۶/ ۹۵/ ۱ سأل علی بن جعفر أخاه موسى بن جعفر ع عن المرأة لها أن تعطی من بیت زوجها بغیر إذنه قال لا إلا أن یحللها

[۵]

۱۷۳۶۲- ۵ التهذیب، ۶/ ۳۴۶/ ۹۶/ ۱ الحسین عن ابن أبی عمیر عن هشام و غیره عن أبی عبد اللّه ع فی الرجل تدفع إلیه امرأته المال فتقول اعمل به و اصنع به ما شئت أ له أن یشتری الجاریة یطأها قال لا لیس له ذلک

[۶]

اشارة

۱۷۳۶۳- ۶ التهذیب، ۶/ ۳۴۷/ ۹۷/ ۱ عنه عن ابن أبی عمیر

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۲۹

عن الفقیه، ۳/ ۱۹۵/ ۳۷۳۲ حفص بن البختری عن الحسین بن المنذر قال قلت لأبی عبد اللّه ع دفعت إلى امرأتی مالا أعمل به فأشتری من مالها الجاریة أطأها قال فقال أرادت أن تقر عینک و تسخن عینها

بیان

سخنة العین بالضم نقیض قرتها یقال أسخن اللّه عینه و بعینه أی أبکاه

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۳۱

باب ۵۱ اللقطة

[۱]

۱۷۳۶۴- ۱ الکافی، ۵/ ۱۳۷/ ۱/ ۱ الاثنان و علی بن محمد عن صالح بن أبی حماد جمیعا عن الوشاء عن أحمد بن عائذ عن أبی خدیجة عن أبی عبد اللّه ع قال کان الناس فی الزمن الأول إذا وجدوا شیئا فأخذوه احتبس فلم یستطع أن یخطو حتى یرمى به فیجیء

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۳۲

صاحبه من بعده فیأخذه و إن الناس قد اجترءوا على ما هو أکبر من ذلک و سیعود کما کان

[۲]

اشارة

۱۷۳۶۵- ۲ الکافی، ۵/ ۱۳۹/ ۱۱/ ۱ الأربعة عن محمد عن أبی جعفر ع قال سألته عن اللقطة فقال لا ترفعها فإذا ابتلیت بها فعرفها سنة فإن جاء طالبها و إلا فاجعلها فی عرض مالک یجری علیها

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۳۳

ما یجری علی مالک حتی یجیء لها طالب فإن لم یجیء لها طالب فأوص بها فی وصیتک

بیان

فی عرض مالک أی فی جملته و فیما بینه من غیر مبالاة بترک عزلها عنه فإن هذه اللفظة تستعمل فی مثل هذا المعنی.

یقال یضربون الناس عن عرض أی لا یبالون من ضربوا و فی حدیث ابن

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۳۴

الحنفیة کل الجبن عرضا أی اعترضه و اشتره و لا تسأل عمن عمله

[۳]

اشارة

۱۷۳۶۶- ۳ الکافی، ۵/ ۱۳۷/ ۲/ ۱ العدة عن سهل عن البزنطی عن داود بن سرحان عن أبی عبد اللّه ع أنه قال فی اللقطة یعرفها سنة ثم هی کسائر ماله

بیان

کسائر ماله أی فی جواز التصرف فیها و إن لزمه الغرامة لو طلبها صاحبها کما دل علیه الخبر المتقدم و الأخبار الآتیة

[۴]

۱۷۳۶۷- ۴ الکافی، ۵/ ۱۳۷/ ۳/ ۱ العدة عن سهل و أحمد جمیعا عن الفقیه، ۳/ ۲۹۳/ ۴۰۵۰ التهذیب، ۶/ ۳۹۰/ ۸/ ۱ السراد عن جمیل بن صالح قال قلت لأبی عبد اللّه ع رجل وجد فی بیته دینارا قال یدخل منزله غیره قلت نعم کثیر قال هذه لقطة قلت فرجل وجد فی صندوقه دینارا قال یدخل أحد یده فی صندوقه غیره أو یضع فیه شیئا قلت لا قال فهو له

[۵]

۱۷۳۶۸- ۵ الکافی، ۵/ ۱۳۷/ ۴/ ۱ علی بن محمد و الثلاثة عن محمد بن أبی حمزة عن بعض أصحابنا عن أبی عبد اللّه ع قال

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۳۵

سألته عن اللقطة قال یعرف سنة قلیلا کان أو کثیرا قال فما کان دون الدرهم فلا یعرف

[۶]

اشارة

۱۷۳۶۹- ۶ الکافی، ۵/ ۱۳۸/ ۵/ ۱ علی عن أبیه عن التهذیب، ۶/ ۳۹۰/ ۹/ ۱ السراد عن العلاء عن محمد عن أبی جعفر ع قال سألته عن الدار یوجد فیها الورق فقال إن کانت معمورة فیها أهلها فهو لهم و إن کانت خربة قد جلا عنها أهلها فالذی وجد المال أحق به

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۳۶

بیان

الورق مثلثة و ککتف الدراهم المضروبة أو مطلق الفضة

[۷]

اشارة

۱۷۳۷۰- ۷ الکافی، ۵/ ۱۳۸/ ۶/ ۱ العدة عن التهذیب، ۶/ ۳۹۰/ ۱۰/ ۱ أحمد عن الحجال عن ثعلبة بن میمون عن سعید بن عمرو الجعفی قال خرجت إلی

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۳۷

مکة و أنا من أشد الناس حالا فشکوت إلی أبی عبد اللّه ع فلما خرجت من عنده وجدت علی بابه کیسا فیه سبعمائة دینار فرجعت إلیه من فوری ذلک فأخبرته فقال یا سعید اتق اللّه عز و جل و عرفه فی المشاهد و کنت رجوت أن یرخص لی فیه فخرجت و أنا مغتم فأتیت منی فتنحیت عن الناس ثم تقصیت حتی أتیت الماء فوقه فنزلت متنحیا عن الناس ثم قلت من یعرف الکیس قال فأول صوت صوته إذا رجل علی رأسی یقول أنا صاحب الکیس قال فقلت فی نفسی أنت فلا کنت قلت ما علامة الکیس فأخبرنی بعلامته فدفعته إلیه قال فتنحی ناحیة فعدها فإذا الدنانیر علی حالها ثم عد منها سبعین دینارا فقال خذها حلالا خیر لک من سبعمائة حراما فأخذتها ثم دخلت علی أبی عبد اللّه ع فأخبرته کیف تنحیت و کیف صنعت فقال أما أنک حیث شکوت إلی أمرنا لک بثلاثین دینارا فیا جاریة هاتیها فأخذتها و أنا من أحسن الناس حالا

بیان

تنحیت بعدت ثم تقصیت ازددت فی البعد

[۸]

۱۷۳۷۱- ۸ الکافی، ۵/ ۱۳۸/ ۷/ ۱ محمد عن محمد بن أحمد عن موسی بن عمر عن الفقیه، ۳/ ۲۹۶/ ۴۰۶۳ الحجال عن داود بن أبی

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۳۸

یزید عن أبی عبد اللّه ع قال قال رجل إنی قد أصبت مالا و إنی خفت فیه علی نفسی فلو أصبت صاحبه دفعته إلیه و تخلصت منه قال فقال أبو عبد اللّه ع لو أصبته کنت تدفعه إلیه- فقال إی و اللّه قال فلا و اللّه ما له صاحب غیری قال فاستحلفه أن یدفعه إلی من یأمره قال فحلف قال فاذهب فاقسمه فی إخوانک و لک الأمن مما خفت منه قال فقسمه بین إخوانه

[۹]

۱۷۳۷۲- ۹ الکافی، ۵/ ۱۳۹/ ۸/ ۱ علی عن أبیه عن بعض أصحابنا عن الفقیه، ۳/ ۲۹۴/ ۴۰۵۳ أبی العلاء قال قلت لأبی عبد اللّه ع رجل وجد مالا فعرفه حتی إذا مضت السنة- اشتری به خادما فجاء طالب المال فوجد الجاریة التی اشتریت بالدراهم هی ابنته قال لیس له أن یأخذ إلا دراهمه و لیس له الابنة- إنما له رأس ماله و إنما کانت ابنته مملوکة قوم

[۱۰]

۱۷۳۷۳- ۱۰ الکافی، ۵/ ۱۳۹/ ۹/ ۱ محمد عن الفقیه، ۳/ ۲۹۶/ ۴۰۶۲ عبد اللّه بن جعفر

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۳۹

الحمیری قال کتبت إلی الرجل ع أسأله عن رجل اشتری جزورا أو بقرة للأضاحی فلما ذبحها وجد فی جوفها صرة فیها دراهم أو دنانیر أو جوهرة لمن یکون ذلک فوقع ع عرفها البائع فإن لم یعرفها فالشیء لک رزقک اللّه إیاه

[۱۱]

۱۷۳۷۴- ۱۱ الکافی، ۵/ ۱۳۹/ ۱۰/ ۱ علی بن محمد عن إبراهیم بن إسحاق عن عبد اللّه بن حماد عن أبی بصیر عن أبی جعفر ع قال من وجد شیئا فهو له فلیتمتع به حتی یأتی طالبه فإذا جاء طالبه رده إلیه

[۱۲]

اشارة

۱۷۳۷۵- ۱۲ الکافی، ۵/ ۳۰۹/ ۲۳/ ۱ الاثنان عن الوشاء

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۴۰

التهذیب، ۶/ ۳۹۷/ ۳۷/ ۱ محمد بن أحمد عن محمد بن عیسی عن الوشاء عن أحمد بن عائذ عن الفقیه، ۳/ ۲۹۴/ ۴۰۵۴ أبی خدیجة عن أبی عبد اللّه ع قال سأله المحاربی عن المملوک یأخذ اللقطة فقال و ما للمملوک و اللقطة لا یملک من نفسه شیئا فلا یعرض لها المملوک- فإنه ینبغی له أن یعرفها سنة فی مجمع فإن جاء طالبها دفعها إلیه و إلا کانت فی ماله فإن مات کان میراثا لولده و لمن ورثه فإن لم یجئ لها طالب کانت فی أموالهم هی لهم إن جاء طالبها دفعوها إلیه

بیان

فی الفقیه ینبغی للحر بدل ینبغی له و کأنه الصحیح کما یدل علیه تتمة الحدیث

[۱۳]

۱۷۳۷۶- ۱۳ الکافی، ۵/ ۱۴۰/ ۱۵/ ۱ علی عن أبیه عن حماد عن حریز عن أبی عبد اللّٰه ع قال لا بأس بلقطة العصا و الشظاظ و الوتد و الحبل و العقال و أشباهه قال و قال أبو جعفر ع لیس لهذا طالب

[۱۴]

اشارة

۱۷۳۷۷- ۱۴ الفقیه، ۳/ ۲۹۵/ ۴۰۵۶ الحدیث مرسلا إلی قوله و أشباهه

بیان

الشظاظ بالمعجمات خشبة فیها عطف تجعل فی عروتی الجوالقین

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۴۱

[۱۵]

۱۷۳۷۸- ۱۵ الفقیه، ۳/ ۲۹۲/ ۴۰۴۸ مسعدة بن زیاد عن الصادق جعفر بن محمد عن أبیه ع أن علیا ص قال إیاکم و اللقطة فإنها ضالة المؤمن و هی حریق من حریق جهنم

[۱۶]

۱۷۳۷۹- ۱۶ الفقیه، ۳/ ۲۹۲/ ۴۰۴۹ سأل علی بن جعفر أخاه موسی بن جعفر ع عن اللقطة یجدها الفقیر هو فیها بمنزلة الغنی فقال نعم قال و کان علی بن الحسین ع یقول هی لأهلها لا تمسوها قال و سألته عن الرجل یصیب درهما أو ثوبا أو دابة کیف یصنع قال یعرفها سنة فإن لم یعرف جعلها فی عرض ماله حتی یجیء طالبها فیعطیها إیاه و إن مات أوصی بها و هو لها ضامن

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۴۲

[۱۷]

۱۷۳۸۰- ۱۷ التهذیب، ۶/ ۳۹۷/ ۳۸/ ۱ محمد بن أحمد عن أحمد عن العمرکی عن علی بن جعفر عن أخیه ع قال سألته عن الرجل یصیب درهما الحدیث مثله

[۱۸]

اشارة

۱۷۳۸۱ – ۱۸ الکافی، ۴/ ۲۳۹/ ۴/ ۱ محمد عن محمد بن أحمد عن الفقیه، ۳/ ۲۹۳/ ۴۰۵۱ محمد بن عیسی عن محمد بن رجاء الخیاط [الأرجانی] قال کتبت إلی الطیب ع التهذیب، ۶/ ۳۹۵/ ۲۸/ ۱ علی بن مهزیار عن محمد بن رجاء الخیاط قال کتبت إلیه ع إنی کنت فی المسجد الحرام فرأیت دینارا فأهویت إلیه لآخذه فإذا أنا بآخر ثم نحیت الحصا فإذا أنا بثالث فأخذتها و عرفتها و لم یعرفها أحد فما تری فی ذلک فکتب ع إلی إنی قد فهمت ما ذکرت من أمر الدنانیر فإن کنت

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۴۳

محتاجا فتصدق بثلثها و إن کنت غنیا فتصدق بالکل

بیان

زاد فی التهذیب کلمات غیر بینة من کلام الراوی لا مدخل لها فی المقصود من الجواب و لذا طویناها

[۱۹]

اشارة

۱۷۳۸۲– ۱۹ الفقیه، ۳/ ۲۹۷/ ۴۰۶۴ قال الصادق ع أفضل ما یستعمله الإنسان فی اللقطة إذا وجدها أن لا یأخذها و لا یتعرض لها فلو أن الناس ترکوا ما یجدونه لجاء صاحبه فأخذه و إن کانت اللقطة دون درهم فهی لک لا تعرفها فإن وجدت فی الحرم دینارا مطلسا فهو لک لا تعرفه و إن وجدت طعاما فی مفازة فقومه علی

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۴۴

نفسک لصاحبه ثم کله فإن جاء صاحبه فرد علیه القیمة و إن وجدت لقطة فی دار و کانت عامرة فهی لأهلها و إن کانت خرابا فهی لمن وجدها

بیان

المطلس الذی ذهب نقشه و خفی

[۲۰]

۱۷۳۸۳– ۲۰ التهذیب، ۶/ ۳۸۹/ ۳/ ۱ الحسین عن الثلاثة عن أبی عبد اللّه ع فی اللقطة یجدها الرجل الفقیر أ هو فیها بمنزلة الغنی قال نعم و اللقطة یجدها الرجل و یأخذها قال یعرفها سنة فإن جاء لها طالب و إلا فهی کسبیل ماله و کان علی بن الحسین ع یقول لأهله لا تمسوها

[۲۱]

اشارة

۱۷۳۸۴- ۲۱ التهذیب، ۶/ ۳۸۹/ ۴/ ۱ عنه عن فضالة عن أبان عن الحسین بن کثیر عن أبیه قال سأل رجل أمیر المؤمنین

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۴۵

ع عن اللقطة فقال یعرفها فإن جاء صاحبها دفعها إلیه و إلا حبسها حولا فإن لم یجد [یجیء] صاحبها أو من یطلبها تصدق بها فإن جاء صاحبها بعد ما تصدق بها إن شاء اغترمها الذی کانت عنده و کان الأجر له و إن کره ذلک احتسبها و الأجر له

بیان

احتسبها اعتد أجرها أی نوی بها وجه اللّه تعالی و الاحتساب فی الأعمال الصالحة و عند المکروهات هو البدار إلی طلب الأجر بالتسلیم و الصبر

[۲۲]

۱۷۳۸۵- ۲۲ التهذیب، ۶/ ۳۹۰/ ۵/ ۱ عنه عن فضالة عن العلاء عن محمد عن أحدهما ع قال سألته عن اللقطة قال لا ترفعوها فإن ابتلیت فعرفها سنة فإن جاء طالبها و إلا فاجعلها فی عرض مالک یجری علیها ما یجری علی مالک إلی أن یجیء لها طالب قال و سألته عن الورق یوجد فی دار فقال إن کانت الدار معمورة فهی لأهلها و إن کانت خربة فأنت أحق بما وجدت

[۲۳]

۱۷۳۸۶- ۲۳ التهذیب، ۶/ ۳۹۸/ ۳۹/ ۱ ابن سماعة عن صفوان عن عاصم عن محمد بن قیس عن أبی جعفر ع قال قضی علی ع فی رجل وجد ورقا فی خربة أن یعرفها فإن وجد من یعرفها و إلا تمتع بها

[۲۴]

۱۷۳۸۷- ۲۴ التهذیب، ۶/ ۳۹۰/ ۶/ ۱ الحسین عن فضالة عن الحسین بن أبی العلاء قال ذکرنا لأبی عبد اللّه ع

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۴۶

اللقطة فقال لا تعرض لها فإن الناس لو ترکوها لجاء صاحبها حتی یأخذها

[۲۵]

۱۷۳۸۸- ۲۵ التهذیب، ۶/ ۳۹۰/ ۷/ ۱ عنه عن إبراهیم بن أبی البلاد عن بعض أصحابه عن الماضی ع قال لقطة الحرم لا تمس بید و لا رجل و لو أن الناس ترکوها لجاء صاحبها فأخذها

[۲۶]

۱۷۳۸۹- ۲۶ التهذیب، ۶/ ۳۹۱/ ۱۱/ ۱ عنه عن صفوان عن إسحاق بن عمار قال سألت أبا إبراهیم ع عن رجل نزل فی بعض بیوت مکة فوجد فیها [فیه] نحوا من سبعین درهما مدفونة فلم یزل معه و لم یذکرها حتی قدم الکوفة کیف یصنع قال فاسأل عنها أهل المنزل لعلهم یعرفونها قلت فإن لم یعرفوها قال یتصدق بها

[۲۷]

۱۷۳۹۰- ۲۷ التهذیب، ۶/ ۳۹۱/ ۱۲/ ۱ عنه عن فضالة عن ابن بکیر عن زرارة قال سألت أبا جعفر ع عن اللقطة فأرانی خاتما فی یده من فضة قال إن هذا مما جاء به السیل و أنا

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۴۷

أرید أن أتصدق به

[۲۸]

۱۷۳۹۱- ۲۸ التهذیب، ۶/ ۳۹۴/ ۲۳/ ۱ عنه عن القاسم بن محمد عن أبان عن البصری قال سألت أبا عبد اللّه ع عن النعلین و الإداوة و السوط یجده [یجدها] الرجل فی الطریق أ ینتفع به [بها] قال لا یسمه

[۲۹]

اشارة

۱۷۳۹۲- ۲۹ الفقیه، ۳/ ۲۹۵/ ۴۰۵۵ و سأله داود بن أبی یزید عن الإداوة و النعلین الحدیث

بیان

الإداوة إناء صغیر من جلد یتخذ للماء

[۳۰]

۱۷۳۹۳- ۳۰ الکافی، ۴/ ۲۳۹/ ۳/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن أبی عمیر عن الفضیل بن غزوان التهذیب، ۶/ ۳۹۴/ ۲۷/ ۱ أحمد عن محمد بن خالد عن الفضیل بن غزوان قال کنت عند أبی عبد اللّه ع فقال له الطیار إن حمزة ابنی وجد دینارا فی الطواف قد انسحق کتابته قال هو له

[۳۱]

اشارة

۱۷۳۹۴- ۳۱ التهذیب، ۶/ ۳۹۵/ ۳۰/ ۱ الصفار عن الزیات عن وهیب بن حفص عن أبی بصیر عن علی بن أبی حمزة التهذیب، ۵/ ۴۲۱/ ۱۰۸/ ۱ موسی عن ابن

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۴۸

جبلة عن ابن أبی حمزة عن العبد الصالح موسی بن جعفر ع قال سألته عن رجل وجد دینارا فی الحرم فأخذه قال بئس ما صنع ما کان ینبغی له أن یأخذه قال قلت قد ابتلی بذلک قال یعرفه قلت فإنه قد عرفه فلم یجد له باغیا فقال یرجع إلی بلده فیتصدق به علی أهل بیت [من] المسلمین فإن جاء طالبه فهو له ضامن

بیان

باغیا طالبا

[۳۲]

۱۷۳۹۵- ۳۲ الکافی، ۴/ ۲۳۸/ ۱/ ۱ علی عن أبیه عن حماد التهذیب، ۵/ ۴۲۱/ ۱۱۰/ ۱ موسی عن عبد الرحمن عن حماد عن الفقیه، ۲/ ۲۵۶/ ۲۳۴۹ الیمانی قال قال أبو عبد اللّه ع اللقطة لقطتان لقطة الحرم تعرف سنة فإن وجد صاحبها و إلا تصدق بها و لقطة غیرها تعرف سنة فإن جاء [وجد] صاحبها و إلا فهی کسبیل مالک

[۳۳]

۱۷۳۹۶- ۳۳ التهذیب، ۵/ ۴۲۱/ ۱۰۹/ ۱ موسی عن صفوان

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۴۹

عن یعقوب بن شعیب قال سألت أبا عبد اللّه ع عن اللقطة و نحن یومئذ بمنی فقال أما بأرضنا هذه فلا یصلح و أما عندکم فإن صاحبها الذی یجدها یعرفها سنة فی کل مجمع ثم هی کسبیل ماله

[۳۴]

۱۷۳۹۷- ۳۴ التهذیب، ۵/ ۴۲۱/ ۱۰۷/ ۱ عنه عن أبان عن الفضیل بن یسار قال سألت أبا جعفر ع عن لقطة الحرم- فقال لا تمس أبدا حتی یجیء صاحبها فیأخذها قلت فإن کان مالا کثیرا قال فإن لم یأخذها إلا مثلک فلیعرفها

[۳۵]

۱۷۳۹۸- ۳۵ الکافی، ۴/ ۲۳۹/ ۲/ ۱ علی عن أبیه عن ابن مرار عن یونس عن فضیل بن یسار قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل یجد اللقطة فی الحرم قال لا یمسها و أما أنت فلا بأس لأنک تعرفها

[۳۶]

۱۷۳۹۹- ۳۶ التهذیب، ۶/ ۳۹۶/ ۳۴/ ۱ محمد بن أحمد عن الصهبانی عن أبی القاسم عن الفقیه، ۳/ ۲۹۵/ ۴۰۵۸ حنان بن سدیر قال سأل رجل أبا عبد اللّه ع عن اللقطة و أنا أسمع قال تعرفها سنة فإن وجدت صاحبها و إلا فأنت أحق بها- الفقیه، یعنی لقطة غیر الحرم
الوافی، ج‌۱۷، ص: ۳۵۰
التهذیب، و قال هی کسبیل مالک و قال خیره إذا جاءک بعد سنة بین أجرها و بین أن تغرمها له إذا کنت أکلتها

[۳۷]

۱۷۴۰۰- ۳۷ التهذیب، ۶/ ۳۹۷/ ۳۵/ ۱ عنه عن محمد بن موسی الهمدانی عن العبیدی عن علی بن الحکم عن أبان عن أبان بن تغلب قال أصبت یوما ثلاثین دینارا فسألت أبا عبد اللّه ع عن ذلک فقال لی أین أصبته قال فقلت له کنت منصرفا إلی منزلی فأصبتها قال فقال صر إلی المکان الذی أصبت فیه فعرفه- فإن جاء طالبه بعد ثلاثة أیام فأعطه و إلا تصدق به
الوافی، ج‌۱۷، ص: ۳۵۱

باب ۵۲ الضالة

[۱]

۱۷۴۰۱- ۱ الفقیه، ۳/ ۲۹۱/ ۴۰۴۷ محمد بن خالد البرقی رضی اللّه عنه عن وهب بن وهب عن جعفر بن محمد الصادق عن أبیه ع قال لا یأکل من الضالة إلا الضالون

[۲]

۱۷۴۰۲- ۲ التهذیب، ۶/ ۳۹۶/ ۳۳/ ۱ محمد بن أحمد عن أبی جعفر عن أبیه عن وهب عن جعفر عن أبیه ع مثله بدون من

[۳]

۱۷۴۰۳- ۳ التهذیب، ۶/ ۳۹۴/ ۲۲/ ۱ الحسین عن النضر
الوافی، ج‌۱۷، ص: ۳۵۲
عن القاسم بن سلیمان عن جراح المدائنی عن أبی عبد اللّه ع قال الضوال لا یأکلها إلا الضالون إذا لم یعرفوها

[۴]

۱۷۴۰۴- ۴ الکافی، ۵/ ۱۴۰/ ۱۲/ ۱ الثلاثة التهذیب الحسین عن ابن أبی عمیر عن هشام بن سالم عن أبی عبد اللّه ع قال جاء رجل إلی النبی ص فقال یا رسول اللّه إنی وجدت شاة فقال رسول اللّه ص هی لک أو لأخیک أو للذئب فقال یا رسول اللّه إنی وجدت بعیرا فقال معه حذاؤه و سقاؤه حذاؤه خفه و سقاؤه کرشه فلا تهجه

[۵]

۱۷۴۰۵- ۵ التهذیب، ۶/ ۳۹۴/ ۲۴/ ۱ الحسین عن الثلاثة عن أبی عبد اللّه ع الحدیث بأدنی تفاوت

[۶]

۱۷۴۰۶- ۶ التهذیب، ۶/ ۳۹۴/ ۲۵/ ۱ عنه عن فضالة عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال سأل رجل رسول اللّه ص عن الشاة الضالة بالفلاة فقال للسائل هی لک أو لأخیک أو للذئب فقال و ما أحب أن أمسها قال و سأل عن البعیر الضال فقال للسائل ما لک و له خفه حذاؤه و کرشه سقاؤه خل عنه

[۷]

اشارة

۱۷۴۰۷- ۷ الفقیه، ۳/ ۲۹۵/ ۴۰۵۷ سئل عن الشاة

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۵۳

الضالة الحدیث و زاد بطنه وعاؤه قبل خفه حذاؤه

بیان

هی لک أی إن أخذتها و لم تجد صاحبها بعد التعریف أو لأخیک إن وجدت صاحبها و سلمتها إلیه أو ترکتها حتی یأخذها صاحبها أو غیره أو للذئب إن ترکتها حتی یأکلها الذئب و الکرش بالکسر و ککتف ما للبعیر بمنزلة المعدة للإنسان

[۸]

اشارة

۱۷۴۰۸- ۸ الکافی، ۵/ ۱۴۰/ ۱۳/ ۱ العدة عن أحمد و سهل عن التهذیب، ۶/ ۳۹۲/ ۱۷/ ۱ السراد عن عبد اللّه بن سنان عن أبی عبد اللّه ع قال من أصاب مالا أو بعیرا فی

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۵۴

فلاة من الأرض قد کلت و قامت و سیبها صاحبها مما لم یتبعه فأخذها غیره فأقام علیها و أنفق نفقة حتی أحیاها من الکلال و من الموت فهی له و لا سبیل له علیها و إنما هی مثل الشیء المباح

بیان

قامت وقفت سیبها ترکها لا ترکب و السائبة المهملة و الناقة کانت تسیب فی الجاهلیة لنذر و نحوه أو کانت إذا ولدت عشرة أبطن

کلهن إناث سیبت و لا سبیل له أی لصاحبه

[۹]

۱۷۴۰۹- ۹ الکافی، ۵/ ۱۴۰/ ۱۴/ ۱ محمد عن عبد اللّه بن محمد عن أبیه عن ابن المغیرة عن الفقیه، ۳/ ۲۹۶/ ۴۰۵۹ السکونی عن أبی عبد اللّه الفقیه، عن أبیه ع ش أن أمیر المؤمنین ص قضی فی رجل ترک دابته من جهد قال إن ترکها فی کلاء و ماء و أمن فهی له یأخذها حیث أصابها و إن کان ترکها فی خوف و علی غیر ماء و کلاء فهی لمن أصابها

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۵۵

[۱۰]

اشارة

۱۷۴۱۰- ۱۰ الکافی، ۵/ ۱۴۱/ ۱۶/ ۱ العدة عن التهذیب، ۶/ ۳۹۳/ ۲۱/ ۱ سهل عن الثلاثة عن أبی عبد اللّه ع قال إن أمیر المؤمنین ع کان یقول فی الدابة إذا سرحها أهلها أو عجزوا عن علفها أو نفقتها فهی للذی أحیاها قال و قضی أمیر المؤمنین ع فی رجل ترک دابته بمضیعة فقال إن کان ترکها فی کلاء و ماء و أمن فهی له یأخذها متی شاء و إن ترکها فی غیر کلاء و ماء فهی لمن أحیاها

بیان

سرحها أرسلها و أطلقها بمضیعة محل تلف و هلاک و لیست هذه الکلمة فی التهذیب

[۱۱]

اشارة

۱۷۴۱۱- ۱۱ الکافی، ۵/ ۱۴۱/ ۱۷/ ۱ سهل عن الفقیه، ۳/ ۲۹۳/ ۴۰۵۲ التهذیب، ۶/ ۳۹۳/ ۲۰/ ۱ السراد عن صفوان الجمال أنه سمع أبا عبد اللّه ع یقول من وجد ضالة و لم یعرفها ثم وجدت عنده فإنها لربها أو مثلها من مال الذی کتمها

بیان

أو مثلها من مال الذی کتمها یعنی إن تلفت عنده و فی الکافی و مثلها و فیه بعد

[۱۲]

اشارة

۱۷۴۱۲- ۱۲ التهذیب، ۶/ ۳۹۶/ ۳۲/ ۱ محمد بن أحمد عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۵۶

موسی بن عمر عن الحسن بن الحسین الأنصاری عن الفقیه، ۳/ ۳۹۶/ ۴۰۶۱ الحسین بن یزید عن جعفر عن أبیه ع قال کان أمیر المؤمنین ع یقول فی الضالة یجدها الرجل فینوی أن یأخذ لها جعلا- فتنفق قال هو ضامن فإن لم ینو أن یأخذ لها جعلا و نفقت فلا ضمان علیه

بیان

فتنفق أی تهلک

[۱۳]

۱۷۴۱۳- ۱۳ التهذیب، ۶/ ۳۹۴/ ۲۶/ ۱ الحسین عن البزنطی قال سألت أبا الحسن الرضا ع عن الرجل یصید الطیر- الذی یسوی دراهم کثیرة و هو مستوی الجناحین و هو یعرف صاحبه أ یحل له إمساکه قال إذا عرف صاحبه رده علیه و إن لم یکن یعرفه و ملک جناحه فهو له و إن جاءک طالب لا تتهمه رده علیه

[۱۴]

۱۷۴۱۴- ۱۴ التهذیب، ۶/ ۳۹۷/ ۳۶/ ۱ محمد بن أحمد عن محمد بن موسی الهمدانی عن منصور بن العباس عن ابن فضال

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۵۷

عن ابن بکیر عن ابن أبی یعفور قال قال أبو عبد اللّه ع جاء رجل من أهل المدینة فسألنی عن رجل أصاب شاة قال فأمرته أن یحبسها عنده ثلاثة أیام و یسأل عن صاحبها فإن جاء صاحبها و إلا باعها و تصدق بثمنها

[۱۵]

اشارة

۱۷۴۱۵- ۱۵ التهذیب، ۶/ ۳۹۷/ ۳۸/ ۱ عنه عن أحمد عن العمرکی عن علی بن جعفر عن أخیه موسی ع قال

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۵۸

سألته عن اللقطة إذا کانت جاریة هل تحل فرجها لمن التقطها قال لا إنما یحل له بیعها بما أنفق علیها

بیان

اللقطة هنا بمعنی الضالة

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۵۹

باب ۵۳ المال المفقود صاحبه

[۱]

۱۷۴۱۶- ۱ الکافی، ۷/ ۱۵۳/ ۲/ ۱ التهذیب، ۹/ ۳۸۹/ ۵/ ۱ یونس عن ابن ثابت [أبی ثابت] و ابن عون

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۶۰

الفقیه، ۴/ ۳۳۱/ ۵۷۱۰ یونس بن عبد الرحمن عن ابن عون عن ابن وهب التهذیب، ۶/ ۱۸۸/ ۲۱/ ۱ أحمد عن حماد بن عیسی عن ابن وهب عن أبی عبد اللّه ع فی رجل کان له علی رجل حق ففقده و لا یدری أین یطلبه و لا یدری أ حی هو أم میت- و لا یعرف له وارثا و لا نسبا و لا ولدا [بلدا] قال اطلب قال إن ذلک قد طال فأتصدق به قال اطلبه

[۲]

۱۷۴۱۷- ۲ الفقیه، ۴/ ۳۳۱/ ۵۷۱۱ و قد روی فی هذا خبر آخر إن لم تجد له وارثا و علم اللّه منک الجهد فتصدق بها

[۳]

اشارة

۱۷۴۱۸- ۳ الکافی، ۷/ ۱۵۳/ ۳/ ۲ التهذیب، ۹/ ۳۸۹/ ۶/ ۱ یونس عن نصر بن حبیب صاحب الخان قال کتبت إلی عبد صالح ع قد وقعت عندی مائتا درهم و أربعة دراهم و أنا صاحب فندق فمات صاحبها و لم أعرف له ورثة فرأیک فی إعلامی حالها و ما أصنع بها فقد ضقت بها ذرعا فکتب اعمل فیها و أخرجها صدقة قلیلا قلیلا حتی تخرج

بیان

الفندق بالفاء کقنفذ الخان للسبیل قال فی الإستبصار إنما له أن یتصدق إذا ضمن لصاحبها أو أنه للإمام فأمره أن یتصدق عنه

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۶۱

[۴]

۱۷۴۱۹- ۴ الکافی، ۷/ ۱۵۴/ ۴/ ۱ التهذیب، ۹/ ۳۸۹/ ۷/ ۱ یونس عن الهیثم أبی روح صاحب الخان قال کتبت إلی عبد صالح ع أنی أتقبل الفنادق فینزل عندی الرجل فیموت فجأة لا أعرفه و لا أعرف بلاده و لا ورثته فیبقی المال عندی کیف أصنع به و لمن ذلک المال فکتب اترکه علی حاله

[۵]

اشارة

۱۷۴۲۰- ۵ الکافی، ۷/ ۱۵۴/ ۵/ ۱ الفقیه، ۴/ ۳۳۰/ ۵۷۰۷ یونس عن إسحاق بن عمار قال قال أبو الحسن ع المفقود یتربص بماله أربع سنین ثم یقسم

بیان

قال فی الفقیه یعنی بعد أن لا تعرف حیاته من موته و لا یعلم فی أی أرض هو و بعد أن یطلب من أربعة جوانب أربع سنین و لا یعرف له خبر حیاته و لا موته فحینئذ تعتد امرأته عدة المتوفی عنها زوجها و یقسم ماله بین الورثة علی سهام اللّه عز و جل فی الفریضة

[۶]

۱۷۴۲۱- ۶ الکافی، ۷/ ۱۵۵/ ۹/ ۱ التهذیب، ۹/ ۳۸۸/ ۳/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن عثمان عن سماعة عن أبی عبد اللّه ع قال المفقود یحبس ماله عن الورثة قدر ما یطلب فی الأرض أربع سنین فإن لم یقدر علیه قسم ماله بین الورثة و إن کان له ولد حبس المال و أنفق علی ولده تلک الأربع سنین

[۷]

اشارة

۱۷۴۲۲- ۷ الکافی، ۷/ ۱۵۵/ ۸/ ۱ حمید عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۶۲

التهذیب، ۹/ ۳۸۸/ ۲/ ۱ ابن سماعة عن ابن رباط و ابن جبلة عن إسحاق بن عمار عن أبی الحسن الأول ع قال سألته عن رجل کان له ولد فغاب بعض ولده و لم یدر أین هو و مات الرجل فأی شیء یصنع بمیراث الرجل الغائب من أبیه قال یعزل حتی یجیء قلت فعلی ماله زکاة قال لا حتی یجیء قلت فإذا جاء یزکیه قال لا حتی یحول علیه الحول فی یده قلت فقد الرجل فلم یجیء قال إن کان ورثة الرجل ملاء بماله اقتسموه بینهم- فإذا جاء ردوه علیه

بیان

یأتی هذا الخبر بإسنادین آخرین فی أبواب المواریث من کتاب الجنائز مع ما یناسبه إن شاء اللّه تعالی

[۸]

اشارة

۱۷۴۲۳- ۸ الکافی، ۷/ ۱۵۴/ ۶/ ۱ العدة عن سهل عن التهذیب، ۹/ ۳۹۰/ ۸/ ۱ علی بن مهزیار قال سألت أبا جعفر ع عن دار کانت لامرأة و کان لها ابن و ابنة فغاب الابن بالبحر و ماتت المرأة فادعت ابنتها أن أمها کانت صیرت هذه الدار لها و باعت أشقاصا منها و بقیت فی الدار قطعة إلی جنب دار رجل من أصحابنا و هو یکره أن یشتریها لغیبة الابن و ما یتخوف من أن لا یحل له شراؤها و لیس یعرف للابن خبر فقال لی و منذ کم غاب- فقلت منذ سنین کثیرة فقال ینتظر به غیبته عشر سنین ثم یشتری- فقلت له فإذا انتظر به غیبته عشر سنین یحل شراؤها قال نعم

بیان

الشقص بالکسر السهم و النصیب

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۶۳

[۹]

۱۷۴۲۴- ۹ الکافی، ۵/ ۳۰۹/ ۲۲/ ۱ علی عن العبیدی عن یونس قال سألت عبدا صالحا ع فقلت جعلت فداک کنا مرافقین القوم بمکة و ارتحلنا عنهم و حملنا بعض متاعهم بغیر علم و قد ذهب القوم و لا نعرفهم و لا نعرف أوطانهم و قد بقی المتاع عندنا فما نصنع به- قال فقال تحملونه حتی تلحقوهم بالکوفة قال یونس فقلت له لست أعرفهم و لا ندری کیف نسأل عنهم قال فقال بعه و أعط ثمنه أصحابک قال فقلت له جعلت فداک أهل الولایة فقال نعم

[۱۰]

۱۷۴۲۵- ۱۰ التهذیب، ۶/ ۳۹۵/ ۲۹/ ۱ الصفار عن العبیدی عن یونس قال سئل أبو الحسن الرضا ع الحدیث علی اختلاف فی ألفاظه

[۱۱]

اشارة

۱۷۴۲۶- ۱۱ الکافی، ۷/ ۱۵۳/ ۱/ ۱ علی عن العبیدی عن التهذیب، ۹/ ۳۸۹/ ۴/ ۱ یونس عن هشام بن سالم قال سأل خطاب الأعور أبا إبراهیم ع و أنا جالس- فقال إنه کان عند أبی أجیر یعمل عنده بالأجر ففقدناه و بقی له من أجره شیء و لا نعرف له وارثا قال فاطلبه قال قد طلبناه و لم نجده قال فقال مساکین و حرک یدیه قال فأعاد علیه قال اطلب و اجهد فإن قدرت علیه و إلا فکسبیل مالک حتی یجیء له طالب فإن حدث بک حدث فأوص به إن جاء له طالب أن یدفع إلیه

بیان

مساکین یعنی أنتم مساکین حیث ابتلیتم بهذا أو حیث لم تعرفوا أنه لمن هو فإنه للإمام و کأنه ع لم یر المصلحة فی الإفصاح بذلک و یؤید

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۶۴

هذا المعنی ما یأتی فی باب من مات و لیس له وارث أو فقد وارثه من کتاب الجنائز من الأخبار و یحتمل أن یکون المراد بقوله مساکین یدفع إلی المساکین أو رأیک أن تدفع إلی المساکین علی سبیل الإخبار أو الاستفهام کما یدل علیه الخبران الآتیان

[۱۲]

۱۷۴۲۷- ۱۲ التهذیب، ۷/ ۱۷۷/ ۱۸۶/ ۱ ابن سماعة عن محمد بن زیاد عن هشام بن سالم قال سأل حفص الأعور أبا عبد اللّه ع و أنا عنده جالس قال إنه کان لأبی أجیر کان یقوم فی رحاه و له عندنا دراهم و لیس له وارث فقال أبو عبد اللّه ع تدفع إلی المساکین ثم قال رأیک فیها ثم أعاد علیه المسألة فقال له مثل ذلک فأعاد علیه المسألة ثالثة فقال أبو عبد اللّه ع تطلب له وارثا- فإن وجدت له وارثا و إلا فهو کسبیل مالک ثم قال ما عسی أن یصنع بها ثم قال یوصی بها فإن جاء لها طالب و إلا فهی کسبیل مالک

[۱۳]

۱۷۴۲۸- ۱۳ الفقیه، ۴/ ۳۳۰/ ۵۷۰۸ صفوان عن ابن جندب عن هشام بن سالم قال سأل حفص الأعور أبا عبد اللّه ع و أنا حاضر فقال کان لأبی أجیر و کان له عنده شیء فهلک الأجیر و لم یدع وارثا و لا قرابة و قد ضقت بذلک فکیف أصنع فقال رأیک المساکین رأیک المساکین فقلت جعلت فداک إنی قد ضقت بذلک فکیف أصنع فقال هو کسبیل مالک فإن جاء طالب أعطیته

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۶۵

باب ۵۴ الهدیة

[۱]

۱۷۴۲۹- ۱ الکافی، ۵/ ۱۴۱/ ۱/ ۱ الأربعة عن أبی عبد اللّه ع قال قال رسول اللّه ص الهدیة علی ثلاثة أوجه- هدیة مکافأة و هدیة مصانعة و هدیة للّه عز و جل

[۲]

اشارة

۱۷۴۳۰- ۲ الفقیه، ۳/ ۳۰۰/ ۴۰۷۷ الحدیث مرسلا عن الصادق ع

بیان

هدیة المکافأة ما یکون فی مقابلة إحسان سابق و هدیة المصانعة ما یبتدئ به لتوقع إحسان فإن المصانعة أن تصنع له شیئا لیصنع لک

شیئا آخر

[۳]

اشارة

۱۷۴۳۱- ۳ الکافی، ۵/ ۱۴۱/ ۲/ ۱ العدة عن سهل و أحمد جمیعا عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۶۶

الفقیه، ۳/ ۳۰۰/ ۴۰۷۸ التهذیب، ۶/ ۳۷۸/ ۲۲۹/ ۱ السراد عن الکرخی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل یکون له الضیعة الکبیرة فإذا کان یوم المهرجان أو النیروز أهدوا إلیه الشیء لیس هو علیهم یتقربون بذلک إلیه فقال أ لیس هم مصلین قلت بلی قال فلیقبل هدیتهم و لیکافهم- الکافی، التهذیب، فإن رسول اللّه ص قال لو أهدی إلی کراع لقبلت و کان ذلک من الدین و لو أن کافرا أو منافقا أهدی إلی وسقا ما قبلت ذلک و کان ذلک من الدین أبی اللّه عز و جل لی زبد المشرکین و المنافقین و طعامهم

بیان

الکراع کغراب مستدق الساق من الغنم و البقر و الوسق حمل بعیر و الزبد بسکون الباء الرفد و العطاء

[۴]

اشارة

۱۷۴۳۲- ۴ الکافی، ۵/ ۱۴۲/ ۳/ ۱ السراد عن سیف بن عمیرة عن الحضرمی عن أبی عبد اللّه ع قال کانت العرب فی الجاهلیة علی فرقتین الحل و الحمس فکانت الحمس قریشا و کانت الحل سائر العرب فلم یکن أحد من الحل إلا و له حرمی من الحمس و من لم یکن له حرمی من الحمس لم یترک أن یطوف بالبیت إلا عریانا و کان رسول اللّه ص حرمیا لعیاض بن حماد المجاشعی و کان عیاض رجلا عظیم الخطر و کان قاضیا لأهل عکاظ فی الجاهلیة- و کان عیاض إذا دخل مکة ألقی عنه ثیاب الذنوب و الرجاسة و أخذ ثیاب رسول اللّه ص لطهرها فلبسها و طاف بالبیت ثم یردها علیه إذا فرغ من طوافه فلما أن ظهر رسول اللّه ص

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۶۷

أتاه عیاض بهدیة فأبی رسول اللّه ص أن یقبلها و قال یا عیاض لو أسلمت لقبلت هدیتک إن اللّه عز و جل أبی لی زبد المشرکین ثم إن عیاضا بعد ذلک أسلم و حسن إسلامه- فأهدی إلی رسول اللّه ص هدیة فقبلها منه

بیان

۱۴۰۶ ه ق

الوافی؛ ج۱۷، ص: ۳۶۷

الحمس بالضم و المهملتین جمع أحمس و هم قریش و من ولدت قریش و کنانة سموا حمسا لأنهم تحمسوا فی دینهم أی تشددوا و الحماسة الشجاعة کان إذا حج أحدهم لا یأکل إلا طعام رجل من الحرم و لم یطف إلا فی ثیابه و کانوا یقفون بمزدلفة و لا یقفون بعرفة و یقولون نحن أهل اللّه فلا تخرج من الحرم و الحل بالکسر الحلال و الحرمی بکسر الحاء و سکون الراء المنسوب إلی الحرم کذلک یقال للنسبة فی الناس و فی غیر الناس بفتحتین

[۵]

۱۷۴۳۳- ۵ الکافی، ۵/ ۱۴۲/ ۴/ ۱ العدة عن التهذیب، ۶/ ۳۷۹/ ۲۳۲/ ۱ سهل عن إسماعیل بن مهران عن أبی جریر القمی عن أبی الحسن ع فی الرجل یهدی الهدیة إلی ذی قرابته یرید الثواب و هو سلطان فقال ما کان لله عز و جل و لصلة الرحم فهو جائز و له أن یقبضها إذا کانت للثواب

[۶]

۱۷۴۳۴- ۶ الکافی، ۵/ ۱۴۲/ ۵/ ۱ سهل عن أحمد عن ابن المغیرة عن أبی الحسن ع قال قال له محمد بن عبد اللّه القمی إن لنا ضیاعا فیها بیوت النیران یهدی إلیها المجوس البقر و الغنم و الدراهم- فهل لأرباب القری أن یأخذوا ذلک و لبیوت نیرانهم قوام یقومون

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۶۸

علیها قال لیأخذه صاحب القری لیس به بأس

[۷]

۱۷۴۳۵- ۷ الفقیه، ۳/ ۳۰۱/ ۴۰۸۲ ابن بزیع عن الرضا ع قال سألته فی مسألة کتب بها إلیه محمد بن عبد اللّه قمی الأشعری إن لنا ضیاعا الحدیث

[۸]

۱۷۴۳۶- ۸ الکافی، ۵/ ۱۴۳/ ۶/ ۱ محمد عمن حدثه عن یحیی بن المبارک عن ابن جبلة عن الفقیه، ۳/ ۳۰۱/ ۴۰۸۱ إسحاق بن عمار قال قلت له الرجل الفقیر یهدی إلی الهدیة یتعرض لما عندی فآخذها و لا

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۶۹

أعطیه شیئا أ یحل لی قال نعم هی لک حلال و لکن لا تدع أن تعطیه

[۹]

اشارة

۱۷۴۳۷- ۹ الکافی، ۵/ ۱۴۳/ ۷/ ۱ العدة عن البرقی عن إسماعیل بن مهران عن سیف بن عمیرة عن عمرو بن شمر عن جابر عن أبی جعفر ع قال کان رسول اللّه ص یأکل الهدیة و لا یأکل الصدقة و یقول تهادوا فإن الهدیة تسل السخائم و تجلی ضغائن العداوة و الأحقاد

بیان

السل الإخراج برفق و السخیمة الحقد و کذا الضغینة

[۱۰]

۱۷۴۳۸- ۱۰ الکافی، ۵/ ۱۴۳/ ۸/ ۱ الأربعة عن أبی عبد اللّه ع قال قال رسول اللّه ص من تکرمة الرجل لأخیه المسلم أن یقبل تحفته و یتحفه بما عنده و لا یتکلف له شیئا

[۱۱]

۱۷۴۳۹- ۱۱ الکافی، ۵/ ۱۴۳/ ۹/ ۱ بإسناده قال قال رسول اللّه ص لو أهدی إلی کراع لقبلته

[۱۲]

۱۷۴۴۰- ۱۲ الکافی، ۵/ ۱۴۳/ ۱۰/ ۱ علی بن محمد عن التهذیب، ۶/ ۳۷۹/ ۲۳۴/ ۱ أحمد عن بعض أصحابه عن أبان عن إبراهیم بن عمر عن محمد قال جلساء الرجل شرکاؤه فی الهدیة

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۷۰

[۱۳]

۱۷۴۴۱- ۱۳ الکافی، ۵/ ۱۴۴/ ۱۱/ ۱ التهذیب، ۶/ ۳۷۹/ ۲۳۵/ ۱ أحمد عن عثمان رفعه قال إذا أهدی إلی الرجل هدیة من طعام و عنده قوم فهم شرکاؤه فی الهدیة الفاکهة و غیرها

[۱۴]

۱۷۴۴۲- ۱۴ الفقیه، ۳/ ۳۰۱/ ۴۰۷۹ الحدیث مرسلا عن الصادق ع

[۱۵]

۱۷۴۴۳- ۱۵ الکافی، ۵/ ۱۴۴/ ۱۲/ ۱ التهذیب، ۶/ ۳۸۰/ ۲۳۶/ ۱ الأربعة عن أبی عبد اللّه ع قال قال أمیر المؤمنین ع لئن أهدی لأخی المسلم هدیة تنفعه أحب إلی من أن أتصدق بمثلها

[۱۶]

اشارة

۱۷۴۴۴- ۱۶ الکافی، ۵/ ۱۴۴/ ۱۳/ ۱ ابن سماعة عن جعفر بن محمد عن عبد الرحمن بن محمد عن محمد بن إبراهیم الکرخی عن الحسین بن یزید عن أبی عبد اللّه ع قال قال رسول اللّه ص تهادوا بالنبق تحیی المودة و الموالاة

بیان

النبق بالفتح و الکسر و ککتف ثمر السدر

[۱۷]

۱۷۴۴۵- ۱۷ الکافی، ۵/ ۱۴۴/ ۱۴/ ۱ الأربعة عن أبی عبد اللّه ع

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۷۱

قال قال رسول اللّه ص تهادوا تحابوا تهادوا فإنها تذهب بالضغائن

[۱۸]

۱۷۴۴۶- ۱۸ الفقیه، ۳/ ۲۹۹/ ۴۰۶۶ قال الصادق ع الهدیة فی التوراة عاقر عینا

[۱۹]

۱۷۴۴۷- ۱۹ الفقیه، ۳/ ۲۹۹/ ۴۰۶۷ و قال ع تهادوا تحابوا

[۲۰]

۱۷۴۴۸- ۲۰ الفقیه، ۳/ ۲۹۹/ ۴۰۶۸ و قال ع الهدیة تسل السخائم

[۲۱]

۱۷۴۴۹- ۲۱ الفقیه، ۳/ ۲۹۹/ ۴۰۶۹ و قال ع نعم الشیء الهدیة أمام الحاجة

[۲۲]

اشارة

۱۷۴۵۰- ۲۲ الفقيه، ۳/ ۲۹۹/ ۴۰۷۰ قال رسول اللّٰه ص لو دعيت إلى كراع لأجبت و لو أهدى إلى كراع لقبلت

بيان

الكراع فی الأول قيل كراع الشاة و قيل كراع الغميم و هو اسم موضع بين مكة و المدينة على ثلاثة أميال من عسفان و الأول مبالغة فی القلة و الثانی فی

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۷۲

البعد

[۲۳]

۱۷۴۵۱- ۲۳ الفقيه، ۳/ ۳۰۰/ ۴۰۷۱ و قال ص عجلوا رد ظروف الهدايا فإنه أسرع لتواترها

[۲۴]

۱۷۴۵۲- ۲۴ الفقيه، ۳/ ۳۰۰/ ۴۰۷۲ كان علی ع لا يرد الطيب و الحلواء

[۲۵]

۱۷۴۵۳- ۲۵ الفقيه، ۳/ ۳۰۰/ ۴۰۷۳ أتى علی ع بهدية النيروز فقال ما هذا قالوا يا أمير المؤمنين اليوم النيروز فقال اصنعوا لنا كل يوم نيروزا

[۲۶]

۱۷۴۵۴- ۲۶ الفقيه، ۳/ ۳۰۰/ ۴۰۷۴ و روى عنه ع قال نوروزنا كل يوم

[۲۷]

۱۷۴۵۵- ۲۷ الفقيه، ۳/ ۳۰۰/ ۴۰۷۵ ثوير بن أبی فاختة عن أبيه عن علی ع قال أهدى كسرى للنبی ص فقبل منه و أهدى قيصر للنبی ص فقبل منه و أهدت له الملوك فقبل منهم

[۲۸]

۱۷۴۵۶- ۲۸ الفقيه، ۳/ ۳۰۰/ ۴۰۷۶ قال علی ع عد من لا يعودك و أهد إلى من لا يهدى إليك

[۲۹]

۱۷۴۵۷- ۲۹ التهذیب، ۶/ ۳۸۰/ ۲۳۷/ ۱ الصفار عن إبراهیم بن هاشم عن آدم بن إسحاق عن رجل عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۷۳

الفقیه، ۳/ ۳۰۱/ ۴۰۸۰ عیسی بن أعین قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل أهدی إلی رجل هدیة و هو یرجو ثوابها فلم یثبه صاحبها حتی هلک و أصاب الرجل هدیته بعینها- أ له أن یرتجعها إن قدر علی ذلک قال لا بأس أن یأخذه

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۷۵

باب ۵۵ الربا

[۱]

اشارة

۱۷۴۵۸- ۱ الکافی، ۵/ ۱۴۴/ ۱/ ۱ العدة عن ابن عیسی عن ابن أبی عمیر التهذیب، ۷/ ۱۴/ ۶۱/ ۱ الحسین عن ابن أبی عمیر عن الفقیه، ۳/ ۲۷۴/ ۳۹۹۲ هشام بن سالم عن أبی عبد اللّه ع قال درهم رباء أشد- الفقیه، عند اللّه ش من سبعین زنیة کلها بذات محرم

بیان

الربا معاوضة متجانسین مکیلین أو موزونین بزیادة فی أحدهما و إن

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۷۶

کانت حکمیة کحال بمؤجل أو مع إبهام قدره و إن کان باختلافهما رطبا و یابسا و أکثر إطلاقه علی تلک الزیادة و قد مضی أنه من السحت و یأتی شرائطه و أحکامه فی أبواب التجارة إن شاء اللّه تعالی

[۲]

اشارة

۱۷۴۵۹- ۲ الکافی، ۵/ ۱۴۴/ ۲/ ۱ علی عن أبیه عن التمیمی عن عاصم عن محمد بن قیس عن أبی جعفر ع قال قال أمیر المؤمنین ع آکل الربا و مؤکله و کاتبه و شاهداه فیه سواء

بیان

مؤکله مطعمه من الإیکال أو التوکیل بمعنی الإطعام

[۳]

۱۷۴۶۰- ۳ الفقیه، ۳/ ۲۷۴/ ۳۹۹۳ قال رسول اللّه ص مثله إلا أنه فیه فی الوزر سواء

[۴]

۱۷۴۶۱- ۴ الکافی، ۵/ ۱۴۴/ ۳/ ۱ محمد عن أحمد عن محمد بن عیسی عن منصور عن هشام عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن الرجل یأکل الربا و هو یری أنه له حلال قال لا یضره

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۷۷

حتی یصیبه متعمدا فإذا أصابه متعمدا فهو بالمنزلة التی قال اللّه جل و عز

[۵]

۱۷۴۶۲- ۵ التهذیب، ۷/ ۱۵/ ۶۶/ ۱ ابن أبی عمیر عن حماد عن الحلبی عن أبی عبد اللّه ع مثله

[۶]

اشارة

۱۷۴۶۳- ۶ الکافی، ۵/ ۱۴۵/ ۴/ ۱ أحمد عن الوشاء عن أبی المغراء عن الحلبی التهذیب، ۷/ ۱۶/ ۶۹/ ۱ الحسین عن الثلاثة قال الفقیه، ۳/ ۲۷۵/ ۳۹۹۷ الفقیه، ۳/ ۲۷۶/ ۳۹۹۸ قال أبو عبد اللّه ع کل ربا أکله الناس بجهالة ثم تابوا فإنه یقبل منهم إذا عرف منهم التوبة و قال لو أن رجلا ورث من أبیه مالا و قد عرف أن فی ذلک المال ربا و لکن قد اختلط فی التجارة بغیره حلالا کان حلالا طیبا فلیأکله و إن عرف منه شیئا معزولا- أنه ربا فلیأخذ رأس ماله و لیرد الربا- الکافی، الفقیه، و أیما رجل أفاد مالا کثیرا قد أکثر فیه من الربا فجهل ذلک ثم عرفه بعد فأراد أن ینزعه فما مضی فله و یدعه فیما یستأنف

بیان

قوله معزولا لیس فی الکافی و أفاد بمعنی استفاد و فی الفقیه أدار مکان أفاد

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۷۸

[۷]

۱۷۴۶۴- ۷ الکافی، ۵/ ۱۴۵/ ۵/ ۱ الخمسة التهذیب، ۷/ ۱۶/ ۷۰/ ۱ الحسین عن الثلاثة عن أبی عبد اللّه ع الفقیه، ۳/ ۲۷۶/ ۳۹۹۹ قال أتی رجل أبی فقال إنی ورثت مالا و قد علمت أن صاحبه الذی ورثته منه قد کان یربی و قد أعرف أن فیه ربا و استیقن ذلک و لیس یطیب لی حلاله لحال علمی فیه- و قد سألت الفقهاء من أهل العراق و أهل الحجاز فقالوا لا یحل أکله من أجل ما فیه- فقال أبو جعفر ع إن کنت تعلم بأن فیه مالا- معروفا ربا و تعرف أهله فخذ رأس مالک و رد ما سوی ذلک و إن کان مختلطا فکله هنیئا فإن المال مالک و اجتنب ما کان یصنع صاحبه فإن رسول اللّه ص قد وضع ما مضی من الربا و حرم علیهم ما بقی فمن جهله وسع له جهله

حتی یعرفه فإذا عرف تحریمه حرم علیه- و وجب علیه فیه العقوبة إذا ارتکبه کما یجب علی من یأکل الربا

[۸]

۱۷۴۶۵- ۸ الکافی، ۵/ ۱۴۵/ ۶/ ۱ التهذیب، ۷/ ۱۷/ ۷۳/ ۱ علی

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۷۹

عن أبیه عن حماد بن عیسی عن الیمانی عن أبی عبد اللّه ع قال الربا رباءان ربا یؤکل و ربا لا یؤکل فأما الربا الذی یؤکل- فهدیتک إلی الرجل تطلب منه الثواب أفضل منها فذلک الربا الذی یؤکل و هو قول اللّه عز و جل وَ ما آتَیْتُمْ مِنْ رِباً لِیَرْبُوَا فِی أَمْوالِ النّاسِ فَلا یَرْبُوا عِنْدَ اللّهِ و أما الربا الذی لا یؤکل فهو الذی نهی اللّه عز و جل عنه- و أوعد علیه النار

[۹]

اشارة

۱۷۴۶۶- ۹ الفقیه، ۳/ ۲۸۶ الحدیث مرسلا مقطوعا و قال فی الربا الثانی و أما الذی لا یؤکل فهو أن یدفع الرجل إلی الرجل عشرة دراهم- علی أن یرد علیه أکثر منها فهذا الربا الذی نهی اللّه عنه فقال یا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا اتَّقُوا اللّهَ الآیة

بیان

المستفاد من هذا الحدیث أن معنی قوله تعالی وَ ما آتَیْتُمْ مِنْ رِباً أن من أهدی هدیة یتوقع بها مزید مکافأة لِیَرْبُوَا فِی أَمْوالِ النّاسِ أی لیزید و یزکو فی أموالهم یعنی ینمو فیها ثم یرجع إلیه فلا یربو عند اللّه یعنی فلا یزکو عنده یعنی لا یثاب علیه من عند اللّه

[۱۰]

اشارة

۱۷۴۶۷- ۱۰ الکافی، ۵/ ۱۴۶/ ۷/ ۱ العدة عن التهذیب، ۷/ ۱۷/ ۷۱/ ۱ البرقی عن عثمان عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۸۰

سماعة قال قلت لأبی عبد اللّه ع إنی رأیت اللّه قد ذکر الربا فی غیر آیة و کرره فقال أ و تدری لم ذلک قلت لا قال کیلا یمتنع الناس من اصطناع المعروف

بیان

کأنه أرید باصطناع المعروف القرض الحسن و فی التهذیب کبره مکان کرره

[۱۱]

۱۷۴۶۸- ۱۱ الکافی، ۵/ ۱۴۶/ ۸/ ۱ التهذیب، ۷/ ۱۷/ ۷۲/ ۱ الثلاثة عن هشام بن سالم عن أبی عبد اللّه ع قال إنما حرم اللّه جل و عز الربا کیلا یمتنع الناس من اصطناع المعروف

[۱۲]

۱۷۴۶۹- ۱۲ الکافی، ۵/ ۱۴۶/ ۹/ ۱ العدة عن سهل و أحمد جمیعا عن السراد عن خالد بن جریر عن أبی الربیع الشامی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل أربی بجهالة ثم أراد أن یترکه فقال أما ما مضی فله و لیترکه فیما یستقبل ثم قال إن رجلا أتی أبا جعفر ع فقال إنی قد ورثت مالا- و قد علمت أن صاحبه کان یربی- و قد سألت فقهاء أهل العراق و فقهاء أهل الحجاز فذکروا أنه لا یحل أکله- فقال أبو جعفر ع إن کنت تعرف منه شیئا معزولا- و تعرف أهله و تعرف أنه ربا فخذ رأس مالک و دع ما سواه و إن کان المال مختلطا فکله هنیئا مریئا فإن المال مالک و اجتنب ما کان یصنع صاحبک فإن رسول اللّه ص قد وضع ما مضی من الربا فمن جهله وسعه أکله فإذا عرفه حرم علیه أکله فإن أکله بعد المعرفة وجب علیه ما وجب علی آکل الربا
الوافی، ج۱۷، ص: ۳۸۱

[۱۳]

۱۷۴۷۰- ۱۳ الکافی، ۵/ ۱۴۷/ ۱۱/ ۱ أحمد عن ابن فضال عن ابن بکیر عن عبید بن زرارة قال بلغ أبا عبد اللّه ع عن رجل أنه کان یأکل الربا و یسمیه اللباء فقال لئن أمکننی اللّه عز و جل منه لأضربن عنقه

[۱۴]

۱۷۴۷۱- ۱۴ الکافی، ۵/ ۱۴۷/ ۱۲/ ۱ أحمد عن ابن فضال عن أبی جمیلة عن سعد بن ظریف عن أبی جعفر ع قال أخبث المکاسب کسب الربا

[۱۵]

۱۷۴۷۲- ۱۵ التهذیب، ۷/ ۱۴/ ۶۲/ ۱ الحسین عن حماد بن عیسی عن الفقیه، ۳/ ۲۷۴/ ۳۹۹۱ الحسین بن المختار عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال درهم ربا أشد من ثلاثین زنیة کلها بذات محرم مثل خالة و عمة

[۱۶]

۱۷۴۷۳- ۱۶ التهذیب، ۷/ ۱۵/ ۶۳ عنه عن صفوان عن سعید بن یسار قال قال أبو عبد اللّه ع درهم واحد ربا أعظم عند اللّه من عشرین زنیة کلها بذات محرم

[۱۷]

۱۷۴۷۴- ۱۷ التهذیب، ۷/ ۱۵/ ۶۴/ ۱ عنه عن الحسین بن

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۸۲

علوان عن محمد بن خالد عن زید بن علی عن آبائه عن الفقیه، ۳/ ۲۷۴/ ۳۹۹۴ علی ع قال لعن رسول اللّه ص الربا و آکله و مؤکله و بائعه و مشتریه و کاتبه و شاهدیه

[۱۸]

۱۷۴۷۵- ۱۸ الفقیه، ۴/ ۸ الحدیث مرسلا عن الصادق ع

[۱۹]

۱۷۴۷۶- ۱۹ التهذیب، ۷/ ۱۵/ ۶۵/ ۱ عنه عن عثمان عن زرارة عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له إنی سمعت اللّه یقول یَمْحَقُ اللّهُ الرِّبا وَ یُرْبِی الصَّدَقاتِ و قد أری من یأکل الربا یربو ماله فقال أی محق أمحق من درهم ربا یمحق الدین و إن تاب منه ذهب ماله و افتقر

[۲۰]

۱۷۴۷۷- ۲۰ التهذیب، ۷/ ۱۹/ ۸۳/ ۱ الصفار عن محمد بن عیسی عن سماعة عن أبی عبد اللّه ع مثله

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۸۳

[۲۱]

۱۷۴۷۸- ۲۱ الفقیه، ۳/ ۲۷۹/ ۴۰۰۵ سأل رجل الصادق ع الحدیث

[۲۲]

۱۷۴۷۹- ۲۲ التهذیب، ۷/ ۱۵/ ۶۷/ ۱ الحسین عن حماد بن عیسی عن الفقیه، ۳/ ۲۷۵/ ۳۹۹۵ الیمانی عن أبی عبد اللّه ع فی قوله تعالی وَ ما آتَیْتُمْ مِنْ رِباً لِیَرْبُوَا فِی أَمْوالِ النّاسِ فَلا یَرْبُوا عِنْدَ اللّهِ قال هو هدیتک إلی الرجل تطلب منه الثواب أفضل منها- فذلک ربا یؤکل

[۲۳]

۱۷۴۸۰- ۲۳ التهذیب، ۷/ ۱۵/ ۶۸/ ۱ عنه عن ابن أبی عمیر عن الخراز عن محمد قال دخل رجل علی أبی جعفر ع من أهل خراسان قد عمل بالربا حتی کثر ماله ثم أنه سأل الفقهاء فقالوا لیس یقبل منک شیء إلا أن ترده إلی أصحابه فجاء إلی أبی جعفر ع فقص علیه قصته فقال له أبو جعفر ع مخرجک من کتاب اللّه عز و جل فَمَنْ جاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهی فَلَهُ ما سَلَفَ وَ أَمْرُهُ إِلَی اللّهِ و الموعظة التوبة

[۲۴]

۱۷۴۸۱- ۲۴ الکافی، ۲/ ۴۳۱/ ۲/ ۱ الثلاثة عن الخزاز عن محمد عن أحدهما ع فی قول اللّه تعالی فَمَنْ جاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهی فَلَهُ ما سَلَفَ قال الموعظة التوبة

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۸۵

باب ۵۶ من یجوز له الربا

[۱]

۱۷۴۸۲- ۱ الکافی، ۵/ ۱۴۷/ ۱/ ۱ حمید عن الخشاب عن ابن بقاح عن معاذ بن ثابت عن عمرو بن جمیع عن أبی عبد اللّه ع قال قال أمیر المؤمنین ع لیس بین الرجل و ولده ربا و لیس بین السید و بین عبده ربا

[۲]

۱۷۴۸۳- ۲ الفقیه، ۳/ ۲۲۷/ ۴۰۰۱ الحدیث مرسلا عن النبی ص

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۸۶

[۳]

۱۷۴۸۴- ۳ الکافی، ۵/ ۱۴۷/ ۲/ ۱ بهذا الإسناد قال الفقیه، ۳/ ۲۷۷/ ۴۰۰۰ قال رسول اللّه ص لیس بیننا و بین أهل حربنا ربا- الکافی، نأخذ منهم ألف درهم بدرهم و ش نأخذ منهم و لا نعطیهم

[۴]

۱۷۴۸۵- ۴ الکافی، ۵/ ۱۴۷/ ۳/ ۱ محمد عن محمد بن أحمد عن محمد بن عیسی عن یاسین الضریر عن حریز عن زرارة عن محمد عن أبی جعفر ع قال لیس بین الرجل و بین ولده و بینه و بین مملوکه و لا بینه و بین أهله ربا إنما الربا فیما بینک و بین ما لا تملک- قلت فالمشرکون بینی و بینهم ربا قال نعم قلت فإنهم ممالیک فقال إنک لست تملکهم إنما تملکهم مع غیرک أنت و غیرک فیهم سواء- و الذی بینک و بینهم لیس من ذلک لأن عبدک لیس مثل عبدک و عبد غیرک

[۵]

اشارة

۱۷۴۸۶- ۵ التهذیب، ۷/ ۱۷/ ۷۵/ ۱ ابن عیسی عن یاسین الضریر عن حریز عن زرارة و محمد عن أبی جعفر ع مثله

بیان

إنما یملکهم مع غیره لأنه ما لم یسترقهم شارکه فیهم سائر المسلمین و هذا

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۸۷

الحدیث غیر معمول به و فی الإستبصار حمل المشرکین فیه علی أهل الذمة تارة و أخری خص المنع بالإعطاء دون الأخذ و لا یخفی ما فیه

[۶]

۱۷۴۸۷- ۶ الفقیه، ۳/ ۲۷۸/ ۴۰۰۲ قال الصادق ع لیس بین المسلم و بین الذمی ربا و لا بین المرأة و زوجها ربا

[۷]

۱۷۴۸۸- ۷ الفقیه، ۳/ ۲۸۱/ ۴۰۱۶ سأل علی بن جعفر أخاه موسی بن جعفر ع عن رجل أعطی عبده عشرة دراهم علی أن یؤدی العبد کل شهر عشرة درهم أ یحل ذلک قال لا بأس

[۸]

۱۷۴۸۹- ۸ التهذیب، ۷/ ۳۰/ ۱۷/ ۱ محمد بن أحمد عن بنان عن موسی بن القاسم عن علی بن جعفر عن أخیه ع مثله

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۸۹

باب ۵۷ الحکرة

[۱]

اشارة

۱۷۴۹۰- ۱ الکافی، ۵/ ۱۶۴/ ۱/ ۱ محمد عن التهذیب، ۷/ ۱۵۹/ ۹/ ۱ أحمد عن محمد بن یحیی عن الفقیه، ۳/ ۲۶۵/ ۳۹۵۴ غیاث بن إبراهیم عن أبی عبد اللّه ع الفقیه، عن أبیه ش قال لیس الحکرة إلا فی الحنطة و الشعیر و التمر و الزبیب و السمن الفقیه، و الزیت

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۹۰

بیان

الحکرة بالضم اسم من الاحتکار و هو جمع الطعام و حبسه انتظارا لغلائه

[۲]

۱۷۴۹۱- ۲ الکافی، ۵/ ۱۶۴/ ۱/ ۱ محمد عن أحمد عن محمد بن سنان التهذیب، ۷/ ۱۵۹/ ۱۰/ ۱ محمد بن أحمد عن محمد بن سنان

عن حذیفة بن منصور عن أبی عبد اللّه ع قال نفد الطعام علی عهد رسول اللّه ص فأتاه المسلمون فقالوا یا رسول اللّه قد نفد الطعام و لم یبق منه شیء إلا عند فلان فمره یبیعه الناس قال فحمد اللّه و أثنی علیه ثم قال یا فلان إن المسلمین ذکروا أن الطعام قد نفد إلا شیئا عندک فأخرجه و بعه کیف شئت و لا تحبسه

[۳]

۱۷۴۹۲- ۳ الکافی، ۵/ ۱۶۴/ ۳/ ۱ التهذیب، ۷/ ۱۶۰/ ۱۱/ ۱ الخمسة الفقیه، ۳/ ۲۶۶/ ۳۹۵۶ حماد عن الحلبی عن أبی عبد اللّه ع قال الحکرة أن یشتری طعاما لیس فی المصر غیره فیحکره فإن کان فی المصر طعام أو بیاع غیره فلا بأس بأن یلتمس بسلعته الفضل- الکافی، التهذیب، قال و سألته عن الزیت فقال إن

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۹۱

کان عند غیرک فلا بأس بإمساکه

[۴]

اشارة

۱۷۴۹۳- ۴ الکافی، ۵/ ۱۶۵/ ۴/ ۱ التهذیب، ۷/ ۱۶۰/ ۱۲/ ۱ القمیان عن الفقیه، ۳/ ۲۶۶/ ۳۹۵۷ صفوان عن أبی الفضل سالم الحناط قال قال لی أبو عبد اللّه ع ما عملک قلت حناط و ربما قدمت علی نفاق و ربما قدمت علی کساد فحبست قال فما یقول من قبلک فیه قلت یقولون محتکر قال یبیعه أحد غیرک قلت ما أبیع أنا من ألف جزء جزءا قال لا بأس إنما کان ذلک رجل من قریش یقال له حکیم بن حزام و کان إذا دخل الطعام المدینة اشتراه کله فمر علیه النبی ص فقال یا حکیم بن حزام إیاک أن تحتکر

بیان

النفاق الرواج

[۵]

۱۷۴۹۴- ۵ الکافی، ۵/ ۱۶۵/ ۵/ ۱ التهذیب، ۷/ ۱۶۰/ ۱۳/ ۱ الخمسة عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن الرجل یحتکر الطعام یتربص به هل یجوز ذلک فقال إن کان الطعام کثیرا یسع الناس فلا بأس و إن کان الطعام قلیلا لا یسع الناس فإنه یکره أن

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۹۲

یحتکر الطعام و یترک الناس لیس لهم طعام

[۶]

اشارة

۱۷۴۹۵- ۶ الکافی، ۵/ ۱۶۵/ ۶/ ۱ العدة عن التهذیب، ۷/ ۱۵۹/ ۷/ ۱ سهل عن الأشعری عن القداح عن أبی عبد اللّه ع قال الفقیه، ۳/ ۲۶۶/ ۳۹۶۱ قال رسول اللّه ص الجالب مرزوق و المحتکر ملعون

بیان

الجلب سوق الشیء من موضع إلی آخر و جلب لأهله کسب و طلب و احتال و سیأتی حد السوق فیه فی باب التلقی

[۷]

۱۷۴۹۶- ۷ الکافی، ۵/ ۱۶۵/ ۷/ ۱ التهذیب، ۷/ ۱۵۹/ ۸/ ۱ الأربعة الفقیه، ۳/ ۲۶۷/ ۳۹۶۳ السکونی عن أبی عبد اللّه ع قال علی ع

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۹۳

ش الحکرة فی الخصب أربعون یوما و فی البلاء و الشدة ثلاثة أیام فما زاد علی الأربعین یوما فی الخصب فصاحبه ملعون و ما زاد فی العسرة علی ثلاثة أیام فصاحبه ملعون

[۸]

۱۷۴۹۷- ۸ الفقیه، ۳/ ۲۶۷/ ۳۹۶۳ السکونی عن جعفر بن محمد عن أبیه ع قال قال علی ع الحدیث

[۹]

۱۷۴۹۸- ۹ الفقیه، ۳/ ۲۶۷/ ۳۹۶۲ نهی أمیر المؤمنین ع عن الحکرة فی الأمصار

[۱۰]

۱۷۴۹۹- ۱۰ التهذیب، ۷/ ۱۶۱/ ۱۸/ ۱ محمد بن أحمد عن جعفر بن محمد عن أبیه عن وهب عن الحسین بن عبید اللّه بن ضمرة عن أبیه عن جده عن علی بن أبی طالب ع أنه قال إنه رفع الحدیث إلی رسول اللّه ص أنه مر بالمحتکرین فأمر بحکرتهم أن تخرج إلی بطون الأسواق و حیث ینظر الناس إلیها فقیل لرسول اللّه ص لو قومت علیهم فغضب ع حتی عرف الغضب فی وجهه و قال أنا أقوم علیهم إنما السعر إلی اللّه عز و جل یرفعه إذا شاء و یخفضه إذا

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۹۴

شاء

[۱۱]

۱۷۵۰۰- ۱۱ الفقیه، ۳/ ۲۶۵/ ۳۹۵۵ مر رسول اللّه ص بالمحتکرین الحدیث

[۱۲]

۱۷۵۰۱- ۱۲ التهذیب، ۷/ ۱۵۹/ ۶/ ۱ الحسین عن فضالة عن السکونی عن أبی عبد اللّه ع قال قال رسول اللّه ص لا یحتکر الطعام إلا خاطئ

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۹۵

باب ۵۸ الأسعار

[۱]

۱۷۵۰۲- ۱ الکافی، ۵/ ۱۶۲/ ۱/ ۱ محمد عن التهذیب، ۷/ ۱۵۸/ ۵/ ۱ محمد بن أحمد عن یعقوب بن یزید عن الغفاری عن القاسم بن إسحاق عن أبیه عن جده قال الفقیه، ۳/ ۲۶۹/ ۳۹۷۴ قال رسول اللّه ص علامة رضا اللّه عز و جل فی خلقه عدل سلطانهم و رخص أسعارهم و علامة غضب اللّه تبارک و تعالی علی خلقه جور سلطانهم و غلاء أسعارهم

[۲]

۱۷۵۰۳- ۲ الکافی، ۵/ ۱۶۲/ ۲/ ۲ العدة عن سهل عن یعقوب بن یزید عن محمد بن أسلم عمن ذکره عن أبی عبد اللّه ع قال إن اللّه عز و جل وکل بالسعر ملکا فلن یغلو من قلة و لن یرخص

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۹۶

من کثرة

[۳]

۱۷۵۰۴- ۳ الکافی، ۵/ ۱۶۳/ ۳/ ۱ محمد عن محمد بن أحمد عن العباس بن معروف عن الحجال عن بعض أصحابه عن الفقیه، ۳/ ۲۶۸/ ۳۹۷۰ الثمالی عن علی بن الحسین ص قال قال لی إن اللّه عز و جل وکل بالسعر ملکا یدبر بأمره

[۴]

۱۷۵۰۵- ۴ الکافی، ۵/ ۱۶۳/ ۴/ ۱ سهل عن یعقوب بن یزید عمن ذکره عن أبی عبد اللّه ع قال إن اللّه جل ذکره وکل بالأسعار ملکا یدبرها

[۵]

۱۷۵۰۶- ۵ الکافی، ۵/ ۱۶۳/ ۵/ ۱ العدة عن البرقی عن عبد الرحمن بن حماد عن یونس بن یعقوب عن سعد عن رجل عن أبی عبد اللّه ع قال لما صارت لیوسف بن یعقوب ع الأشیاء جعل الطعام فی بیوت و أمر بعض وکلائه یبیع و کان یقول بع هکذا و هکذا و السعر قائم فلما علم أنه یزید فی ذلک الیوم کره أن یجری الغلاء علی لسانه فقال له اذهب و بع و لم یسم له سعرا فذهب الوکیل غیر بعید ثم رجع إلیه فقال له اذهب و بع و کره أن یجری الغلاء علی لسانه فذهب الوکیل فجاء أول من اکتال فلما بلغ دون ما کان بالأمس بمکیال قال المشتری حسبک إنما أردت بکذا و کذا- فعلم الوکیل أنه قد غلا بمکیال ثم جاء آخر فقال له کل لی فکال-

فلما بلغ دون الذی کال للأول بمکیال قال له المشتری حسبک إنما أردت بکذا و کذا فعلم الوکیل أنه قد غلا بمکیال حتی صار إلی واحد

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۹۷

بواحد

[۶]

۱۷۵۰۷ – ۶ الکافی، ۵/ ۱۶۴/ ۶/ ۱ محمد عن أحمد عن محمد بن إسماعیل عن أبی إسماعیل السراج عن حفص بن عمر عن رجل عن أبی عبد اللّه ع قال غلاء السعر یسیء الخلق و یذهب بالأمانة و یضجر المرء المسلم

[۷]

۱۷۵۰۸– ۷ الکافی، ۵/ ۱۶۴/ ۷/ ۱ أحمد عن بعض أصحابه رفعه فی قول اللّه عز و جل إِنِّی أَراکُمْ بِخَیْرٍ قال کان سعرهم رخیصا

[۸]

۱۷۵۰۹– ۸ الفقیه، ۳/ ۲۶۸/ ۳۹۶۸ الحدیث مرسلا عن الصادق ع

[۹]

۱۷۵۱۰– ۹ الکافی، ۵/ ۸۱/ ۷/ ۱ علی بن محمد بن عبد اللّه القمی عن التهذیب، ۶/ ۳۲۱/ ۲/ ۱ البرقی عن أبیه عن إسماعیل القصیر عمن ذکره عن الفقیه، ۳/ ۲۶۷/ ۳۹۶۶ الثمالی قال ذکر عند علی بن الحسین ع غلاء السعر فقال و ما علی من غلائه إن غلا فهو علیه و إن رخص فهو علیه

[۱۰]

۱۷۵۱۱– ۱۰ الفقیه، ۳/ ۲۶۸/ ۳۹۶۹ قیل للنبی ص

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۹۸

لو أسعرت لنا سعرا فإن الأسعار تزید و تنقص فقال ما کنت لألقی اللّه تعالی ببدعة لم یحدث إلی فیها شیئا فدعوا عباد اللّه یأکل بعضهم من بعض و إذا استنصحتم فانصحوا

[۱۱]

۱۷۵۱۲– ۱۱ التهذیب، ۷/ ۱۶۱/ ۱۷/ ۱ الحسین عن الفقیه، ۳/ ۲۶۶/ ۳۹۵۸ النضر عن عبد اللّه بن سنان عن أبی عبد اللّه ع أنه قال فی تجار قدموا أرضا اشترکوا علی أن لا یبیعوا بیعهم إلا بما أحبوا قال لا بأس

الوافی، ج۱۷، ص: ۳۹۹

باب ۵۹ التلقی و بیع الحاضر للبادی

[۱]

اشارة

۱۷۵۱۳- ۱ الکافی، ۵/ ۱۶۸/ ۱/ ۲ التهذیب، ۷/ ۱۵۸/ ۲/ ۱ القمیان عن أحمد بن النضر عن عمرو بن شمر عن عروة بن عبد اللّه عن أبی جعفر ع قال الفقیه، ۳/ ۲۷۳/ ۳۹۸۸ قال رسول اللّه ص لا یتلقی أحدکم تجارة خارجا من المصر و لا یبیع حاضر لباد و المسلمون یرزق اللّه عز و جل بعضهم من بعض

بیان

قال ابن الأثیر فی نهایته التلقی هو أن یستقبل الحضری البدوی قبل

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۰۰

وصوله إلی البلد و یخبره بکساد ما معه کذبا لیشتری منه سلعته بالوکس و أقل من ثمن المثل و الظاهر أنه فی الحدیث أعم منه و فی الفقیه طعاما بدل تجارة

[۲]

اشارة

۱۷۵۱۴- ۲ الکافی، ۵/ ۱۷۷/ ۱۵/ ۱ علی عن أبیه عن ابن مرار عن یونس بن یعقوب قال تفسیر قول النبی ص لا یبیعن حاضر لباد أن الفاکهة و جمیع أصناف الغلات إذا حملت من القری إلی السوق فلا یجوز أن یبیع أهل السوق لهم من الناس ینبغی أن یبیعوه حاملوه من القری و السواد فأما من یحمل من مدینة إلی مدینة- فإنه یجوز و یجری مجری التجارة

بیان

فإنه یجوز أی یجوز أن یبیع لمالکه إذا کان هو حامله من موضع إلی آخر و هذا الحکم مخصوص بالفواکه و الغلات کما هو منطوق الکلام لما یأتی من جواز أخذ الأجرة للسمسار فی غیرها و لعل الوجه فیه أن للفواکه و الغلات أسعارا معینة لا صنعة للسمسار فی بیعها بخلاف غیرها

[۳]

۱۷۵۱۵- ۳ الکافی، ۵/ ۱۶۸/ ۲/ ۲ العدة عن سهل و التهذیب، ۷/ ۱۵۸/ ۱/ ۱ أحمد عن السراد عن مثنی الحناط عن منهال القصاب عن أبی عبد اللّه ع قال قال لا تلق و لا تشتر ما تلقی و لا تأکل منه

[۴]

۱۷۵۱۶- ۴ الفقیه، ۳/ ۲۷۳/ ۳۹۸۹ منهال القصاب قال سألت أبا عبد اللّٰه ع عن تلقی الغنم فقال لا تلق و لا تشتر ما یتلقی و لا تأکل من لحم ما یتلقی

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۰۱

[۵]

اشارة

۱۷۵۱۷- ۵ الکافی، ۵/ ۱۶۸/ ۳/ ۲ التهذیب، ۷/ ۱۵۸/ ۳/ ۱ السراد عن الکاهلی عن منهال القصاب قال قلت له ما حد التلقی قال روحة

بیان

روحة یعنی مقدار روحة و هی المرة من الرواح و هو سیر آخر النهار من الزوال إلی الغروب و یظهر من الخبرین الآتیین أن بلوغ الروحة یخرج صاحبه عن حد التلقی و یمکن تنزیل هذا الخبر علی ذلک بإخراج الحد عن المحدود و به یجمع بین الأخبار و یرتفع التناقض و یؤیده أن الأربعة فراسخ سفر کما ثبت فی باب تقصیر الصلاة

[۶]

اشارة

۱۷۵۱۸- ۶ الکافی، ۵/ ۱۶۹/ ۴/ ۱ التهذیب، ۷/ ۱۵۸/ ۴/ ۱ الثلاثة عن البجلی عن منهال القصاب قال قال أبو عبد اللّٰه ع لا تلق فإن رسول اللّٰه ص نهی عن التلقی قلت و ما حد التلقی قال ما دون غدوة أو روحة قلت و کم الغدوة و الروحة قال أربعة فراسخ قال ابن عمیر و ما فوق ذلک فلیس بتلق

بیان

الغدوة هی المرة من الغدو و هو سیر أول النهار

[۷]

۱۷۵۱۹- ۷ الفقیه، ۳/ ۲۷۴/ ۳۹۹۰ و روی أن حد التلقی روحة فإذا صار أربعة فراسخ فهو جلب

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۰۳

باب ۶۰ الجعائل

[۱]

۱۷۵۲۰- ۱ الکافی، ۵/ ۲۸۵/ ۱/ ۱ محمد عن التهذیب، ۷/ ۱۵۶/ ۵/ ۱ أحمد عن الحسین بن بشار [یسار] عن أبی الحسن الأول ع فی الرجل یدل علی الدور و الضیاع و یأخذ علیه الأجر فقال هذه أجرة لا بأس بها

[۲]

۱۷۵۲۱- ۲ الکافی، ۵/ ۲۸۵/ ۲/ ۱ محمد عن التهذیب، ۷/ ۱۵۶/ ۲/ ۱ أحمد عن علی بن الحکم أو غیره عن عبد اللّه بن سنان الکافی، ۵/ ۲۸۵/ ۲/ ۱ العدة عن سهل و التهذیب، ۷/ ۱۵۶/ ۴/ ۱ أحمد عن السراد عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۰۴

عبد اللّه بن سنان قال سئل أبو عبد اللّه ع و أنا أسمع فقال له إنا نأمر الرجل فیشتری لنا الأرض و الغلام و الدار و الخادم و نجعل له جعلا قال لا بأس بذلک

[۳]

۱۷۵۲۲- ۳ التهذیب، ۶/ ۳۸۱/ ۲۴۵/ ۱ ابن سماعة عن محمد بن زیاد عن ابن سنان عن أبی عبد اللّه ع قال سأله أبی و أنا حاضر فقال الحدیث بأدنی تفاوت

[۴]

۱۷۵۲۳- ۴ التهذیب، ۶/ ۳۸۵/ ۲۶۶/ ۱ ابن محبوب عن محمد بن أحمد عن العمرکی عن صفوان عن علی بن مطر عن عبد اللّه بن سنان عن أبی عبد اللّه ع مثله بأدنی تفاوت

[۵]

۱۷۵۲۴- ۵ الکافی، ۵/ ۲۸۵/ ۳/ ۱ التهذیب، ۷/ ۱۵۶/ ۳/ ۱ أحمد عن ابن أبی عمیر عن بعض أصحابنا من أصحاب الرقیق قال اشتریت لأبی عبد اللّه ع جاریة فناولنی أربعة دنانیر فأبیت قال لتأخذن فأخذتها و قال لا تأخذ من البائع

[۶]

اشارة

۱۷۵۲۵- ۶ الکافی، ۵/ ۱۹۶/ ۴/ ۱ العدة عن الکافی، ۵/ ۲۸۵/ ۵/ ۱ سهل و أحمد عن الفقیه، ۳/ ۲۱۸/ ۳۸۰۸ التهذیب، ۷/ ۵۷/ ۴۷/ ۱ التهذیب، ۷/ ۱۵۶/ ۱/ ۱ السراد عن أبی ولاد عن أبی عبد اللّه ع و غیره عن أبی جعفر ع قالوا لا بأس بأجر

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۰۵

السمسار إنما هو یشتری للناس یوما بعد یوم بشیء معلوم و إنما هو مثل الأجیر

بیان

السمسار بالكسر المتوسط بین البائع و المشتری

[۷]

۱۷۵۲۶- ۷ الكافی، ۶/ ۲۰۱/ ۹/ ۱ محمد عن العمركی عن علی بن جعفر عن أخیه أبی الحسن ع قال سألته عن جعل الآبق و الضالة قال لا بأس به

[۸]

۱۷۵۲۷- ۸ التهذیب، ۶/ ۳۹۶/ ۳۳/ ۱ محمد بن أحمد عن أبی جعفر عن أبیه عن الفقیه، ۳/ ۲۹۶/ ۴۰۶۰ وهب بن وهب عن جعفر

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۰۶

بن محمد عن أبیه ع مثله

[۹]

اشارة

۱۷۵۲۸- ۹ التهذیب، ۶/ ۳۹۸/ ۴۳/ ۱ محمد بن یعقوب عن محمد بن علی عن أبی سعید عن سهل عن ابن شمون عن البصری عن الأصم عن مسمع عن أبی عبد اللّه ع قال إن النبی ص جعل فی جعل الآبق دینارا إذا أخذ فی مصره و إن أخذ فی غیر مصره فأربعة دنانیر

بیان

هذا الحدیث لم نجده فی الكافی

[۱۰]

۱۷۵۲۹- ۱۰ الكافی، ۶/ ۲۰۰/ ۵/ ۱ محمد عن التهذیب، أحمد عن محمد بن یحیی الخثعمی عن الفقیه، ۳/ ۱۴۶/ ۳۵۳۹ غیاث بن إبراهیم عن جعفر الفقیه، التهذیب، عن أبیه ش إن علیا ع قال فی جعل الآبق إن

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۰۷

المسلم یرد علی المسلم

[۱۱]

۱۷۵۳۰ – ۱۱ التهذیب، ۶/ ۳۸۵/ ۲۶۲/ ۱ الصفار قال کتبت إلیه رجل یبذرق القوافل من غیر أمر السلطان فی موضع مخیف- و یشارطونه علی شیء مسمی أن یأخذ منهم إذا صاروا إلی الأمن هل یحل له أن یأخذ منهم أم لا فوقع ع إذا آجر نفسه بشیء معروف أخذ حقه إن شاء اللّٰه

[۱۲]

اشارة

۱۷۵۳۱- ۱۲ الفقیه، ۳/ ۱۷۳/ ۳۶۵۳ کتب الصفار إلی أبی محمد الحسن بن علی ع رجل یبذرق الحدیث

بیان

البذرقة بالذال المعجمة و المهملة الخفارة و الحفظ و المبذرق المجیر

[۱۳]

۱۷۵۳۲- ۱۳ التهذیب، ۶/ ۳۷۵/ ۲۱۷/ ۱ الحسین عن حماد عن حریز عن الفقیه، ۳/ ۱۷۵/ ۳۶۶۰ محمد عن أبی جعفر ع

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۰۸

قال سألته عن الرجل یعالج الدواء للناس فیأخذ علیه جعلا قال لا بأس به

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۰۹

باب ۶۱ من یکره معاملته و مخالطته

[۱]

اشارة

۱۷۵۳۳ – ۱ الکافی، ۵/ ۱۵۷/ ۱/ ۱ العدة عن أحمد عن التهذیب، ۷/ ۱۱/ ۴۱/ ۱ السراد عن العباس بن الولید بن صبیح عن أبیه قال الفقیه، ۳/ ۱۶۴/ ۳۶۰۰ قال أبو عبد اللّٰه ع یا ولید لا تشتر من محارف فإن صفقته لا برکة فیها

بیان

المحارف المحروم الممنوع من البخت و غيره و هو خلاف المبارك و فى الفقيه فإن خلطته و فى التهذيب حرفته

[۲]

۱۷۵۳۴- ۲ الكافى، ۵/ ۱۵۸/ ۲/ ۱ محمد و غيره عن

الوافي، ج۱۷، ص: ۴۱۰

التهذيب، ۷/ ۱۱/ ۴۲/ ۱ ابن عيسى عن على بن الحكم عمن حدثه عن أبى الربيع الشامى قال سألت أبا عبد اللّه ع فقلت إن عندنا قوما من الأكراد و إنهم لا يزالون يجيئون بالبيع فنخالطهم و نبايعهم فقال يا أبا الربيع لا تخالطوهم فإن الأكراد حى من أحياء الجن كشف اللّه عنهم الغطاء فلا تخالطوهم

[۳]

اشارة

۱۷۵۳۵- ۳ الفقيه، ۳/ ۱۶۴/ ۳۶۰۳ الحديث مرسلا بدون صدره

بيان

الحى البطن و القبيلة

[۴]

۱۷۵۳۶- ۴ الكافى، ۵/ ۱۵۹/ ۹/ ۱ العدة عن البرقى الكافى، ۵/ ۱۵۸/ ۳/ ۱ أحمد بن محمد بن عبد اللّه عن التهذيب، ۷/ ۱۱/ ۴۰/ ۱ البرقى عن غير واحد من أصحابه عن ابن أسباط عن الحسين بن خارجة عن ميسر بن عبد العزيز قال قال لى أبو عبد اللّه ع لا تعامل ذا عاهة فإنهم أظلم شىء

[۵]

اشارة

۱۷۵۳۷- ۵ الكافى، ۵/ ۱۵۸/ ۴/ ۱ التهذيب، ۷/ ۱۰/ ۳۹/ ۱ الثلاثة

الوافي، ج۱۷، ص: ۴۱۱

عن حفص بن البخترى قال استقرض قهرمان لأبى عبد اللّه ع من رجل طعاما لأبى عبد اللّه ع فألح فى التقاضى فقال له أبو عبد اللّه ع أ لم أنهك أن تستقرض لى ممن لم يكن له فكان

بيان

قهرمان الرجل القيم على أمواله

[۶]

۱۷۵۳۸- ۶ الكافى، ۵/ ۱۵۸/ ۵/ ۱ العدة عن التهذيب، ۷/ ۱۰/ ۳۷/ ۱ أحمد عن ابن فضال عن ظريف بن ناصح قال الفقيه، ۳/ ۱۶۴/ ۳۶۰۱ قال أبو عبد اللّه ع لا تخالطوا و لا تعاملوا إلا من نشأ فى الخير

[۷]

۱۷۵۳۹- ۷ الكافى، ۵/ ۱۵۹/ ۸/ ۱ ابن بندار عن التهذيب، ۷/ ۱۰/ ۱۵۸/ ۶/ ۱ البرقى عن أبيه عن فضل النوفلى عن أبى يحيى الرازى عن أبى عبد اللّه ع مثله

[۸]

۱۷۵۴۰- ۸ الكافى، ۵/ ۱۵۸/ ۶/ ۱ أحمد بن محمد رفعه قال الفقيه، ۳/ ۱۶۴/ ۳۶۰۲ قال أبو عبد اللّه ع احذروا معاملة أصحاب العاهات فإنهم أظلم شىء

الوافى، ج۱۷، ص: ۴۱۲

[۹]

اشارة

۱۷۵۴۱- ۹ الكافى، ۵/ ۱۵۸/ ۷/ ۱ محمد عن التهذيب، ۷/ ۱۰/ ۳۸/ ۱ ابن عيسى عن ابن يقطين عن الحسين بن مياح عن عيسى عن أبى عبد اللّه ع قال الفقيه، ۳/ ۱۶۴/ ۳۶۰۵ قال إياك و معاملة السفلة فإن السفلة لا تئول إلى خير

بيان

فى بعض النسخ إياك و مخالطة السفلة فإن السفلة لا تئول إلى الخير قال فى الفقيه جاءت الأخبار فى معنى السفلة على وجوه فمنها أن السفلة هو الذى لا يبالى ما قال و لا ما قيل له و منها أن السفلة من يضرب بالطنبور و منها أن السفلة من لم يسره الإحسان و لم تسؤه الإساءة و السفلة من ادعى الأمانة و ليس لها بأهل و هذه كلها أوصاف السفلة من اجتمع فيه بعضها أو جميعها وجب اجتناب مخالطته

[۱۰]

۱۷۵۴۲- ۱۰ التهذيب، ۶/ ۲۹۵/ ۲۸/ ۱ محمد بن أحمد عن السيارى عن أبى الحسن ع رفعه جاء رجل إلى عمر فقال- إن امرأته

نازعته فقالت له یا سفلة فقال لها إن کان سفلة فهی طالق

الوافی، ج‌۱۷، ص: ۴۱۳

فقال له عمر إن کنت ممن تتبع القصاص و تمشی فی غیر حاجة و تأتی أبواب السلطان فقد بانت منک فقال أمیر المؤمنین ع لیس کما قلت إلی فقال له عمر ائته فاسمع ما یفتیک فأتاه فقال له أمیر المؤمنین ع إن کنت لا تبالی ما قلت و لا ما قیل لک فأنت سفلة و إلا فلا شی‌ء علیک

[۱۱]

۱۷۵۴۳- ۱۱ الکافی، ۵/ ۲۸۶/ ۱/ ۱ العدة عن التهذیب، ۷/ ۱۸۵/ ۱/ ۱ أحمد عن الفقیه، ۳/ ۲۲۹/ ۳۸۴۹ السراد عن ابن رئاب قال قال أبو عبد اللّه ع لا ینبغی للرجل المسلم أن یشارک الذمی و لا یبضعه بضاعة و لا یودعه ودیعة و لا یصافیه المودة

[۱۲]

۱۷۵۴۴- ۱۲ الکافی، ۵/ ۲۸۶/ ۲/ ۱ التهذیب، ۷/ ۱۸۵/ ۲/ ۱ الأربعة عن أبی عبد اللّه ع أن أمیر المؤمنین ص کره مشارکة الیهودی و النصرانی و المجوسی إلا أن تکون تجارة حاضرة لا یغیب عنها المسلم

[۱۳]

۱۷۵۴۵- ۱۳ الفقیه، ۳/ ۱۶۴/ ۳۶۰۴ و قال ع لا تستعن بمجوسی و لو علی أخذ قوائم شاتک و أنت ترید ذبحها

[۱۴]

۱۷۵۴۶- ۱۴ التهذیب، ۶/ ۳۲۹/ ۳۲/ ۱ محمد بن أحمد عن محمد بن عیسی عن زکریا المؤمن عن محمد بن سلیمان عن الثمالی قال قال أبو جعفر ع إنما مثل الحاجة إلی من أصاب ماله

الوافی، ج‌۱۷، ص: ۴۱۴

حدیثا کمثل الدرهم فی فم الأفعی أنت إلیه محوج و أنت منها علی خطر

[۱۵]

اشارة

۱۷۵۴۷- ۱۵ التهذیب، ۶/ ۳۲۹/ ۳۳/ ۱ عنه عن أحمد بن محمد عن أحمد بن یوسف بن عقیل عن أبی علی الخزاز عن داود الرقی عن أبی عبد اللّه ع قال قال یا داود تدخل یدک فی فم التنین إلی المرفق خیر لک من طلب الحوائج إلی من لم یکن فکان

بیان

التنین کسکیت حیهٔ عظیمهٔ

الوافی، ج‌۱۷، ص: ۴۱۵

باب ۶۲ رکوب البحر و الخطر للتجارهٔ

[۱]

۱۷۵۴۸- ۱ الکافی، ۵/ ۲۵۶/ ۱/ ۱ علی و العدهٔ عن التهذیب، ۶/ ۳۸۸/ ۲۷۹/ ۱ البرقی عن التمیمی عن العلاء عن محمد عن أبی جعفر و أبی عبد اللّه ع أنهما کرها رکوب البحر للتجارهٔ

[۲]

۱۷۵۴۹- ۲ الکافی، ۵/ ۲۵۶/ ۲/ ۲ علی رفعه قال قال ع ما أجمل فی طلب الرزق من رکب البحر للتجارهٔ

[۳]

اشارهٔ

۱۷۵۵۰- ۳ الکافی، ۵/ ۲۵۶/ ۳/ ۲ علی عن أبیه عن ابن أسباط قال کنت حملت معی متاعا إلی مکهٔ فبار علی فدخلت به المدینهٔ علی أبی الحسن الرضا ع و قلت له إنی حملت متاعا قد بار علی و قد أزمعت علی أن أصیر إلی مصر فأرکب برا أو بحرا فقال مصر الحتوف یقیض لها أقصر الناس أعمارا و قال رسول اللّه ص

الوافی، ج‌۱۷، ص: ۴۱۶

ما أجمل فی الطلب من رکب البحر ثم قال لی لا علیک أن تأتی قبر رسول اللّه ص فتصلی عنده رکعتین فتستخیر اللّه عز و جل مائهٔ مرهٔ فما عزم لک عملت به فإن رکبت الظهر فإذا رکبت فقل الحمد لله الذی سخر لنا هذا و ما کنا له مقرنین و إنا إلی ربنا لمنقلبون و إن رکبت البحر فإذا سرت فی السفینهٔ فقل بسم اللّه مجریها و مرسیها إن ربی لغفور رحیم فإذا هاجت علیک الأمواج فاتک علی یسارک و أوم إلی الموجهٔ بیمینک و قل قری بقرار اللّه جل و عز و اسکنی بسکینهٔ اللّه جل و عز و لا حول و لا قوهٔ إلا بالله العلی العظیم- قال علی بن أسباط فرکبت البحر فکانت الموجهٔ ترتفع فأفعل ما قال فتنقشع کأنها لم تکن قال علی بن أسباط و سألته فقلت- جعلت فداک ما السکینهٔ فقال ریح من الجنهٔ لها وجه کوجه الإنسان- أطیب رائحهٔ من المسک و هی التی أنزلها اللّه عز و جل علی رسوله ص- بحنین فهزم المشرکین

بیان

بار علی أی کسد أزمعت أی عزمت الحتوف المهلک و الحتف الموت یقیض لها أی یقدر و یسبب عزم لک وقع فی قلبک مقرنین أی مطیقین أکفاء فی القوهٔ و الإرساء خلاف الإجراء تنقشع أی تتفرق و تذهب

[۴]

۱۷۵۵۱- ۴ الفقیه، ۱/ ۴۵۹/ ۱۳۲۹ قال أبو جعفر ع لبعض أصحابه إذا عزم اللّه لک علی البحر فقل الذی قال اللّه تعالی

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۱۷

بِسْمِ اللّهِ مَجْراها وَ مُرْساها إِنَّ رَبِّی لَغَفُورٌ رَحِیمٌ فإذا اضطرب بک البحر فاتک علی جانبک الأیمن و قل بسم اللّه اسکن بسکینة اللّه و قر بقرار اللّه و اهدأ بإذن اللّه و لا حول و لا قوة إلا بالله

[۵]

اشارة

۱۷۵۵۲- ۵ الکافی، ۵/ ۲۵۷/ ۴/ ۱ العدة عن البرقی عن أبیه عن حماد عن حریز عن محمد التهذیب، ۶/ ۳۸۸/ ۲۸۰/ ۱ الأربعة عن محمد عن أبی جعفر ع أنه قال فی رکوب البحر للتجارة یغرر الرجل بدینه

بیان

غرر بدینه عرضه للهلکة و الاسم الغرر

[۶]

۱۷۵۵۳- ۶ الفقیه، ۱/ ۴۶۰/ ۱۳۳۱ سأل محمد أبا عبد اللّه ع عن رکوب البحر فی هیجانه فقال و لم یغرر الرجل بدینه

[۷]

۱۷۵۵۴- ۷ الفقیه، ۱/ ۴۶۰/ ۱۳۳۲ و نهی رسول اللّه ص

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۱۸

عن رکوب البحر فی هیجانه

[۸]

۱۷۵۵۵- ۸ الفقیه، ۱/ ۴۶۰/ ۱۳۳۳ و قال ع ما أجمل فی الطلب من رکب البحر

[۹]

۱۷۵۵۶- ۹ الکافی، ۵/ ۲۵۷/ ۵/ ۱ البرقی عن أبیه عن صفوان التهذیب، ۶/ ۳۸۸/ ۲۸۱/ ۱ علی عن أبیه عن صفوان عن معلی بن عثمان عن معلی بن خنیس قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل یسافر فیرکب البحر فقال إن أبی ع کان یقول إنه یضر بدینک هو ذا الناس یصیبون أرزاقهم و معیشتهم

[۱۰]

۱۷۵۵۷- ۱۰ التهذیب، ۶/ ۳۸۰/ ۲۴۰/ ۱ ابن سماعة عن صفوان عن معلی أبی عثمان عن معلی بن خنیس عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن الرجل یسافر فیرکب البحر فقال یکره رکوب البحر للتجارة إن أبی کان یقول إنک تضر بصلاتک هو ذا الناس یجدون أرزاقهم و معایشهم

[۱۱]

۱۷۵۵۸- ۱۱ الکافی، ۵/ ۲۵۷/ ۶/ ۱ البرقی عن محمد بن علی عن عبد الرحمن بن أبی هاشم عن حسین بن أبی العلاء التهذیب، ۶/ ۳۸۱/ ۲۴۲/ ۱ ابن سماعة عن محمد

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۱۹

بن زیاد عن حسین بن أبی العلاء عن أبی عبد اللّه ع إن رجلا أتی إلی أبی جعفر ع فقال له إنا نتجر إلی هذه الجبال- فنأتی منها علی أمکنة لا نقدر أن نصلی إلا علی الثلج فقال ألا تکون مثل فلان یرضی بالدون- الکافی، و لا یطلب تجارة لا یستطیع أن یصلی إلا علی الثلج- التهذیب، ثم قال لا تطلب التجارة فی أرض لا تستطیع أن تصلی إلا علی الثلج

[۱۲]

۱۷۵۵۹- ۱۲ التهذیب، ۶/ ۳۸۰/ ۲۳۹/ ۱ ابن سماعة عن ابن جبلة و محمد بن العباس عن العلاء عن محمد عن أبی جعفر ع أنه کره رکوب البحر للتجارة

[۱۳]

۱۷۵۶۰- ۱۳ التهذیب، ۶/ ۳۸۱/ ۲۴۱/ ۱ عنه عن ابن جبلة عن ابن بکیر عن عبید عن أبی عبد اللّه ع قال کان أبی یکره رکوب البحر للتجارة

[۱۴]

۱۷۵۶۱- ۱۴ الفقیه، ۱/ ۴۵۹/ ۱۳۳۰ محمد عن أحدهما ع قال کان أبی الحدیث

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۲۱

باب ۶۳ إن من السعادة أن یکون معیشة الرجل فی بلده

[۱]

۱۷۵۶۲- ۱ الکافی، ۵/ ۲۵۷/ ۱/ ۱ العدة عن أحمد عن عثمان عن ابن مسکان عن بعض أصحابنا الفقیه، ۳/ ۱۶۴/ ۳۵۹۸ أن علی بن الحسین ع قال إن من سعادة المرء أن یکون متجره فی بلده و یکون خلطاؤه صالحین و یکون له ولد یستعین بهم

[۲]

۱۷۵۶۳- ۲ الکافی، ۵/ ۲۵۸/ ۳/ ۱ العدة عن سهل عن إبراهیم بن عبد الحمید عن عثمان مثله و زاد فیه و من شقاوة المرء أن تکون عنده امرأة یعجب بها و هی تخونه

[۳]

اشارة

۱۷۵۶۴- ۳ الکافی، ۵/ ۲۵۸/ ۲/ ۱ التهذیب، ۷/ ۲۳۶/ ۵۲/ ۱ أحمد عن علی بن الحسن التیمی عن جعفر بن بکر عن عبد اللّه بن

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۲۲

أبی سهل عن عبد اللّه بن عبد الکریم قال قال أبو عبد اللّه ع ثلاثة من السعادة الزوجة المواتیة و الأولاد البارون و الرجل یرزق معیشته فی بلده یغدو إلی أهله و یروح

بیان

المؤاتیة المطیعة

[۴]

۱۷۵۶۵- ۴ الکافی، ۵/ ۳۱۰/ ۲۶/ ۱ العدة عن أحمد عن ابن فضال عن ثعلبة عن الفقیه، ۳/ ۱۶۴/ ۳۵۹۹ عبد الحمید بن عواض الطائی قال قلت لأبی عبد اللّه ع إنی اتخذت رحی فیها مجلسی یجلس إلی فیها أصحابی فقال ذاک رفق اللّه عز و جل

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۲۳

باب ۶۴ لزوم ما ینفع من المعاملات

[۱]

اشارة

۱۷۵۶۶- ۱ الکافی، ۵/ ۱۶۸/ ۱/ ۱ العدة عن البرقی عن عمرو بن عثمان عن محمد بن عذافر عن الفقیه، ۳/ ۱۶۹/ ۳۶۳۷ إسحاق بن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال شکا رجل إلی رسول اللّه ص الحرفة فقال انظر بیوعا فاشترها ثم بعها فما ربحت فیه فألزمه

بیان

الحرفة بالضم و الکسر الحرمان و إطلاق البیع علی المبیع شائع و یتکرر فی الحدیث

[۲]

۱۷۵۶۷- ۲ الکافی، ۵/ ۱۶۸/ ۲/ ۱ التهذیب، ۷/ ۱۴/ ۵۹/ ۱ الأربعة عن أبی عبد اللّه ع قال إذا نظر الرجل فی تجارة و لم

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۲۴

یر فیها شیئا فلیتحول إلی غیرها

[۳]

۱۷۵۶۸- ۳ الکافی، ۵/ ۱۶۸/ ۳/ ۱ العدة عن التهذیب، ۷/ ۱۴/ ۶۰/ ۱ أحمد عن ابن فضال عن علی بن شجرة عن الفقیه، ۳/ ۱۶۹/ ۳۶۳۶ بشیر النبال عن أبی عبد اللّه ع قال إذا رزقت فی [من] شیء فالزمه

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۲۵

باب ۶۵ النوادر

[۱]

اشارة

۱۷۵۶۹- ۱ الکافی، ۵/ ۳۰۵/ ۴/ ۱ علی بن محمد عن صالح بن أبی حماد عن محمد بن سنان عن مؤمن الطاق قال قال لی أبو عبد اللّه ع أی شیء معاشک قال قلت لی غلامان و جملان قال فقال استتر بذلک من إخوانک فإنهم إن لم یضروک لم ینفعوک

بیان

یعنی إن یحسدوک یکونوا لک أعداء فیضروک و إن لم یضروک لم ینفعک علمهم بذلک

[۲]

۱۷۵۷۰- ۲ الکافی، ۵/ ۳۱۲/ ۳۶/ ۱ العدة عن التهذیب، ۷/ ۲۲۷/ ۱۲/ ۱ البرقی عن الأشعری

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۲۶

عن القداح عن أبی عبد اللّه ع قال جئت بکتاب إلی أبی أعطانیه إنسان فأخرجته من کمی فقال لی یا بنی لا تحمل فی کمک شیئا فإن الکم مضیاع

[۳]

۱۷۵۷۱- ۳ الکافی، ۵/ ۳۰۵/ ۷/ ۱ محمد عن أحمد عن محمد بن خالد عن سعد بن سعد عن محمد بن فضیل عن أبی الحسن ع قال کل ما افتتح به الرجل رزقه فهو تجارة

[۴]

۱۷۵۷۲- ۴ الکافی، ۵/ ۳۰۵/ ۵/ ۱ القمی عن بعض أصحابنا عن إبراهیم بن عبد الحمید عن الولید بن صبیح و العدة عن سهل عن یعقوب بن یزید عن ابن أخت الولید بن صبیح عن خاله الولید قال سمعت أبا عبد اللّه ع یقول من الناس من رزقه فی التجارة و منهم رزقه فی السیف و منهم من رزقه فی لسانه

[۵]

اشارة

۱۷۵۷۳- ۵ الکافی، ۵/ ۳۰۷/ ۱۲/ ۱ الاثنان عن الوشاء عن أبی الحسن ع قال سمعته یقول حیلة الرجل فی باب مکسبه

بیان

یعنی یکون تدبیره فی باب کسبه حتی یحصل له منه شیء أو یکون ما یحصل منه حلالا و یحتمل أن یکون بمعنی الإنشاء یعنی ینبغی أن یکون کذلک

[۶]

اشارة

۱۷۵۷۴- ۶ الکافی، ۵/ ۳۱۷/ ۵۴/ ۱ الثلاثة عن إبراهیم بن عبد الحمید عن مصعب بن عبد اللّه النوفلی عمن رفعه قال قدم أعرابی بإبل له علی رسول اللّه ص فقال له یا رسول اللّه بع لی

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۲۷

إبلی هذه فقال رسول اللّه ص لست ببیاع فی الأسواق قال فأشر علی فقال له بع هذا الجمل بکذا و بع هذه الناقة بکذا حتی وصف له کل بعیر منها فخرج الأعرابی إلی السوق فباعها ثم جاء إلی رسول اللّه ص فقال و الذی بعثک بالحق ما زادت درهما و لا نقصت درهما مما قلت لی فاستهدنی یا رسول اللّه قال لا قال بلی یا رسول اللّه فلم یزل یکلمه حتی قال له اهد لنا ناقة و لا تجعلها ولهاء

بیان

فأشر علی أی مرنی کیف أبیعه یقال أشار علیه بکذا أی أمره به و هی الشوری و الولهاء التی فارقت ولدها

[۷]

۱۷۵۷۵- ۷ الكافی، ۵/ ۳۱۸/ ۵۸/ ۱ العاصمی عن علی بن الحسن التيمی عن ابن أسباط عن رجل عن أبی عبد اللّه ع قال ذكرت له مصر فقال قال رسول اللّه ص اطلبوا بها الرزق و لا تطلبوا بها المكث ثم قال أبو عبد اللّه ع مصر الحتوف يقيض لها قصيرة الأعمار

[۸]

۱۷۵۷۶- ۸ التهذيب، ۶/ ۲۹۵/ ۲۹/ ۱ محمد بن أحمد عن أبی عبد اللّه عن منصور بن العباس عن ابن يقطين عن أمية بن عمرو عن الشعيری قال سئل أبو عبد اللّه ع عن سفينة انكسرت فی البحر فأخرج بعضه بالغوص و أخرج البحر بعض ما غرق فيها فقال أما ما أخرجه البحر فهو لأهله اللّه أخرجه و أما ما أخرج بالغوص فهو لهم و هم أحق به

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۲۸

[۹]

۱۷۵۷۷- ۹ الكافی، ۵/ ۳۱۲/ ۳۷/ ۱ التهذيب، ۷/ ۲۲۶/ ۱۰/ ۱ علی عن أبيه عن أحمد بن النضر عن عمرو بن شمر عن جابر عن أبی جعفر ع قال قال رسول اللّه ص يأتی علی الناس زمان يشكون فيه ربهم قلت و كيف يشكون فيه ربهم قال يقول الرجل و اللّه ما ربحت شيئا منذ كذا و كذا و لا آكل و لا أشرب إلا من رأس مالی ويحك و هل أصل مالك و ذروته إلا من ربك

[۱۰]

۱۷۵۷۸- ۱۰ التهذيب، ۷/ ۲۳۰/ ۲۲/ ۱ محمد بن أحمد عن الهيثم عن النهدی عن عثمان عن خالد بن نجيح الجوان قال قلت لأبی الحسن ع إنا نجلب المتاع من صنعاء نبيعه من مكة العشرة ثلاثة عشر اثنی عشر دعی به فيخرج إلينا تجار من تجار مكة فيعطونا بدون ذلك الأحد عشر و العشرة و نصف و دون ذلك فأبيعه أو أقدم مكة قال فقال لی بعه فی الطريق لا تقدم به مكة فإن اللّه أبی أن يجعل متجر المؤمن بمكة

[۱۱]

اشارة

۱۷۵۷۹- ۱۱ التهذيب، ۶/ ۳۸۷/ ۲۷۴/ ۱ أحمد عن علی بن الحكم عن فضالة عن سيف عن الحضرمی عن المعلی بن خنيس قال قال أبو عبد اللّه ع خذ مال الناصب حيث ما وجدت و ادفع إلينا الخمس

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۲۹

بيان

قد مضى لهذا الخبر إسناد آخر فی أبواب الخمس من كتاب الزكاة

[۱۲]

اشارة

۱۷۵۸۰ – ۱۲ التهذیب، ۶/ ۳۸۷/ ۲۷۵/ ۱ عنه عن بعض أصحابنا عن محمد بن عبد اللّه عن یحیی بن المبارک عن ابن جبلة عن إسحاق بن عمار قال قال أبو عبد اللّه ع مال الناصب و کل شیء یملکه حلال لک إلا امرأته فإن نکاح أهل الشرک جائز- و ذلک أن رسول اللّه ص قال لا- تسبوا أهل الشرک فإن لکل قوم نکاحا و لو لا أنا نخاف علیکم أن یقتل رجل منکم برجل منهم و رجل منکم خیر من ألف رجل منهم و مائة ألف منهم- لأمرناکم بالقتل لهم و لکن ذلک إلی الإمام

بیان

قال بعض فقهائنا أرید بالناصب فی الحدیثین الکافر الناصب الحرب مع المسلمین لا من نصب العداوة لأهل البیت ع للاتفاق علی عصمة مال مظهر الشهادتین و یشکل هذا بأن المعروف من معنی الناصب من نصب الحرب أو العداوة لهم ع لا من نصب الحرب للمسلمین بل ورد فی بعض الأخبار تفسیره بمن نصب العداوة لشیعة أهل البیت ع مع علمه بأنهم یتولونهم و فی بعضها بمن یقدم الجبت و الطاغوت و یعتقد بإمامتهما و قد مضی الحدیثان فی باب الناصب و مجالسته من کتاب الحجة مع حدیث الصدوق رحمه اللّه فیه و کلامه و تحقیق الکلام فیه و لعل المراد به هنا المعنی المعروف منه و العلم عند اللّه

[۱۳]

اشارة

۱۷۵۸۱– ۱۳ التهذیب، ۷/ ۱۱۴/ ۱۰۳/ ۱ ابن سماعة عن محمد بن زیاد عن هارون بن خارجة قال قلت لأبی عبد اللّه ع

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۳۰

أ دخل المال بیت المال علی أن آخذ من کل ألف ستة قال حساب الأجر للأجر

بیان

لفظه غیر معلوم و معناه غیر مفهوم.

آخر أبواب وجوه المکاسب و الحمد لله

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۳۳

أبواب أحکام التجارة و شروط البیع و الربا

الآیات

اشارة

قال اللّه تعالی وَیْلٌ لِلْمُطَفِّفِینَ الَّذِینَ إِذَا اکْتٰالُوا عَلَی النّاسِ یَسْتَوْفُونَ- وَ إِذٰا کٰالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ یُخْسِرُونَ.

بیان

التطفیف النقص فی الکیل و الوزن و علی هنا إما بمعنی من أو متعلق بیستوفون قدم للاختصاص أو التقدیر اکتالوا ما علی الناس وَ إِذٰا کٰالُوهُمْ أی کالوا لهم و فی معناها آیات أخر کقوله سبحانه أَوْفُوا الْکَیْلَ وَ لٰا تَکُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِینَ.

و قوله عز و جل وَ لٰا تَنْقُصُوا الْمِکْیٰالَ وَ الْمِیزٰانَ إلی غیر ذلک

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۳۵

باب ۶۶ آداب التجارة

[۱]

۱۷۵۸۲- ۱ الکافی، ۵/ ۱۵۰/ ۱/ ۱ العدة عن التهذیب، ۷/ ۶/ ۱۶/ ۱ أحمد عن عثمان عن أبی الجارود عن الفقیه، ۳/ ۱۹۴/ ۳۷۳۱ الأصبغ بن نباتة قال سمعت أمیر المؤمنین ع یقول علی المنبر یا معشر التجار الفقه ثم المتجر الفقه ثم المتجر و اللّه للربا فی هذه الأمة أخفی من دبیب النمل علی الصفا شوبوا أیمانکم بالصدق التاجر فاجر و الفاجر فی النار إلا من أخذ الحق و أعطی الحق

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۳۶

[۲]

اشارة

۱۷۵۸۳- ۲ الفقیه، ۳/ ۱۹۴/ ۳۷۲۹ قال رسول اللّه ص التاجر فاجر الحدیث

بیان

المتجر التجارة للربا بفتح اللام للتأکید و فی الفقیه للربا فی هذه الأمة دبیب بکسر اللام و الدبیب المشی الخفی و الصفا الحجر الصلد و الشوب الخلط و أیمانکم بفتح الهمزة و یحتمل الکسر و فی الفقیه شوبوا أموالکم بالصدقة و هو أظهر

[۳]

اشارة

۱۷۵۸۴- ۳ الکافی، ۵/ ۱۵۴/ ۲۳/ ۱ محمد عن التهذیب، ۷/ ۵/ ۱۴/ ۱ أحمد عن محمد بن یحیی عن طلحة بن زید عن أبی عبد اللّه ع قال الفقیه، ۳/ ۱۹۳/ ۳۷۲۵ کـان أمیر المؤمنین ع یقول من اتجر بغیر علم ارتطم فی الربـا ثم ارتطم قال و کان أمیر المؤمنین ع یقول لا یقعدن فی السوق إلا من یعقل البیع و الشراء

بیان

فی الفقیه فلا یقعدن موصولا بثم ارتطم بحذف ما بینهما و ارتطم فی الوحل و نحوه وقع فیه وقوعا لم یقدر معه علی الخروج منه و هو وصف مستعار لغیر الفقیه باعتبار أنه لا یتمکن من الخلاص من الربا و ذلک لکثرة اشتباه مسائله بمسائل البیع

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۳۷

[۴]

۱۷۵۸۵- ۴ الکافی، ۵/ ۱۵۳/ ۱۸/ ۱ محمد عن ابن عیسی رفع الحدیث قال کان أبو أمامة صاحب رسول اللّه ص یقول سمعت رسول اللّه ص یقول أربع من کن فیه طاب مکسبه إذا اشتری لم یعب و إذا باع لم یحمد و لم یدلس- و فیما بین ذلک لا یحلف

[۵]

۱۷۵۸۶- ۵ الکافی، ۵/ ۱۵۰/ ۲/ ۱ التهذیب، ۷/ ۶/ ۱۸/ ۱ الأربعة عن أبی عبد اللّه ع قال الفقیه ۳/ ۱۹۴/ ۳۷۲۷ قال رسول اللّه ص من باع و اشتری فلیحفظ خمس خصال و إلا فلا یبیعن و لا یشترین الربا و الحلف و کتمان العیب و الحمد إذا باع و الذم إذا اشتری

[۶]

اشارة

۱۷۵۸۷- ۶ الکافی، ۵/ ۱۶۲/ ۲/ ۱ القمی عن الکوفی عن عبیس بن هشام عن أبان بن تغلب عن أبی حمزة رفعه قال قام أمیر المؤمنین ص علی دار ابن أبی معیط و کان یقام فیها الإبل فقال یا معاشر السماسرة أقلوا الأیمان فإنها منفقة للسلعة ممحقة للربح

بیان

السماسرة جمع سمسار و المنفقة بکسر المیم آلة النفاق و هو الرواج و السلعة بالکسر المتاع و ما اتجر به و الممحقة آلة المحق و هو المحو و الذهاب

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۳۸

[۷]

۱۷۵۸۸- ۷ الکافی، ۵/ ۱۶۲/ ۳/ ۱ العدة عن التهذیب، ۷/ ۱۳/ ۵۶/ ۱ البرقی عن محمد بن عیسی عن الدهقان عن درست عن إبراهیم بن عبد الحمید عن أبی الحسن موسی ع قال ثلاثة لا ینظر اللّٰه عز و جل إلیهم یوم القیامة أحدهم رجل اتخذ اللّٰه بضاعة لا یبیع إلا بیمین و لا یشتری إلا بیمین

[۸]

۱۷۵۸۹- ۸ الکافی، ۵/ ۱۶۲/ ۴/ ۱ محمد عن ابن عیسی عن محمد بن الحسن زعلان عن أبی إسماعیل رفعه عن أمیر المؤمنین ع أنه کان یقول إیاکم و الحلف فإنه ینفق السلعة و یمحق البرکة

[۹]

۱۷۵۹۰- ۹ التهذیب، ۷/ ۱۳/ ۵۷/ ۱ الحدیث مرسلا عن الصادق ع

[۱۰]

اشارة

۱۷۵۹۱- ۱۰ الکافی، ۵/ ۱۵۱/ ۲/ ۱ العدة عن سهل و أحمد و علی عن أبیه جمیعا عن التهذیب، ۷/ ۶/ ۱۷/ ۱ السراد عن عمرو بن أبی المقدام عن جابر عن أبی جعفر ع قال الفقیه، ۳/ ۱۹۳/ ۳۷۲۶ کان أمیر المؤمنین ع بالکوفة عندکم یغتدی کل یوم بکرة من القصر فیطوف فی أسواق الکوفة سوقا سوقا و معه الدرة علی عاتقه و کان لها طرفان و کانت تسمی السبیبة فیقف علی أهل کل سوق فینادی یا معشر التجار

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۳۹

الکافی التهذیب اتقوا اللّٰه عز و جل فإذا سمعوا صوته ع ألقوا ما فی أیدیهم و أرعوا إلیه بقلوبهم و سمعوا بآذانهم فیقول ع- ش قدموا الاستخارة و تبرکوا بالسهولة و اقتربوا بین المبتاعین و تزینوا بالحلم- الکافی، التهذیب، و تناهوا عن الیمین و جانبوا الکذب- ش و تجافوا عن الظلم و أنصفوا المظلومین و لا تقربوا الربا و أَوْفُوا الْکَیْلَ وَ الْمِیزٰانَ وَ لٰا تَبْخَسُوا النّٰاسَ أَشْیٰاءَهُمْ وَ لٰا تَعْثَوْا فِی الْأَرْضِ مُفْسِدِینَ فیطوف ع فی جمیع الأسواق بالکوفة ثم یرجع فیقعد للناس

بیان

الدرة بالکسر التی یضرب بها و العاتق المنکب و السبیبة بالمهملة و المثناة التحتیة بین الموحدتین و یقال لها الشقة أیضا بالضم و الکسر و الثوب المستطیل الذی یشد به الوسط و أرعوا إلیه کفوا عن الأمور و أصغوا إلیه و الاستخارة طلب الخیرة من اللّٰه سبحانه فی الأمور لا التفأل المتعارف و اقتربوا بین المبتاعین تقاربوا بینهم و لا تفاوتوا تفاوتا فاحشا تجافوا تباعدوا و لا تبخسوا لا تنقصوا لا تعثوا لا تفسدوا

[۱۱]

۱۷۵۹۲ – ۱۱ الفقیه، ۳/ ۱۹۴/ ۳۷۲۸ قال رسول اللّه ص یا معاشر التجار ارفعوا رءوسکم فقد وضح لکم الطریق تبعثون یوم القیامة فجارا إلا من صدق حدیثه

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۴۰

[۱۲]

۱۷۵۹۳ – ۱۲ الفقیه، ۳/ ۱۹۴/ ۳۷۳۰ و قال ع یا معاشر التجار شوبوا [صونوا] أموالکم بالصدقة تکفر عنکم ذنوبکم و أیمانکم التی تحلفون فیها تطیب لکم تجارتکم

[۱۳]

۱۷۵۹۴ – ۱۳ الکافی، ۵/ ۱۵۴/ ۲۱/ ۱ العدة عن سهل عن الحسین بن بشار [یسار] عن رجل رفعه فی قول اللّه عز و جل رِجالٌ لا تُلْهِیهِمْ تِجارَةٌ وَ لا بَیْعٌ عَنْ ذِکْرِ اللّهِ قال هم التجار الذین لا تلهیهم تجارة و لا بیع عن ذکر اللّه عز و عجل إذا دخل مواقیت الصلاة أدوا إلی اللّه حقه فیها

[۱۴]

اشارة

۱۷۵۹۵ – ۱۴ الکافی، ۵/ ۱۵۳/ ۱۶/ ۱ أحمد عن محمد بن علی عن شعر التهذیب، ۷/ ۸/ ۲۶/ ۱ ابن عیسی عن شعر عن الغنوی عن أبی حمزة عن الفقیه، ۳/ ۱۹۶/ ۳۷۳۸ أبی عبد اللّه ع قال أیما عبد أقال مسلما فی بیع أقاله اللّه عثرته یوم القیامة

بیان

أقال مسلما وافقه علی نقض البیع و أجابه إلیه و فی التهذیب أیما عبد مسلم و فی الفقیه أقال مسلما ندامة فی البیع أقاله اللّه الحدیث

[۱۵]

اشارة

۱۷۵۹۶ – ۱۵ الکافی، ۵/ ۱۵۱/ ۴/ ۱ علی عن القاسانی عن ابن

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۴۱

أسباط عن عبد اللّه بن القاسم الجعفری عن بعض أهله قال قال إن رسول اللّه ص لم یأذن لحکیم بن حزام فی التجارة حتی ضمن له إقالة النادم و إنظار المعسر و أخذ الحق وافیا و غیر واف

بيان

الإنظار الإمهال وافيا و غير واف يعنى أن لا يستوفيه البتة بل قد وقد على حسب حال المبتاع

[۱۶]

۱۷۵۹۷- ۱۶ الكافى، ۵/ ۱۹۵/ ۱/ ۱ الخمسة التهذيب، ۷/ ۵۶/ ۴۲/ ۱ الحسين عن الثلاثة الفقيه، ۳/ ۲۱۷/ ۳۸۰۶ حماد عن الحلبى عن أبى عبد اللّه ع قال سألته عن رجل اشترى ثوبا و لم يشترط على صاحبه شيئا فكرهه ثم رده على صاحبه فأبى أن يقيله إلا بوضيعة- قال لا يصلح له أن يأخذه بوضيعة فإن جهل فأخذه فباعه بأكثر من ثمنه رد على صاحبه الأول ما زاد

[۱۷]

۱۷۵۹۸- ۱۷ الكافى، ۵/ ۱۵۲/ ۷/ ۱ الأربعة عن أبى عبد اللّه ع

الوافى، ج۱۷، ص: ۴۴۲

قال قال رسول اللّه ص السماحة من الرباح قال ذلك لرجل يوصيه و معه سلعة يبيعها

[۱۸]

۱۷۵۹۹- ۱۸ الفقيه، ۳/ ۱۹۶/ ۳۷۳۵ قال على ع سمعت رسول اللّه ص يقول السماحة وجه من الرباح الحديث

[۱۹]

اشارة

۱۷۶۰۰- ۱۹ الفقيه، ۳/ ۱۹۵/ ۳۷۳۴ السكونى عن أبى عبد اللّه عن أبيه ع قال أنزل اللّه على بعض أنبيائه ع- للكريم فكارم و للسمح فسامح [و للشحيح فشاحح] و عند الشكس فالتو

بيان

الشكس بكسر الكاف العسر السيئ الخلق الذى لا انصاف له و الالتواء المطل و التثاقل

[۲۰]

۱۷۶۰۱- ۲۰ التهذيب، ۷/ ۱۸/ ۷۹/ ۱ ابن سماعة عن جعفر عن الحسن بن أيوب عن حنان عن أبيه عن أبى عبد اللّه ع قال سمعته يقول قال رسول اللّه ص بارك اللّه على سهل البيع سهل الشراء سهل القضاء سهل الاقتضاء

[۲۱]

۱۷۶۰۲- ۲۱ الفقیه، ۳/ ۱۹۶/ ۳۷۳۷ قال رسول اللّه ص إن اللّه تعالی یحب العبد یکون سهل البیع الحدیث

الوافی، ج‌۱۷، ص: ۴۴۳

[۲۲]

اشارة

۱۷۶۰۳- ۲۲ الفقیه، ۳/ ۱۹۶/ ۳۷۳۹ قال علی ع مر النبی ص علی رجل معه سلعة یرید بیعها فقال علیک بأول السوق

بیان

أول السوق أول من یعاملک فی السوق کما یؤیده الحدیث الآتی

[۲۳]

۱۷۶۰۴- ۲۳ الکافی، ۵/ ۱۵۳/ ۱۷/ ۱ التهذیب، ۷/ ۸/ ۲۹/ ۱ أحمد عن [ابن] علی بن أحمد بن إسحاق بن سعد الأشعری عن عبد اللّه بن سعید الدغشی قال کنت علی باب شهاب بن عبد ربه فخرج غلام شهاب فقال إنی أرید أن أسأل هاشما [هشاما] الصیدلانی عن حدیث السلعة و البضاعة قال فأتیت هاشما [هشاما] فسألته عن الحدیث فقال سألت أبا عبد اللّه ع عن البضاعة و السلعة فقال نعم ما من أحد یکون عنده سلعة أو بضاعة إلا قیض اللّه عز و جل له من یربحه فإن قبل و إلا صرفه إلی غیره و ذلک أنه بذلک رد علی اللّه عز و جل

[۲۴]

۱۷۶۰۵- ۲۴ الفقیه، ۳/ ۱۹۷/ ۳۷۴۲ قال أبو جعفر ع ماکس المشتری فإنه أطیب للنفس و إن أعطی الجزیل فإن المغبون فی بیعه و شرائه غیر محمود و لا مأجور

الوافی، ج‌۱۷، ص: ۴۴۴

[۲۵]

اشارة

۱۷۶۰۶- ۲۵ الفقیه، ۳/ ۱۹۷/ ۳۷۴۳ و قال ع لا تماکس فی أربعة أشیاء الأضحیة و فی الکفن و فی ثمن نسمة- و فی الکری إلی مکة

بیان

المماکسة المشاحة و النسمة المملوک ذکرا کان أو أنثی

[۲۶]

۱۷۶۰۷- ۲۶ الفقیه، ۳/ ۱۹۷/ ۳۷۴۴ کان علی بن الحسین ع یقول لقهرمانه إذا أردت أن تشتری لی من حوائج الحج شیئا فاشتر و لا تماکس روی ذلک زیاد القندی عن عبد اللّه بن سنان عن أبی عبد اللّه ع

[۲۷]

۱۷۶۰۸- ۲۷ الکافی، ۵/ ۳۰۵/ ۸/ ۱ التهذیب، ۷/ ۲۲۷/ ۱۴/ ۱ محمد عن بعض أصحابنا عن منصور بن العباس عن ابن یقطین عن الحسین بن میاح عن الفقیه، ۳/ ۲۷۱/ ۳۹۷۹ أمیة بن عمرو عن الشعیری عن أبی عبد اللّه ع قال کان أمیر المؤمنین ص یقول إذا نادی المنادی فلیس لک أن تزید- الفقیه، فإذا سکت فلک أن تزید

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۴۵

ش و إنما یحرم الزیادة النداء و یحلها السکوت

[۲۸]

اشارة

کاشانی، فیض، محمد محسن ابن شاه مرتضی، الوافی، ۲۶ جلد، کتابخانه امام امیر المؤمنین علی علیه السلام، اصفهان - ایران، اول، ۱۴۰۶ ه ق

الوافی؛ ج۱۷، ص: ۴۴۵

۱۷۶۰۹- ۲۸ الکافی، ۵/ ۱۵۲/ ۱۱/ ۱ التهذیب، ۷/ ۸/ ۲۷/ ۱ الأربعة عن أبی عبد اللّه ع قال الفقیه، ۳/ ۱۹۶/ ۳۷۴۰ قال رسول اللّه ص صاحب السلعة أحق بالسوم

بیان

یعنی مالکها أحق بأن یتولی بیعها أو مالکها الأول أحق بالشراء إن أرادها و المساومة المجاذبة بین البائع و المشتری علی السلعة و فضل ثمنها

[۲۹]

۱۷۶۱۰- ۲۹ الکافی، ۵/ ۱۵۲/ ۱۲/ ۱ العدة عن التهذیب، ۷/ ۸/ ۲۸/ ۱ البرقی عن ابن أسباط رفعه قال الفقیه، ۳/ ۱۹۶/ ۳۷۴۱ نهی رسول اللّه ص عن السوم ما بین طلوع الفجر إلی طلوع الشمس

باب ۶۷ السوق و دعائه

[۱]

۱۷۶۱۱- ۱ الکافی، ۲/ ۶۶۲/ ۷/ ۱ الکافی، ۵/ ۱۵۵/ ۱/ ۲ محمد عن التهذیب، ۷/ ۹/ ۳۱/ ۱ أحمد عن محمد بن یحیی عن طلحة بن زید عن أبی عبد اللّه ع قال الفقیه، ۳/ ۱۹۹/ ۳۷۵۳ قال أمیر المؤمنین ع سوق المسلمین کمسجدهم فمن سبق إلی مکان فهو أحق به إلی اللیل- الکافی، التهذیب، و کان لا یأخذ علی بیوت السوق الکری

[۲]

۱۷۶۱۲- ۲ الکافی، ۵/ ۱۵۵/ ۲/ ۱ الثلاثة عن بعض أصحابه عن أبی عبد اللّه ع قال سوق المسلمین کمسجدهم یعنی إذا سبق إلی

السوق کان له مثل المسجد

[۳]

۱۷۶۱۳- ۳ التهذیب، ۶/ ۳۸۳/ ۲۵۴/ ۱ محمد بن أحمد عن أبی جعفر عن أبیه عن وهب عن جعفر عن أبیه عن علی ع أنه کره أن یأخذ من سوق المسلمین أجرا

[۴]

اشارة

۱۷۶۱۴- ۴ الفقیه، ۳/ ۱۹۹/ ۳۷۵۱ قال أمیر المؤمنین ع جاء أعرابی من بنی عامر إلی النبی ص فسأله عن شر بقاع الأرض و خیر بقاع الأرض فقال له رسول اللّه ص شر بقاع الأرض الأسواق و هی میدان إبلیس یغدو برایته و یضع کرسیه و یبث ذریته فبین مطفف فی قفیز أو طائش فی میزان أو سارق فی ذرع أو کاذب فی سلعة فیقول علیکم برجل مات أبوه و أبوکم حی فلا- یزال مع ذلک أول داخل و آخر خارج- ثم قال ع و خیر البقاع المساجد و أحبهم إلی اللّه أولهم دخولا و آخرهم خروجا منها

بیان

یغدو برایته یأتی بها و یبث ذریته ینشرهم و یفرقهم و الطفیف القلیل و الغیر التام و القفیز مکیال و الطیش الخفة و الخطاب فی علیکم للذریة و الرجل المیت أبوه کل من لم یکن فی ولادته شرک شیطان من أفراد بنی آدم و هم الصلحاء الذین لم یطیعوه فإن أباهم آدم

و هو میت و أبو ذریة الشیطان إبلیس و هو حی و یحتمل أن یکون الخطاب لمطیعیه و أن یکون الأب المیت القریب یعنی أن الذی مات أبوه لا معین له و أما أنتم فإبلیس معینکم

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۴۹

[۵]

۱۷۶۱۵- ۵ الکافی، ۵/ ۱۵۵/ ۱/ ۳ محمد عن أحمد عن محمد بن إسماعیل عن حنان عن أبیه الفقیه، ۳/ ۲۰۰/ ۳۷۵۴ عبد اللّه بن حماد الأنصاری عن سدیر قال قال لی أبو جعفر ع یا أبا الفضل أ ما لک مکان تقعد فیه تعامل الناس قلت بلی قال ما من رجل مؤمن یروح و یغدو إلی مجلسه و سوقه فیقول حین یضع رجلیه فی السوق اللهم إنی أسألک من خیرها و خیر أهلها- الفقیه، و أعوذ بک من شرها و شر أهلها- شر إلا وکل اللّه جل و عز من یحفظه و یحفظ علیه حتی یرجع إلی منزله فیقول له قد أجرتک من شرها و شر أهلها یومک هذا- بإذن اللّه جل و عز و قد رزقت من خیرها و خیر أهلها فی یومک هذا- فإذا جلس مجلسه قال حین یجلس أشهد أن لا إله إلا اللّه وحده لا شریک له و أشهد أن محمدا عبده و رسوله اللهم إنی أسألک من فضلک حلالا طیبا و أعوذ بک من أن أظلم أو أظلم و أعوذ بک من صفقة خاسرة و یمین کاذبة فإذا قال ذلک قال له الملک الموکل به أبشر فما فی سوقک الیوم أحد أوفر منک حظا قد تعجلت الحسنات و محیت عنک السیئات- و سیأتیک ما قسم اللّه لک موفرا حلالا طیبا مبارکا فیه

[۶]

۱۷۶۱۶- ۶ الکافی، ۵/ ۱۵۶/ ۲/ ۱ العدة عن التهذیب، ۷/ ۹/ ۳۲/ ۱ أحمد عن السراد عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال إذا دخلت سوقک فقل

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۵۰

اللهم إنی أسألک من خیرها و خیر أهلها و أعوذ بک من شرها و شر أهلها اللهم إنی أعوذ بک من أن أظلم أو أظلم أو أبغی أو یبغی علی أو أعتدی أو یعتدی علی اللهم إنی أعوذ بک من شر إبلیس و جنوده- و شر فسقة العرب و العجم و حسبی اللّه لا إله إلا هو علیه توکلت و هو رب العرش العظیم

[۷]

۱۷۶۱۷- ۱۷ الفقیه، ۳/ ۱۹۹/ ۳۷۳۵ عاصم بن حمید عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال من دخل سوقا أو مسجد جماعة فقال مرة واحدة أشهد أن لا إله إلا اللّه وحده لا شریک له- و اللّه أکبر کبیرا و الحمد لله کثیرا و سبحان اللّه بکرة و أصیلا و لا حول و لا قوة إلا بالله العلی العظیم و صلی اللّه علی سیدنا محمد و آله عدلت حجة مبرورة

[۸]

۱۷۶۱۸- ۸ الفقیه، ۳/ ۲۰۰/ ۳۷۵۵ روی أن من ذکر اللّه عز و جل فی الأسواق غفر له بعدد ما فیها من فصیح و أعجم و الفصیح ما یتکلم و الأعجم ما لا یتکلم

[۹]

۱۷۶۱۹- ۹ الفقیه، ۳/ ۲۲۰/ ۳۷۵۶ قال الصادق ع من ذکر اللّه عز و جل فی الأسواق غفر له بعدد أهلها

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۵۱

باب ۶۸ الدعاء عند الشراء

[۱]

۱۷۶۲۰- ۱ الکافی، ۵/ ۱۵۶/ ۱/ ۱ التهذیب، ۷/ ۹/ ۳۳/ ۱ علی عن أبیه عن حماد عن حریز عن أبی عبد اللّه ع إذا اشتریت شیئا من متاع أو غیره فکبر ثم قل اللهم إنی اشتریته ألتمس فیه من فضلک فصل علی محمد و آل محمد و اجعل لی فیه فضلا اللهم إنی اشتریته ألتمس فیه من رزقک فاجعل لی فیه رزقا ثم أعد کل واحدة ثلاث مرات

[۲]

۱۷۶۲۱- ۲ الفقیه، ۳/ ۲۰۰/ ۳۷۵۷ العلاء عن محمد قال قال أحدهما ع إذا اشتریت متاعا فکبر اللّه ثلاثا ثم قل- اللهم إنی اشتریته ألتمس فیه من خیرک فاجعل لی فیه خیرا اللهم إنی اشتریته الحدیث

[۳]

۱۷۶۲۲- ۳ الکافی، ۵/ ۱۵۶/ ۲/ ۲ العدة عن أحمد عن ابن فضال

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۵۲

عن ثعلبة بن میمون عن هذیل عن أبی عبد اللّه ع قال إذا اشتریت جاریة فقل اللهم إنی أستشیرک و أستخیرک

[۴]

۱۷۶۲۳- ۴ الکافی، ۵/ ۱۵۷/ ۳/ ۱ العدة عن أحمد و سهل عن التهذیب، ۷/ ۹/ ۳۴/ ۱ السراد عن ابن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال إذا أردت أن تشتری شیئا فقل یا حی یا قیوم یا دائم یا رءوف یا رحیم أسألک بعزتک و قدرتک و ما أحاط به علمک أن تقسم لی من التجارة الیوم أعظمها رزقا و أوسعها فضلا و خیرها عاقبة- فإنه لا خیر فیما لا عاقبة له قال و قال أبو عبد اللّه ع إذا اشتریت دابة أو رأسا فقل اللهم اقدر لی أطولها حیاة و أکثرها منفعة و خیرها عاقبة

[۵]

۱۷۶۲۴- ۵ الکافی، ۵/ ۱۵۷/ ۴/ ۱ الثلاثة عن ابن عمار قال قال أبو عبد اللّه ع إذا اشتریت دابة فقل اللهم إن کانت عظیمة البرکة فاضلة المنفعة میمونة الناصیة فیسر لی شراءها و إن کان غیر ذلک فاصرفنی عنها إلی الذی هو خیر لی منها فإنک تعلم و لا أعلم و تقدر و لا أقدر و أنت علام الغیوب تقول ذلک ثلاث مرات

[۶]

۱۷۶۲۵- ۶ الفقیه، ۳/ ۲۰۱/ ۳۷۵۹ عمر بن إبراهیم عن أبی الحسن ع قال من اشتری دابة فلیقم من جانبها الأیسر- و یأخذ ناصیتها بیده الیمنی و یقرأ علی رأسها فاتحة الکتاب و قل هو اللّه أحد و المعوذتین و آخر الحشر و آخر بنی إسرائیل قُلِ ادْعُوا اللّهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمنَ و آیة الکرسی فإن ذلک أمان تلک الدابة من الآفات

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۵۳

[۷]

۱۷۶۲۶ - ۷ الفقیه، ۳ / ۲۰۱ / ۳۷۶۰ ابن فضال عن ثعلبة عن أبی عبد اللّه ع قال إذا اشتریت جاریة فقل اللهم إنی أستشیرک و أستخیرک و إذا اشتریت دابة أو رأسا فقل اللهم قدر لی أطولهن حیاة و أکثرهن منفعة و خیرهن عاقبة

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۵۵

باب ۶۹ معاملة الإخوان

[۱]

اشارة

۱۷۶۲۷- ۱ الکافی، ۵/ ۱۵۳/ ۱۹/ ۱ علی بن محمد عن صالح بن أبی حماد عن محمد بن سنان عن حذیفة بن منصور عن میسر قال قلت لأبی جعفر ع إن عامة من یأتینی إخوانی فحد لی من معاملتهم مالا أجوزه إلی غیره فقال إن ولیت أخاک فحسن و إلا فبع بیع البصیر المداق

بیان

التولیة أن تبیع بالثمن الذی اشتریت من غیر زیادة و تقابلها المرابحة و الوضیعة بیع البصیر المداق أی کما تبایع البصیر المداقق فی الأمور

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۵۶

[۲]

اشارة

۱۷۶۲۸- ۲ الکافی، ۵/ ۱۵۲/ ۱۰/ ۱ الاثنان عن بعض أصحابنا عن أبان عن عامر بن جذاعة عن أبی عبد اللّه ع أنه قال فی رجل عنده بیع فسعره سعرا معلوما فمن سکت عنه ممن یشتری منه فباعه بذلک السعر و من ماکسه فأبی أن یبتاع منه زاده قال لو کان یزید الرجلین و الثلاثة لم یکن بذلک بأس و أما أن یفعله بمن أبی علیه و کایسه و یمنعه ممن لم یفعل ذلک فلا یعجبنی إلا أن یبیعه بیعا واحدا

بيان

بيع أى متاع يريد بيعه زاده أى من ذلك المتاع بيعا واحدا أى من غير فرق بين المعاملين

[۳]

۱۷۶۲۹- ۳ الكافی، ۵/ ۱۵۳/ ۱۴/ ۱ أحمد عن محمد بن علی عن أبی جميلة عن إسحاق بن عمار عن الفقيه، ۳/ ۲۷۲/ ۳۹۸۲ أبی عبد اللّه ع قال غبن المسترسل سحت

[۴]

اشارة

۱۷۶۳۰- ۴ الفقيه، ۳/ ۲۷۲/ ۳۹۸۳ عمرو بن جميع عن أبی عبد اللّه ع قال غبن المسترسل ربا

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۵۷

بيان

المسترسل الذی استأنس إلی الإنسان و اطمأن إليه و وثق به فيما يحدثه و أصل الاسترسال السكون و الثبات

[۵]

۱۷۶۳۱- ۵ الكافی، ۵/ ۱۵۳/ ۱۵/ ۱ التهذيب، ۷/ ۷/ ۲۲/ ۱ أحمد عن عثمان عن ميسر عن الفقيه، ۳/ ۲۷۲/ ۳۹۸۲ أبی عبد اللّه ع قال غبن المؤمن حرام

[۶]

۱۷۶۳۲- ۶ الكافی، ۵/ ۱۵۲/ ۹/ ۱ محمد عن التهذيب، ۷/ ۷/ ۲۱/ ۱ ابن عيسی عن التميمی عن علی بن عبد الرحيم عن رجل عن أبی عبد اللّه ع قال

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۵۸

سمعته يقول إذا قال الرجل للرجل هلم أحسن بيعك حرم عليه الربح

[۷]

۱۷۶۳۳- ۷ الفقيه، ۳/ ۲۷۲/ ۳۹۸۴ الحديث مرسلا

[۸]

۱۷۶۳۴- ۸ الکافی، ۵/ ۱۵۴/ ۲۲/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن ابن بزیع عن صالح بن عقبة عن سلیمان بن صالح و أبی شبل عن أبی عبد اللّه ع قال ربح المؤمن علی المؤمن ربا إلا- أن یشتری بأکثر من مائة درهم فاربح علیه قوت یومک أو یشتریه للتجارة فاربحوا علیهم و ارفقوا بهم

[۹]

۱۷۶۳۵ – ۹ الفقیه، ۳/ ۳۱۳/ ۴۱۱۹ التهذیب، ۷/ ۱۷۸/ ۴۲/ ۱ أبو الحسین محمد بن جعفر الأسدی عن موسی بن عمران النخعی عن عمه علی بن الحسین بن یزید النوفلی عن علی بن سالم عن أبیه قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الخبر الذی روی أن ربح المؤمن علی المؤمن ربا ما هو فقال ذاک إذا ظهر الحق و قام قائمنا أهل البیت فأما الیوم فلا بأس أن تبیع من الأخ المؤمن و تربح علیه

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۵۹

[۱۰]

۱۷۶۳۶ – ۱۰ التهذیب، ۷/ ۱۸/ ۷۸/ ۱ محمد بن أحمد عن محمد بن سلیمان عن علی بن أیوب عن الفقیه، ۳/ ۲۷۸/ ۴۰۰۳ عمر بن یزید بیاع السابری قال قلت لأبی عبد اللّه ع جعلت فداک إن الناس یزعمون أن الربح علی المضطر حرام هو من الربا فقال و هل رأیت أحدا اشتری غنیا أو فقیرا إلا من ضرورة یا عمر قد أحل اللّه البیع و حرم الربا بع و اربح و لا ترب قلت و ما الربا قال دراهم بدراهم مثلین بمثل و حنطة بحنطة مثلین بمثل

[۱۱]

اشارة

۱۷۶۳۷ – ۱۱ الکافی، ۵/ ۳۱۰/ ۲۸/ ۱ العدة عن سهل و أحمد عن ابن فضال عن ابن وهب التهذیب، ۷/ ۱۸/ ۸۰/ ۱ ابن سماعة عن المیثمی عن ابن وهب عن الخراز عن أبی عبد اللّه ع قال یأتی علی الناس زمان عضوض یعض کل امرئ علی ما فی یدیه و ینسی الفضل- و قد قال اللّه تعالی وَ لٰا تَنْسَوُا الْفَضْلَ بَیْنَکُمْ یتبری فی ذلک الزمان قوم یعاملون المضطرین هم شرار الخلق

بیان

عضوض شدید یعض یمسک کأنه یحفظه بأسنانه حفظا شدیدا و ینسی الفضل المسامحة فی المعاملات بإعطاء الزائد و أخذ الناقص یتبری یتعرض و فی الإستبصار ثم ینشئ المضطرین الذین اضطرتهم الحاجة إلی

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۶۰

الشراء غالیا و البیع رخیصا و أوله فی الإستبصار بالمجبورین و المکرهین جمعا بین الخبرین

و فی نهج البلاغة قال ع یأتی علی الناس زمان عضوض- یعض المؤسر فیه علی ما فی یدیه و لم یؤمر بذلک قال اللّه سبحانه وَ لٰا

تَنْسَوُا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ ينهد فيه الأشرار و يستذل فيه الأخيار و يبايع المضطرون و قد نهى رسول اللّه ص عن بيع المضطرين.

قال شارح كلامه ع ينهد أی يرتفع و يعلو و ذكر لذلك الزمان مذام أحدها استعار له لفظ العضوض باعتبار شدته و أذاه كالعضوض من الحيوان و فعول للمبالغة.

الثانية أنه يعض المؤسر فيه على ما فی يديه و هو كناية عن بخله بما يملك و نبه على صدق قوله و لم يؤمر بذلك بقوله تعالى وَ لا تَنْسَوُا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ فإنه يفيد الندب إلى بذل الفضل من المال و ذلك ينافی الأمر بالبخل.

الثالثة أنه يعلو فيه درجة الأشرار و يستذل الأخيار.

الرابعة أنه يبايع فيه المضطر أی كرها لأئمة الجور و نبه على قبح ذلك بنهی الرسول ص عنه

[۱۲]

۱۷۶۳۸ - ۱۲ الكافی، ۵/ ۱۶۱/ ۱/ ۱ القميان عن أحمد بن النضر عن أبی جعفر الفزاری قال دعا أبو عبد اللّه ع مولى له يقال له مصادف فأعطاه ألف دينار فقال له تجهز حتى تخرج إلى مصر فإن عيالی قد كثروا قال فجهزه بمتاع و خرج مع التجار إلى مصر فلما دنوا من مصر استقبلتهم قافلة خرجت من مصر فسألوهم عن المتاع الذی معهم ما حاله فی المدينة و كان متاع العامة فأخبروهم أن ليس بمصر منه شیء فتحالفوا و تعاهدوا على أن لا ينقصوا متاعهم من ربح

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۶۱

الدينار دينارا فلما قبضوا أموالهم و انصرفوا إلى المدينة دخل مصادف على أبی عبد اللّه ع و معه كيسان فی كل واحد ألف دينار فقال جعلت فداك هذا رأس المال و هذا الآخر ربح فقال إن هذا الربح كثير و لكن ما صنعتم فی المتاع فحدثه كيف صنعوا و كيف تحالفوا فقال سبحان اللّه تحلفون على قوم مسلمين أن لا تبيعوهم إلا بربح الدينار دينارا ثم أخذ أحد الكيسين و قال هذا رأس المال و لا حاجة لنا فی هذا الربح ثم قال يا مصادف مجالدة السيوف أهون من طلب الحلال

[۱۳]

اشارة

۱۷۶۳۹ - ۱۳ التهذيب، ۷/ ۵۸/ ۵۲/ ۱ ابن عيسى عن عباس بن عامر عن علی بن معمر عن خالد القلانسی قال قلت لأبی عبد اللّه ع الرجل يجيئنی بالثوب فأعرضه فإذا أعطيت به الشیء زدت فيه و أخذته قال لا تزده قلت و لم قال أ ليس إذا أنت عرضته أحببت أن تعطى به أوكس من ثمنه قلت نعم قال لا تزده

بيان

الوكس النقصان و لعل المراد أن الرجل يجيئنی بالثوب فيقومه على

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۶۳

باب ۷۰ الشراء و البيع للغير

[۱]

۱۷۶۴۰- ۱ الکافی، ۵/ ۱۵۱/ ۶/ ۱ الخمسة التهذیب، ۷/ ۶/ ۱۹/ ۱ علی عن أبیه عن الفضل بن شاذان عن ابن أبی عمیر عن هشام بن الحکم التهذیب، ۶/ ۳۵۲/ ۱۱۹/ ۱ الحسین عن داود بن زربی عن هشام بن الحکم عن أبی عبد اللّه ع قال إذا قال لک الرجل اشتر لی فلا تعطه من عندک و إن کان الذی عندک خیرا منه

[۲]

۱۷۶۴۱- ۲ التهذیب، ۶/ ۳۵۲/ ۱۲۰/ ۱ الحسین عن الحسن بن علی عن علی بن النعمان و أبی المغراء و الولید بن مدرک عن إسحاق بن عمار قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل یبعث إلی الرجل یقول له ابتع لی ثوبا فیطلب له فی السوق فیکون عنده مثل ما یجد له فی السوق فیعطیه من عنده قال لا یقربن هذا و لا یدنس نفسه

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۶۴

إن اللّه عز و جل یقول إِنّا عَرَضْنَا الْأَمٰانَةَ عَلَی السَّمٰاوٰاتِ وَ الْأَرْضِ وَ الْجِبٰالِ- فَأَبَیْنَ أَنْ یَحْمِلْنَهٰا وَ أَشْفَقْنَ مِنْهٰا وَ حَمَلَهَا الْإِنْسٰانُ إِنَّهُ کٰانَ ظَلُوماً جَهُولًا و إن کان عنده خیر مما یجد له فی السوق فلا یعطیه من عنده

[۳]

۱۷۶۴۲- ۳ الفقیه، ۳/ ۱۹۵/ ۳۷۳۳ عثمان عن میسر قال قلت له یجیئنی الرجل فیقول تشتری لی فیکون ما عندی خیرا من متاع السوق قال إن أمنت أن لا یتهمک فأعطه من عندک و إن خفت أن یتهمک فاشتر له من السوق

[۴]

۱۷۶۴۳- ۴ التهذیب، ۷/ ۱۲۸/ ۲۹/ ۱ ابن سماعة عن ابن جبلة عن علی بن أبی حمزة قال سمعت معمر الزیات یسأل أبا عبد اللّه ع فقال جعلت فداک إنی رجل أبیع الزیت یأتینی من الشام فآخذ لنفسی مما أبیع قال ما أحب ذلک لک قال إنی لست أنقص لنفسی شیئا مما أبیع قال بعه من غیرک و لا تأخذ منه شیئا- أ رأیت لو أن الرجل قال لک لا أنقصک رطلا من دینار کیف کنت تصنع لا تقربه

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۶۵

باب ۷۱ الغش

[۱]

۱۷۶۴۴- ۱ الکافی، ۵/ ۱۶۰/ ۱/ ۱ الثلاثة و محمد عن التهذیب، ۷/ ۱۲/ ۴۸/ ۱ أحمد عن ابن أبی عمیر عن هشام بن سالم عن أبی عبد اللّه ع قال لیس منا من غشنا

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۶۶

[۲]

۱۷۶۴۵- ۲ الکافی، ۵/ ۱۶۰/ ۲/ ۱ التهذیب، ۷/ ۱۲/ ۴۹/ ۱ بالإسنادین عن أبی عبد اللّه ع قال قال رسول اللّه ص لرجل یبیع التمر یا فلان أ ما علمت أنه لیس من المسلمین من غشهم

[۳]

اشارة

۱۷۶۴۶- ۳ الکافی، ۵/ ۱۶۰/ ۳/ ۱ محمد عن بعض أصحابه عن سجادة عن التهذیب، ۷/ ۱۲/ ۵۰/ ۱ موسی بن بکر قال کنا عند أبی الحسن ع فإذا دنانیر مصبوبة بین یدیه فنظر إلی دینار فأخذه بیده ثم فلقه بنصفین ثم قال لی ألقه فی البالوعة حتی لا یباع شیء فیه غش

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۶۷

بیان

الغش بالکسر اسم من الغش بالفتح

[۴]

۱۷۶۴۷- ۴ الکافی، ۵/ ۱۶۰/ ۴/ ۱ القمی عن الکوفی عن عبیس بن هشام عن رجل من أصحابه عن أبی عبد اللّه ع قال دخل علیه رجل یبیع الدقیق فقال إیاک و الغش فإن من غش غش فی ماله فإن لم یکن له مال غش فی أهله

[۵]

۱۷۶۴۸- ۵ التهذیب، ۷/ ۱۲/ ۵۱/ ۱ عبیس [عیسی] بن هشام عن أبی عبد اللّه ع مثله

[۶]

۱۷۶۴۹- ۶ الکافی، ۵/ ۱۶۰/ ۵/ ۱ التهذیب، ۷/ ۱۲/ ۵۲/ ۱ الأربعة الفقیه، ۳/ ۲۷۲/ ۳۹۸۱ السکونی عن أبی عبد اللّه ع قال نهی رسول اللّه ص عن أن یشاب اللبن بالماء للبیع

[۷]

اشارة

۱۷۶۵۰- ۷ الکافی، ۵/ ۱۶۰/ ۶/ ۱ التهذیب، ۷/ ۱۳/ ۵۴/ ۱ الثلاثة عن الفقیه، ۳/ ۲۷۱/ ۳۹۸۰ هشام بن الحکم قال کنت أبیع السابری

فی الظلال فمر بی أبو الحسن موسی ع فقال لی یا هشام إن البیع فی الظلال غش و الغش لا یحل

بیان

السابری ثوب رقیق جید

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۶۸

[۸]

اشارة

۱۷۶۵۱- ۸ الکافی، ۵/ ۱۶۱/ ۷/ ۱ الثلاثة عن التهذیب، ۷/ ۱۳/ ۵۵/ ۱ السراد عن أبی جمیلة عن سعد الإسکاف عن أبی جعفر ع قال مر النبی ص فی سوق المدینة بطعام فقال لصاحبه ما أری طعامک إلا طیبا و سأله عن سعره فأوحی اللّه عز و جل إلیه أن یدس یدیه فی الطعام ففعل فأخرج طعاما ردیا فقال لصاحبه ما أراک إلا و قد جمعت خیانة و غشا للمسلمین

بیان

الدس الإخفاء

[۹]

۱۷۶۵۲- ۹ الکافی، ۵/ ۱۸۳/ ۲/ ۱ التهذیب، ۷/ ۳۴/ ۲۸/ ۱ الخمسة الفقیه، ۳/ ۲۰۷/ ۳۷۷۴ ابن مسکان عن الحلبی عن أبی عبد اللّه ع فی الرجل یکون عنده لونان من طعام واحد و سعرهما شتی و أحدهما خیر من الآخر فیخلطهما جمیعا ثم یبیعهما بسعر واحد قال لا یصلح له أن یفعل ذلک یغش به المسلمین حتی یبینه

[۱۰]

۱۷۶۵۳- ۱۰ الکافی، ۵/ ۱۸۳/ ۳/ ۱ التهذیب، ۷/ ۳۴/ ۲۹/ ۱ ابن أبی عمیر عن الفقیه، ۳/ ۲۰۸/ ۳۷۷۸ حماد عن الحلبی قال

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۶۹

سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل یشتری طعاما فیکون أحسن له و أنفق أن یبله من غیر أن یلتمس منه زیادة فقال إن کان بیعا لا یصلحه إلا ذلک و لا ینفقه غیره من غیر أن یلتمس فیه زیادة فلا بأس- و إن کان إنما یغش به المسلمین فلا یصلح

[۱۱]

۱۷۶۵۴- ۱۱ الکافی، ۵/ ۱۸۳/ ۱/ ۱ التهذیب، ۷/ ۳۳/ ۲۷/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن علی بن الحکم عن العلاء عن محمد

عن أحدهما ع أنه سئل عن طعام يخلط بعضه ببعض و بعضه أجود من بعض قال إذا رئيا جميعا فلا بأس به ما لم يغط الجيد الردیء

[١٢]

١٧۶۵۵- ١٢ الكافی، ۵/ ١۵١/ ۵/ ١ العدة عن البرقی عن أبيه عن خلف بن حماد عن الحسين بن زيد الهاشمی عن أبی عبد اللّه ع قال جاءت زينب العطارة الحولاء إلى نساء النبی ص فجاء النبی فإذا هی عندهن فقال النبی ص إذا أتيتنا طابت بيوتنا فقالت بيوتك بريحك أطيب يا رسول اللّه فقال لها رسول اللّه ص إذا بعت فأحسنی و لا تغشی فإنه أنقى لله و أبقى للمال

[١٣]

١٧۶۵۶- ١٣ الفقيه، ٣/ ٢٧٢/ ٣٩٨۵ قال رسول اللّه ص لزينب العطارة الحولاء إذا بعت فأحسنی و لا تغشی فإنه أنقى و أبقى للمال

[١۴]

١٧۶۵٧- ١۴ الفقيه، ٣/ ٢٧٣/ ٣٩٨۶ و قال ص ليس منا من غش مسلما

الوافی، ج١٧، ص: ۴٧٠

[١۵]

١٧۶۵٨- ١۵ الفقيه، ٣/ ٢٧٣/ ٣٩٨٧ و قال من غش المسلمين حشر مع اليهود يوم القيامة لأنهم أغش الناس للمسلمين

[١۶]

١٧۶۵٩- ١۶ التهذيب، ٧/ ١٣٩/ ۶١۵ أحمد عن البزنطی عن الفقيه، ٣/ ٢٢۶/ ٣٨٣٩ داود بن سرحان عن أبی عبد اللّه ع قال كان معی جرابان من مسك أحدهما رطب و الآخر يابس فبدأت بالرطب فبعته ثم أخذت اليابس أبيعه فإذا أنا لا أعطى باليابس الثمن الذی يسوى و لا يزيدونی على ثمن الرطب فسألته عن ذلك أ يصلح لی أن أنديه قال لا إلا أن تعلمهم قال فنديته ثم أعلمتهم قال لا بأس به إذا أعلمتهم

الوافی، ج١٧، ص: ۴٧١

باب ٧٢ الاستحطاط بعد الصفقة

[١]

اشارة

١٧۶۶٠- ١ الكافی، ۵/ ٢٨۶/ ١/ ٢ التهذيب، ٧/ ٢٣٣/ ٣٧/ ١ الثلاثة التهذيب، ٧/ ٨٠/ ۵٩/ ١ ابن عيسى عن ابن أبی عمير عن الكرخی الفقيه، ٣/ ٢٣١/ ٣٨۵٢ السراد عن الكرخی عن أبی عبد اللّه ع قال اشتريت له جارية فلما ذهبت أزن الدراهم قلت استحطتهم قال لا إن

رسول اللّه ص نهى عن الاستحطاط بعد الصفقة

بيان

الاستحطاط أن يطلب من البائع أن ينقص له من الثمن من الحط و في التهذيب بالإسناد الثاني الضمنة مكان الصفقة و هي الغرم و الالتزام

الوافي، ج۱۷، ص: ۴۷۲

[۲]

۱۷۶۶۱- ۲ الكافي، ۵/ ۲۸۶/ ۲/ ۲ العدة عن أحمد عن بعض أصحابنا عن ابن عمار التهذيب، ۷/ ۸۰/ ۶۰/ ۱ ابن عيسى عن ابن أبي عمير عن ابن عمار عن الشحام قال أتيت أبا عبد اللّه ع بجارية أعرضها فجعل يساومني و أساومه حتى بعته إياها و قبض على يدي فقلت جعلت فداك إنما ساومتك لأنظر المساومة ينبغي أو لا ينبغي و قلت قد حططت عنك عشرة دنانير فقال هيهات إلا كان قبل الصفقة أ ما بلغك قول النبي ص الوضيعة بعد الصفقة حرام

[۳]

اشارة

۱۷۶۶۲- ۳ الفقيه، ۳/ ۲۳۲/ ۳۸۵۷ الشحام قال أتيت أبا جعفر ع بجارية الحديث

بيان

في التهذيب و الفقيه و ضمن على يدي مكان و قبض و الضمنة بدل الصفقة في الموضعين

[۴]

۱۷۶۶۳- ۴ الفقيه، ۳/ ۲۳۲/ ۳۸۵۶ يونس بن يعقوب قال قلت لأبي عبد اللّه ع الرجل يشتري من الرجل البيع- فيستوهبه بعد الشراء من غير أن يحمله على الكره قال لا بأس

[۵]

۱۷۶۶۴- ۵ التهذيب، ۷/ ۲۳۳/ ۳۸/ ۱ ابن سماعة عن صفوان بن يحيى عن معلى أبي عثمان عن معلى بن خنيس عن أبي عبد اللّه ع قال سألته عن الرجل يشتري المتاع ثم

الوافي، ج۱۷، ص: ۴۷۳

یستوضع قال لا بأس و أمرنی فکلمت له رجلا فی ذلک

[۶]

۱۷۶۶۵- ۶ التهذیب، ۷/ ۲۳۳/ ۳۹/ ۱ عنه عن جعفر عن یونس بن یعقوب عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له الرجل یستوهب من الرجل الشیء بعد ما یشتری فیهب له أ یصلح له قال نعم

[۷]

اشارة

۱۷۶۶۶- ۷ الکافی، ۵/ ۱۷۹/ ۶/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن صفوان التهذیب، ۷/ ۳۸/ ۴۷/ ۱ الحسین عن صفوان عن إسحاق بن عمار عن أبی العطارد قال قلت لأبی عبد اللّه ع أشتری الطعام فأوضع فی أوله و أربح فی آخره فأسأل صاحبی أن یحط عنه فی کل کر کذا و کذا فقال هذا لا خیر فیه و لکن یحط عنک جملة قلت فإن حط عنی أکثر مما وضعت قال لا بأس

بیان

یعنی أبیع بعضه علی النقصان و بعضه علی الربح فاستحط البائع لمکان نقصانی و لعل نفی الخیر عنه فی کل کر لأجل أن بعض الکراریر مما ربح فیه و لهذا الحدیث ذیل یأتی فی باب الاتکال علی کیل البائع و أخبار هذا الباب لا یخفی تنافیها بحسب الظاهر و جمع بینها فی الإستبصار بحمل أخبار النهی علی الکراهة دون الحظر و لا یساعده الخبر الثانی فإنه صریح فی الحرمة و الأولی أن یحمل أخبار الجواز علی الاستیهاب کما هو صریح بعضها

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۷۵

باب ۷۳ العربون و الذواق

[۱]

اشارة

۱۷۶۶۷- ۱ الکافی، ۵/ ۲۳۳/ ۱/ ۱ العدة عن التهذیب، ۷/ ۲۳۴/ ۴۱/ ۱ البرقی عن أبیه عن الفقیه، ۳/ ۱۹۸/ ۳۷۵۰ وهب عن أبی عبد اللّه ع الفقیه، عن أبیه ش قال کان أمیر المؤمنین ص یقول لا یجوز العربون إلا أن یکون نقدا من الثمن

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۷۶

بیان

فی التهـذیب إلاـ أن یکون هـذا من الثمن و العربون بـالضم مـا عقـد به البیع و عربنه أعطـاه ذلک و فی نهایـة ابن الأثیر هو أن یشتری السلعة و یدفع إلی صاحبها شیئا علی أنه إن مضی البیع حسب من الثمن و إن لم یمض البیع کان لصاحب السلعة و لم یرجعه المشتری

[۲]

۱۷۶۶۸- ۲ التهذیب، ۷/ ۲۳۰/ ۲۴/ ۱ محمـد بن أحمد عن أبی جعفر عن داود بن إسحاق الحذاء عن محمد بن العیص قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل یشتری ما یذاق أ یذوقه قبل أن یشتری قال نعم فلیذقه و لا یذوقن ما لا یشتری

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۷۷

باب ۷۴ فضول الکیل و المیزان

[۱]

۱۷۶۶۹- ۱ الکافی، ۵/ ۱۸۲/ ۱/ ۱ الثلاثة عن علی بن عطیة قال سألت أبا عبد اللّه ع فقلت إنا نشتری الطعام من السفن ثم نکیله فیزید قال فقال لی و ربما نقص علیکم قلت نعم قال فإذا نقص یردون علیکم قلت لا قال لا بأس

[۲]

۱۷۶۷۰- ۲ الفقیه، ۳/ ۲۱۱/ ۳۷۸۶ ابن أبی عمیر عن الحسن بن عطیة قال سألت أبا عبد اللّه ع الحدیث

[۳]

۱۷۶۷۱- ۳ الکافی، ۵/ ۱۸۲/ ۲/ ۱ النیسابوریان عن ابن أبی عمیر عن الفقیه، ۳/ ۲۱۰/ ۳۷۸۳ البجلی قال سألت أبا

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۷۸

عبد اللّه ع عن فضول الکیل و الموازین فقال إذا لم یکن تعدیا فلا بأس

[۴]

اشارة

۱۷۶۷۲- ۴ الکافی، ۵/ ۱۸۲/ ۳/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن علی بن الحکم عن العلاء عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له إنی أمر بالرجل فیعرض علی الطعام و یقول لی قـد أصـبت طعاما من حاجتک فأقول أخرجه أربحک فی الکر کـذا و کـذا فإذا أخرجه نظرت إلیه فـإن کان من حاجتی أخـذته و إن لم یکن من حاجتی ترکته- فقال هـذه المراوضـة لا بأس بها- قلت فأقول له أعزل منه خمسین کرا أو أقل أو أکثر بکیله فیزید و ینقص و أکثر ذلک ما یزید لمن هو قال هو لک ثم قال ع- إنی بعثت معتبا أو سلاما فابتاع لنا طعاما فزاد علینا بـدینارین فقتنا به عیالنا بمکیال قـد عرفناه فقلت له عرفت صاحبه قال نعم فرددناه علیه فقلت یرحمک اللّه تفتینی بالزیادة لی و أنت تردها قال فقال قـد علمت أن ذلک کان له و کان غلطا لأن الذی ابتاعه به إنما کان ذلک بثمانیة دنانیر أو تسعة ثم قال و لکن

أعد علیه الکیل

بیان

المراوضة قیل هی المواصفة بالسلعة و هو أن تصفها و تمدحها عنده و فی

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۷۹

الصحاح فلان یراوض فلانا علی أمر کذا أی یداریه لیدخله فیه و معتب و سلام کانا مولیین لأبی عبد اللّه ع و قوله ع بدینارین متعلق بقوله فابتاع و فی الکلام تقدیم و تأخیر و قتنا من القوت و لعل وجه إعادة الکیل أن یعلم البائع مقدار الزیادة

[۵]

۱۷۶۷۳- ۵ الکافی، ۵/ ۱۸۳/ ۴/ ۱ محمد عن التهذیب، ۷/ ۴۰/ ۵۶/ ۱ أحمد عن محمد بن إسماعیل عن حنان التهذیب، ۷/ ۱۲۸/ ۳۰/ ۱ ابن سماعة عن حنان قال کنت جالسا عند أبی عبد اللّه ع فقال له معمر الزیات إنا نشتری الزیت فی زقاقه فیحسب لنا النقصان فیه لمکان الزقاق فقال له إن کان یزید و ینقص فلا بأس و إن کان یزید و لا ینقص فلا تقربه

[۶]

۱۷۶۷۴- ۶ التهذیب، ۷/ ۱۲۸/ ۲۹/ ۱ ابن سماعة عن ابن جبلة عن علی بن أبی حمزة قال سمعت معمر الزیات یسأل أبا عبد اللّه ع فقال جعلت فداک نطرح ظروف السمن و الزیت- لکل ظرف کذا و کذا رطلا فربما زاد و ربما نقص قال إذا کان ذلک عن تراض منکم فلا بأس

[۷]

۱۷۶۷۵- ۷ الکافی، ۵/ ۱۸۰/ ۹/ ۱ التهذیب، ۷/ ۳۸/ ۴۸/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن صفوان عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۸۰

الفقیه، ۳/ ۲۰۸/ ۳۷۷۹ ابن مسکان عن إسحاق المدائنی عن أبی عبد اللّه ع قال قلت إن صاحب الطعام یدعو کیالا فیکیله لنا و لنا أجراء فیعیرونه فیزید و ینقص قال لا بأس ما لم یکن شیء کثیر غلط

[۸]

اشارة

۱۷۶۷۶- ۸ التهذیب، ۷/ ۱۲۵/ ۱۹/ ۱ الحسین عن صفوان عن البجلی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن فضول الموازین اللحم و القت و نحو ذلک فأخبرته أنهم یشترون عندنا الوزنات بعشرة- و اللحم الأرطال بالدراهم و لا یتزن إلا راجحا و ذلک الرجحان لیس له وقت یعرف فقال إذا کان ذلک بیع أهل البلد فانظر من ذلک الوسط فلا تعده

بيان

القت الإسفست وقت أي ضبط فلا تعده أي لا تجاوزه من عدا يعدو

الوافي، ج۱۷، ص: ۴۸۱

باب ۷۵ أنه لا يصلح البيع إلا بمكيال البلد

[۱]

۱۷۶۷۷- ۱ الكافي، ۵/ ۱۸۴/ ۱/ ۱ التهذيب، ۷/ ۴۰/ ۵۷/ ۱ الخمسة الفقيه، ۳/ ۲۰۷/ ۳۷۷۶ حماد عن الحلبي عن أبي عبد اللّه ع قال لا يصلح للرجل أن يبيع بصاع غير صاع المصر

الوافي، ج۱۷، ص: ۴۸۲

[۲]

اشارة

۱۷۶۷۸- ۲ الكافي، ۵/ ۱۴۸/ ۲/ ۱ محمد عن التهذيب، ۷/ ۴۰/ ۵۸/ ۱ أحمد عن بعض أصحابه عن أبان عن محمد الحلبي عن أبي عبد اللّه ع قال لا- يحل للرجل أن يبيع بصاع سوى صاع المصر قلت فإن الرجل يستأجر للكيل الكيال فيكيل له بمد بيته لعله يكون أصغر من مد السوق و لو قال هذا أصغر من مد السوق لم يأخذ به و لكنه يحمله ذلك و يجعله في أمانته فقال لا يصلح إلا مد واحد و الأمناء بهذه المنزلة

بيان

المنا مقصورا ما يوزن به و التثنية منوان و الجمع أمناء و هو أفصح من المن

[۳]

۱۷۶۷۹- ۳ الكافي، ۵/ ۱۸۴/ ۳/ ۱ محمد عن البرقي عن سعد بن سعد عن أبي الحسن ع قال سألته عن قوم يصغرون القفزان يبيعون بها فقال أولئك الذين يبخسون الناس أشياءهم

الوافي، ج۱۷، ص: ۴۸۳

باب ۷۶ الوفاء و البخس

[۱]

۱۷۶۸۰- ۱ الکافی، ۵/ ۱۵۹/ ۱/ ۱ العدة عن التهذیب، ۷/ ۱۱/ ۴۴/ ۱ البرقی عن ابن فضال عن ابن بکیر عن الفقیه، ۳/ ۱۹۸/ ۳۷۴۷ حماد بن بشیر عن أبی عبد اللّه ع قال لا یکون الوفاء حتی یمیل المیزان [اللسان]

[۲]

۱۷۶۸۱- ۲ الکافی، ۵/ ۱۵۹/ ۲/ ۱ التهذیب، ۷/ ۱۱/ ۴۵/ ۱ عنه عن یعقوب بن یزید عن محمد بن مرازم عن رجل عن الفقیه، ۳/ ۱۹۷/ ۳۷۴۶ إسحاق بن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال من أخذ المیزان بیده فنوی أن یأخذ لنفسه

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۸۴

وافیا لم یأخذ إلا راجحا و من أعطی فنوی أن یعطی سواء لم یعط إلا ناقصا

[۳]

۱۷۶۸۲- ۳ الکافی، ۵/ ۱۵۹/ ۳/ ۱ التهذیب، ۷/ ۱۱/ ۴۵/ ۱ عنه عن الحجال عن عبید بن إسحاق قال قلت لأبی عبد اللّه ع إنی صاحب نخل فحد لی حدا أنتهی إلیه من الوفاء فقال أبو عبد اللّه ع انو الوفاء فإن أبی علی یدیک و قد نویت الوفاء کنت من أهل الوفاء و إن نویت النقصان ثم أوفیت کنت من أهل النقصان

[۴]

۱۷۶۸۳- ۴ الکافی، ۵/ ۱۵۹/ ۴/ ۱ محمد عن التهذیب، ۷/ ۱۲/ ۴۷/ ۱ ابن عیسی عن علی بن الحکم عن مثنی الحناط عن بعض أصحابنا عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له رجل من نیته الوفاء و هو إذا کال لا یحسن أن یکیل قال فما یقول الذین حوله قال قلت یقولون لا یوفی قال هذا لا ینبغی له أن یکیل

[۵]

۱۷۶۸۴- ۵ الفقیه، ۳/ ۱۹۷/ ۳۷۴۵ میسر عن حفص عن أبی عبد اللّه ع مثله

[۶]

۱۷۶۸۵- ۶ الکافی، ۵/ ۱۶۰/ ۵/ ۱ الثلاثة عن غیر واحد عن هشام بن سالم عن أبی عبد اللّه ع الفقیه، ۳/ ۱۹۸/ ۳۷۴۸ قال لا یکون الوفاء حتی

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۸۵

یرجح

[۷]

۱۷۶۸۶- ۷ التهذیب، ۷/ ۱۱/ ۴۳/ ۱ الثلاثة التهذیب، ۷/ ۱۱۰/ ۸۱/ ۱ ابن أبی عمیر عن غیر واحد عن أبی عبد اللّه ع مثله

[۸]

۱۷۶۸۷- ۸ الکافی، ۵/ ۱۵۲/ ۸/ ۱ التهذیب، ۷/ ۷/ ۲۰/ ۱ الأربعة عن أبی عبد اللّه ع قال الفقیه، ۳/ ۱۹۶/ ۳۷۳۶ مر أمیر المؤمنین ع علی جاریة قد اشترت لحما من قصاب و هی تقول زدنی فقال أمیر المؤمنین ع زدها فإنه أعظم للبرکة

[۹]

اشارة

۱۷۶۸۸- ۹ التهذیب، ۷/ ۱۱۰/ ۸۰/ ۱ الحسین عن ابن أبی عمیر عن علی بن إسماعیل عن الفقیه ۳/ ۱۹۸/ ۳۷۴۷ إسحاق بن عمار و غیره عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له آخذ الدراهم من الرجل- فأزنها ثم أفرقها فیبقی فی یدی منها فقال أ لیس تحری

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۸۶

الوفاء قلت بلی قال لا بأس

بیان

تحری الوفاء أی یعطیک الزیادة اجتهادا منه لتوفیة حقک و فی الفقیه یزن الوفاء

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۸۷

باب ۷۷ الاتکال علی کیل البائع و وزنه

[۱]

۱۷۶۸۹- ۱ الکافی، ۵/ ۱۷۸/ ۱/ ۱ العدة عن أحمد عن عثمان عن سماعة التهذیب، ۷/ ۳۷/ ۴۶/ ۱ السراد عن زرعة عن سماعة قال سألته عن شراء الطعام مما یکال أو یوزن هل یصلح شراؤه بغیر کیل و لا وزن فقال أما أن تأتی رجلا فی طعام قد کیل أو وزن- فتشتری منه مرابحة فلا بأس إن أنت اشتریته و لم تکله أو تزنه إذا کان المشتری الأول قد أخذه بکیل أو وزن فقلت عند البیع إنی أربحک کذا و کذا و قد رضیت بکیلک و وزنک فلا بأس به

[۲]

۱۷۶۹۰- ۲ الکافی، ۵/ ۱۷۹/ ۷/ ۱ التهذیب، ۷/ ۳۸/ ۴۹/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن صفوان بن یحیی عن أبی سعید المکاری

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۸۸

عن عبد الملک بن عمرو قال قلت لأبی عبد اللّه ع أشتری الطعام فأکتاله و معی من قد شهد الکیل و إنما اکتلته لنفسی فیقول تبیعنیه فأبیعه إیاه بذلک الکیل الذی اکتلته قال لا بأس

[۳]

۱۷۶۹۱- ۳ الکافی، ۵/ ۱۷۹/ ۶/ ۱ بهذا الإسناد عن صفوان التهذیب، ۷/ ۳۸/ ۴۷/ ۱ الحسین عن صفوان عن إسحاق بن عمار عن أبی العطارد عن أبی عبد اللّه ع قال قلت له أخرج الکر و الکرین فیقول الرجل أعطنیه بکیلک قال إذا ائتمنک فلا بأس به

[۴]

۱۷۶۹۲- ۴ التهذیب، ۷/ ۳۷/ ۴۵/ ۱ الحسین عن فضالة عن أبان عن محمد بن حمران قال قلت لأبی عبد اللّه ع اشترینا طعاما فزعم صاحبه أنه کاله فصدقناه و أخذناه بکیله فقال لا بأس- فقلت أ یجوز أن أبیعه کما اشتریته بغیر کیل فقال لا أما أنت فلا

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۸۹

تبعه حتی تکیله

[۵]

۱۷۶۹۳- ۵ الفقیه، ۳/ ۲۱۰/ ۳۷۸۲ سأل البصری أبا عبد اللّه ع فی الرجل یشتری الطعام أشتریه منه بکیله و أصدقه فقال لا بأس و لکن لا تبیعه حتی تکیله

[۶]

۱۷۶۹۴- ۶ التهذیب، ۷/ ۲۰۷/ ۵۶/ ۱ محمد بن أحمد عن محمد بن عیسی عن الحسین عن إبراهیم بن محمد الهمدانی قال

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۹۰

کتبت إلی أبی الحسن ع و سألته عن رجل یبیع متاعا فی بیت- قد عرف کیله بربح إلی أجل أو بنقد و یعلم المشتری مبلغ کیل المتاع أ یجوز ذلک قال نعم

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۹۱

باب ۷۸ بیع الشیء بعد شرائه و قبل کیله أو قبضه

[۱]

۱۷۶۹۵- ۱ الکافی، ۵/ ۱۷۸/ ۲/ ۱ الثلاثة و محمد عن أحمد عن ابن أبی عمیر عن حماد عن الحلبی التهذیب، ۷/ ۳۶/ ۳۷/ ۱ الحسین عن صفوان عن ابن مسکان و فضالة عن أبان جمیعا عن الحلبی عن أبی عبد اللّه

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۹۲

ع أنه قال فی الرجل یبتاع الطعام ثم یبیعه قبل أن یکال- قال لا یصلح له ذلک

[۲]

اشارة

۱۷۶۹۶- ۲ التهذیب، ۷/ ۳۶/ ۳۸/ ۱ عنه عن فضالة عن أبان عن البصری و أبی صالح عن أبی عبد اللّه ع مثله و قال لا تبعه حتی تکیله

بیان

هذا الحکم مختص بمواضع کما یأتی فی الأخبار الآتیة و یمکن إصلاحه بأن یوکل المشتری بقبضه و کیله کما ورد فی الخبر التالی و غیره

[۳]

۱۷۶۹۷- ۳ الکافی، ۵/ ۱۷۹/ ۳/ ۱ محمد عن التهذیب، ۷/ ۳۶/ ۳۹/ ۱ أحمد عن علی بن حدید عن جمیل بن دراج عن أبی عبد اللّه ع أنه قال فی الرجل یشتری الطعام ثم یبیعه قبل أن یقبضه قال لا بأس و یوکل الرجل المشتری منه بقبضه و کیله قال لا بأس بذلک

[۴]

۱۷۶۹۸- ۴ الکافی، ۵/ ۱۷۹/ ۵/ ۱ حمید عن ابن سماعة عن غیر واحد عن أبان التهذیب، ۷/ ۳۷/ ۴۵/ ۱ الحسین عن القاسم بن محمد و فضالة عن أبان عن الفقیه، ۳/ ۲۰۶/ ۳۷۷۳ البصری قال سألت أبا

عبد اللّه ع عن رجل علیه کر من طعام فاشتری کرا من رجل آخر فقال للرجل انطلق فاستوف کرک قال لا بأس به

[۵]

اشارة

۱۷۶۹۹- ۵ الکافی، ۵/ ۱۸۰/ ۸/ ۱ التهذیب، ۷/ ۴۰/ ۵۹/ ۱ الثلاثة عن الفقیه، ۳/ ۲۱۰/ ۳۷۸۴ جمیل قال قلت لأبی عبد اللّه ع اشتری رجل تبن بیدر کل کر بشیء معلوم- فیقبض التبن و یبیعه قبل أن یکال الطعام قال لا بأس به

بیان

کأنه اشتراه بنسبة مقدار الطعام

[۶]

۱۷۷۰۰- ۶ التهذیب، ۷/ ۱۲۵/ ۱۸/ ۱ الحسین عن صفوان عن الفقیه، ۳/ ۲۲۶/ ۳۸۳۵ جمیل عن زرارة قال سألت أبا جعفر ع عن رجل اشتری تبن بیدر قبل أن یداس تبن کل بیدر بشیء معلوم یأخذ التبن و یبیعه قبل أن یکال الطعام- فقال لا بأس

[۷]

۱۷۷۰۱- ۷ الکافی، ۵/ ۱۷۷/ ۱۶/ ۱ محمد عن أحمد عن السراد عن الکرخی قال سألت أبا عبد اللّه ع فقلت إنی کنت بعت رجلا نخلا کذا و کذا نخلة بکذا و کذا درهما و النخل فیه تمر فانطلق الذی اشتراه منی فباعه من رجل آخر بربح و لم یکن نقدنی و لا قبضه

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۹۴

منی قال فقال له لا بأس بذلک الشراء أ لیس قد کان ضمن لک الثمن قلت نعم قال فالربح له

[۸]

۱۷۷۰۲- ۸ التهذیب، ۷/ ۸۸/ ۱۹/ ۱ الحسین عن صفوان عن ابن مسکان عن محمد الحلبی الفقیه، ۳/ ۲۱۱/ ۳۷۸۷ حماد عن الحلبی عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن الرجل یشتری الثمرة ثم یبیعها قبل أن یأخذها قال لا بأس به إن وجد بها ربحا فلیبع

[۹]

۱۷۷۰۳- ۹ التهذیب، ۷/ ۸۹/ ۲۰/ ۱ عنه عن صفوان و فضالة عن العلاء عن محمد عن أحدهما ع أنه قال فی رجل اشتری الثمرة ثم یبیعها قبل أن یقبضها قال لا بأس

[۱۰]

اشارة

۱۷۷۰۴- ۱۰ الکافی، ۵/ ۱۸۰/ ۹/ ۱ التهذیب، ۷/ ۳۸/ ۴۸/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن صفوان عن الفقیه، ۳/ ۲۰۸/ ۳۷۷۹ ابن مسکان عن إسحاق المدائنی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن القوم یدخلون السفینة یشترون الطعام فیتساومون بها ثم یشتریها رجل منهم فیسألونه- فیعطیهم ما یریدون من الطعام فیکون صاحب الطعام هو الذی یدفعه إلیهم و یقبض الثمن قال لا بأس ما أراهم إلا و قد شرکوه

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۹۵

بیان

یشترون الطعام أی لیشتروه فیتساومون یتکلمون فی الشراء و قد شرکوه کان المجوز الشرکة و فی الفقیه شارکوه

[۱۱]

۱۷۷۰۵- ۱۱ الکافی، ۵/ ۲۰۰/ ۳/ ۱ أحمد عن علی بن الحکم عن أبی حمزة عن أبی جعفر ع قال سألته عن الرجل یشتری متاعا لیس فیه کیل و لا وزن أ یبیعه قبل أن یقبضه قال لا بأس

[۱۲]

اشارة

۱۷۷۰۶- ۱۲ التهذیب، ۷/ ۵۵/ ۴۰/ ۱ الحسین عن صفوان عن الفقیه، ۳/ ۲۱۷/ ۳۸۰۵ ابن مسکان عن الحلبی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن قوم اشتروا بزا فاشترکوا فیه جمیعا و لم یقتسموه أ یصلح لأحد منهم بیع بزه قبل أن یقبضه قال لا بأس به و قال إن هذا لیس بمنزلة الطعام لأن الطعام یکال

بیان

البز الثیاب

[۱۳]

۱۷۷۰۷- ۱۳ التهذیب، ۷/ ۵۶/ ۴۱/ ۱ عنه عن القاسم بن محمد عن

الفقیه، ۳/ ۲۱۷ ۳۸۰۴ أبان عن منصور قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل اشتری بیعا لیس فیه کیل و لا وزن أ له أن یبیعه مرابحة قبل أن یقبضه و یأخذ ربحه فقال لا بأس بذلک ما لم یکن فیه کیل و لا وزن فإن هو قبضه فهو أبرأ لنفسه

[۱۴]

اشارة

۱۷۷۰۸- ۱۴ التهذیب، ۷/ ۳۵/ ۳۴/ ۱ عنه عن علی بن النعمان عن ابن وهب قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل یبیع البیع قبل أن یقبضه فقال ما لم یکن کیل أو وزن فلا یبعه حتی یکیله أو یزنه إلا أن یولیه الذی قام علیه

بیان

یعنی إلا أن یبیعه تولیة أی بالثمن الذی اشتراه و هو معنی الذی قام علیه

[۱۵]

۱۷۷۰۹- ۱۵ التهذیب، ۷/ ۳۵/ ۳۵/ ۱ عنه عن صفوان عن الفقیه، ۳/ ۲۰۶/ ۳۷۷۲ منصور بن حازم عن أبی عبد اللّه ع قال إذا اشتریت متاعا فیه کیل أو وزن فلا تبعه حتی تقبضه إلا أن تولیه فإن لم یکن فیه کیل أو وزن فبعه

[۱۶]

۱۷۷۱۰- ۱۶ التهذیب، ۷/ ۳۶/ ۴۰/ ۱ عنه عن الحسن عن زرعة عن سماعة قال سألته عن الرجل یبیع الطعام أو الثمرة و قد كان اشتراها و لم یقبضها قال لا حتی یقبضها إلا أن یكون معه قوم یشاركهم فیخرجه بعضهم عن نصیبه من شركته بربح أو یولیه بعضهم فلا بأس

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۹۷

[۱۷]

۱۷۷۱۱- ۱۷ التهذیب، ۷/ ۳۶/ ۴۱/ ۱ و سأل علی بن جعفر أخاه موسی بن جعفر ع عن الرجل یشتری الطعام أ یصلح بیعه قبل أن یقبضه قال إذا ربح لم یصلح حتی یقبض و إن كان تولیة فلا بأس و سأله عن الرجل یشتری الطعام أ یحل له أن یولی منه قبل أن یقبضه قال إذا لم یربح علیه شیء فلا بأس فإن ربح فلا یصلح حتی یقبضه

[۱۸]

۱۷۷۱۲- ۱۸ التهذیب، ۷/ ۳۷/ ۴۲/ ۱ الحسین عن القاسم بن محمد عن علی عن أبی بصیر قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل اشتری طعاما ثم باعه قبل أن یكیله قال لا یعجبنی أن یبیع كیلا أو وزنا قبل أن یكیله أو یزنه إلا أن یولیه كما اشتراه فلا بأس أن یولیه كما اشتراه إذا لم یربح فیه أو یضع و ما كان من شیء عنده لیس بكیل و لا وزن فلا بأس أن یبیعه قبل أن یقبضه

[۱۹]

۱۷۷۱۳- ۱۹ التهذیب، ۷/ ۳۷/ ۴۳/ ۱ عنه عن النضر عن عاصم عن محمد بن قیس عن أبی جعفر ع قال قال أمیر المؤمنین ع من احتكر طعاما أو علفا أو ابتاعه بغیر حكرة- و أراد أن یبیعه فلا یبعه حتی یقبضه و یكتال

[۲۰]

۱۷۷۱۴- ۲۰ التهذیب، ۷/ ۳۹/ ۵۲/ ۱ عنه عن ابن مسكان عن ابن حجاج الكرخی قال قلت لأبی عبد اللّه ع أشتری الطعام إلی أجل مسمی فیطلبه التجار منی بعد ما اشتریته قبل أن أقبضه قال لا بأس أن تبیع إلی أجل كما اشتریت و لیس لك أن تدفع قبل أن تقبض قلت فإذا قبضته جعلت فداك فلی أن أدفعه بكیله قال لا بأس بذلك إذا رضوا

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۹۸

[۲۱]

۱۷۷۱۵- ۲۱ الفقیه، ۳/ ۲۰۹/ ۳۷۸۰ خالد بن حجاج الكرخی عن أبی عبد اللّه ع مثله و زاد قال و قلت له أشتری الطعام من الرجل و أبیعه من رجل آخر قبل أن أكتاله فأقول ابعث وكیلك حتی یشهد كیله إذا قبضته قال لا بأس

الوافی، ج۱۷، ص: ۴۹۹

باب ۷۹ تغیر سعر الشیء قبل قبض المشتری أو مساعرته

[۱]

۱۷۷۱۶- ۱ الکافی، ۵/ ۱۸۱/ ۱/ ۱ التهذیب، ۷/ ۳۴/ ۳۰/ ۱ الخمسة الفقیه، ۳/ ۲۰۷/ ۳۷۷۴ ابن مسکان عن الحلبی عن أبی عبد اللّه ع فی رجل ابتاع من رجل طعاما بدراهم- فأخذ نصفه و ترک نصفه ثم جاءه بعد ذلک و قد ارتفع الطعام أو نقص- قال إن کان یوم ابتاعه ساعره أن له کذا و کذا فإنما له سعره و إن کان إنما أخذ بعضا و ترک بعضا و لم یسم سعرا فإنما له سعر یومه الذی یأخذه فیه ما کان

[۲]

۱۷۷۱۷- ۲ الکافی، ۵/ ۱۸۱/ ۲/ ۱ التهذیب، ۷/ ۳۴/ ۳۱/ ۱ الثلاثة عن جمیل عن أبی عبد اللّه ع فی رجل اشتری من رجل طعاما کل کر بشیء معلوم فارتفع الطعام أو نقص و قد اکتال بعضه فأبی صاحب الطعام أن یسلم له ما بقی و قال إنما لک ما قبضت فقال إن کان یوما

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۰۰

اشتراه ساعره علی أنه له فله ما بقی و إن کان إنما اشتراه و لم یشترط ذلک فإن له بقدر ما نقد

[۳]

۱۷۷۱۸- ۳ الکافی، ۵/ ۱۸۱/ ۳/ ۱ محمد قال التهذیب، ۷/ ۳۵/ ۳۲/ ۱ کتب محمد بن الحسن إلی أبی محمد ع رجل استأجر أجیرا یعمل له بناء أو غیره و جعل یعطیه طعاما و قطنا و غیر [أو غیر] ذلک ثم تغیر الطعام و القطن- من سعره الذی کان أعطاه إلی نقصان أو زیادة أ فیحتسب له بسعر یوم أعطاه أو بسعر یوم شارطه [حاسبه] فوقع ع یحتسب له بسعر یوم شارطه فیه إن شاء اللّه و أجاب ع فی المال یحل له علی الرجل فیعطی به طعاما عند محله و لم یقاطعه ثم تغیر

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۰۱

السعر فوقع ع له سعر یوم أعطاه الطعام

[۴]

۱۷۷۱۹- ۴ التهذیب، ۶/ ۱۹۶/ ۵۷/ ۱ الصفار قال کتبت إلیه فی رجل کان له علی رجل مال فلما حل علیه المال أعطاه بها طعاما أو قطنا أو زعفرانا و لم یقاطعه علی السعر فلما کان بعد شهرین أو ثلاثة- ارتفع الطعام و الزعفران و القطن أو نقص بأی السعرین یحسبه قال لصاحب الدین سعر یومه الذی أعطاه و حل ماله علیه أو السعر الثانی بعد شهرین أو ثلاثة یوم حاسبه فوقع ع لیس له إلا علی حسب سعر وقت ما دفع إلیه الطعام إن شاء اللّه قال و کتب إلیه- الرجل استأجر أجیرا لیعمل له بناء الحدیث

[۵]

اشارة

۱۷۷۲۰ – ۵ التهذیب، ۷/ ۳۹/ ۵۳/ ۱ الحسین عن صفوان عن الفقیه، ۳/ ۲۰۷/ ۳۷۷۵ إسحاق بن عمار عن أبی العطارد قال قلت لأبی عبد اللّه ع اشتری طعاما فیتغیر سعره قبل أن أقبضه قال إنی لأحب أن تفی له کما أنه إن کان فیه فضل أخذته

بیان

کأن المراد بتغیر السعر نقصانه و بالوفاء إعطاء الثمن وافیا کما أنه إن ارتفع أخذ الطعام تاما و هو محمول علی وقوع المساعرة بینهما

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۰۳

باب ۸۰ الشرط و الخیار فی البیع و حکم المبیع فی زمان الخیار

[۱]

۱۷۷۲۱ – ۱ الکافی، ۵/ ۱۶۹/ ۱/ ۱ العدة عن سهل و أحمد جمیعا عن التهذیب، ۷/ ۲۲/ ۱۱/ ۱ السراد عن عبد اللّه بن سنان عن أبی عبد اللّه ع قال سمعته یقول من اشترط شرطا مخالفا لکتاب اللّه جل و عز فلا یجوز له و لا یجوز علی الذی اشترط علیه و المسلمون عند شروطهم فیما وافق کتاب اللّه جل و عز

[۲]

۱۷۷۲۲ – ۲ التهذیب، ۷/ ۲۲/ ۱۰/ ۱ الحسین عن النضر عن الفقیه، ۳/ ۲۰۲/ ۳۷۶۵ عبد اللّه بن سنان عن أبی

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۰۴

عبد اللّه ع قال المسلمون عند شروطهم إلا کل شرط خالف کتاب اللّه جل و عز فلا یجوز

[۳]

اشارة

۱۷۷۲۳ – ۳ الکافی، ۵/ ۱۶۹/ ۲/ ۱ التهذیب، ۷/ ۲۴/ ۱۹/ ۱ السراد عن ابن رئاب عن أبی عبد اللّه ع قال الشروط فی الحیوانات ثلاثة أیام للمشتری اشترط أو لم یشترط فإن أحدث المشتری فیما اشتری حدثا قبل الثلاثة الأیام فذلک رضا منه و لا شرط له قیل له و ما الحدث قال إن لامس أو قبل أو نظر منها إلی ما کان محرما علیه قبل الشراء

بیان

الشروط فی الحیوانات یعنی شروط وجوب البیع فیها ثلاثة أیام أی مضیها و فی التهذیب الشرط فی الحیوان و هو أوضح

[۴]

۱۷۷۲۴- ۴ الکافی، ۵/ ۱۶۹/ ۳/ ۱ التهذیب، ۷/ ۲۴/ ۲۰/ ۱ السراد عن ابن سنان قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل یشتری الدابة أو العبد و یشترط إلی یوم أو یومین فیموت العبد أو الدابة أو یحدث فیه حدث علی من ضمان ذلک فقال علی البائع حتی ینقضی الشرط ثلاثة أیام و یصیر المبیع للمشتری

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۰۵

التهذیب شرط له البائع أو لم یشترط قال و إن کان بینهما شرط أیاما معدودة فهلک فی ید المشتری قبل أن یمضی الشرط فهو من مال البائع

[۵]

۱۷۷۲۵- ۵ الفقیه، ۳/ ۲۰۲/ ۳۷۶۳ الحدیث مرسلا کما فی الکافی إلا أنه قال لا ضمان علی المبتاع حتی ینقضی الشرط و یصیر المبیع له

[۶]

۱۷۷۲۶- ۶ الکافی، ۵/ ۱۷۰/ ۴/ ۱ الثلاثة عن جمیل و ابن بکیر عن زرارة عن أبی جعفر ع قال سمعته یقول قال رسول اللّه ص البیعان بالخیار حتی یتفرقا و صاحب الحیوان بالخیار ثلاثة أیام قلت الرجل یشتری من الرجل المتاع ثم یدعه عنده یقول حتی آتیک بثمنه قال إن جاء فیما بینه و بین ثلاثة أیام و إلا فلا بیع له

[۷]

اشارة

۱۷۷۲۷- ۷ الکافی، ۵/ ۱۷۱/ ۱۱/ ۱ محمد عن التهذیب، ۷/ ۲۱/ ۵/ ۱ أحمد عن علی بن حدید عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۰۶

الفقیه، ۳/ ۲۰۲/ ۳۷۶۶ جمیل بن دراج عن زرارة عن أبی جعفر ع قال قلت له الرجل یشتری من الرجل المتاع الحدیث إلا أنه قال إن جاء بثمنه

بیان

لیس فی التهذیب عن جمیل بن دراج و هذا الحکم مختص بغیر الجواری فإن المدة فیها شهر کما یأتی

[۸]

۱۷۷۲۸- ۸ الکافی، ۵/ ۱۷۰/ ۵/ ۱ القمیان عن صفوان عن العلاء عن محمد عن أبی عبد اللّه ع قال قال رسول اللّه ص البیعان بالخیار حتی یتفرقا و صاحب الحیوان بالخیار ثلاثة أیام

[۹]

۱۷۷۲۹- ۹ الکافی، ۵/ ۱۷۰/ ۶/ ۱ محمد عن أحمد عن السراد عن جمیل عن فضیل التهذیب، ۷/ ۲۰/ ۲/ ۱ السراد عن فضیل عن أبی
الوافی، ج۱۷، ص: ۵۰۷
عبد اللّه ع قال قلت له ما الشرط فی الحیوان فقال لی ثلاثة أیام للمشتری قلت و ما الشرط فی غیر الحیوان قال البیعان بالخیار ما لم یفترقا فإذا افترقا فلا خیار بعد الرضا منهما

[۱۰]

۱۷۷۳۰- ۱۰ الکافی، ۵/ ۱۷۰/ ۷/ ۱ التهذیب، ۷/ ۲۰/ ۳/ ۱ الخمسة الفقیه، ۳/ ۲۰۱/ ۳۷۶۲ الحلبی عن أبی عبد اللّه ع قال أیما رجل اشتری من رجل بیعا فهما بالخیار حتی یفترقا فإذا افترقا فقد وجب البیع- الکافی، التهذیب، قال و قال أبو عبد اللّه ع إن أبی اشتری أرضا یقال لها العریض فابتاعها من صاحبها بدنانیر- فقال له أعطیک ورقا بکل دینار عشرة دراهم فباعه بها فقام أبی فاتبعته
الوافی، ج۱۷، ص: ۵۰۸
فقلت یا أبة لم قمت سریعا فقال أردت أن یجب البیع

[۱۱]

۱۷۷۳۱- ۱۱ الفقیه، ۳/ ۲۰۳/ ۳۷۶۸ الحلبی عن أبی عبد اللّه ع أنه قال إن أبی اشتری أرضا یقال لها العریض فلما استوجبها قام فمضی فقلت یا أبة عجلت بالقیام فقال یا بنی إنی أردت أن یجب البیع

[۱۲]

۱۷۷۳۲- ۱۲ الکافی، ۵/ ۱۷۱/ ۸/ ۱ الثلاثة عن الخراز عن محمد قال سمعت أبا جعفر ع یقول بایعت رجلا فلما بایعته قمت فمشیت خطا ثم رجعت إلی مجلسی لیجب البیع حین افترقنا

[۱۳]

۱۷۷۳۳- ۱۳ التهذیب، ۷/ ۲۰/ ۱/ ۱ ابن عیسی عن ابن أبی عمیر عن الفقیه، ۳/ ۲۰۴/ ۳۷۶۹ الخراز عن محمد عن أبی جعفر ع الحدیث بأدنی تفاوت

[۱۴]

۱۷۷۳۴- ۱۴ الکافی، ۵/ ۱۷۱/ ۹/ ۱ حمید عن التهذیب، ۷/ ۲۴/ ۲۱/ ۱ ابن سماعة عن غیر واحد عن أبان عن البصری قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل اشتری أمة بشرط من رجل یوما أو یومین فماتت عنده و قد قطع الثمن علی من یکون الضمان فقال لیس علی الذی اشتری ضمان حتی یمضی شرطه
الوافی، ج۱۷، ص: ۵۰۹

[۱۵]

۱۷۷۳۵ - ۱۵ الکافی، ۵/ ۱۷۱/ ۱۰/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن صفوان التهذیب، ۷/ ۲۳/ ۱۳/ ۱ الحسین عن صفوان عن إسحاق بن عمار قال أخبرنی من سمع أبا عبد اللّه ع یقول و قد سأله رجل و أنا عنده فقال له رجل مسلم احتاج إلی بیع داره فمشی إلی أخیه فقال له أبیعک داری هذه و تکون لک أحب إلی من أن تکون لغیرک علی أن تشترط لی أنی إذا جئتک بثمنها إلی سنة تردها علی قال لا بأس بهذا إن جاء بثمنها إلی سنة ردها علیه قلت فإنها کانت فیها غلة کثیرة فأخذ الغلة لمن تکون الغلة فقال الغلة للمشتری أ لا تری أنها لو احترقت لکانت من ماله

[۱۶]

۱۷۷۳۶- ۱۶ الفقیه، ۳/ ۲۰۵/ ۳۷۷۱ إسحاق بن عمار عن أبی عبد اللّه ع قال سأله رجل .. الحدیث

[۱۷]

اشارة

۱۷۷۳۷ - ۱۷ التهذیب، ۷/ ۱۷۶/ ۳۷/ ۱ ابن سماعة عن أحمد بن أبی بشر عن معاویة بن میسرة قال سمعت أبا الجارود یسأل أبا عبد اللّه ع عن رجل باع دارا له من رجل و کان بینه و بین الرجل الذی اشتری منه الدار حاصر فشرط أنک إن أتیتنی بمالی ما بین ثلاث سنین فالدار دارک فأتاه بماله قال له شرطه قال له أبو الجارود فإن ذلک الرجل قد أصاب فی ذلک المال فی ثلاث سنین فقال هو ماله و قال أبو عبد اللّه ع أ رأیت لو أن الدار احترقت من مال

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۱۰

من کانت تکون الدار دار المشتری

بیان

حاصر أی جدار یعنی کان جارا له قد أصاب أی ربحا

[۱۸]

۱۷۷۳۸ - ۱۸ الکافی، ۵/ ۱۷۱/ ۱۲/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن ابن هلال عن عقبة بن خالد عن أبی عبد اللّه ع فی رجل اشتری متاعا من رجل و أوجبه له غیر أنه ترک المتاع عنده و لم یقبضه و قال آتیک غدا إن شاء اللّه فسرق المتاع من مال من یکون قال من مال صاحب المتاع الذی هو فی بیته حتی یقبض المتاع و یخرجه من بیته فإذا أخرجه من بیته فالمبتاع ضامن لحقه حتی یرد ماله إلیه

[۱۹]

اشارة

۱۷۷۳۹- ۱۹ الکافی، ۵/ ۱۷۲/ ۱۳/ ۱ محمد عن التهذیب، ۷/ ۲۵/ ۲۲/ ۱ أحمد عن الوشاء عن عبد اللّه بن سنان عن أبی عبد اللّه ع قال عهدة البیع فی الرقیق ثلاثة أیام إن کان بها خبل أو برص أو نحو هذه و عهدته السنة من الجنون فما کان بعد السنة فلیس بشیء

بیان

الخبل بالمعجمة فساد الأعضاء و الفالج و یحرک فیهما

[۲۰]

۱۷۷۴۰- ۲۰ الکافی، ۵/ ۱۷۲/ ۱۴/ ۱ القمیان عن علی بن النعمان عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۱۱

سعید بن یسار التهذیب، ۷/ ۲۲/ ۱۲/ ۱ الحسین عن علی بن النعمان و عثمان عن الفقیه، ۳/ ۲۰۴/ ۳۷۷۰ سعید بن یسار قال قلت لأبی عبد اللّه ع إنا نخالط أناسا من أهل السواد و غیرهم فنبیعهم و نربح علیهم العشرة اثنا عشر و العشرة ثلاثة عشر- و نؤخر ذلک فیما بیننا و بینهم السنة و نحوها و یکتب لنا الرجل علی داره أو أرضه بذلک المال الذی فیه الفضل الذی أخذ منا شراء و [بأنه] قد باع و قبض الثمن منه فنعده إن هو جاء بالمال إلی وقت بیننا و بینه أن نرد علیه الشراء فإن جاء الوقت و لم یأتنا بالدراهم فهو لنا- فما تری فی ذلک الشراء قال أری أنه لک إن لم یفعل و إن جاء بالمال للوقت فرد علیه

[۲۱]

۱۷۷۴۱- ۲۱ الکافی، ۵/ ۱۷۲/ ۱۵/ ۱ محمد عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۱۲

التهذیب، ۷/ ۲۵/ ۲۵/ ۱ محمد بن أحمد عن یعقوب بن یزید عن محمد بن أبی حمزة أو غیره عمن ذکره عن أبی عبد اللّه و أبی الحسن ع فی الرجل یشتری الشیء الذی یفسد من یومه و یترکه حتی یأتیه بالثمن قال إن جاء فیما بینه و بین اللیل بالثمن و إلا فلا بیع له

[۲۲]

۱۷۷۴۲- ۲۲ الکافی، ۵/ ۱۷۲/ ۱۶/ ۱ التهذیب، ۷/ ۲۱/ ۷/ ۱ علی عن أبیه عن الحسن بن الحسین عن صفوان عن البجلی قال اشتریت محملا و أعطیت بعض الثمن و ترکته عند صاحبه ثم احتبست أیاما ثم جئت إلی بائع المحمل لآخذه فقال قد بعته فضحکت ثم قلت لا و اللّه لا أدعک أو أقاضیک فقال لی أ ترضی بأبی بکر بن عیاش قلت نعم فأتیناه فقصصنا علیه قصتنا فقال أبو بکر بقول من تحب أن أقضی بینکما أ بقول صاحبک أو غیره قلت بقول صاحبی قال سمعته یقول من اشتری شیئا فجاء بالثمن ما بینه و بین ثلاثة أیام و إلا فلا بیع له

[۲۳]

۱۷۷۴۳ – ۲۳ الکافی، ۵/ ۱۷۳/ ۱۷/ ۱ التهذیب، ۷/ ۲۳/ ۱۵/ ۱ الأربعة عن أبی عبد اللّه ع أن أمیر المؤمنین ع قضی فی رجل اشتری ثوبا بشرط إلی نصف النهار فعرض له ربح فأراد

الوافی، ج‌۱۷، ص: ۵۱۳

بیعه قال لیشهد أنه قد رضیه و استوجبه ثم لیبعه إن شاء فإن أقامه فی السوق و لم یبع فقد وجب علیه

[۲۴]

۱۷۷۴۴ – ۲۴ الکافی، ۵/ ۲۱۲/ ۱۷/ ۱ الخمسة عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن الشرط فی الإماء ألا تباع و لا توهب قال یجوز ذلک غیر المیراث فإنها تورث و کل شرط خالف کتاب اللّه عز و جل فهو رد

الوافی، ج‌۱۷، ص: ۵۱۴

[۲۵]

۱۷۷۴۵ – ۲۵ التهذیب، ۷/ ۶۷/ ۳/ ۱ الحسین عن صفوان عن ابن سنان عن أبی عبد اللّه ع مثله

[۲۶]

۱۷۷۴۶ – ۲۶ التهذیب، ۷/ ۲۲/ ۸/ ۱ الحسین عن الهیثم بن محمد عن أبان عن الفقیه، ۳/ ۲۰۲/ ۳۷۶۴ إسحاق بن عمار عن عبد صالح ع قال من اشتری بیعا فمضت ثلاثة أیام و لم یجئ فلا بیع له

[۲۷]

۱۷۷۴۷ – ۲۷ التهذیب، ۷/ ۲۲/ ۹/ ۱ عنه عن صفوان عن البجلی عن علی بن یقطین أنه سأل أبا الحسن ع عن الرجل یبیع البیع و لا یقبضه صاحبه و لا یقبض الثمن قال الأجل بینهما ثلاثة أیام فإن قبض بیعه و إلا فلا بیع بینهما

[۲۸]

۱۷۷۴۸ – ۲۸ التهذیب، ۷/ ۲۳/ ۱۴/ ۱ عنه عن فضالة عن أبان عن أبی الجارود عن أبی جعفر ع قال إن بعت رجلا علی شرط فإن أتاک بمالک و إلا فالبیع لک

[۲۹]

۱۷۷۴۹ – ۲۹ التهذیب، ۷/ ۲۳/ ۱۶/ ۱ عنه عن صفوان عن الخراز عن محمد عن أبی عبد اللّه ع قال المتبایعان بالخیار ثلاثة أیام فی الحیوان و فی ما سوی ذلک من بیع حتی یفترقا

[۳۰]

۱۷۷۵۰- ۳۰ التهذیب، ۷/ ۲۴/ ۱۷/ ۱ عنه عن ابن أبی عمیر عن جمیل و بکیر عن زرارة عن أبی جعفر ع قال سمعته

الوافی، ج ۱۷، ص: ۵۱۵

یقول قال رسول اللّه ص البائعان بالخیار حتی یتفرقا و صاحب الحیوان ثلاث

[۳۱]

۱۷۷۵۱- ۳۱ التهذیب، ۷/ ۲۴/ ۱۸/ ۱ عنه عن الثلاثة التهذیب، ۷/ ۲۵/ ۲۴/ ۱ أحمد عن علی بن حدید عن أبی المغراء عن الفقیه، ۳/ ۲۰۱/ ۳۷۶۱ الحلبی عن أبی عبد اللّه ع قال فی الحیوان کله شرط ثلاثة أیام للمشتری و هو بالخیار فیها إن اشترط أو لم یشترط

[۳۲]

۱۷۷۵۲- ۳۲ التهذیب، ۷/ ۶۷/ ۱/ ۱ الحسین عن ابن فضال قال سمعت أبا الحسن علی بن موسی الرضا ع یقول صاحب الحیوان المشتری بالخیار ثلاثة أیام

[۳۳]

اشارة

۱۷۷۵۳- ۳۳ التهذیب، ۷/ ۶۷/ ۲/ ۱ عنه عن الفقیه، ۳/ ۲۰۳/ ۳۷۶۷ ابن فضال عن ابن رباط عمن رواه عن أبی عبد اللّه ع قال إن حدث بالحیوان حدث قبل ثلاثة أیام فهو من مال البائع- الفقیه، و من اشتری جاریة و قال للبائع أجیئک بالثمن- فإن جاء فیما بینه و بین شهر و إلا فلا بیع له و العهدة فیما یفسد من یومه- مثل البقول و البطیخ و الفواکه یوم إلی اللیل

الوافی، ج ۱۷، ص: ۵۱۶

بیان

أرید بالعهدة ضمان البائع و قد مضی تمام تفسیره فی باب أدب شراء الرقیق

[۳۴]

۱۷۷۵۴- ۳۴ التهذیب، ۷/ ۸۰/ ۵۷/ ۱ محمد بن أحمد عن ابن أبی إسحاق عن الحسن بن أبی الحسن الفارسی عن عبد اللّه بن الحسن بن زید بن علی بن الحسین عن أبیه عن جعفر بن محمد ع قال قال رسول اللّه ص فی رجل اشتری عبدا بشرط ثلاثة أیام فمات العبد فی الشرط قال یستحلف باللّه ما رضیه ثم هو بریء من الضمان

[۳۵]

۱۷۷۵۵- ۳۵ التهذيب، ۷/ ۸۰/ ۵۶/ ۱ عنه عن أبی إسحاق عن ابن أبی عمير عن محمد بن أبی حمزة عن علی بن يقطين قال سألت أبا الحسن ع عن رجل اشترى جارية و قال أجيئك بالثمن فقال إن جاء فيما بينه و بين شهر و إلا فلا بيع له

[۳۶]

۱۷۷۵۶- ۳۶ التهذيب، ۷/ ۲۳۷/ ۵۴/ ۱ ابن سماعة عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۱۷

صفوان عن عاصم عن محمد بن قيس عن أبی جعفر ع قال قضى علی ع أنه ليس فی إباق العبد عهد إلا أن يشترط المبتاع

[۳۷]

۱۷۷۵۷- ۳۷ الكافی، ۶/ ۲۰۱/ ۱۰/ ۱ محمد عن أحمد عن ابن أبی عمير التهذيب، ۶/ ۳۱۲/ ۷۱/ ۱ الصفار عن ابن عيسى عن ابن أبی عمير التهذيب، عمن رواه ش عن محمد بن أبی حمزة عن محمد بن قيس عن أبی جعفر ع قال ليس فی الإباق عهدة

[۳۸]

اشارة

۱۷۷۵۸- ۳۸ التهذيب، ۷/ ۲۰/ ۴/ ۱ محمد بن أحمد عن أبی جعفر عن أبيه عن غياث بن إبراهيم عن جعفر عن أبيه عن علی ع قال قال إذا صفق الرجل على البيع فقد وجب و إن لم يفترقا

بيان

الأولى أن يحمل هذا الخبر على التقية لأن راويه عامی المذهب و هو موافق لمذاهبهم

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۱۸

و تأويلات التهذيبين بعيدة

[۳۹]

۱۷۷۵۹- ۳۹ التهذيب، ۷/ ۲۵/ ۲۳/ ۱ ابن عيسى عن علی بن حديد عن جميل بن دراج عن بعض أصحابنا عن أحدهما ع فی رجل اشترى جارية و شرط لأهلها أن لا يبيع و لا يهب قال يفی بذلك إذا شرط لهم

[۴۰]

۱۷۷۶۰- ۴۰ التهذيب، ۷/ ۳۷۳/ ۷۲/ ۱ علی الميثمی عن ابن أبی عمير و علی بن حديد عن جميل بن دراج عن بعض أصحابنا عن أحدهما ع فی الرجل يشتری الجارية و يشترط لأهلها أن لا يبيع و لا يهب و لا يورث قال يفی ذلك إذا شرط لهم إلا الميراث

[۴۱]

۱۷۷۶۱- ۴۱ التهذیب، ۷/ ۲۶/ ۲۸/ ۱ ابن محبوب عن محمد بن الحسین عن محمد بن سنان عن المفضل بن صالح عن الشحام عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن رجل ابتاع ثوبا من أهل السوق لأهله و أخذه بشرط فیعطی به ربحا فقال إن رغب فی الربح فلیوجب علی نفسه الثوب و لا یجعل فی نفسه إن رده علیه أن یرده علی صاحبه

[۴۲]

۱۷۷۶۲- ۴۲ الفقیه، ۳/ ۲۱۴/ ۳۷۹۷ حماد عن الحلبی عن أبی عبد اللّه ع مثله

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۱۹

[۴۳]

۱۷۷۶۳- ۴۳ التهذیب، ۷/ ۵۹/ ۵۵/ ۱ ابن سماعة عن صفوان عن ابن مسکان عن هذیل بن صدقة الطحان قال سألت أبا عبد اللّه ع عن الرجل یشتری المتاع أو الثوب فینطلق به إلی منزله و لم ینقد شیئا فیبدو له فیرده هل ینبغی ذلک له قال لا إلا أن تطیب نفس صاحبه

[۴۴]

۱۷۷۶۴- ۴۴ التهذیب، ۷/ ۵۹/ ۵۳/ ۱ ابن عیسی عن علی بن الحکم عن عبد الملک بن عتبة قال سألت أبا الحسن موسی ع عن الرجل ابتاع منه طعاما أو ابتاع منه متاعا علی أن لیس علی منه وضیعة هل یستقیم هذا و کیف یستقیم و حد ذلک قال لا ینبغی

[۴۵]

اشارة

۱۷۷۶۵- ۴۵ التهذیب، ۷/ ۲۶/ ۲۹/ ۱ ابن محبوب عن النخعی عن الفقیه، ۳/ ۲۷۰/ ۳۹۷۶ ابن أبی عمیر عن جمیل بن دراج قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل اشتری ضیعة- و قد کان یدخلها و یخرج منها فلما أن نقد المال صار إلی الضیعة فقبلها- ثم رجع فاستقال صاحبه فلم یقله فقال أبو عبد اللّه ع لو أنه فلت منها أو نظر إلی تسعة و تسعین قطعة ثم بقی منها قطعة و لم یرها

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۲۰

لکان له فی ذلک خیار الرؤیة

بیان

فلت منها أی لم یتدبرها حین نظر إلیها

[۴۶]

۱۷۷۶۶- ۴۶ التهذیب، ۷/ ۱۵۳/ ۲۴/ ۱ ابن محبوب عن محمد بن الحسین عن ذبیان عن النمیری عن داود بن الحصین عن الفقیه، ۳/ ۲۳۹/ ۳۸۷۵ عمر بن حنظلة عن أبی عبد اللّه ع فی رجل باع أرضا علی أن فیها عشرة أجربة- فاشتری المشتری منه بحدوده و نقد الثمن و وقع صفقة البیع و افترقا فلما مسح الأرض فإذا هی خمسة أجربة قال إن شاء استرجع فضل ماله و أخذ الأرض و إن شاء رد البیع و أخذ ماله کله إلا- أن یکون إلی جنب تلک الأرض له أیضا أرضون فلیوفه و یکون البیع لازما له و علیه الوفاء بتمام البیع و إن لم یکن له فی ذلک المکان غیر الذی باع فإن شاء المشتری أخذ الأرض و استرجع فضلة ماله و إن شاء رد الأرض و أخذ المال کله

[۴۷]

۱۷۷۶۷- ۴۷ التهذیب، ۷/ ۷۵/ ۳۴/ ۱ الصفار قال کتبت إلی أبی محمد ع فی الرجل اشتری من رجل دابة فأحدث فیها حدثا من أخذ الحافر أو نعلها أو رکب ظهرها فراسخ أ له أن یردها فی الثلاثة التی له فیها الخیار بعد الحدث الذی یحدث فیها أو الرکوب الذی رکبها فراسخ فوقع ع إذا أحدث فیها حدثا فقد وجب الشراء إن شاء اللّه تعالی

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۲۱

باب ۸۱ من یشتری شاة و لها لبن یشربه ثم یردها

[۱]

اشارة

۱۷۷۶۸- ۱ الکافی، ۵/ ۱۷۳/ ۱/ ۱ الخمسة الکافی، ۵/ ۱۷۳/ ۱/ ۱ العدة عن أحمد عمن ذکره عن أبی المغراء التهذیب، ۷/ ۲۵/ ۲۴/ ۱ ابن عیسی عن علی بن حدید عن أبی المغراء عن الحلبی عن أبی عبد اللّه ع فی رجل اشتری شاة فأمسکها ثلاثة أیام ثم ردها قال إن کان فی تلک الثلاثة أیام شرب لبنها رد معها ثلاثة أمداد و إن لم یکن لها لبن فلیس علیه شیء

بیان

أورد فی الکافی فی العنوان الحیوان بدل الشاة و کأنه عمم الحکم و فیه إشکال لاختلاف أنواع الحیوانات فی کثرة اللبن و قلته أکثر من اختلاف أفراد

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۲۲

النوع الواحد و فی أصل الحکم إشکال آخر من جهة إهمال ذکر مئونة الإنفاق علی الشاة مع أنه یجوز أن یکون إنفاق المشتری علیها فی تلک الأیام أکثر من قیمة لبنها أو مثلها و لعل الحکم ورد فی محل مخصوص کان الأمر فیه معلوما و أما ما مر من أن الغلة فی زمان الخیار للمشتری فهو مختص بخیار الشرط و فی بعض نسخ الکافی فی السند الأول عن سهل بن زیاد فیما بین إبراهیم بن هاشم و ابن أبی عمیر و علی هذا فلیس شیء من الأسانید الثلاثة بنقی

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۲۳

باب ۸۲ اختلاف المتبايعين

[۱]

اشارة

۱۷۷۶۹- ۱ الكافي، ۵/ ۱۷۴/ ۱/ ۱ العدة عن التهذيب، ۷/ ۲۶/ ۲۶/ ۱ سهل عن البزنطي عن بعض أصحابه التهذيب، ۷/ ۲۲۹/ ۲۱/ ۱ محمد بن أحمد عن معاوية بن حكيم عن البزنطي عن رجل عن الفقيه، ۳/ ۲۶۹/ ۳۹۷۵ أبي عبد اللّه ع في الرجل يبيع الشيء فيقول المشتري هو بكذا و كذا بأقل مما قال البائع قال القول قول البائع مع يمينه إذا كان الشيء قائما بعينه

الوافي، ج۱۷، ص: ۵۲۴

بيان

الوجه فيه أنه مع بقاء العين يرجع الدعوى إلى رضا البائع و هو منكر لرضاه بالأقل و مع تلفه يرجع إلى شغل ذمة المشتري بالثمن و هو منكر للزيادة

[۲]

اشارة

۱۷۷۷۰- ۲ الكافي، ۵/ ۱۷۴/ ۲/ ۱ محمد عن التهذيب، ۷/ ۲۶/ ۲۷/ ۱ محمد بن أحمد عن الحسين بن عمر بن يزيد عن أبيه عن أبي عبد اللّه ع قال قال رسول اللّه ص إذا التاجران صدقا بورك لهما و إذا كذبا و خانا لم يبارك لهما و هما بالخيار ما لم يفترقا فإن اختلفا فالقول قول رب السلعة أو تتاركا

بيان

هذا مع قيام السلعة بعينها بدليل الخبر السابق و بقرينة التتارك

الوافي، ج۱۷، ص: ۵۲۵

باب ۸۳ حدود البيع

[۱]

۱۷۷۷۱- ۱ الكافي ۷/ ۴۰۲ محمد عن الفقيه، ۳/ ۲۴۲/ ۳۸۸۶ التهذيب، ۶/ ۲۷۷/ ۱۶۳/ ۱ الصفار أنه كتب إلى أبي محمد ع رجل له قطاع من أرضين فحضره الخروج إلى مكة و القرية على مراحل من منزله و لم يؤت بحدود أرضه و عرف حدود القرية الأربعة فقال

للشهود اشهدوا أنی قد بعث من فلان جمیع القریة التی حد منها کذا و الثانی و الثالث و الرابع و إنما له بعض هذه القریة و قد أقر له بکلها فوقع ع لا یجوز بیع ما لیس یملک و قد وجب الشراء علی البائع علی ما یملک

[۲]

۱۷۷۷۲- ۲ التهذیب، ۷/ ۱۵۵/ ۳۴/ ۱ کتب الصفار إلی أبی محمد ع

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۲۶

فی رجل اشتری من رجل أرضا بحدودها الأربعة و فیها زرع و نخل و غیرهما من الشجر و لم یذکر النخل و لا الزرع و لا الشجر فی کتابه و ذکر فیه أنه قد اشتراها بجمیع حقوقها الداخلة فیها و الخارجة منها أ یدخل النخل و الأشجار فی حقوق الأرض أم لا فوقع ع إذا ابتاع الأرض بحدودها و ما أغلق علیه بابها فله جمیع ما فیها إن شاء اللّه

[۳]

۱۷۷۷۳- ۳ الفقیه، ۳/ ۲۴۲/ ۳۸۸۴ التهذیب، ۷/ ۱۵۰/ ۱۳/ ۱ و کتب الصفار إلی أبی محمد ع فی رجل اشتری من رجل بیتا فی دار له بجمیع حقوقه و فوقه بیت آخر هل یدخل البیت الأعلی فی حقوق البیت الأسفل أم لا فوقع ع لیس له إلا ما اشتراه باسمه و موضعه إن شاء اللّه

[۴]

۱۷۷۷۴- ۴ التهذیب، ۷/ ۱۵۰/ ۱۴/ ۱ و کتب إلیه فی رجل- اشتری حجرة أو مسکنا فی دار بجمیع حقوقها و فوقها بیوت و مسکن آخر یدخل البیوت الأعلی و المسکن الأعلی فی حقوق هذه الحجرة و المسکن الأسفل الذی اشتراه أم لا فوقع ع لیس له من ذلک إلا الحق الذی اشتراه إن شاء اللّه

[۵]

۱۷۷۷۵- ۵ التهذیب، ۷/ ۹۰/ ۲۴/ ۱ الصفار قال کتبت إلیه ع فی رجل باع بستانا له فیه شجر و کرم فاستثنی شجرة منها- هل له ممر إلی البستان إلی موضع شجرته التی استثناها و کم لهذه الشجرة التی استثناها من الأرض التی حولها بقدر أغصانها و بقدر موضعها التی هی ثابتة فیه فوقع ع له من ذلک علی حسب ما باع و أمسک فلا یتعد الحق فی ذلک إن شاء اللّه

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۲۷

[۶]

۱۷۷۷۶- ۶ التهذیب، ۷/ ۱۳۰/ ۳۹/ ۱ ابن سماعة عن ابن جبلة و جعفر بن محمد بن عباس عن العلاء عن محمد عن أحدهما ع قال سألته عن رجل اشتری دارا فیها زیادة من الطریق قال إن کان ذلک فیما اشتری فلا بأس

[۷]

۱۷۷۷۷- ۷ التهذیب، ۷/ ۶۶/ ۲۸/ ۱ ابن أبی عمیر عن علی بن الحکم عن محمد بن مسلم عن أبی حمزة عن أبی جعفر ع مثله

[۸]

۱۷۷۷۸- ۸ التهذیب، ۷/ ۱۳۱/ ۴۴/ ۱ عنه عن جعفر و صالح بن خالد عن أبی جمیلة عن عبد اللّه بن أبی أمیة أنه سأل أبا عبد اللّه ع عن دار یشتریها یکون فیها زیادة من الطریق قال إن کان ذلک دخل علیه فیما حد له فلا بأس

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۲۹

باب ۸۴ أن ثمرة النخل الملقح للبائع

[۱]

۱۷۷۷۹- ۱ الکافی، ۵/ ۱۷۷/ ۱۲/ ۱ حمید عن التهذیب، ۷/ ۸۷/ ۱۲/ ۱ ابن سماعة عن غیر واحد عن أبان عن یحیی بن أبی العلاء قال قال أبو عبد اللّه ع من باع نخلا قد لقح فالثمرة للبائع إلا أن یشترط المبتاع- قضی رسول اللّه ص بذلک

[۲]

اشارة

۱۷۷۸۰- ۲ الکافی، ۵/ ۱۷۷/ ۱۴/ ۱ محمد عن التهذیب، ۷/ ۸۷/ ۱۳/ ۱ ابن عیسی عن محمد بن یحیی عن غیاث بن إبراهیم عن أبی عبد اللّه ع قال قال أمیر المؤمنین ص من باع نخلا قد أبر فثمرته للذی باع إلا أن یشترط المبتاع ثم قال قضی به رسول اللّه ص

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۳۰

بیان

التأبیر التلقیح

[۳]

۱۷۷۸۱- ۳ الکافی، ۵/ ۱۷۸/ ۱۷/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن ابن هلال عن عقبة بن خالد عن أبی عبد اللّه ع قال قضی رسول اللّه ص أن ثمر النخل للذی أبرها إلا أن یشترط المبتاع

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۳۱

باب ۸۵ بیع الثمار و شراؤها

[۱]

اشارة

۱۷۷۸۲- ۱ الکافی، ۵/ ۱۷۴/ ۱/ ۲ محمد عن التهذیب، ۷/ ۸۶/ ۹/ ۱ أحمد عن الحجال عن ثعلبة عن العجلی قال سألت أبا جعفر ع عن الرطبة تباع- قطعة أو قطعتین أو ثلاث قطعات فقال لا- بأس قال و أکثرت السؤال عن أشباه هذا فجعل یقول لا بأس به قلت أصلحک اللّه

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۳۲

استحیاء من کثرة ما سألته و قوله ع لا بأس أن من بیننا یفسدون علینا هذا کله- فقال أظنهم سمعوا حدیث رسول اللّه ص فی النخل ثم حال بینی و بینه رجل فسکت فأمرت محمد بن مسلم أن یسأل أبا جعفر ع عن قول رسول اللّه ص فی النخل فقال أبو جعفر ع خرج رسول اللّه ص فسمع ضوضاء فقال ما هذا فقیل له تبایع الناس بالنخل فقعد النخل العام فقال ص أما إذا فعلوا فلا یشتروا النخل العام حتی یطلع فیها شیء و لم یحرمه

بیان

فی التهذیبین ثعلبة بن زید بدون عن برید و کأنه تصحیف و الرطبة

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۳۳

بفتح الراء الإسفست ما دام رطبا فإذا یبس فهو القت أو القت أعم کالقضب و القطعة منها ما یقطع مرة یفسدون علینا أی یحکمون بفساده و الضوضاء أصوات الناس فقعد النخل أی لم یقم بثمره و فی بعض النسخ ففقد

[۲]

۱۷۷۸۳- ۲ الکافی، ۵/ ۱۷۵/ ۲/ ۱ الخمسة الفقیه، ۳/ ۲۱۱/ ۳۷۸۷ حماد عن الحلبی عن أبی عبد اللّه ع قال سئل عن شراء الکرم و النخل و الثمار- ثلاث سنین أو أربع سنین فقال لا بأس به یقول إن لم یخرج فی هذه السنة أخرج فی القابل و إن اشتریته سنة واحدة فلا- تشتره حتی یبلغ- الکافی، و إن اشتریته ثلاث سنین قبل أن یبلغ فلا بأس- ش و سئل ع عن الرجل یشتری الثمرة المسماة- من أرض فتهلک ثمرات تلک الأرض کلها فقال قد اختصموا فی

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۳۴

ذلک إلی رسول اللّه ص و کانوا یذکرون ذلک فلما رآهم لا یدعون الخصومة نهاهم عن ذلک البیع حتی تبلغ الثمرة و لم یحرمه و لکن فعل ذلک من أجل خصومتهم

[۳]

۱۷۷۸۴- ۳ الکافی، ۵/ ۱۷۵/ ۳/ ۱ الاثنان عن الفقیه، ۳/ ۲۱۲/ ۳۷۹۱ الوشاء قال سألت الرضا ع هل یجوز بیع النخل إذا حمل فقال لا یجوز بیعه حتی یزهو قلت و ما الزهو جعلت فداک قال یحمر و یصفر و شبه ذلک

[۴]

اشارة

۱۷۷۸۵- ۴ الکافی، ۵/ ۱۷۵/ ۴/ ۱ النیسابوریان عن ابن أبی عمیر عن ربعی قال لأبی عبد اللّه ع إن لی نخلا بالبصرة فأبیعه و أسمی الثمن و أستثنی الکر من التمر أو أکثر أو العدد من النخل قال لا بأس قلت جعلت فداک بیع السنین قال لا بأس قلت جعلت فداک إن هذا عندنا عظیم قال أما إنک إن قلت ذاک لقد کان رسول اللّه ص أحل ذلک فتظلموا فقال

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۳۵

ص لا تباع الثمرة حتی یبدو صلاحها

بیان

یبدو صلاحها أی یظهر و یأمن من الآفة

[۵]

۱۷۷۸۶- ۵ الفقیه، ۳/ ۲۱۱/ ۳۷۸۸ حماد بن عیسی عن ربعی عن أبی عبد اللّه ع فی الرجل یبیع الثمرة ثم یستثنی کیلا و تمرا قال لا بأس به قال و کان مولی له عنده جالسا فقال المولی إنه لیبیع و یستثنی أوساقا یعنی أبا عبد اللّه ع قال فنظر إلیه و لم ینکر ذلک من قوله

[۶]

۱۷۷۸۷- ۶ الکافی، ۵/ ۱۷۵/ ۵/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن صفوان عن یعقوب بن شعیب قال قال أبو عبد اللّه ع إذا کان الحائط فیه ثمار مختلفة فأدرک بعضها فلا بأس ببیعه جمیعا

[۷]

اشارة

۱۷۷۸۸- ۷ الکافی، ۵/ ۱۷۵/ ۶/ ۱ حمید عن التهذیب، ۷/ ۸۴/ ۴/ ۱ ابن سماعة عن غیر واحد التهذیب، عن أبان

کاشانی، فیض، محمد محسن ابن شاه مرتضی، الوافی، ۲۶ جلد، کتابخانه امام امیر المؤمنین علی علیه السلام، اصفهان - ایران، اول، ۱۴۰۶ ه ق

الوافی؛ ج۱۷، ص: ۵۳۶

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۳۶

ش عن الهاشمی قال سألت أبا عبد اللّه ع عن بیع الثمرة قبل أن تدرک فقال إذا کان فی تلک الأرض بیع له غلة قد أدرکت فبیع

ذلک کله حلال

بیان

بیع له غلة أی مبیع له ثمرة

[۸]

اشارة

۱۷۷۸۹- ۸ الکافی، ۵/ ۱۷۶/ ۷/ ۱ العدة عن التهذیب، ۷/ ۸۴/ ۳/ ۱ البرقی عن عثمان عن سماعة الفقیه، ۳/ ۲۱۲/ ۳۷۸۹ زرعة عن سماعة قال سألته ع عن بیع الثمرة هل یصلح شراؤها قبل أن یخرج طلعها فقال لا إلا أن یشتری معها شیئا غیرها رطبة أو بقلا فیقول أشتری منک هذه الرطبة و هذا النخل و هذا الشجر بکذا و کذا فإن لم تخرج الثمرة کان رأس مال المشتری فی الرطبة و البقل قال و سألته عن ورق الشجر هل یصلح شراؤه ثلاث خرطات أو أربع خرطات فقال إذا رأیت الورق فی شجرة فاشتر منه ما شئت من خرطة

بیان

الخرط انتزاع الورق من الشجر باجتذاب و الخرطة المرة منه

[۹]

۱۷۷۹۰- ۹ الکافی، ۵/ ۱۷۶/ ۸/ ۱ محمد عن أحمد عن

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۳۷

التهذیب، ۷/ ۸۴/ ۲/ ۱ الحسین عن الفقیه، ۳/ ۲۱۲/ ۳۷۹۰ القاسم بن محمد عن علی بن أبی حمزة قال سألت أبا عبد اللّٰه ع عن رجل اشتری- بستانا فیه نخل و شجر منه ما قد أطعم [أطلع] و منه ما لم یطعم [یطلع] قال لا بأس به إذا کان فیه ما قد أطعم- الکافی، التهذیب، قال و سألته عن رجل اشتری بستانا فیه نخل لیس فیه غیر بسر أخضر فقال لا حتی یزهو قلت و ما الزهو قال یتلون

[۱۰]

اشارة

۱۷۷۹۱- ۱۰ الکافی، ۵/ ۱۷۶/ ۹/ ۱ محمد عن محمد بن الحسین عن صفوان التهذیب، ۷/ ۸۹/ ۲۱/ ۱ الحسین عن علی بن النعمان و صفوان عن الفقیه، ۳/ ۲۱۲/ ۳۷۹۲ یعقوب بن شعیب قال سألت أبا عبد اللّٰه ع و قلت له أعطی له الثمرة عشرین دینارا علی أنی أقول له إذا قامت ثمرتک بشیء فهی لی بذلک الثمن إن رضیت أخذت و إن کرهت ترکت فقال ما تستطیع أن تعطیه و لا تشترط شیئا قلت

جعلت فداك لا يسمى شيئا و اللّه يعلم من نيته ذلك قال لا يصلح إذا كان من نيته

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۳۸

بيان

فی الفقيه الثمن موضع له الثمرة و حاصل مضمون الحديث عدم صلاحية إعطاء الثمن بنية الشراء لما لا يصلح شراؤه بعد بل ينبغی أن يعطی قرضا فإذا جمع له شرائط الصحة اشتری

[۱۱]

اشارة

۱۷۷۹۲- ۱۱ الكافی، ۵/ ۱۷۷/ ۱۱/ ۱ العدة عن التهذيب، ۷/ ۸۶/ ۱۱/ ۱ سهل عن البزنطی عن معاوية بن ميسرة قال سألت أبا عبد اللّه ع عن بيع النخل سنين قال لا بأس به قلت فالرطبة يبيعها هذه الجزة و كذا جزة بعدها قال لا بأس به قال ثم قال قد كان أبی ع يبيع الحناء كذا و كذا خرطة

بيان

الجز القطع و الجزة المرة منه

[۱۲]

۱۷۷۹۳- ۱۲ الكافی، ۵/ ۱۷۷/ ۱۳/ ۱ الخمسة عن أبی عبد اللّه ع فی شراء التمرة قال إذا ساوت شيئا فلا بأس بشرائها

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۳۹

[۱۳]

اشارة

۱۷۷۹۴- ۱۳ الكافی، ۵/ ۱۷۸/ ۱۸/ ۱ محمد عن محمد بن أحمد عن الفطحية التهذيب، ۷/ ۸۴/ ۱/ ۱ أحمد بن محمد عن الفطحية عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن الكرم متی يحل بيعه فقال إذا عقد و صار عروقا العرق اسم الحصرم بالنبطية

بيان

فی بعض النسخ الکافی کتب تفسیر العرق علی الهامش و لم یجعل من الأصل و فی بعضها و فی التهذیب و صار عقودا و العقود اسم الحصرم بالنبطیهٔ و هو أظهر

[۱۴]

۱۷۷۹۵- ۱۴ التهذیب، ۷/ ۸۷/ ۱۶/ ۱ السراد عن خالد بن جریر عن الفقیه، ۳/ ۲۴۹/ ۳۹۰۳ أبی الربیع الشامی قال قال أبو عبد اللّه ع کان أبو جعفر ع یقول إذا بیع الحائط فیه النخل و الشجر سنهٔ واحدهٔ فلا یباعن حتی تبلغ ثمرته- و إذا بیع سنتین أو ثلاثا فلا بأس ببیعه بعد أن یکون فیه شیء من الخضرهٔ

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۴۰

[۱۵]

۱۷۷۹۶- ۱۵ التهذیب، ۷/ ۸۷/ ۱۶/ ۱ الحسین عن صفوان و علی بن النعمان عن یعقوب بن شعیب قال سألت أبا عبد اللّه ع عن شراء النخل فقال کان أبی یکره شراء النخل قبل أن یطلع ثمرهٔ السنهٔ و لکن السنتین و الثلاث کان یقول إن لم یحمل فی هذه السنهٔ حمل فی السنهٔ الأخری قال یعقوب و سألته عن الرجل یبتاع النخل و الفاکههٔ قبل أن یطلع فیشتری سنتین أو ثلاث سنین أو أربعا قال لا بأس إنما یکره شراء سنهٔ واحدهٔ قبل أن یطلع مخافهٔ الآفهٔ حتی یستبین

[۱۶]

اشارهٔ

۱۷۷۹۷- ۱۶ التهذیب، ۷/ ۸۸/ ۱۷/ ۱ عنه عن النضر عن هشام بن سالم و علی بن النعمان عن أبی مسکان جمیعا عن سلیمان بن خالد قال قال أبو عبد اللّه ع لا یشتری النخل حولا واحدا حتی یطعم و إن کان یطعم إن شئت أن تبتاعه سنتین فافعل

بیان

الظاهر سقوط لفظهٔ لم من قوله یطعم الثانی و یحتمل الصحهٔ لما یأتی من أنه لا یصلح إلا مع الإطعام بل و لا إلا سنهٔ واحدهٔ و لعل الاختلاف لمراتب الکراههٔ

[۱۷]

۱۷۷۹۸- ۱۷ التهذیب، ۷/ ۸۸/ ۱۸/ ۱ عنه عن عثمان عن سماعهٔ عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال لا تشتر النخل حولا واحدا حتی یطعم و إن شئت أن تبتاعه سنتین فافعل

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۴۱

[۱۸]

۱۷۷۹۹- ۱۸ التهذیب، ۷/ ۹۱/ ۳۰/ ۱ ابن سماعة عن ابن جبلة عن علی عن أبی بصیر عن أبی عبد اللّه ع قال سئل عن النخل و التمر یبتاعهما الرجل عاما واحدا قبل أن یثمر قال لا حتی یثمر و تأمن ثمرتها من الآفة فإذا أثمرت فابتعها أربعة أعوام إن شئت مع ذلک العام أو أکثر من ذلک أو أقل

[۱۹]

۱۷۸۰۰- ۱۹ التهذیب، ۷/ ۹۱/ ۳۱/ ۱ عنه عن ابن جبلة عن علی بن الحارث عن بکار عن محمد بن شریح قال سألت أبا عبد اللّه ع عن رجل اشتری ثمرة نخل سنتین أو ثلاثا و لیس فی الأرض غیر ذلک النخل قال لا یصلح إلا سنة و لا تشتره حتی یبین صلاحه قال و بلغنی أنه قال فی ثمر الشجر لا بأس بشرائه إذا صلحت ثمرته فقیل له و ما صلاح ثمرته فقال إذا عقد بعد سقوط ورده

[۲۰]

اشارة

۱۷۸۰۱- ۲۰ التهذیب، ۷/ ۹۲/ ۳۴/ ۱ محمد بن أحمد عن الفطحیة عن أبی عبد اللّه ع سئل عن الفاکهة متی یحل بیعها قال إذا کانت فاکهة کثیرة فی موضع واحد فأطعم بعضها فقد حل بیع الفاکهة کلها فإذا کان نوعا واحدا فلا یحل بیعه حتی یطعم- فإن کان أنواعا متفرقة فلا یباع منها شیء حتی یطعم کل نوع منها وحده ثم تباع تلک الأنواع

بیان

فاکهة کثیرة یعنی من نوع واحد و أما إعادة ذلک فلإفادة عدم الحل قبل إطعام البعض و إن فسر الکثیرة بالمختلفة قید آخر الحدیث بالمواضع المتعددة کما فعله فی الإستبصار

الوافی، ج۱۷، ص: ۵۴۲

[۲۱]

۱۷۸۰۲- ۲۱ التهذیب، ۷/ ۹۰/ ۲۶/ ۱ ابن سماعة عن صالح بن خالد و عبیس عن ثابت عن ابن أبی یعفور عن أبی عبد اللّه ع قال سألته عن قریة فیها أرحاء و زرع و نخل و بساتین و أرطاب- أشتری غلتها قال لا بأس

[۲۲]

۱۷۸۰۳- ۲۲ التهذیب، ۷/ ۲۰۲/ ۳۸/ ۱ الحسین عن النضر عن هشام بن سالم عن أبی عبد اللّه ع الحدیث بأدنی تفاوت

کاشانی، فیض، محمد محسن ابن شاه مرتضی، الوافی، ۲۶ جلد، کتابخانه امام امیر المؤمنین علی علیه السلام، اصفهان - ایران، اول، ۱۴۰۶ ه ق

تعریف مرکز

بسم الله الرحمن الرحیم

جاهِدُوا بِأَمْوالِکُمْ وَ أَنْفُسِکُمْ فی سَبیلِ اللّهِ ذلِکُمْ خَیْرٌ لَکُمْ إِنْ کُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (التوبة/۴۱).

قالَ الإمامُ علیّ بْنُ موسَی الرِّضا – علَیهِ السَّلامُ: رَحِمَ اللّهُ عَبْداً أحْیَا أمْرَنَا... یَتَعَلَّمُ عُلُومَنَا وَ یُعَلِّمُهَا النَّاسَ؛ فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ کَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا... (بَنـادِرُ البِحـار – فی تلخیص بحـار الأنـوار، للعلاّمـة فیض الاسـلام، ص ۱۵۹؛ عُیونُ أخبـارِ الرِّضـا(ع)، الشـّیخ الصَّدوق، الباب۲۸، ج۱/ ص۳۰۷).

مؤسّس مُجتمَع "القائمیّة" الثّقافیّ بأصبَهانَ – إیرانَ: الشهید آیة الله "الشمس آباذی" – رَحِمَهُ اللهُ – کان أحداً من جَهابذة هذه المدینة، الذی قدِ اشتهَرَ بشَعَفِهِ بأهل بَیت النبیّ (صلواتُ اللهِ علَیهـم) و لاسیَّما بحضرة الإمام علیّ بن موسَی الرِّضا (علیه السّلام) و بساحة صاحِب الزّمان (عَجَّلَ اللهُ تعالی فرجَهُ الشَّریفَ)؛ و لهذا أسّس مع نظره و درایته، فی سَنَةِ ۱۳۴۰ الهجریّة الشمسیّة (=۱۳۸۰ الهجریّة القمریّة)، مؤسَّسةً و طریقةً لَم یَنطَفِئ مِصباحُها، بل تُتَّبَع بأقوَی و أحسَنِ مَوقِفٍ کلَّ یوم.

مرکز "القائمیّة" للتحرِّی الحاسوبیّ – بأصبَهانَ، إیرانَ – قد ابتدَأَ أنشِطتَهُ من سَنَةِ ۱۳۸۵ الهجریّة الشمسیّة (=۱۴۲۷ الهجریّة القمریّة) تحتَ عنایة سماحة آیة الله الحاجّ السیّد حسن الإمامیّ – دامَ عِزّهُ – و مع مساعَدَةِ جمعٍ من خِرّیجی الحوزات العلمیّة و طلاب الجوامع، باللیل و النهار، فی مجالاتٍ شتّی: دینیّة، ثقافیّة و علمیّة...

الأهداف: الدّفاع عن ساحة الشیعة و تبسیط ثَقافة الثَّقَلَین (کتاب الله و اهل البیت علیهـمُ السَّلامُ) و معارفهما، تعزیز دوافع الشَّباب و عموم الناس إلی التَّحَرِّی الأدَقّ للمسائل الدّینیّة، تخلیف المطالب النّافعة – مکانَ البَلاتیثِ المبتذلة أو الرّدیئة – فی المحامیل (=الهواتف المنقولة) و الحواسیب (=الأجهزة الکمبیوتریّة)، تمهید أرضیّةٍ واسعةٍ جامعةٍ ثَقافیّةٍ علی أساس معارف القرآن و أهل البیت –علیهم السّلام – بباعث نشر المعارف، خدمات للمحققین و الطّلاّب، توسعة ثقافة القراءة و إغناء أوقات فراغة هُواةِ برامِجِ العلوم الإسلامیّة، إنالة المنابع اللازمة لتسهیل رفع الإبهام و الشُّبُهات المنتشرة فی الجامعة، و...

- مِنها العَدالة الاجتماعیّة: التی یُمکِن نشرها و بثّها بالأجهزة الحدیثة متصاعدةً، علی أنّه یُمکِن تسریعُ إبرازِ المَرافِقِ و التسهیلاتِ – فی آکناف البلد - و نشرِ الثّقافةِ الاسلامیّة و الإیرانیّة – فی أنحاء العالَم - مِن جهةٍ أُخرَی.

- من الأنشطة الواسعة للمرکز:

الف) طبع و نشر عشراتِ عنوانِ کتبٍ، کتیبة، نشرة شهریّة، مع إقامة مسابقات القِراءة

ب) إنتاجُ مئات أجهزةٍ تحقیقیّة و مکتبیة، قابلة للتشغیل فی الحاسوب و المحمول

ج) إنتاج المَعارض ثّلاثیّةِ الأبعاد، المنظر الشامل (= بانوراما)، الرّسوم المتحرّکة و... الأماکن الدینیّة، السیاحیّة و...

د) إبداع الموقع الانترنتی "القائمیّة" www.Ghaemiyeh.com و عدّة مَواقِعَ أُخرَ

ه) إنتاج المُنتَجات العرضیّة، الخَطابات و... للعرض فی القنوات القمریّة

و) الإطلاق و الدَّعم العلمیّ لنظام إجابة الأسئلة الشرعیّة، الاخلاقیّة و الاعتقادیّة (الهاتف: ۰۰۹۸۳۱۱۲۳۵۰۵۲۴)

ز) ترسیم النظام التلقائیّ و الیدویّ للبلوتوث، ویب کشک، و الرّسائل القصیرة SMS

ح) التعاون الفخریّ مع عشراتِ مراکزَ طبیعیّة و اعتباریّة، منها بیوت الآیات العِظام، الحوزات العلمیّة، الجوامع، الأماکن الدینیّة کمسجد جَمکرانَ و...

ط) إقامة المؤتمرات، و تنفیذ مشروع "ما قبلَ المدرسة" الخاصّ بالأطفال و الأحداث المُشارِکین فی الجلسة

ی) إقامة دورات تعلیمیّة عمومیّة و دورات تربیة المربّی (حضوراً و افتراضاً) طیلة السَّنَةِ

المكتب الرّئيسىّ: إيران/أصبهان/ شارع"مسجد سيّد/ "ما بينَ شارع"پنج رَمَضان "ومُفترَق"وفائى/"بناية"القائميّة"

تاريخ التأسيس: ۱۳۸۵ الهجريّة الشمسيّة (=۱۴۲۷ الهجرية القمريّة)

رقم التسجيل: ۲۳۷۳

الهويّة الوطنيّة: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

الموقع: www.ghaemiyeh.com

البريد الالكترونى: Info@ghaemiyeh.com

المَتجَر الانترنتى: www.eslamshop.com

الهاتف: ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳- (۰۰۹۸۳۱۱)

الفاكس: ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱)

مكتب طهرانَ ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱)

التِّجاريّة و المَبيعات ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور المستخدمين ۲۳۳۳۰۴۵(۰۳۱۱)

ملاحَظة هامّة:

الميزانيّة الحاليّة لهذا المركز، شَعبيّة، تبرّعيّة، غير حكوميّة، و غير ربحيّة، اقتُنِيَت باهتمام جمع من الخيّرين؛ لكنّها لا تُوافِى الحجمَ المتزايد و المتّسِعَ للامور الدّينيّة و العلميّة الحاليّة و مشاريع التوسعة الثّقافيّة؛ لهذا فقد ترجّى هذا المركزُ صاحِبَ هذا البيتِ (المُسمَّى بالقائميّة) و مع ذلك، يرجو مِن جانب سماحة بقيّة الله الأعظم (عَجَّلَ اللهُ تعالى فرَجَهُ الشَّريفَ) أن يُوفِّقَ الكلَّ توفيقاً متزائداً لِإعانتهم - فى حدّ التّمكّن لكلّ احدٍ منهم – إيّانا فى هذا الأمر العظيم؛ إن شاءَ اللهُ تعالى؛ و اللهُ ولىّ التوفيق.

مركز القائمية اصفهان
للبحوث والتحريات الكمبيوترية
WWW
للحصول على المكتبات الخاصه الاخرى
ارجعوا الى عنوان المـركز من فضلــكم
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
و للايصاء من فضلكم
٠٩١٣ ٢٠٠٠ ١٠٩